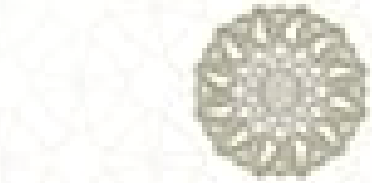

Dr. Ali Muhammed es-Sallabi

VJEROVANJE U ALLAHA

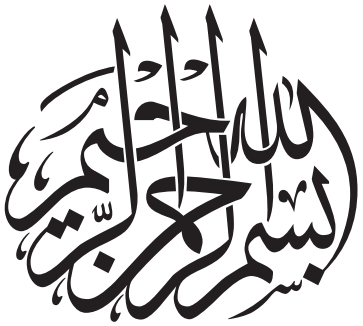
بسم الله الرحمن الرحيم

Autor
Dr. Ali Muhammed es-Sallabi

Prijevod
Edin Redžepović

Izdavač
El-Kelimeh

Za izdavača
Malik Nurović
Muzafera Nurović

Urednik
Senad Redžepović

Recenzenti
Ammar Nuhambašić
hfz. Mervan Bihorac

Lektura
Mirza Fortić

DTP
Fahrudin Smailović

Korektura
Ilma Nurović

Štampa
Grafičar, Užice

Tiraž
300

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

28-1

AL Salabi, Ali Muhamed, 1963-
Vjerovanje u Allaha / Ali Muhammed Muhammed es-Sallabi ; [prijevod Edin Redžepović]. - Novi Pazar : El-Kelimeh, 2022 (Užice : Grafičar). - 366 str. ; 24 cm

Izvornik na arap. jeziku i pismu. - Tiraž 300. - O autoru: str. 379. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-7980-350-4

a) Ислам

COBISS.SR-ID 67203593

Dr. Ali Muhammed Muhammed es-Sallabi

Vjerovanje u Allaha

Novi Pazar, 2022.

بسم الله الرحمن الرحيم

إذن بترجمة وطباعة ونشر كتب الدكتور علي محمد الصلابي

2021/9/1

أنا الموقع أدناه علي محمد الصلابي أوافق على منح **دار "الكلمة" للنشر ، التابعة للمشيخة الإسلامية في صربيا** الإذن بطباعة وترجمة مؤلفاتي من اللغة العربية إلى اللغات البوسنية والصربية وغيرها من اللغات، وفي مقدمة الكتب:

- موسوعة أركان الإيمان (الإيمان بالله – الإيمان بالملائكة – الإيمان بالرسل والرسالات – الإيمان بالكتب السماوية والقرآن – الإيمان بالقدر – الإيمان باليوم الآخر

- كتاب إبراهيم عليه السلام

- كتاب دولة السلاجقة

- أيُّ مؤلف من مؤلفاتي المنشورة أو اللاحقة إن شاء الله تعالى

وسنوفر لهم ما يحتاجه من الكتب المطلوبة بصيغتي الـ word أو pdf.

وأسأل المولى عز وجل من فضله وكرمه وجوده وعطائه أن يكون هذا العمل خالصاً لوجهه الكريم وأن يتقبل منا ومنهم ومن جميع المسلمين صالح الأعمال وأن تكون هذه الكتب وأعمال ترجمتها ونشرها سبباً لإحياء روح الأمة وحضارتها ونشر دعوة الإسلام الدين القويم دين رب العالمين. وأساله تعالى ان يحشرنا مع النبيين والصديقين والشهداء والصالحين والصادقين وحسن أولئك رفيقاً.

د. علي محمد محمد الصلابي

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

DOZVOLA ZA PRIJEVOD, ŠTAMPANJE I IZDAVANJE KNJIGA DOKTORA ALIJA MUHAMEDA ES-SALLABIJA

1.9.2021.

Ja, dolje potpisani, Ali Muhammed es-Sallabi, saglasan sam da se **El-Kelimeh, izdavačkoj kući Mešihata Islamske zajednice u Srbiji**, dodijeli dozvola za štampanje i prijevod mojih djela s arapskog na bosanski, srpski i druge jezike, a naročito sljedećih knjiga:

- Enciklopedija stubovi imana (Vjerovanje u Allaha, Vjerovanje u meleke, Vjerovanje u poslanike i poslanstva, Vjerovanje u nebeske knjige i Kur'an, Vjerovanje u Allahovo određenje, Vjerovanje u Sudnji dan.

- Knjiga Ibrahim, alejhis-selam.

- Knjiga Država Seldžuka,

- Bilo koje od mojih objavljenih djela, ili onih koja će biti objavljena, ako Bog da.

Osigurat ćemo im potrebne knjige u formatu Word ili Pdf.

Molim Uzvišenog Gospodara za Njegovu milost, plemenitost i darežljivost, da ovo djelo bude posvećeno Njegovom plemenitom licu, da primi od nas, od njih i od svih muslimana dobra djela, te da ove knjige, djela, prijevodi i objave budu uzrokom za oživljavanje duha i civilizacije Ummeta, za širenje poziva islama, ispravne vjere, vjere Gospodara svjetova. Molim Uzvišenog da nas proživi u društvu vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti!

Dr. Ali Muhammed es-Sallabi

مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۗ وَمَن يُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ يَهۡدِ قَلۡبَهُۥۚ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ

Allah, dželle šanuhu, kaže: *Nikakva nevolja se bez Allahove volje ne dogodi, a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti – Allah sve dobro zna.* (Et-Tegabun, 11)

Dr. Ali Muhammed Es-Sallabi

UVOD

U ime Allaha Milostivog i Samilosnog!

Neka je hvala Svevišnjem Allahu. Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprost tražimo, Njemu se utječemo od zla naših duša i naših loših djela. Niko ne može u zabludu odvesti onog koga Svevišnji Allah uputi, a niko ne može uputiti onog koga On u zabludi ostavi.

Svjedočim da nema istinskog božanstva osim Allaha, Koji nema saučesnika, i svjedočim da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov rob i poslanik.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ

O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani! (Ali Imran, 102)

Uzvišeni Allah je rekao:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas od jednog čovjeka stvara, a o njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom Čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vam bdi. (En-Nisa, 1)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوْلًا سَدِيدًا
يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَـٰلَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao – postići će ono što bude želio. (El-Ahzab, 70–71)

Gospodaru, neka Ti je hvala sve dok ne budeš zadovoljan nama, neka Ti je hvala i onda kad budeš zadovoljan i neka Ti je hvala nakon što budeš zadovoljan!

Ova knjiga nam govori o Gospodaru Veličanstvenom, Opskrbitelju Plemenitom, Onome Koji radi ono što želi, El-Kerimu El-Menan, Koji Svojim znanjem sve obuhvata. Ona govori o Onome Čiju sam veličinu vidio izučavajući historiju, uspostavu i propadanje država, širenje i propasti civilizacija, o tome kako je Allah neke civilizacije uzdigao a druge ponizio. Ona, također, govori o Gospodaru Čiju veličinu sam vidio u misterioznim i unikatnim stvorenjima Njegovim, prostranom svemiru i historijskim događajima i dešavanjima.

Ova knjiga je produkt i plod ovog putovanja, jer sam vidio da je Allah na Pravi put uputio one koji su u Njega vjerovali i sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slijedili, i da je On Uzvišeni njihovo vjerovanje uvećao. Oni su putem toga spoznali svoga Gospodara, spoznali su da On prima pokajanje i da je milostiv, da daruje Svojim robovima veliko dobro, da je Uzvišen i Mudar. Allah, dželle šanuhu, je Ibrahima iskušao, čuo je vapaj Junusa, alejhis-selam, kada je bio u tminama utrobe kita, odazvao se Zekeriji i podario mu sina Jahju u poznim godinama, a kojeg je na pravi put uputio, nježnost i bogobojaznost mu podario.

Allah je od Ejjuba, alejhis-selam, poteškoću otklonio, Davudu gvožđe mekanim učinio, Sulejmanu vjetrove potčinio, Musau more razdvojio, Isaa k Sebi uzdigao, Huda spasio (izbavio), a njegov narod uništio, Saliha izbavio od nasilnika, a njegov narod u skloništima njihovim nepomičnim zarobio, Ibrahimu vatru hladnu i spasonosnu dao, Ismaila za kurban otkupio, Isaa i njegovu majku kao dokaz svim svjetovima učinio.

Allah Uzvišeni je utopio Faraona i njegov narod, a njegovo tijelo je izbavio (sačuvao), kako bi služilo kao dokaz onima koji budu došli poslije njega, ponizio je Karuna tako što je učinio da zemlja proguta njega i kuću njegovu, Jusufa je iz bunara izbavio i dao je da bude

ministar finansija, Nuha je pomogao protiv naroda nevjerničkog i sačuvao je njega i njegovu porodicu od velike teškoće.

Allah daje sreću i tugu, suze i osmijeh, život i smrt, uzdiže i ponižava, opskrbljuje i uskraćuje kome On hoće.

Allah je na Pravi put uputio Nuha, alejhis-selam, a sina njegova u zabludu ostavio, Ibrahima je odabrao, a oca njegova od odabranih udaljio, Luta je spasio, a njegovu suprugu uništio, Faraona je prokleo, a njegovu suprugu na pravi put uputio, Muhammeda je odabrao, a njegovog amidžu prezreo. Učinio je da pomagači Poslanikove, alejhis-selam, misije i njegovog poziva budu zapravo djeca njegovih neprijatelja kao što je to bio slučaj sa Halidom b. Velidom i Ikrimom b. Ebi Džehlom.

Slavljen je Allah i Njemu pripada hvala, koliko ima Njegovih stvorenja, koliko je On zadovoljan, koliko je težak Njegov Arš i koliko ima tinte kojom su ispisane Njegove riječi.[1]

Allah, dželle šanuhu, je u stvaranju ovog svijeta objedinio potpunost i ljepotu. To je namijenjeni element ljepote samome svemiru, dok je savršenstvo u stvaranju najveća perfekcija. Fascinantnu ljepotu Allahovog stvaranja istinski može vidjeti samo onaj čije je srce prosvjetljeno i koje je Allaha svjesno. Takvo srce će doživjeti otkrovenje fantazije i remek-djela koje je poput prekrasnih dragulja. Ono će se neminovno sjetiti Allaha kada osjeti ili vidi neku divotu i kreativnost Onoga Koji je kreirao, ljepotu Lijepog Koji je uljepšao i dobročinstvo Dobročinitelja Koji je dobrim i plemenitim učinio. Iza ove ljepote i savršenstva kriju se Allahova ljepota, uzvišenost i savršenstvo. Kur'an Časni divnim ajetima budi ljudska srca i govori nam o savršenosti svemira: *Pa neka je Uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj!* (El-Mu'minun, 14)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

ٱلَّذِىٓ أَحۡسَنَ كُلَّ شَىۡءٍ خَلَقَهُۥۖ

Koji sve savršeno stvara... (Es-Sedžda, 7)

[1] Doktor Nasir Ez-Zehrani, *Allahu ehlu senai vel-medžd*, str. 41.

Uzvišeni Allah kaže:

أَفَلَمْ يَنظُرُوٓاْ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَٰهَا وَزَيَّنَّٰهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ

A zašto ne pogledaju nebo iznad sebe? Kako smo ga sazdali i ukrasili i kako u njemu nema nereda. (Kaf, 6)

Razmisli o izrazu *A zašto ne pogledaju.* Ovo je upitno-odrična rečenica onima koji imaju oči, a njima ne vide, koji srca imaju, a njima ne shvaćaju, koji ne vide ljepote Allahovog stvaranja, ni sve ono što nam ukazuje na Gospodara svih robova. Prema tome, na mnogo mjesta u Kur'anu se naređuje gledanje i posmatranje Allahovog stvaranja, kako bi ljudi iz toga pouku uzeli i vidjeli ljepotu kreacije.

Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

أَوَلَمْ يَنظُرُواْ فِي مَلَكُوتِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِن شَيْءٍ

I zašto oni ne promisle o carstvu nebesa i Zemlje i o svemu onome što je On stvorio… (El-A'raf, 185)

Uzvišeni Allah kaže:

فَٱنظُرْ إِلَىٰٓ ءَاثَٰرِ رَحْمَتِ ٱللَّهِ كَيْفَ يُحْيِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَآ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِ ٱلْمَوْتَىٰ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Zato pogledaj tragove Allahove milosti – kako On oživi zemlju nakon mrtvila njezina! On će, uistinu, i mrtve oživjeti, On sve može. (Er-Rum, 50)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُلْ سِيرُواْ فِي ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُواْ كَيْفَ بَدَأَ ٱلْخَلْقَ ۚ ثُمَّ ٱللَّهُ يُنشِئُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْءَاخِرَةَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Reci: "Putujte po svijetu da vidite šta je On ni iz čega stvorio. I, Allah će to, poslije, po drugi put stvoriti. Allah, zaista, sve može. (El-Ankebut, 20)

Uzvišeni kaže:

فَلْيَنظُرِ ٱلْإِنسَٰنُ إِلَىٰ طَعَامِهِۦٓ. أَنَّا صَبَبْنَا ٱلْمَآءَ صَبًّا. ثُمَّ شَقَقْنَا ٱلْأَرْضَ شَقًّا. فَأَنۢبَتْنَا فِيهَا حَبًّا. وَعِنَبًا وَقَضْبًا. وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا. وَفَٰكِهَةً وَأَبًّا . مَّتَٰعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَٰمِكُمْ

Neka čovjek pogleda u hranu svoju. Mi obilno kišu prolivamo, zatim zemlju pukotinama rasijecamo i činimo da iz nje žito izrasta i grožđe i

povrće, i masline i palme, i bašče guste, i voće i pića, na uživanje vama i stoci vašoj. (Abese, 24–32)

Allah Uzvišeni kaže:

قُلِ ٱنظُرُواْ مَاذَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ

Reci: "Posmatrajte ono što je na nebesima i na Zemlji!" (Junus, 101)

O Allahu, divan li je ovaj svemir, nema ništa ljepše od njega, savršeno stvorenog. Gdje su oni koji će to istinski vidjeti svojim očima, srcima i zdravim razumima. Ko bude o tome istinski razmislio bit će zaslijepljen njegovom ljepotom, skladnošću i veličanstvenom mudrošću njegova stvaranja. Sve što je stvoreno posjeduje ljepotu. Noć, dan, jutro, Zemlja, nebesa, Mjesec, Sunce, toplota, hladnoća, oblaci, pustinja, zelenilo, brda, planine, ravnice[2], doline, kopno, more, sve ove stvari posjeduju fascinantnu ljepotu, harmoničnost i preciznost u stvaranju i sve je u mjeri i s mudrošću stvoreno, počevši od maloga zrna, pa sve do velikih i važnih stvorenja, od proste ćelije do najsloženijeg tijela.

Pogledaj u čovjeka i savršenost njegovog stvaranja. Pogledaj različitost nacija i brojnost različitih jezika. Sve to ukazuje da je Allah Uzvišeni sve na najljepši način stvorio, a zasigurno najljepše Njegovo stvorenje jeste čovjek.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ بِٱلۡحَقِّ وَصَوَّرَكُمۡ فَأَحۡسَنَ صُوَرَكُمۡۖ وَإِلَيۡهِ ٱلۡمَصِيرُ

On je nebesa i Zemlju mudro stvorio, i On vam obličje daje, i likove vaše čini lijepim, i Njemu će se sve vratiti. (Et-Tegabun, 3)

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡإِنسَٰنُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ ٱلۡكَرِيمِ . ٱلَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّىٰكَ فَعَدَلَكَ . فِيٓ أَيِّ صُورَةٖ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ.

O čovječe, zašto da te obmanjuje to što je Gospodar tvoj plemenit, Koji te je stvorio – pa učinio da si skladan i da si uspravan i kakav je htio lik ti dao? (El-Infitar, 6–8)

[2] Doktor Nasir Ez-Zehrani, *Allahu ehlu senai vel-medžd*, str. 66–67.

Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ فِىٓ أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem. (Et-Tin, 4)

Pogledaj samo nebo i njegov izgled, zvijezde i njihovu fascinantnost, Sunce i njegovu ljepotu, planete, pun Mjesec i njegov sjaj. Razmisli o nebesima u mračnoj noći u kojoj se planete i zvijezde pojave.

Pogledaj samo u Zemlju koju je Allah rasprostro, iz nje je vodu i pašnjake izveo i planine nepomičnim učinio, podario je na njoj mora, rijeke, jutra, svjetlost, hlad, oblake. Sve ovo predstavlja jednu skladnost u svemu stvorenom i postojećem.

Dakle, sva skladnost pa čak i ovaj cvijet, ruža, zrelo voće, mlijeko, tikvica, mrav, pčela, mali beskičmenjak, koji se njiše nogama ili dlačicama i dodirima, uz svu svoju fleksibilnost i snalaženje, riba, ptica, slavuj, životinje, gmizavci, sve to predstavlja neiscrpnu i beskrajnu ljepotu i slast koja nema kraja.[3]

Allah, dželle šanuhu, kaže:

فَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ . وَلَهُ ٱلْحَمْدُ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ . يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَيُحْىِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ.

Pa, hvaljen neka je Allah kad god omrknete i kad god osvanete. Njemu neka je pohvala i na nebesima i na Zemlji – i predvečer i u podne! On iz neživog stvara živo i živo pretvara u neživo. On oživljava zemlju nakon mrtvila njezina – isto tako ćete i vi biti oživljeni. (Er-Rum, 17–19)

Uzvišeni Allah je Jedan i nema sudruga ni u čemu. Niko nije poput Njega, niti ima išta slično Njegovim svojstvima i radnjama. Apsolutno sve u svemiru, stvaranju, upravljanju, kreaciji, ukazuje da je Stvoritelj Jedan. Zaista, kada bi bilo više onih koji upravljaju svemirom, nastao bi nesklad i konfuznost u samom upravljanju.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

[3] Doktor Nasir ez-Zehrani, *Allahu ehlu senai vel-medžd*, str. 68–69.

لَوْ كَانَ فِيهِمَآ ءَالِهَةٌ إِلَّا ٱللَّهُ لَفَسَدَتَا ۚ فَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ رَبِّ ٱلْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

Da Zemljom i nebesima upravljaju drugi bogovi, a ne Allah, poremetili bi se. Pa nek je uzvišen Allah, Gospodar svemira, od onoga što Mu pripisuju! (El-Enbija, 22)

Nije istinsko vjerovanje i monoteizam samo tvrdnja da nema drugog stvoritelja osim Allaha i da je On Gospodar i Vladar svega stvorenoga. Ovu vrstu monoteizma su potvrđivali mekanski mušrici. Ova vrsta vjerovanja i monoteizma obuhvata i ljubav prema Allahu, predanost, poniznost prema Njemu, pokornost, iskrenost u svim ibadetima, kako tjelesnim tako i verbalnim, uz želju za Allahovim licem.

Također, ova vrsta monoteizma obuhvata ljubav, prezir, davanje i uskraćivanje, isključivo radi Allaha, dželle šanuhu. Dakle, Uzvišeni Allah je Jedini u uluhijetu i niko ne zaslužuje da mu se ibadet čini osim Njega Uzvišenog.

Sa druge strane, zabranjeno je plašiti se istinskim strahom osim od Njega, kao što nije dozvoljeno biti ponizan osim pred Njim i nije dozvoljeno nadati se nečijoj milosti, osim Njegovoj, niti se oslanjati na nekoga drugoga osim na Njega, niti se predati nekom sudu osim Njegovom.[4]

Allah je gospodar od Kojeg su ovisna apsolutno sva stvorenja.

۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ أَنتُمُ ٱلْفُقَرَآءُ إِلَى ٱللَّهِ ۖ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلْغَنِىُّ ٱلْحَمِيدُ

Uzvišeni Allah kaže: *O ljudi, vi ste siromasi, vi trebate Allaha, a Allah je nezavisan i hvale dostojan.* (Fatir, 15)

Čovjek može imati imetak, nekretnine, djecu, može imati sjajan i častan položaj, veliko i sigurno vodstvo i liderstvo, mogu ga sluge služiti i vojska čuvati, također mu narod može biti pokoran, a predsjednici prema njemu ponizni, ali i pored svega ovoga čovjek je Allaha i Njegove zaštite ovisan.[5]

[4] Isti izvor, str. 85.

[5] Isti izvor, str. 126–127.

Zaista je Allah Svoje robe usrećio Svojom Knjigom i srca njihova Svojim govorom razveselio, a njenim čitanjem horizonte im otvorio. Najviše Kur'an uvažavaju oni koji ga najviše uče i takvi se nalaze u Allahovoj blizini i blizini Njegovog govora, Allahov govor je nadnaravni i divni govor, čvrsto uže i bistro svjetlo koje govori o Njegovoj savršenosti, kreativnosti, Njegovoj jednoći u ibadetima i jedinstvenosti u stvaranju.[6]

Uzvišeni Allah kaže:

ٱللَّهُ نَزَّلَ أَحۡسَنَ ٱلۡحَدِيثِ كِتَٰبٗا مُّتَشَٰبِهٗا مَّثَانِيَ تَقۡشَعِرُّ مِنۡهُ جُلُودُ ٱلَّذِينَ يَخۡشَوۡنَ رَبَّهُمۡ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمۡ وَقُلُوبُهُمۡ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ هُدَى ٱللَّهِ يَهۡدِي بِهِۦ مَن يَشَآءُۚ وَمَن يُضۡلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنۡ هَادٖ

Allah objavljuje najljepši govor, Knjigu sličnu po smislu, čije se pouke ponavljaju, zbog koji podilazi jeza one koji se Gospodara svoga boje, a kada spomene ime Allahovo, kože njihove i srca njihova se smiruju. Ona je Allahov pravi put na koji On ukazuje onome kome On hoće; a onoga koga Allah ostavi u zabludi niko na Pravi put neće moći uputiti. (Ez-Zumer, 23)

Dakle, vjerovanje u Allahovo postojanje je urođena stvar u svakoj duši. To je zapravo priroda svakog čovjeka, koja je urezana u srcima i podsvijesti, a za to nije potreban nikakav dokaz, niti dokazivanje.[7]

Sa druge strane, ljudi bolesnih duša i tvrdoglave naravi raspravljaju se o ovim stvarima i pored toga što je to ukorijenjeno u njihovoj savjesti i nutrini.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَجَحَدُواْ بِهَا وَٱسۡتَيۡقَنَتۡهَآ أَنفُسُهُمۡ ظُلۡمٗا وَعُلُوّٗاۚ فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُفۡسِدِينَ

I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istinita, pa pogledaj kako su skončali smutljivci. (En-Neml, 14)

---

[6] Doktor Nasir Ez-Zehrani, *Allahu ehlu senai vel-medžd*, str. 490.

[7] Isti izvor, str. 565.

Mnogo je kur'anskih ajeta koji nam govore i koji svjedoče Allahovu veličanstvenost u stvaranju. To potvrđuju i zadovoljne duše koje demantuju riječi onih koji iznose nebuloze. Uzvišeni Allah kaže:

أَمْ خُلِقُواْ مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَٰلِقُونَ

Da li su oni bez Stvoritelja stvoren ili su oni sami sebe stvorili?! (Et-Tur, 35)

Allahovi vjerovjesnici, nosioci baklje misionarstva, svjetiljke, pomagači monoteizma kroz historiju su iznosili argumente raznim inadžijama. Jedan od njih je čak za sebe tvrdio da je gospodar svih svjetova. Allah je pomogao Njegove štićenike dominantnim argumentima koji su bili snažni poput munje koja je raznijela i uništila njihovu laž i zabludu i na taj način je raskrinkana apsurdnost njihovih umova i slabost razumijevanja. Imamo primjer Ibrahima, alejhis-selam, koji je imao raspravu sa Nemrudom, koji se uzoholio i negirao tevhidu rububije (Allahovu jednoću u Njegovom gospodarstvu).

Allah, dželle šanuhu, kaže:

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِى حَآجَّ إِبْرَٰهِـۧمَ فِى رَبِّهِۦٓ أَنْ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ٱلْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ رَبِّىَ ٱلَّذِى يُحْىِۦ وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا۠ أُحْىِۦ وَأُمِيتُ ۖ قَالَ إِبْرَٰهِـۧمُ فَإِنَّ ٱللَّهَ يَأْتِى بِٱلشَّمْسِ مِنَ ٱلْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ ٱلْمَغْرِبِ فَبُهِتَ ٱلَّذِى كَفَرَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ

Zar nisi čuo za onoga koji se sa Ibrahimom o njegovu Gospodaru prepirao, onda kada mu je Allah carstvo dao? Kad Ibrahim reče: "Gospodar moj je Onaj Koji život i smrt daje", on odgovori: "Ja dajem život i smrt!" "Allah čini da Sunce izlazi sa istoka", reče Ibrahim, "pa učini ti da grane sa zapada!" I nevjernik se zbuni. – A Allah silnicima neće ukazati na Pravi put. (El-Bekare, 258)

Ibrahim, alejhis-selam, spominje prvi dokaz Allahovog postojanja i Njegovog stvaranja: *Gospodar moj je Onaj Koji život i smrt daje...* Nemrud je kazao: "Ja život i smrt dajem!" Kada se meni dovedu dva čovjeka koji zaslužuju da budu ubijeni, ja naredim da se ubije jedan, a da se oprosti drugome, pa on ne bude ubijen! Ovaj Nemrudov odgovor je bio ništavan, ali i pored toga Ibrahim, alejhis-selam, je postepeno izlagao svoje nepobitne argumente, rekavši mu: *Allah*

čini da Sunce izlazi sa istoka, pa učini ti da iziđe sa zapada! Dakle, Sunce izlazi svakoga dana sa istoka, onako kako ga Gospodar pokreće i usmjerava, a On je Allah Jedini, nema drugog boga osim Njega, On je Stvoritelj svega stvorenoga.

Prema tome, ako je tako kao što tvrdiš da život i smrt daješ, učini da Sunce izađe sa zapada. Onaj koji život i smrt daje, on radi šta želi i to mu niko ne može zabraniti, niti ga ko može nadvladati u tome. Dakle, takav je moćan i njemu je sve podređeno. Ako je tako kao što tvrdiš, onda učini da Sunce izađe sa zapada, a ako to ne možeš učiniti, onda tvoja tvrdnja da si ti gospodar nije istinita. Nemrud i ostali ljudi su znali da Nemrud nije u stanju to učiniti, i prema tome, Nemrud nije imao adekvatan odgovor na pitanje Ibrahima, alejhis-selam.[8] U tom kontekstu Uzvišeni Allah kaže:

فَبُهِتَ ٱلَّذِى كَفَرَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ

I nevjernik se zbuni. A Allah silnicima neće ukazati na Pravi put. (El-Bekare, 258)

Kazao je pjesnik:

O, čuda, kako se može Allahu griješiti,
ili kako Ga može negirati poricatelj?
Allah je svakom pokretu i svakom stajanju svjedok
I u svakoj stvari postoji dokaz, Koji ukazuje da je On Jedan.

Zaista su divni stihovi pjesnika Ibrahima Brijula, rahimehullah:

U životu sam svugdje smiraj tražio,
ali od Tebe bolji smiraj nisam našao.
I duša je moja put spasa tražila,
ali spas osim kod Tebe nije našla.
Tražio sam dugo tajnu sreće,
pa sam je u vjerovanju (Tvom takvaluku) našao.
Pa nek me ljudi vole ili nek se srde,
ja sada samo za zadovoljstvom Tvojim hrlim.

[8] Doktor Nasir Ez-Zehrani, *Allahu ehlu senai vel-medžd*, str. 567.

Molim Te da mi grijeh oprostiš,
da me pomogneš i ojačaš Tvojom uputom.
Moju dovu usliši i nadu ispuni,
nikada nije propao ko Te molio i Tebi se nadao.
Također je kazao:
Polahko, insane, šta te je od Allaha Veličanstvenog obmanulo?
Padni na sedždu Gospodaru svome,
jer jednog dana će i tvoj dunjaluk proći,
i na Kijametski dan ćeš doći,
a dobit ćeš ono što su tvoje ruke činile.[9]

Dakle, islamske činjenice su postojane i nepromjenljive od onoga dana kada su Poslaniku, alejhis-selam, objavljene pa sve do Sudnjega dana. Osnova na koju se svi moraju vraćati jeste Allahova knjiga (Kur'an) i sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje objašnjavaju i komentarišu učenjaci i tragaoci za znanjem u svim stoljećima, shodno vremenu i prostoru na kojem žive. Prema tome, mi pripadamo ummetu koji mora odlično poznavati svoju autentičnu vjeru, naročito temelje imana kojih je šest. Dakle, knjiga koja se nalazi pred vama tretira prvi temelj imana – vjerovanje u Allaha. Nakon ovog temelja imana slijedit će naučna studija preostalih temelja imana – morala, duhovnog odgoja, Božije zakonitosti, ciljeva šerijata, znanosti koja tretira korist, štetu i mnoge druge sistematske studije čiji je cilj doprinijeti ummetu i razvoju nove razvojne civilizacije.

Ovu knjigu sam podijelio na sljedeća poglavlja:

Prvo poglavlje, koje tretira značenje riječi *la ilahe illallah, Muhemmede resulullah* i ukazuje na vrijednost ovih riječi koje su zapravo najveličanstveniji zikr. Govorio sam o uslovima ovih riječi, tj. šehadeta.

Drugo i treće poglavlje jesu poglavlja u kojima sam govorio o dokazima i postojanosti Stvoritelja, onoga što je On stvorio, dokazima prirodne i urođene vjere, ugovora koji na to ukazuju, o dokazima svemirskih prostranstava i samoga čovjeka, o dokazu savršenosti

[9] Doktor Nasir Ez-Zehrani, *Allahu ehlu senai vel-medžd*, str. 550.

funkcionisanja svemira i isključenosti bilo koje manjkavosti i nakaradnosti, o dokazu Allahovog skladnog stvaranja i savršenog oblikovanja, o čemu nam govori i Kur'an Časni.

Četvrto i peto poglavlje su poglavlja u kojim sam govorio o vjerovanju u Allahova imena i svojstva, zatim sam spomenuo tevhidu uluhije i vezu između suđenja po Allahovom sudu i monoteizma, o pozitivnim stvarima koje proizlaze iz suđenja po Allahovoj Knjizi, poput osnaživanja, sigurnosti, stabilnosti, pomoći, slave, časti, bereketa koji se osjeća u životu, upute, postojanosti na Pravome putu, uspjehu, pobjedi, oprostu grijeha i društvu vjerovjesnika i iskrenih. Sa druge strane, spomenuo sam i loše posljedice i negativnosti koje ostavlja za sobom suđenje po nekom drugom sudu, a ne po onome što je Allah objavio, poput tvrdoće srca, udaljenosti od istine, upadanja u licemjerstvo, uskraćivanja pokajanja, odvraćanja od Allahova puta, nedostatka sigurnosti i raširenosti anarhije, neprijateljstva i mrže.

Onome ko bude sudio mimo Allahovim sudom bit će uskraćena sigurnost i Allahova pomoć. Velika kazna je obećana onima koji budu izmjenjivali šerijat. Žestoko uzimanje duše prilikom smrti, džehennemasku vatru i srdžbu Džebara će osjetiti. Također sam govorio o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, trudu u zaštiti tevhidu uluhijeta i zabrane pretjerivanja u veličanju njegove, alejhis-selam, ličnosti. Govorio sam o tome kako se treba postaviti i postupati prema nešerijatskim rukjama, zapisima, zabrani vradžbina i tako dalje...

Šesto poglavlje jeste poglavlje u kojem je bilo riječi o el-imanu (vjerovanju). Izraz el-iman sam izabrao umjesto izraza el-akida, jer Kur'an često spominje el-iman i njegove odlike i posebnosti. Prema tome, nema sumnje da je bolje i preče koristiti izraz el-iman, jer je to izraz koji se spominje u Kur'anu i Sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali naravno nije zabranjeno i sporno koristiti druge izraze. Prilikom pisanja ili izgovaranja izraza el-iman osjeća se veliko zadovoljstvo, pa čak i u zraku. Dakle, izraz el-iman je daleko opširnijeg

značenja od izraza el-akida. Također sam spomenuo razliku između islama, imana, ihsana i osnove na kojima počiva vjerovanje u Allaha. Prokomentarisao sam određene kur'anske ajete koji govore o vjerovanju (el-imanu), o ljepoti i ukrasu vjerovanja, nuru imana i njegovoj suštini. Spomenuo sam koji su najvažniji razlozi jačanja imana, kao naprimjer:

- spoznaja Allahovih lijepih imena;
- razmišljanje o Kur'anu u generalnom smislu;
- spoznaja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;
- razmišljanje o svemiru i samome sebi;
- spominjanje Allaha u svakoj situaciji;
- spoznaja ljepote islama;
- trud ka postizanju vrhunca perfekcije (ihsana);
- pozivanje Allahu;
- vježbanje sebe za borbu protiv svega što ugrožava vjerovanje (el-iman);
- istinska spoznaja dunjaluka i njegove prolaznosti u odnosu na Ahiret.

Također sam spomenuo određena svojstva vjernika koja su spomenuta u Kur'anu, prokomentarisao sam ih i ukazao na njihovu vrijednost, osvrnuvši se na najvažnije stvari koje se tiču el-imana i koristi koje se javljaju kao produkt vjerovanja, kao što su sreća, zadovoljstvo, Allahova zaštita, otklanjanje poteškoća od vjernika i darivanje Allahovog zadovoljstva, uspjeh, pobjeda, uputa, korist od savjeta i opomena, zahvalnost i strpljivost. Iman na vjernike ostavlja trag koji se ogleda u njihovom govoru i njihovim djelima. Zbog vjerovanja Allah upućuje Svoje robove na Pravi put. Oni tako zadobijaju Allahovu ljubav, ljubav vjernika i zbog vjerovanja Allah će vjernike na visoke položaje uzdići.

Sedmo poglavlje je posljednje poglavlje u kojem je bilo riječi o širku, kufru, licemjerstvu, otpadništvu od islama, griješenju i nepokornosti.

Uvaženi čitaoče, pred tobom se nalazi knjiga kojom želim da, uz Allahovu dozvolu, oživi tvoje srce, poveća ti se uputa i nove spoznaje o tvome Gospodaru.

Ovo je knjiga zbog koje će se kod njenih čitalaca povećati iman u Gospodara svih svjetova i koja će biti daleko od svih prepreka na putu vjerovanja koje je onakvo kako ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio i kakvog su ga se pridržavali njegovi časni ashabi, koji su u Gospodara svoga vjerovali, pa je On srca njihova na Pravi put uputio.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۗ وَمَن يُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ يَهۡدِ قَلۡبَهُۥۚ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ.

Nikakva nevolja se bez Allahove volje ne dogodi, a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti – Allah sve dobro zna. (Et-Tegabun, 11)

Ovu knjigu sam napisao (završio) u nedjelju, 8. 5. 1430. hidžretske godine / 3. 3. 2009. godine po gregorijanskom kalendaru, u Dohi. Allahova je dobrota u svakom stanju. Uzvišenog Allaha molim Njegovim lijepim imenima i uzvišenim svojstvima, da ovo djelo bude isključivo radi Njegovog lica i da bude od koristi Njegovim robovima, da se njome mnogi okoriste, da im njome Allah prsa prostranim učini i da bude od koristi Njegovom milošću i dobrotom.

Molim Allaha da nagradi sve one koji su pomogli da ovo skromno djelo ugleda svjetlost dana. Želja mi je da ovo djelo dođe do svakog muslimana i nemojte zaboraviti Allahovog muftačnog roba u svojim dovama, moleći Gospodara da mi se smiluje, oprosti i da bude mnome zadovoljan.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

رَبِّ أَوۡزِعۡنِيٓ أَنۡ أَشۡكُرَ نِعۡمَتَكَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَيَّ وَأَنۡ أَعۡمَلَ صَٰلِحٗا تَرۡضَىٰهُ وَأَدۡخِلۡنِي بِرَحۡمَتِكَ فِي عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ.

Gospodaru moj, omogući mi da budem zahvalan na blagodati tvojoj, koju si ukazao meni i roditeljima mojim, i da činim dobra djela na

zadovoljstvo tvoje, i uvedi me, milošću Svojom, među dobre robove Svoje! (En-Neml, 19)

Uzvišeni Allah kaže:

مَّا يَفۡتَحِ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحۡمَةٖ فَلَا مُمۡسِكَ لَهَاۖ وَمَا يُمۡسِكۡ فَلَا مُرۡسِلَ لَهُۥ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ.

Milost koju Allah podari ljudima niko ne može uskratiti, a ono što On uskrati niko ne može, poslije Njega, dati; On je silan i mudar. (Fatir, 2)

Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

سُبۡحَٰنَ رَبِّكَ رَبِّ ٱلۡعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ» وَسَلَٰمٌ عَلَى ٱلۡمُرۡسَلِينَ وَٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ.

Veličanstven je Gospodar tvoj, Dostojanstveni, i daleko od onoga kako ga predstavljaju oni! I mir poslanicima i hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova! (Es-Saffat, 180–182)

Neka si slavljen, Allahu, i neka Ti je hvala, svjedočim da nema boga osim Tebe. Od Tebe oprost za grijehe tražim i Tebi se kajem. Naša posljednja dova je: Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo.

Prvo poglavlje

ZNAČENJE ŠEHADETA, NJEGOVA VRIJEDNOST I NJEGOVI USLOVI

U ime Allaha milostivog i Samilosnog!

Riječi šehadeta: Nema drugog Boga osim Allaha, i Muhammed je Allahov poslanik!

Riječi *Nema drugog Boga osim Allaha, i Muhammed je Allahov poslanik* su riječi kojima čovjek otvara vrata islama, riječi kojima se ostvaruju visoki stepeni u vjerovanju, riječi zbog kojih se rob uzdiže u robovanju. Ovim riječima rob spoznaje Allahovu jednoću u rububijetu i uluhijetu. Riječima šehadeta spoznaje se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova poslanica. Ovim riječima rob svjedoči da je Allah jedini dostajan da Mu se ibadet čini, čime usmjerava svoju umnu, srčanu i tjelesnu snagu na izgovaranje riječi subhanallah, la ilahe illallah i elhamdulillah, i na taj način čovjek robuje Allahu Veličanstvenom. Uistinu si ti, o čovječe, stvoren Allahovom dobrotom i jedno si od mnogobrojnih stvorenja.

Svi atomi čovjekovog bića ukazuju na Gospodara, slave Ga i veličaju. Sviđalo se to nekima ili se ne sviđalo, bili pasivni ili aktivni, živi ili mrtvi, vjerovali ili ne vjerovali, na ljudima ostaje da odaberu hoće li biti pokorni svome Gospodaru, u onome što On, dželle šanuhu, naređuje i u onome što je došlo putem plemenitih poslanika, alejhimus-selam.[10]

Ove riječi su svjedočenje da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pečat svih poslanika, da je on Allahov rob i Njegov poslanik, da ga je Allah poslao svim stvorenjima, ljudima i džinima. Ove riječi

[10] Dr. Selman el-Avde: *Sa Allahom*, str. 39.

su priznanje jezikom i vjerovanje srcem da je on, sallallahu alejhi ve sellem, milost i putokaz svim svjetovima.

PRVO: ZNAČENJE RIJEČI *NEMA DRUGOG BOGA OSIM ALLAHA, I MUHAMMED JE ALLAHOV POSLANIK*

Riječi *Nema drugog Boga osim Allaha*, znače da nema nikog drugog ko zaslužuje da mu se ibadet čini osim Allaha. Allah Uzvišeni je Jedini Koji zaslužuje da svi ibadeti budu usmjereni Njemu i da budu samo radi Njega.

Uzvišeni Allah je kazao:

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ.

A vaš Bog – jedan je Bog! Nema boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog! (El-Bekare, 163)

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ . إِلَّا ٱلَّذِى فَطَرَنِى فَإِنَّهُۥ سَيَهْدِينِ . وَجَعَلَهَا كَلِمَةًۢ بَاقِيَةً فِى عَقِبِهِۦ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ.

A kad Ibrahim reče ocu svome i narodu svome: "Nemam ja ništa s onima kojima se vi klanjate, ja se klanjam samo Onome Koji me je stvorio, jer će mi On, doista, na Pravi put ukazati." On učini riječi tevhida trajnim za potomstvo svoje, da bi se dozvali. (E-Zuhruf, 26–28)

Allah, dželle šanuhu, je kazao:

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْحَىُّ ٱلْقَيُّومُ ۚ.

Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni! (El-Bekare, 255)

Značenje svjedočenja da je Muhammed, Allahov poslanik je priznanje jezikom i vjerovanje srcem da je Muhammed, sin Abdullaha el-Kureši el-Hašimi, Allahov poslanik svim stvorenjima, ljudima i džinima.

Uzvišeni Allah je kazao:

قُلْ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۖ فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِىِّ ٱلْأُمِّىِّ ٱلَّذِى يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَكَلِمَـٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ.

Reci: "O ljudi, ja sam svima vama Allahov poslanik, Njegova vlast je na nebesima i na Zemlji; nema drugog boga osim Njega, On život i smrt daje, i zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova, vjerovjesnika, koji ne zna čitati i pisati, koji vjeruje u Allaha i riječi Njegove; njega slijedite – da biste na Pravome putu bili!" (El-A'raf, 158)

Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ لِيَكُونَ لِلْعَـٰلَمِينَ نَذِيرًا.

Neka je uzvišen Onaj Koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opomena. (El-Furkan, 1)

Riječi *la ilahe illallah* (nema drugog Boga osim Allaha) obuhvataju dva dijela: negaciju i potvrdu.

Što se tiče same negacije (nema drugog boga) ona predstavlja potpunu negaciju svih drugih božanstava koja se obožavaju mimo Allaha, koja ne zaslužuju da im se ibadet čini. Ova negacija je generalnog karaktera i obuhvata sve one kojima bi se mogao činiti ibadet, mimo Allaha Uzvišenog.

Kada je u pitanju potvrda (osim Allaha) ona ukazuje da ibadet treba da bude posvećen samo Allahu, Koji istinski zaslužuje da mu se ibadet čini.

To znači da nema drugog boga osim Allaha, i da ne postoji niko ko zaslužuje ibadet osim Njega. Također, Uzvišeni Allah je Jedini Koji stvara, opskrbljuje, daje život, smrt, Koji daje dobro i loše i mnoge druge stvari koje su vezane za rububijet, i niko ne učestvuje u kreaciji stvorenja i upravljanju u bilo kojim stvarima.

Uzvišeni Allah Jedan Jedini kada je u pitanju njegov uluhijet (jednoća u ibadetu). Uzvišeni Allah je kazao:

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ ٱلْبَـٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْكَبِيرُ.

To zato što je Allah – Istina, a oni kojima se, pored Njega, oni mole – neistina, i što je Allah uzvišen i velik.[11] (Lukman, 30)

Izraz veličanstvenost (dželale) koja se spominje u šehadetu je zapravo Allahovo ime Allah. Ime Allah je jedno od Allahovih Uzvišenih imena. Ime Allah je čak najveličanstvenije Allahovo ime prema mišljenju nekih učenjaka. Ime Allah se najviše spominje u Kur'anu i Sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i najpoznatije je ime, ime koje najviše spominju stvorenja na različitim jezicima.

Ime Allah ukazuje na Allahovu uzvišenu bit, na sva Njegova svojstva u uluhijetu i rububijetu. Ime Allah je ime koje pripada samo Allahu, i nema nikakvih dodirnih tačaka sa nekim drugim mimo Allaha. Ne pripisuje se nekome drugome, niti se njime doziva neko drugi od Njegovih stvorenja.

Ime Allah je ime Gospodara Koji zaslužuje da bude slavljen i obožavan, Koji zaslužuje da Ga slave, da Mu zahvaljuju, a slavi Ga sve što je na sedam nebesa i sedam zemalja, i onoga što se nalazi između njih, slavi Ga, noć, dan, ljudi, džini, kopno i more.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

تُسَبِّحُ لَهُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ ٱلسَّبۡعُ وَٱلۡأَرۡضُ وَمَن فِيهِنَّۚ وَإِن مِّن شَيۡءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمۡدِهِۦ وَلَٰكِن لَّا تَفۡقَهُونَ تَسۡبِيحَهُمۡۚ إِنَّهُۥ كَانَ حَلِيمًا غَفُورٗا.

Njega veličaju sedmera nebesa, i Zemlja, i oni na njima; i ne postoji ništa što Ga ne veliča, hvaleći Ga; ali vi ne razumijete veličanje njihovo. – On je doista blag i mnogo prašta. (El-Isra, 44)

Allah je Gospodar Koga obožavaju srca, duše za Njim čeznu, vole Ga i odmaraju prilikom Njegovog spominjanja i Njegove blizine. Sva Njegova stvorenja čeznu za Njim u svakome trenutku u stvarima koje su općeg i konkretnog karaktera, velike i male, sadašnje ili one koje će se desiti. On je sve započeo, sve poznaje i On Uzvišeni sve održava.

Allah je Gospodar Koji zaslužuje priznanje Njegove uzvišenosti, jer svi poslovi i sve stvari su u potrebi za Allahom. Ne postoji nijedno

[11] Sejid Se'id Abdulganij: *El-akidetu es-safije*, str. 260.

stvorenje, a da nije svjesno da ga je Uzvišeni Allah počastio mnogim privilegijama i darivao veličanstvenim blagodatima. Prema tome, čovjek će se predati svome Gospodaru svojim srcem, ljubavlju, veličanjem i čežnjom.

Allahovo biće, Njegova svojstva i imena su uzvišena. Njega Uzvišenog ne mogu obuhvatiti ljudski razumi, niti mogu shvatiti Njegovu veličanstvenost. Zbog toga ljudski razum postaje zbunjen, jer ne može shvatiti u potpunosti Allahovu veličanstvenost, osim jedan njen mali dio. Kao rezultat te spoznaje čovjek će zavoljeti svoga Gospodara, izgradit će u svome srcu strah prema Njemu i nadu, bit će mu pokoran shodno svojim mogućnostima.[12]

Rekao je pjesnik:

Allahovih su dokaza puni horizonti,
A najmanje ih je tebi prikazano,
I u samome sebi imaš dokaze…
Čuda! Kad bi tvoje oči vidjele,
Svemir je prepun tajni,
Ako bi pokušao da ih objasniš, nemoćan bi bio.[13]

Allah je Gospodar, Kojem vjernici iskrenih namjera i iskrenih ibadeta robuju, njihovi namazi, njihov hadž, obredi, njihov život i sve je radi Allaha.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ . لَا شَرِيكَ لَهُۥ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُسْلِمِينَ.

Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema saučesnika; to mi je naređeno i ja sam prvi musliman." (El-En'am, 162–163)

Suština riječi *Nema boga osim Allaha*, jeste Allahova jedinstvenost. Njegova imena su veličanstvena i blagoslovljena, uzvišena je

[12] Doktor Selman el-Avde: *Sa Allahom*, str. 36–37.

[13] Isti izvor, str. 39.

Njegova bit, nema boga osim Njega i niko ne zaslužuje takvu vrstu ljubavi, časti, uzvišenosti, straha od Njega, nade, oslanjanja na Njega, pokajanja, želje i straha, osim Allaha, dželle šanuhu. Niko se ne voli kao što se Allah voli, bez obzira o kome se radilo, niti se treba bojati nekog, onako kako se Allaha boji, svoju nadu ne treba polagati nekom drugom mimo Njemu, ili se oslanjati na nekoga drugog mimo Allaha Uzvišenog, ili se klanjati i strahovati od nekog drugog mimo Allaha, niti je dozvoljeno zaklinjati se nečim drugim mimo Allahovim imenom.

Zabranjeno je zavjetovati se nekome mimo Allahu, niti je dozvoljeno u poteškoćama tražiti pomoć od nekog drugog mimo Njega, ili tevbu (pokajanje) učiniti drugome mimo Allahu. Jedino je dozvoljeno pokoravati se Allahovoj naredbi, sedžda se ne smije činiti nekome drugome mimo Allahu, žrtvu je zabranjeno prinijeti u nečije drugo ime, a ne u Njegovo ime. Sve ovo možemo kazati jednom rečenicom, a to je da svi ibadeti moraju biti isključivo radi Allaha, i na taj način se ostvaruju i realizuju riječi *la ilahe illallah*. Upravo zbog toga je Allah zabranio vatri one koji ostvare i realizuju u svome životu ove riječi. Nemoguće je da uđe u vatru onaj ko bude realizovao ovaj šehadet, i ko bude živio po tome.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ هُم بِشَهَٰدَٰتِهِمْ قَآئِمُونَ.

I oni koji dug svjedočenja svoga budu izvršavali. (El-Me'aridž, 33) Pod izvršavanjem svjedočenja misli se na onoga ko ga bude implementirao u svome srcu i u svojim postupcima.[14]

Imperativ ovog šehadeta je vjerovanje u ono o čemu nas je obavijestio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slijeđenje njegove naredbe i ostavljanje onoga što je on, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, kao što je imperativ da se robuje Allahu na način koji je On propisao i da se ne vjeruje da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

[14] Ibnul-Kajjim: *El-Dževabu el-Kafi*, str. 139.

ima udjela u stvaranju, da upravlja svemirom ili čak da smatra da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaslužuje da mu se ibadet čini.

Dakle, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je Allahov rob, kojem se ne treba ibadet činiti. On, sallallahu alejhi ve sellem, je istinu govorio, nije bio lažov. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne može ni sebi, a ni drugima pribaviti neku korist ili sačuvati od nekoga zla, osim ako Allah želi.[15]

Riječi *la ilahe illallah* su poznate među muslimanima kao riječi tevhida (monoteizma). Ove riječi su poznate kao i riječi iskrenosti, kao riječi takvaluka, tj. bogobojaznosti. Ovo su riječi koje su najavile revoluciju protiv silnika na zemlji i predislamskih tirana (taguta). Ove riječi predstavljaju revoluciju protiv kumira i drugih božanstava, koje su ljudi obožavali mimo Allaha, bez obzira da li je u pitanju drvo kojem su se klanjali, kamen, ili pak čovjek, a sve spomenuto je stvoreno i oni su stvorenja.

Prema tome, riječi *la ilahe illallah*, predstavljaju globalni poziv ljudima da ostave robovanje ljudima i da se pokore samo Njemu. Ove riječi su otvoreni poziv ljudima da se predaju Allahovom sudu i da budu ponizni pred Njegovom vlašću.[16]

DRUGO: VRIJEDNOST RIJEČI *LA ILAHE ILLALLAH*

U Kur'anu i Sunnetu se nalaze mnogobrojni citati koji govore o odlikama i o važnosti riječi *la ilahe illallah*, spomenute su mnogobrojne odlike i riječi hvale o važnosti ovih riječi. Dakle, teško je spomenuti sve vrijednosti riječi *la ilahe illallah* u ovom poglavlju.

Zbog riječi *la ilahe illallah* stvorena su nebesa i zemlja, zbog ovih riječi Allah je stvorio stvorenja, slao Svoje poslanike, objavljivao knjige, zbog ovih riječi je uspostavljen šerijat, zbog ovih riječi su stvorene terazije, zbog njih su stvoreni Džennet i Džehennem,

[15] Abdullah El-Džerbu': *El-Emsalu fi el-Kur'an,* 1:233.

[16] El-Kardavi: *El-imanu vel-haja*, str. 31.

zbog ovih riječi ljudi se kategorišu na vjernike i nevjernike, pokorne i nepokorne, zbog ovih riječi su nastale naredbe, nagrade i kazne, pravo ovih riječi jeste to što su zbog njih stvorena stvorenja, zbog ovih riječi i njihovog prava ljudi će biti pitani i polagat će račun, zbog ovih riječi će ljudi biti nagrađivani i kažnjavani, zbog ovih riječi se okrećemo prema kibli, ove riječi su osnova vjere, zbog ovih riječi su zveketale sablje na Allahovom putu, ove riječi su Allahovo pravo kod svih Njegovih stvorenja, ove riječi su osnova islama i ključ kuće spasa (Dženneta), zbog ovih riječi će biti pitani i prvi i poslednji narodi i neće se pomeriti na Sudnjem danu stopala robova dok ne budu upitani da odgovore na dva pitanja. Prvo pitanje: Kome ste ibadet činili (kome ste se pokoravali)? Drugo pitanje: Šta ste odgovorili poslanicima?

Prvi odgovor se nalazi u manifestaciji riječi da nema drugog boga osim Allaha, u spoznaji tih riječi, njihovoj potvrdi i radu po onome što one nalažu.

Drugi odgovor se nalazi u manifestaciji riječi da je Muhammed Allahov poslanik, u spoznaji i potvrdi tih riječi sa ubjeđenjem i pokornošću.[17]

Kur'an nam govori o vrijednostima šehadeta koje se opisuje u Kur'anu kao dobra i čvrsta riječ. Uzvišeni Allah je kazao:

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِى ٱلسَّمَآءِ . تُؤْتِىٓ أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا ۗ وَيَضْرِبُ ٱللَّهُ ٱلْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ.

Zar ne vidiš kako Allah navodi primjer – lijepa riječ kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu; ono plod svoj daje u svako doba koje Gospodar njegov odredi – a Allah ljudima navodi primjere da bi pouku primili. (Ibrahim, 24–25)

Također, ova riječ se spominje u Kur'anu kao najčvršća veza. Allah je kazao:

[17] Ibnul Kajim: *Zadul-Me'ad*, 1:34.

فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

Onaj ko ne vjeruje u šejtana, a vjeruje u Allaha – drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti. – A Allah sve čuje i zna. (El-Bekare, 256)

Na vrijednost šehadeta ukazuje nam činjenica da su svi poslanici koji su donosili radosnu vijest i koji su opominjali poslani s ovom riječju i njenom misijom. Allah je rekao:

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ.

Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!" (El-Enbija, 25)

Mnogo je drugih vrijednosti šehadeta koje se spominju u Kur'anu. Također je jako mnogo primjera u sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji nam ukazuju na vrijednost šehadeta, a mi ćemo spomenuti samo neke od njih.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Iman se sastoji od sedamdeset i nekoliko stepeni, najveći od tih stepeni su riječi *la ilahe illallah*, dok je najniži od tih stepen ukloniti prepreku s puta!"[18]

Također, od vrijednosti šehadeta jeste to što je borba na Allahovom putu propisana kako bi ove riječi bile uzdignute.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, i dok ne uspostave namaz i dok ne počnu davati zekat, a kada tako postupe, sačuvali su od mene svoju krv i svoje imetke, osim s pravom islama, a njihov konačni obračun je kod Allaha Uzvišenog."[19]

Također na vrijednost i važnost šehadeta nam ukazuje i hadis koji je poznat kao hadis "kartica". Prenosi se od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, da je prenio kako je rekao Allahov Poslanik, sallallahu

[18] Muslim, br. 152.

[19] Buhari, br. 25.

alejhi ve sellem: "Pozvat će se čovjek iz mog ummeta na Sudnjem danu pred svim stvorenjima, pa će mu se pokazati devedeset i devet sidždžila/deftera, svaki dopire dokle doseže pogled. Zatim će Allah, 'azze ve džell, reći: 'Da li poričeš išta od ovoga?', pa će on reći: 'Ne, o Gospodaru.' A Allah će reći: 'Jesu li ti nepravdu učinili Moji pisari (meleki) čuvari?' Zatim će kazati: 'Imaš li naspram toga dobrog djela?' Onda će se ovaj čovjek pobojati i odgovoriti: 'Ne', te će Allah kazati: 'Naprotiv, ti kod nas imaš dobrih djela i zaista ti neće biti učinjena nepravda danas!' Tada će se izvaditi kartica (ar. bitaka) na kojoj će stajati: 'Svjedočim da nema boga osim Allaha, i da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik.' Pa će reći ovaj čovjek: 'O Gospodaru, šta je ova kartica naspram svih ovih sidždžila/deftera.' Allah će reći: 'Doista ti se neće učiniti nepravda!' Onda će se staviti ovi sidždžili na jedan tas, a kartica na drugi tas vage, pa će zalepršati sidždžili i pretegnuti kartica, jer ništa nije teže od Allahovog imena."[20]

TREĆE: NAJBOLJI ZIKR SU RIJEČI *LA ILAHE ILLALLAH*

Spominjanje Allaha je jedan od najvrednijih ibadeta koji čovjeka približava Allahu i zbog kojeg slijedi velika nagrada. Zikr spada u najpraktičnije i najlakše ibadete, on je lahak kome ga Allah učini lahkim. Nakon učenja Kur'ana veličanstvenog riječi *la ilahe illallah* su najbolja vrsta zikra. Riječi *la ilahe illallah* su riječi monoteizma, kao što je došlo u hadisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Najbolji zikr jesu riječi: *la ilahe illallah*."[21]

Obaveza svakog muslimana jeste da izučava značenja, uslove, osnove ovih riječi i sve što je vezano za njih, jer je to riječ sa kojom musliman živi, riječ koja razdvaja islam i nevjerstvo. Allah Veličanstveni je naredio najboljem poslaniku, pečatu svih poslanika, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da zna sve što je vezano za ove riječi i da u njih vjeruje. Allah je kazao:

[20] Tirmizi, br. 2639.

[21] Albani, *Sahihu el-džami'*, br. 1115.

فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ.

Znaj da nema boga osim Allaha. (Muhammed, 19)

Uzvišeni Allah je ukorio one koji se oholo odnose prema ovim riječima, koji glavu od njih okreću i koji ne rade po onome šta one nalažu. Allah je kazao:

إِنَّهُمۡ كَانُوٓاْ إِذَا قِيلَ لَهُمۡ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ يَسۡتَكۡبِرُونَ . وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوٓاْ ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٖ مَّجۡنُونِۭ.

Kad im se govorilo: "Samo je Allah Bog!" – oni su se oholili i govorili: "Zar da napustimo božanstva naša zbog jednog ludog pjesnika." (Es-Saffat, 35–36)

Allah je Sebe opisao svojstvima koja obuhvataju ove riječi, na mnogo mjesta u Njegovoj knjizi: Allah, dželle šanuhu, kaže:

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ.

"Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni!" (El-Bekare, 255)
Uzvišeni Allah je kazao:

هُوَ ٱلۡحَيُّ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ.

"On je živi, nema boga osim Njega." (Gafir, 65)

Ibrahim, alejhis-selam, je ostvario ove riječi u svome životu, kao što nas Allah, dželle šanuhu, obavještava:

وَإِذۡ قَالَ إِبۡرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوۡمِهِۦٓ إِنَّنِي بَرَآءٞ مِّمَّا تَعۡبُدُونَ . إِلَّا ٱلَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُۥ سَيَهۡدِينِ . وَجَعَلَهَا كَلِمَةَۢ بَاقِيَةٗ فِي عَقِبِهِۦ لَعَلَّهُمۡ يَرۡجِعُونَ.

A kad Ibrahim reče ocu svome i narodu svome: "Nemam ja ništa s onima kojima se vi klanjate, ja se klanjam samo Onome Koji me je stvorio, jer će mi On, doista, na Pravi put ukazati." On učini riječi tevhida trajnim za potomstvo svoje, da bi se dozvali. (Ez-Zuhruf, 26–28)

ČETVRTO: RIJEČI *LA ILAHE ILLELLAH* RAZGONE TMINE SRCA

Dobro znaj da zraci riječi *la ilahe illellah*, shodno svojoj jačini i slabosti, razgone maglu i tminu grijeha. Ove riječi imaju svjetlo, nur koji se kod ljudi razlikuje shodno jačini implementacije ovih riječi.

Snagu ili slabost tog nura zna samo Allah, dželle šanuhu. Ima ljudi kod kojih ove riječi sijaju poput Sunca. Sa druge strane, kod nekih je ova svjetlost poput zvijezde blistave. Kod drugih je poput rasplamsale baklje, kod nekih je poput svjetiljke, a kod nekih poput male svjetlosti. Prema tome, na Sudnjem danu će se ova svjetlost pojaviti ispred i iza ljudi, a to će biti shodno jačini njihovog imana i shodno tome koliko je svjetlosti ovih riječi bilo prisutno u njihovim srcima, riječima, znanju, spoznaji, radu i stanju u kojem su se nalazili. Kad god se svjetlost ovih riječi poveća, ona će, shodno svojoj jačini, spaliti sumnje i pohote. Nekad se može desiti da ova svjetlost toliko naraste da iza nje ne ostane ni jedna sumnja, pohota, niti grijeh, a da ih svjetlost neće spaliti. Ovo je stanje iskrenog monoteiste, koji ne čini širk Allahu, dželle šanuhu. Dakle, koji god grijeh, strast ili sumnja se približe svjetlosti riječi *la ilahe illellah*, ona će ih uništiti. Na nebu vjernikovog imana blistaju zvijezde koje koje ga štite od svakog kradljivca koji želi ukrasti njegova dobra djela. Kradljivac se može dočepati nečega za vrijeme čovjekovog nemara i nepažnje, osobine koje čovjek ne može izbjeći. Nakon što se probudi i spozna šta mu je oteto, čovjek to oduzme od kradljivca, a moguće je da pri tome stekne još dvostruko više dobra. Tako se vjernik uvijek odnosi prema šejtanskim i džinskim lopovima i namćorima. On nije kao neki drugi ljudi koji im otvore riznice i kapije svojih dobrih djela i potom odu.[22]

PETO: SKLADNOST IZMEĐU RIJEČI: *LA ILAHE ILLELLAH* I RIJEČI I *IJJAKE NA'BUDU VE IJJAKE NESTE'IN* (SAMO TEBE OBOŽAVAMO I SAMO OD TEBE POMOĆ TRAŽIMO)

Značenje riječi *la ilahe illallah* obuhvataju riječi *ijjake na'budu ve ijjake neste'in* (samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo). (El-Fatiha, 5)

Ove riječi obuhvataju velike ciljeve. Zbog ovih riječi su stvorena stvorenja, dunjaluk i Ahiret, a njihov najveći cilj jeste robovanje

[22] Ibnul-Kajjim: *Medaridžus-salikin*, 1:369.

Allahu. Ove riječi najbolje su sredstvo Allahove pomoći, ne postoji niko osim Allaha kome bi se trebalo klanjati, ne postoji niko kome se ibadet treba činiti osim Njemu. Ibadet Allahu je najveći cilj i Allahova pomoć je najbolje sredstvo.

Ove riječi obuhvataju dvije vrste monoteizma (tevhida). Prva vrsta jeste tevhidu rububije, a druga vrsta tevhidu uluhije, što predstavlja ibadet samo radi Allaha. Allah iz svoje milosti upućuje na pravi put i zbog toga se u prvoj suri spominje ime Allah, Gospodar, Milostivi, jer su ovo imena kojima se traži uputa, pomoć i podrška da se ibadet samo Njemu čini. Allah je Jedini Koji sve ovo daje. Zbog toga se ibadet ne čini drugom mimo Njemu, niti neko drugi mimo Njega upućuje na pravi put.[23]

ŠESTO: UVJETI RIJEČI *LA ILAHE ILLALLAH*

Samo značenje riječi *la ilahe illallah* jeste da nema božanstva koje istinski zaslužuje da bude obožavano mimo Allaha. Ove riječi mnogi ljudi nisu spoznali niti su razumjeli njihovu važnost. Prema tome, naša obaveza je da govorimo o uvjetima ovih riječi.

Allah se smilovao Vehbu ibn Munebihu, kada je bio upitan: "Zar riječi *la ilahe illallah* nisu ključ Dženneta?" Pa je odgovorio: "Da, jesu. Ali svaki ključ ima svoje recke (zupce), pa ako dođeš sa ključem koji ima odgovarajuće recke (zupce) otvorit će ti se vrata, a ako nema, onda se vrata neće otvoriti."[24] Ove recke (zupci) predstavljaju uvjete ovih veličanstvenih riječi.[25]

Učenjaci su spomenuli sedam ovih uvjeta, a nije njihova suština samo da se nabroje i da se nauče. Koliko je samo običnih ljudi koji su naučili ove uvjete, naučili su ih tako decidno i brzo kao što strijela

[23] Omer el-Eškar: *El-imanu billah*, str. 96. Ovo je preuzeto iz knjige Ibnul-Kajjima o namazu.

[24] Buhari, *Kitabu el-Dženaiz*, Poglavlje: "Ma džae fi el-dženaizi, ve men kane ahiru kelamihi: la ilahe illallah."

[25] Muhammed el-Kahtani: *Mesailu el-hame fi tevhidi el-ibadete,* str. 21.

izlijeće, ali vidiš da rade ono što ugrožava i uništava ove riječi. Uspjeh je u Allahovoj ruci.[26]

Spomenut ćemo ovih sedam uvjeta koje ćemo potkrepiti argumentima iz Kur'ana i Sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u skraćenoj verziji.

Znanje (el-ilm)

Riječ je o znanju i poznavanju značenja ovih riječi, bilo da se radi o negaciji ili potvrdi, znanje koje je suprotno neznanju (džehlu) i ugrožava ga.

Rekao je Allah, azze ve dželle:

فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ.

Znaj, da nema istinskog boga osim Allaha. (Muhammed, 19) Rekao je Uzvišeni Allah:

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلۡعِلۡمِ قَآئِمَۢا بِٱلۡقِسۡطِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ.

Allah svjedoči da nema drugog poga osim Njega, a i meleki i učeni, i da On postupa pravedno. Nema boga osim Njega Silnog i Mudrog! (Ali Imran, 18) Bilježi se u *Sahihu* da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko umre – preseli, a zna da nema istinskog boga koji zaslužuje da se obožava osim Allaha, ući će u Džennet."[27]

Čvrsto uvjerenje (el-jekin)

Čvrsto uvjerenje predstavlja uvjerenje koje je suprotno sumnji, tako da će onaj koji izgovori ove riječi biti čvrsto uvjeren i ubijeđen u ono što proizlazi iz tih riječi.

Allah, azze ve dželle, je rekao:

إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمۡ يَرۡتَابُواْ وَجَٰهَدُواْ بِأَمۡوَٰلِهِمۡ وَأَنفُسِهِمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ.

[26] El-Hakemi: *Me'aridžu el-Kubul*, 1:377.

[27] Muslim, br. 135.

Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju, i poslije više ne sumnjaju, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim. Oni su iskreni! (El-Hudžurat, 15)

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Svjedočim da nema istinskog boga koji zaslužuje da se obožava mimo Allaha i da sam ja Njegov Poslanik; rob neće Allaha sresti ne sumnjajući u te riječi (tj. dva šehadeta) a da bude spriječen od ulaska u Džennet."[28]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu Hurejri: "Idi s ove moje dvije papuče, pa koga god izvan voćnjaka sretneš da iskreno vjeruje da nema boga osim Allaha, obraduj ga Džennetom!"[29]

Prihvatanje (el-kabul)

El-kabul predstavlja prihvatanje onoga što ova riječ iziskuje srcem i jezikom. Uzvišeni Allah nas je obavijestio o prijašnjim narodima i načinu na koji je spasio one koji su prihvatili ove riječi.

Sa druge strane, Gospodar nas obavještava kako i na koji način je kaznio one koji su odbijali i nijekali ove riječi.

Uzvišeni Allah je kazao:

وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوۡمِهِمۡ فَجَآءُوهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِ فَٱنتَقَمۡنَا مِنَ ٱلَّذِينَ أَجۡرَمُواْۖ وَكَانَ حَقًّا عَلَيۡنَا نَصۡرُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ.

I prije tebe smo poslanike narodima njihovim slali i oni su im prave dokaze donosili, pa smo one koji su griješili kažnjavali – a dužnost Nam je bila vjernike pomoći. (Er-Rum, 47)

Uzvišeni Allah je rekao:

ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كَذَٰلِكَ حَقًّا عَلَيۡنَا نُنجِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ.

Poslije smo spašavali poslanike Naše i one koji su vjerovali. Eto tako, dužnost je Naša da spasimo vjernike. (Junus, 103)

Allah, dželle šanuhu, je kazao:

فَٱنتَقَمۡنَا مِنۡهُمۡۖ فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ.

[28] Muslim, br. 137.

[29] Muslim, br. 146.

Mi smo ih kažnjavali, pa vidi kako su skončali oni koji su poslanike u laž ugonili. (Ez-Zuhruf, 25)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Primjer upute i znanja s kojim me je Allah poslao je primjer obilne kiše koja je pala na zemlju. Jedan dio plodne zemlje je prihvatio kišu pa je izniklo mnoštvo bilja i zelenila. Drugi dio zemlje je neplodan i u sebi zadržava vodu koju Allah daje da koristi ljudima tako da je piju, njome napajaju stoku i siju plodove. A kiša pada i na jedan dio zemlje koja je pustoš i koja ne prihvata vodu niti biljem obrasta. To je primjer onoga koji je shvatio Allahovu vjeru i kome je Allah korist dao od onoga s čime me je poslao, pa je saznao i podučava. I primjer onoga koji tome ne posvećuje pažnju (radi toga ne diže glavu[30]) i nije prihvatio Allahovu uputu sa kojom sam poslan."[31]

Pokoravanje (el-inkijad)

El-inkijad je pokoravanje u onome na što ove riječi ukazuju, pokoravanje koje je suprotno ostavljanju i neposlušnosti u tome.

Rekao je Allah, azze ve dželle:

وَأَنِيبُوٓاْ إِلَىٰ رَبِّكُمۡ وَأَسۡلِمُواْ لَهُۥ

I povratite se Gospodaru svome i pokorite mu se. (Ez-Zumer, 54)
Uzvišeni Allah kaže:

وَمَنۡ أَحۡسَنُ دِينٗا مِّمَّنۡ أَسۡلَمَ وَجۡهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحۡسِنٞ

Ko je bolje vjere od onoga koji se iskreno preda Allahu, čineći još i dobra djela. (En-Nisa, 125)

Istinitost (es-sidk)

Es-sidk je istinitost koja je suprotna laži, a to znači da ove riječi treba izgovoriti iskreno iz srca, a što se treba podudariti sa onim što je na jeziku.

Rekao je Allah Uzvišeni:

[30] Op. prev.
[31] Buhari, br. 79.

الٓمٓ . أَحَسِبَ ٱلنَّاسُ أَن يُتۡرَكُوٓاْ أَن يَقُولُوٓاْ ءَامَنَّا وَهُمۡ لَا يُفۡتَنُونَ . وَلَقَدۡ فَتَنَّا ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡۖ فَلَيَعۡلَمَنَّ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ صَدَقُواْ وَلَيَعۡلَمَنَّ ٱلۡكَٰذِبِينَ.

Elif Lam Mim. Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: "Mi vjerujemo!" i da u iskušenje neće biti dovedeni? A Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu. (El-Ankebut, 1–3)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Nema nikog ko posvjedoči da nema istinskog boga koji zaslužuje da se obožava mimo Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik istinito iz srca, a da mu Allah neće ulazak u Vatru učiniti zabranjenim."[32]

Iskrenost (el-ihlas)

Iskrenost predstavlja čišćenje djela sa ispravnim nijjetom ili namjerom od svih nečistoća i prljavština širka ili mnogoboštva. Rekao je Allah, tebareke ve te'ala:

أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ.

A samo Allahu pripada iskreno ispovijedanje vjere. (Ez-Zumer, 3) Rekao je Uzvišeni Allah:

فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ.

Zato obožavaj samo Allaha, Iskreno Mu ispovijedajući vjeru! (Ez-Zummer, 2) Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ.

A naređeno im je da samo Allahu ibadet čine, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju. (El-Bejjine, 5)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Čovjek koji će na Sudnjem danu biti usrećen mojim zagovaranjem ili šefatom će biti onaj koji iskreno iz svoga srca ili duše kaže da nema istinskog boga koji zaslužuje da se obožava mimo Allaha."[33]

[32] Buhari, br. 128.

[33] Buhari, br. 99.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Uzvišeni Allah je zabranio vatri (da prži) onoga ko kaže (izgovori) riječi *La ilahe illallah*, tražeći time Allahovo zadovoljstvo (lice)."[34]

Ljubav (el-mehabbe)

El-mehabe je ljubav prema ovoj riječi i ljubav prema onome što ona iziskuje i na što ukazuje, te ljubav prema njenim sljedbenicima i onima koji djeluju i rade shodno toj riječi, koji ispunjavaju njene uslove, te mržnja prema onome što se tome suprotstavlja.

Rekao je Allah Uzvišeni:

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ

Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire (druge bogove) prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha. (El-Bekare, 165)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ako se tri stvari nađu kod čovjeka, s njima će osjetiti slast imana. Te tri stvari jesu da mu Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, budu najdraži (da ih najviše voli), da voli nekog ni zbog čega drugog osim zbog Allaha, te da mrzi da se vrati u nevjerstvo (kufr), nakon što ga je Allah izbavio iz njega, kao što mrzi da biva bačen u Vatru."[35]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Niko od vas neće dostići potpuno vjerovanje, sve dok mu ne budem draži od djeteta, roditelja i svih ljudi."[36]

Ljubav prema Allahu neće biti potpuna osim da čovjek voli ono što Uzvišeni Allah voli, da prezire ono što njegov Gospodar prezire. Mogućnost ove spoznaje jeste u slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ljubavi prema njemu. Jer ljubav prema Allahu iziskuje i ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, njegovo slijeđenje i pokornost.

---

[34] Buhari, br. 5401.
[35] Buhari, br. 6941.
[36] Buhari, br. 15.

Ko bude ostvario ove uvjete u svome životu, bude radio ono šta oni nalažu i klonio se onoga što ih ugrožava, bit će mu, Allahovom dozvolom, oprošteni grijesi.[37]

SEDMO: POVEZANOST RIJEČI *LA ILAHE ILLALLAH* I LJUBAVI PREMA ONOME ŠTO TE RIJEČI NALAŽU, TE ODRICANJE OD ONOGA ŠTO JE SUPROTNO NJIMA

Osnova odanosti i prijateljstva jeste ljubav, a osnova antagonizma jeste mržnja (prema zlu). Dakle, iz ljubavi i mržnje potiču srčana i tjelesna djela, i ona zapravo predstavljaju suštinu antagonizma i odanosti. U antagonizam spada odbojnost, a nježnost, prijateljstvo, borba na Allahovom putu (džihad i hidžra) i tome slično, spadaju u odanost.[38] Prema tome, ljubav i mržnja su neophodne u riječima *la ilahe illallah*.

Uzvišeni Allah je rekao:

لَّا يَتَّخِذِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلْكَٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ ٱللَّهِ فِى شَىْءٍ إِلَّآ أَن تَتَّقُوا۟ مِنْهُمْ تُقَىٰةً ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ ٱللَّهُ نَفْسَهُۥ ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ ٱلْمَصِيرُ.

Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini – Allah neće štititi. To učinite jedino da biste se od njih sačuvali. Allah vas podsjeća na Sebe i Allahu se vraća sve! (Ali Imran, 28)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ.

O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na Pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine. (El-Maide, 51)

---

37 *El-Mebahisu el-Akadije el-Mutelalika bil-ezkari*, 2:623.

38 Abdullatif b. Abdurrahman: *Er-resailu el-mufide*, str. 296.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Najčvršća imanska veza je ljubav radi Allaha i mržnja radi Allaha."[39]

Allah nam navodi divan primjer ljubavi prema Gospodaru svih svjetova kod poslanika Ibrahima, alejhis-selam, onda kada je pokazao lijepim primjerom svoju ljubav prema Gospodaru, vjeri i vjernicima i odricanje i antagonizam prema Allahovim neprijateljima, među kojima je bio čak i njegov otac. Imamo lijepo kazivanje o životopisu Ibrahima, alejhis-selam, i njegovog naroda, kako ih je samo na najljepši način pozivao da ibadet čine samo Allahu Jedinom, i da Njemu samo budu pokorni. Također, ih je pozivao da uznevjeruju u sve tagute kojima se klanjaju.[40]

Uzvišeni Allah je rekao:

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَّبِيًّا إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لاَ يَسْمَعُ وَلاَ يُبْصِرُ وَلاَ يُغْنِي عَنكَ شَيْئًا .يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا .يَا أَبَتِ لاَ تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا .يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَن يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا .قَالَ أَرَاغِبٌ أَنتَ عَنْ آلِهَتِي يَا إِبْرَاهِيمُ لَئِن لَّمْ تَنتَهِ لَأَرْجُمَنَّكَ وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا .قَالَ سَلاَمٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا .وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِن دُونِ اللهِ وَأَدْعُو رَبِّي عَسَى أَلاَّ أَكُونَ بِدُعَاء رَبِّي شَقِيًّا .فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلاً جَعَلْنَا نَبِيًّا.

Spomeni, u Knjizi, Ibrahima! On je bio istinoljubiv, vjerovjesnik. Kada je rekao ocu svome: "O oče moj, zašto se klanjaš onome koji nit čuje niti vidi, niti ti može od ikakve koristi biti? O oče moj, meni dolazi znanje, a ne tebi. Zato mene slijedi, i ja ću te na Pravi put uputiti. O oče moj, ne klanjaj se šejtanu, šejtan je Milostivome uvijek neposlušan. O oče moj, bojim se da te od Milostivog ne stigne kazna, pa da budeš šejtanu drug." Otac njegov je rekao: "Zar ti mrziš božanstva moja, o Ibrahime? Ako se ne okaniš, zbilja ću te kamenjem protjerati, zato me za dugo vremena napusti!" "Mir tebi!" – reče Ibrahim. "Molit ću Gospodara svoga da ti oprosti, jer On je vrlo dobar prema meni. I napustit ću i vas i sve one kojima se mimo Allaha klanjate i klanjat ću se Gospodaru svome;

[39] Ibn Ebi Šejbe: *El-iman*, str. 45.

[40] Doktor El-Kahtani: *El-vela vel-bera fil-islam*, str. 145.

nadam se da neću biti nesretan u klanjanju Gospodaru svome." I pošto napusti njih i one kojima su se, mimo Allaha klanjali, Mi mu Ishaka i Jakuba darovasmo, i obojicu vjerovjesnicima učinismo. (Merjem, 41–49)

Ovo je tačka od koje je počeo Allahov prijatelj Ibrahim, alejhis-selam. Na lijep način je pozivao svoj narod, počevši od njemu najbližih ljudi. Ukoliko se ne bude odzivao na taj poziv, onda se treba udaljiti od batila – zablude i njenih sljedbenika.

Prema tome, istinski misionar mora napustiti takve devijacije i treba se distancirati od zablude i onih koji su u zabludi, ako pak bude morao da boravi među njima i ne bude mogao da učini hidžru i napusti to mjesto, treba pročitati Allahove riječi, a to je ujedno i poziv Ibrahima, alejhis-selam, njegovom narodu. Dakle on (Ibrahim) je upotrebio najjače argumente kako bi ubijedio svoj narod da povjeruju u Allaha.

Uzvišeni Allah je kazao:

إِذْ قَالَ لأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ .قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ .قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ .أَوْ يَنفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ .قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ .قَالَ أَفَرَأَيْتُم مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ .أَنتُمْ وَآبَاؤُكُمُ الأَقْدَمُونَ .فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّي إِلاَّ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

Kada je oca svoga i narod svoj upitao: "Čemu se vi klanjate?", a oni odgovorili: "Klanjamo se kumirima i povazdan im se molimo!", on je rekao: "Da li vas oni čuju kad se molite, ili, da li vam mogu koristiti ili naškoditi?" "Ne" – odgovoriše – "ali mi smo upamtili pretke naše kako tako postupaju." "A da li ste razmišljali" – upita on – "da su oni kojim se klanjate vi i kojima su se klanjali davni preci vaši, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova." (Eš-Šu'ara, 70–77)

Kada nisu našli (spomenuli) nikakav dokaz, već samo slijepo slijeđenje svojih očeva i djedova, Ibrahim je rekao: "Ja sam neprijatelj vašim lažnim božanstvima."

Uzvišeni je kazao:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِيٓ إِبْرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذْ قَالُواْ لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُاْ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةُ وَٱلْبَغْضَآءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُواْ

بِٱللَّهِ وَحۡدَهُۥٓ إِلَّا قَوۡلَ إِبۡرَٰهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسۡتَغۡفِرَنَّ لَكَ وَمَآ أَمۡلِكُ لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن شَيۡءٖۖ رَّبَّنَا عَلَيۡكَ تَوَكَّلۡنَا وَإِلَيۡكَ أَنَبۡنَا وَإِلَيۡكَ ٱلۡمَصِيرُ.

Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: "Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima kojima se, umjesto Allahu, klanjate; mi vas se odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati sve dok ne budete u Allaha, Njega jedinog, vjerovali!" Ali nisu riječi Ibrahimove ocu svome: "Ja ću se moliti da ti oprosti, ali te ne mogu od Allaha odbraniti." Gospodaru naš, u Tebe se uzdamo i Tebi se obraćamo i Tebi ćemo se vratiti. (El-Mumtehine, 4)

Ovo Ibrahimovo, alejhis-selam, vjerovanje čestiti učenjaci iz ranijih generacija ovog ummeta podrazumijevaju pod riječima: "Nema prijateljstva, bez neprijateljstva."[41] Allah, dželle šanuhu, nas obavještava o predvodniku istinske vjere Ibrahimu, alejhis-selam, i kaže:

قَالَ أَفَرَءَيۡتُم مَّا كُنتُمۡ تَعۡبُدُونَ .أَنتُمۡ وَءَابَآؤُكُمُ ٱلۡأَقۡدَمُونَ .فَإِنَّهُمۡ عَدُوٌّ لِّيٓ إِلَّا رَبَّ ٱلۡعَٰلَمِينَ.

"A da li ste razmišljali" – upita on – "da su oni koje obožavate vi, i koje su obožavali davni preci vaši, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova." (Eš-Šu'ara, 75–77)

Dakle, Ibrahimovo prijateljstvo i ljubav prema Allahu ne bi bili ispravni da se nije odrekao svoga naroda i da nije pokazao neprijateljstvo prema njima i prema kumirima kojima su se klanjali, jer prijateljstva nema bez ljubavi prema Allahu i odricanja od svega i svakoga ko se mimo Njega obožava.

Uzvišeni Allah je kazao:

وَإِذۡ قَالَ إِبۡرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوۡمِهِۦٓ إِنَّنِي بَرَآءٞ مِّمَّا تَعۡبُدُونَ .إِلَّا ٱلَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُۥ سَيَهۡدِينِ .وَجَعَلَهَا كَلِمَةَۢ بَاقِيَةٗ فِي عَقِبِهِۦ لَعَلَّهُمۡ يَرۡجِعُونَ.

A kad Ibrahim reče ocu svome i narodu svome: "Nemam ja ništa s onima koje vi obožavate, osim s Onim Koji me je stvorio, jer će me On, doista, na Pravi put uputiti." I On to učini riječju trajnom za potomstvo svoje, da bi se vratili. (Ez-Zuhruf, 26–28)

[41] Doktor El-Kahtani: *El-vela vel-bera fil-islam*, str. 146-147.

Dakle, prijateljstvo i ljubav trebaju biti isključivo Allaha radi i obaveza je napustiti sva druga božanstva, mimo Njega. Riječi *la ilahe illallah* je Ibrahim, alejhis-selam, ostavio u nasljedstvo vjerovjesnicima, poslanicima, onima koji budu došli poslije njega i koji ga budu slijedili sve do Sudnjega dana.

Kada se Ibrahim odrekao Allahovih neprijatelja i prema njima pokazao neprijateljstvo, oni su se dogovorili da ga ubiju, tako su postupali obično silnici tokom duge historije, pokušavajući zatrti Allahovu vjeru, ni zbog čega drugog nego samo zato što vjernici pozivaju da se samo Allahu robuje. Pa su nakon toga zapalili ogromnu vatru da u nju bace Ibrahima, alejhis-selam, ali je Allah spasio Svoga prijatelja Ibrahima, tako što je učinio da vatra bude hladna i spasonosna. O tome nas Allah obavještava i kaže:

قَالُواْ ٱبۡنُواْ لَهُۥ بُنۡيَٰنٗا فَأَلۡقُوهُ فِي ٱلۡجَحِيمِ . فَأَرَادُواْ بِهِۦ كَيۡدٗا فَجَعَلۡنَٰهُمُ ٱلۡأَسۡفَلِينَ.

"Pripremite za njega lomaču" – povikaše – "pa ga u vatru bacite?" I htjedoše ga na muke staviti, ali Mi njih učinismo poniženim. (Es-Safat, 97–98)

Jedini argument koji je preostao Ibrahimovim neprijateljima, nakon što su doživjeli poraz u raspravljanju i bili nadgovoreni, bila je sila. Pokušali su silom braniti svoju maloumnost i nepravdu. Na to im je Allah uzvratio tako što im je pokazao Svoju silu i što je uzdigao Svoju vjeru.

O tome nas Uzvišeni Allah obavještava:

قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ .قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ
.وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الأَخْسَرِينَ

"Spalite ga i bogove vaše osvetite, ako hoćete išta učiniti!" – povikaše. "O vatro," – rekosmo Mi – "postani hladna, i spasonosna za Ibrahima!" I oni mu htjedoše postaviti zamku, ali ih Mi onemogućismo. (El-Enbija, 68-70)

Na taj način je pečat svih poslanika, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dobio odgojne smjernice u slijeđenju vjere Ibrahima, alejhis-selam.[42]

[42] Doktor El-Kahtani: *El-vela vel-bera fil-islam*, str. 148–149.

Allah, dželle šanuhu, kaže: *Poslije smo tebi objavili:*

ٱتَّبِعۡ مِلَّةَ إِبۡرَٰهِيمَ حَنِيفٗاۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ.

"Slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu, on nije Allahu druge smatrao ravnim!" (En-Nahl, 123)

Uzvišeni Allah je rekao:

قُلۡ صَدَقَ ٱللَّهُۗ فَٱتَّبِعُواْ مِلَّةَ إِبۡرَٰهِيمَ حَنِيفٗاۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ.

...Zato slijedite vjeru Ibrahima, pravog vjernika, koji nije bio od onih koji Allahu druge smatraju ravnim. (Ali Imran, 95)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَقَالُواْ كُونُواْ هُودًا أَوۡ نَصَٰرَىٰ تَهۡتَدُواْۗ قُلۡ بَلۡ مِلَّةَ إِبۡرَٰهِـۧمَ حَنِيفٗاۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ.

Oni govore: "Budite jevreji, odnosno kršćani, i bit ćete na pravome putu!" Ti reci: "Ne, mi smo vjere Ibrahimove, koji je ispravno vjerovao; on nije nikoga Allahu ravnim smatrao." (El-Bekare, 135)

Uzvišeni Allah je rekao: *Ibrahimu su od ljudi najbliži oni koji su ga slijedili, zatim ovaj vjerovjesnik i vjernici. – A Allah je zaštitnik vjernika.* (Ali Imran, 68)

Allah, dželle šanuhu, kaže: *Ko je bolje vjere od onoga koji se iskreno preda Allahu, čineći još i dobra djela, i koji slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu? – A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja.* (En-Nisa, 125)

Allah, dželle šanuhu, kaže: *I borite se, Allaha radi, onako kako se treba boriti! On vas je izabrao i u vjeri vam nije ništa teško propisao, u vjeri pretka vašeg Ibrahima. Allah vas je odavno muslimanima nazvao, i u ovom Kur'anu, da bi Poslanik bio svjedok protiv vas, i da biste vi bili svjedoci protiv ostalih ljudi. Zato, molitvu obavljajte i zekat dajte i u Allaha se pouzdajte; On je Gospodar vaš, i to kakav Gospodar i kakav zaštitnik!* (El-Hadždž, 78)

Uzvišeni je rekao:

وَمَن يَرۡغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبۡرَٰهِـۧمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفۡسَهُۥۚ

Vjeru Ibrahimovu izbjegava samo onaj koji ne drži do sebe... (El-Bekare, 130)

Ovo su vijesti koje Allah kazuje ummetu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, o Ibrahimu, alejhis-selam, kako bi ga slijedili u iskrenosti, na Allaha se samo oslanjali, jedino Njega obožavali, mnogobožaca se odrekli, a prema zlu i njegovim sljedbenicima neprijateljski se odnosili.[43]

Dakle, jako je mnogo primjera koji nam ukazuju na ljubav prema dobru i mržnje prema zlu. Imamo primjer Nuha, alejhis-selam, i njegove supruge i mnogo je drugih priča koje nam o tome govore.

Riječi *la ilahe illallah* su okupile Suhejba Bizantinca, Bilala Abesinca, Selmana Persijanca i Ebu Bekra Arapa, Kurejševića. Pod bajrakom šehadeta nestale su sve razlike i izbrisana je pristrasnost plemenima, porijeklu i zavičaju. Svima su bile dovoljne riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ostavite to (taj nacionalizam), jer je to smrdljivo!"[44] Ili kao što je došlo u drugom hadisu: "Nije naš onaj ko poziva na pristrasnost. Nije naš onaj ko se iz pristrastrosnosti bori. Nije naš onaj ko pristrasan umre."[45]

Onome ko želi da živi ovakvim životom i želi da slijedi Pravi put, kao vodilja i potokaz stoji živi primjer Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih časnih ashaba.[46]

OSMO: TRAG I KORISTI KOJE OSTAVLJA PRIZNANJE RIJEČI *LA ILAHE ILLALLAH*

Riječi *la ilahe illallah* ostavljaju veliku korist u životu vjernika, a neke od tih koristi su:

1. Onaj koji vjeruje u ove riječi nije uskog gledišta za razliku od onoga ko vjeruju u više božanstava i ko negira ove riječi.
2. Vjerovanje u ove riječi prouzrokuje natjecanje u dobru, ponos, a bez ovoga se to ne bi moglo realizovati. Zaista, niko, osim Allaha, ne može dati dobro, niti može neko da podari štetu, osim Allaha. On

[43] Doktor El-Kahtani: *El-vela vel-bera fil-islam*, str. 150.
[44] Buhari, br. 4905.
[45] Ebu Davud, br. 5121.
[46] Doktor El-Kahtani: *El-vela vel-bera fil-islam*, str. 158.

daje život i smrt, On je Mudri, Snažni, Vladar svih vladara. Ove riječi su uzrok iščezavanja straha iz srca, osim straha od Allaha Uzvišenog, one su uzrok da se ni pred kim od stvorenja glava ne treba spustiti i zbog toga se nikome ne treba moliti osim Njemu, niti treba otići od Njega, niti se treba plašiti nečije snage i moći, jer je Allah jedini Gordi, Veličanstveni i Kadri. Stanje nevjernika, mušrika i ateista je sasvim suprotno.

3. Iz riječi *la ilahe illallah* proizlazi skromnost, ali ne i poniženje, ponos, ali ne i oholost.
4. Onaj ko vjeruje u ove riječi spoznao je istinskom spoznajom da mu nema spasa ni uspjeha, osim ukoliko očisti svoju dušu i radi dobra djela. A što se tiče nevjernika, oni imaju lažne želje i neki od njih govore: "Allahov sin (Isa, alejhis-selam) je ubijen, razapet i to je otkup naših grijeha kod njegovog oca." Druga grupacija nevjernika govori: "Mi smo Allahovi sinovi i Njemu voljeni, i zbog toga nas neće kazniti. Neki od njih govore: "Za nas će se zauzimati pred Gospodarom naši glavešine i naši pobožnjaci", a neki od njih čak prinose žrtvu i darove svojim božanstvima, tvrdeći da time dobijaju slobodu da rade šta žele. A što se tiče ateista, onih koji ne vjeruju u Allaha, oni smatraju da su apsolutno slobodni na ovome svijetu i da ne trebaju da slijede šerijat koji je Allah propisao. Za svoga gospodara su uzeli vlastite strasti i požude i njima robuju.
5. Onaj ko bude izgovarao riječi *la ilahe illallah*, bit će lišen očaja i potištenosti, jer on vjeruje da je Allah vlasnik nebeskih i zemaljskih riznica i zbog toga je staložen, smiren i pun nade, pa čak i kada osjeti tjeskobu u svome životu.
6. Ove riječi odgajaju čovjeka da bude veoma snažan, odlučan, strpljiv, ustrajan i da se oslanja na Allaha u svakoj situaciji, želeći time Allahovo zadovoljstvo. Jer on osjeća da na svojoj strani ima veliku snagu, Vladara nebesa i zemlje. Zbog toga osjeća postojanost, čvrstinu, tvrdoću koja proizlazi iz ove pomoći koja je poput usidrenih brda. Pa da li postoji ovakva snaga, učvršćenost u nevjerstvu i politeizmu?

7. Ove riječi ohrabruju čovjeka, i njegovo srce biva ispunjeno hrabrošću. Ono što čovjeka čini plašljivim i što smanjuje njegovu odlučnost su dvije stvari: ljubav prema sebi, imetku i porodici, ili njegovo ubjeđenje da postoji neko drugi mimo Allaha ko oduzima život. Čovjek koji bude vjerovao u riječi *la ilahe illallah*, otklonit će iz svog srca sve spomenuto, i bit će ubijeđen da je Allah Jedini i apsolutni Vladar njegovog života i imetka. Zbog toga, na putu Allahovog zadovoljstva žrtvuje sve što je skupocjeno i jeftino, a što posjeduje. Drugo šta treba eliminisati jeste da bude ubijeđen da mu ne može život ugroziti (opljačkati) bilo ko, ni ljudi, ni životinje, niti neko drugi, jer desit će se samo ono što mu je propisano.

   Zbog toga neće niko biti hrabriji, niti će imati veću nagradu od onoga ko bude vjerovao u Allaha, i ne može ga zastrašiti mnogobrojna vojska, niti isukane sablje, niti bombe kojima bi ga bombardirali.
8. Vjerovanje u riječi *la ilahe illallah* uzdižu čovjekovu vrijednost, zadovoljstvo, neovisnost o drugima, čiste njegovo srce od nečistih požuda, zavisti, zlobe i drugih ružnih osobina.
9. Vjerovanje u riječi *la ilahe illallah* vežu čovjeka za Allahov zakon, jer vjernik je ubijeđen da je Allah Uzvišeni o svemu obaviješten i da mu je Allah bliži od žile kucavice. Jer onaj ko bježi od bilo kakve poteškoće, ne može pobjeći od Allaha Uzvišenog. Kakvo bude stanje imana i čovjekove svijesti, tako će se pridržavati Allahovih propisa, tako će čuvati Allahove granice, neće upadati u stvari koje mu je Allah zabranio i bit će ažuran u činjenju dobrih djela i onoga što mu je Allah naredio.

Prema tome, rob čije srce bude ispunjeno vjerovanjem u riječi *la ilahe illallah,* bit će u istinskoj pokornosti svoga Gospodara, a to je srž islama. Ove riječi su izvor snage, sva uvjerenja u islamu i svi propisi grade se na ovim riječima, i ne može istinska snaga proizići, osim iz ovih riječi. Prema tome, od islama ne bi ništa ostalo da nije ove osnove.[47]

[47] El-Mevdudi: *Mebadiul-islam*, str. 87.

Drugo poglavlje

POTVRĐIVANJE POSTOJANOSTI STVORITELJA

Iako u Kur'anu ne postoji rasprava u kojoj se negira Stvoritelj, vjerovanje u postojanje Stvoritelja Koji je stvorio univerzum je neophodna stvar koja ne ostavlja mogućnost razumu da je negira. To nije pitanje koje iziskuje dokaz zato što sam trag po jasnoj logici ukazuje na Onoga Koji ga je ostavio. Logičnim putem nije moguće da može postojati trag, a da nema uzroka. Ako je takvo stanje kada se radi o malim stvarima, kakav je onda slučaj o ogromnom univerzumu?

Prema tome, Kur'an ne iskazuje rasprave vezane za postojanje Stvoritelja, čak ni u slučaju u kojem je Faraon negirao Gospodara svih svjetova, kada je jednom prilikom rekao:

وَمَا رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ.

A ko je Gospodar svjetova? (Eš-Šua'ara, 23)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرِى.

"O velikaši," – reče faraon – "ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene..." (El-Kasas, 38)

Uzvišeni kaže:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰهَٰمَٰنُ ٱبْنِ لِى صَرْحًا لَّعَلِّىٓ أَبْلُغُ ٱلْأَسْبَٰبَ .أَسْبَٰبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ فَأَطَّلِعَ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّى لَأَظُنُّهُۥ كَٰذِبًا ۚ وَكَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ وَصُدَّ عَنِ ٱلسَّبِيلِ ۚ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِى تَبَابٍ .وَقَالَ ٱلَّذِىٓ ءَامَنَ يَٰقَوْمِ ٱتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ ٱلرَّشَادِ.

"O Hamane," – reče faraon – "sagradi mi jedan toranj ne bih li stigao do staza, staza nebeskih, ne bih li se popeo do Musaova Boga, a ja smatram da je on, zaista, lažac." I eto tako su se faraonu njegova

ružna djela učinila lijepim i on je bio odvraćen od Pravog puta, a lukavstvo faraonovo se završilo na njegovu štetu. (Gafir, 36–37)

Prema tome, Musa, alejhis-selam, nije obraćao pažnju na Faraonovo negiranje, već se prema njemu ophodio kao da on vjeruje u postojanost Gospodara, pa mu se obratio riječima i odgovorio mu je slikovitim primjerom:

لَقَدْ عَلِمْتَ مَآ أَنزَلَ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ بَصَآئِرَ وَإِنِّى لَأَظُنُّكَ يَٰفِرْعَوْنُ مَثْبُورًا.

Ti znaš da ovo nije dao niko drugi nego Gospodar nebesa i Zemlje, kao očigledna znamenja, i ja mislim da ćeš ti, o faraone, sigurno nastradati. (El-Isra, 102)

Kur'an Časni potvrđuje ovu negaciju, oholost i tvrdoglavost, rekavši:

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ. فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ.

Poslije smo poslali Musaa i brata mu Haruna sa znamenjima Našim i dokazom očiglednim, faraonu i glavešinama njegovim, ali su se oni uzoholili, bili su to ljudi nadmeni. "Zar da povjerujemo dvojici ljudi koji su isti kao i mi, a narod njihov je roblje naše?" – govorili su. (El-Mu'minun, 45–47) Allah, dželle šanuhu, nam to još bolje pojašnjava, rekavši:

وَجَحَدُوا۟ بِهَا وَٱسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ۚ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُفْسِدِينَ.

I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istinita, pa pogledaj kako su skončali smutljivci. (En-Neml, 14)

Okolina u kojoj je objavljen plemeniti Kur'an bila je pretežno idolatrijska, a u nekim selima (mjestima) bilo je osoba koje su slijedile prijašnje knjige i oni nisu negirali Stvoritelja. Oni koji su obožavali kipove, pored toga što su se klanjali svojim kumirima, vjerovali su da je Allah Stvoritelj. Allah nas je obavijestio o tome, kazavši:

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ قُلْ أَفَرَءَيْتُم مَّا تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ إِنْ أَرَادَنِىَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَٰشِفَٰتُ ضُرِّهِۦٓ أَوْ أَرَادَنِى بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَٰتُ رَحْمَتِهِۦ ۚ قُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ ۖ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ.

Ako ih upitaš ko je stvorio nebesa i Zemlju, sigurno će reći: "Allah!", a ti reci? "Mislite li vi da bi oni kojima se, pored Allaha, klanjate mogli otkloniti štetu, ako Allah hoće da im je učini, ili, da bi mogli zadržati milost Njegovu, ako On hoće da im je podari?" Reci: "Meni je dovoljan Allah, u Njega se pouzdaju oni koji se pouzdavaju." (Ez-Zumer, 38)

Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

وَإِذَا غَشِيَهُم مَّوْجٌ كَٱلظُّلَلِ دَعَوُاْ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ فَمِنْهُم مُّقْتَصِدٌۚ وَمَا يَجْحَدُ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ.

A kad ih talas, kao oblak, prekrije, mole se Allahu iskreno Mu vjeru ispovijedajući; a čim ih On do kopna dovede, samo Mu neki zahvalni ostaju. A dokaze Naše samo izdajnik, nezahvalnik poriče. (Lukman, 32)

Prema tome, u Kur'anu nije spomenuto posebno kazivanje o ovim kategorijama ljudi, čak nije bilo ni u okolini onih koji su negirali postajanje Stvoritelja.

Šehrestani, rahimehullah, je rekao: "Nisam nikada čuo da je neko negirao da je Allah, Moćni i Mudri, Tvorac ovoga svijeta. Nepoznato mi je da je to neko govorio (zastupao), osim jedna mala skupina ateista, ni oni čak nisu negirali Stvoritelja, jer je On prepoznatljiv kao Stvoritelj, ovo je pitanje koje je zasnovano na dokazu."[48]

Kur'an nam ne kazuje o transparentnim dijalozima u kojima se negira Stvoritelj, a sa druge strane mnogo je dokaza koji nam potvrđuju da je Allah Stvoritelj. Ti dokazi su Allahova jednoća, poslanstva, proživljenja i mnogi drugi.[49]

U narednim redovima spomenut ćemo neke od tih dokaza koji se nalaze u Kur'anu.

[48] Muhammed el-Kebisi: *El-muhkemu fil-akide*, str. 65–66.

[49] Šehrestani: *Nihajetul-ikdam*, str. 123–124.

PRVO: STVARANJE KAO DOKAZ POSTOJANJA STVORITELJA

Suština ovoga dokaza jeste u tome što su stvorenja dokaz postojanja Stvoritelja, Uzvišenog, Moćnog i Slavljenog. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

أَمْ خُلِقُواْ مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَٰلِقُونَ . أَمْ خَلَقُواْ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ.

Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju. (Et-Tur, 35–36)

Njima treba reći da su oni stvoreni i tu realnost – činjenicu ne treba negirati. Također su nebesa i zemlja bez imalo sumnje prisutni. Čovjek svojim razumom mora shvatiti da ono što postoji ima uzrok svoga postojanja, ovo je čak shvatio i čoban kamila u pustinji kada je rekao: "Izmet (balega) upućuje na kamilu, a trag u pijesku upućuje da je tuda prošao prolaznik." Pa kako da nebesa sa svojim sazvežđem i svojim svodom i zemlja sa svojim klancima ne ukazuju na Sveznajućeg i Obaviještenog.

Ovo su shvatili učenjaci i istraživači, te je jedan od njih rekao: "Allah je Oduvijek Postojani, Veličanstveni, Koji sve zna i sve može. Ovo ukazuje na fascinantnost Allahovog stvaranja koje me je oduševilo i iznenadilo."

I ovo na šta sam ukazao je poznato kod učenjaka pod nazivom "Zakon uzročnosti". Ovaj zakon kaže: "Nešto od mogućih stvari se ne može desiti samo, bez ikakvog uzroka, jer u svojoj prirodi ne nosi dovoljan uzrok postojanja i ne može nezavisno proizvesti nešto, jer nije moguće da daruje drugima nešto što samo ne posjeduje."

Na osnovu ovoga islamska ulema se raspravljala sa onima koji negiraju Allahovo postojanje. U takvu raspravu upao je, između ostalih, imam Ebu Hanife, rahimehullahu te'ala, koji je onda kada su mu došli otpadnici, koji ne priznaju da je Allah Stvoritelj, njima rekao: "Vidio sam izdaleka neke daske kako mi se približavaju (bez mornara). Kada su te daske došle blizu mene, počele su da se organizuju

tako da su formirale jedan lijepi čamac. Tako sam ja upao u taj čamac, prešao rijeku i došao kod vas." Nakon toga, ovi ljudi su rekli: "Da li ti to zbijaš šalu sa nama, o Ebu Hanife?! Nije logično da daske same dođu do tebe, kao što si nam rekao, i da same naprave čamac?!"

"Subhanallah, ako vi ne možete da prihvatite da daske same od sebe mogu formirati jedan čamac, kako je onda moguće da tvrdite da ovaj savršeno uređeni svijet, sa svim svojim dešavanjima i razlikama i svojim prostranstvom sam sebe stvori, te da je nastao slučajno, bez Stvoritelja?!" Nakon toga su oni zaplakali i kazali: "Zaista je to tačno!" Tada su se svi pokajali Allahu.[50]

Zaista je ovo zakon koji je razum priznao, a na to nam ukazuju plemenite riječi:

أَمْ خُلِقُواْ مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَٰلِقُونَ.

Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?! (Et-Tur, 35) Ovo je dokaz koji iziskuje od onih koji su razumom obdareni da spoznaju postojanje Stvoritelja Koji zaslužuje da Mu se ibadet čini. Njegovo stvaranje i Njegova formulacija su veličanstveni, potresaju dušu, sluh i vid i ne ostavljaju ih imunim.[51]

Pjesnik je kazao:

Čudno li je kako griješe prema Allahu
ili kako poriču poricatelji!
A u svemu vidimo dokaz
koji kazuje da je On Jedan.

Kur'an nam ukazuje na proces stvaranja, razmišljanja i usmjeravanja razuma da posmatra kosmos i mnoge Allahove dokaze, zahtijeva od srca da se probude iz nemarnosti i razmisle o nebeskom i zemaljskom kraljevstvu i drugim neprimjetnim (mirnim) dokazima. Kur'an nam ponavlja različite načine i metode stvaranja, kako bi čovjek vidio i čuo o kosmosu, koji će ga odvesti do spoznaje i vjerovanja u

[50] Hasan Ejjub: *Me'a Allah*, str. 68; *El-akidetu fillah,* str. 70.

[51] Omer el-Eškar, *El-akidetu fillah*, str. 71.

njegovog Stvoritelja, Allaha Uzvišenog. Na taj način čovjek će spoznati da je Allah stvorio kosmos, da njime upravlja, da On jedino zaslužuje da mu se ibadet čini i da On nema sudruga.[52]

DRUGO: FITRA – UROĐENA VJERA I UGOVOR, KAO DOKAZ POSTOJANJA STVORITELJA

Spoznaja da je Allah Stvoritelj, priznavanje Njegovog postojanja i Njegovog gospodarstva je intuitivno i u prirodi je svih ljudi. Ako bi čovjek bio bačen na prazno mjesto u kojem nema nikoga, udaljen od svih vanjskih faktora i svih drugih devijantnih ideologija, mogao bi svojom prirodom, koja je u njemu urođena, da spozna da je Allah Stvoritelj kosmosa i da On Uzvišeni upravlja svime. Tada bi čovjek, vođen svojom prirodom, zavolio svoga Stvoritelja.

Prema tome, ateisti koji negiraju postojanje Allaha imaju izopačenu urođenu prirodu (fitru). Sam šejtan je ostavio mnogo traga na njima i sa njima se poigrava. Na prirodnu vjeru koja je urođena u svakog pojedinca nam ukazuju Kur'an i Sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Uzvišeni Allah je rekao:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ.

Ti upravi lice svoje vjeri iskreno; prirodnoj vjeri Allahovoj prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahovog stvaranja, to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna. (Er-Rum, 30)

Pod fitrom se ovdje misli na islam. Allah, dželle šanuhu, je učinio da urođena priroda svih ljudi bude da prihvate vjeru islam, tj. monoteizam.[53] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Svako novorođenče se rodi u islamu pa ga njegovi roditelji učine jevrejem,

[52] El-Gamidi, *Himajetu Resul hima et-tevhid*, str. 216.

[53] *El-Mebahisu el-akadije el-mutealika bil-ezkar*, str. 1:368.

hrišćaninom ili vatropoklonikom. Rodi se poput mladunčeta kod životinja. Da li na njemu primjećujete osakaćenost."[54]

Uzvišeni Allah je rekao u hadisi-kudsijju: "Ja stvaram ljude u čistoj, prirodnoj vjeri, pa ih šejtan zavede i zabrani im ono što sam im dozvolio, i naredi im da, mimo Mene, obožavaju one o kojima im nikakav dokaz nije objavljen."[55]

Riječ *el-hunefa* označava one koji su napustili sve religije i predali se islamu.[56] Koliko je bitna urođena vjera (fitra), koja ukazuje ljudima na njihovog Gospodara, ukazuje nam postupak Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji bi, onda kada bi osvanuo ili omrknuo, potvrđivao da je osvanuo ili omrknuo na prirodnoj vjeri, vjeri islamu, i da mu se ta fitra nije promijenila pod uticajem raznih vanjskih faktora, poput šejtanskog zla i njegovih vesvesa.

Prenosi se da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi osvanuo ili omrknuo, učio sljedeću dovu: "Jutro (ili noć) smo dočekali u krilu islama, na principima šehadeta, u vjeri vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i u vjeri praoca našeg Ibrahima, alejhis-selam, iskrenog monoteiste, muslimana, koji nije bio idolopoklonik."[57]

Ono što potvrđuje ispravnost prirodne vjere i što je čuva od bilo kakvih devijacija su riječi koje su spomenute u prethodnom hadisu: " ...na principima šehadeta", a to su zapravo riječi *la ilahe illellah*. Također i riječi: "... u vjeri našega vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem", i ove riječi predstvaljaju vjeru islam.

Riječi: "... i u vjeri praoca našeg Ibrahima, alejhis-selam, iskrenog monoteiste, muslimana" znače da je on bio udaljen od svega onoga što ugrožava ovu prirodnu vjeru, počevši od drugih vjera, zabludjelih ideologija, koje negiraju postojanje Allaha Uzvišenog, ili onih koji tvrde da Allah ima posrednika u stvaranju i robovanju.

---

[54] Buhari, br. 1358.

[55] Muslim, br. 7136.

[56] *Tefsir el-Kurtubi*, 20:144.

[57] Albani, *Silsiletu sahiha*, br. 2989; Ahmed u *Musnedu*, 3:406–407.

Ko bude realizovao u svome životu tevhidu uluhije, time je po automatizmu realizovao i tevhidu rububije. Zbog toga što tevhidu uluhije obuhvata i tevhidu rububije, jer sama urođena, prirodna vjera ukazuje na tevhidu rububije.[58]

Prirodna, urođena vjera – fitra, koju je Allah usadio u prirodu njegovih robova, usko je povezana sa ugovorom koji je Uzvišeni Allah uzeo od Ademovih sinova dok su im još duše bile u ezelu, i na to nam ukazuju riječi Allaha, dželle šanuhu:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنۢ بَنِىٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ شَهِدْنَآ ۛ أَن تَقُولُوا۟ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَـٰذَا غَـٰفِلِينَ ۝ أَوْ تَقُولُوٓا۟ إِنَّمَآ أَشْرَكَ ءَابَآؤُنَا مِن قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِّنۢ بَعْدِهِمْ ۖ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ ٱلْمُبْطِلُونَ.

Kada je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: "Zar Ja nisam Gospodar vaš?" – oni su odgovarali: "Jesi, mi svjedočimo" – i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: "Mi o ovome ništa nismo znali." Ili da ne reknete: "Naši preci su prije nas druge Allahu ravnim smatrali, a mi smo pokoljenje poslije njih. Zar ćeš nas kazniti za ono što su lažljivci činili? (El-A'raf, 172–173)

Ugovor koji je Uzvišeni Allah uzeo od ljudi obuhvata priznanje tevhida rububijeta, tj. da je Allah Gospodar svega stvorenog, i od njih je zatražio da to posvjedoče, te su oni posvjedočili. Neki od ljudi čuvaju postignuti ugovor na taj način što robuju Uzvišenom Allahu, Koji nema sudruga, Koji je Jedini. Vjeruju u Allahove poslanike i vjeruju u ono sa čime su oni došli.

Sa druge strane neki ljudi su izmijenili svoju prirodnu – urođenu vjeru (fitru), i njih su šejtani obuzeli i zaveli, a utočište Allahu tražimo od toga. Zaboravili su ono što su posvjedočili i potvrdili, a tiče se Allahovog stvaranja, pa su upali u nevjerstvo i ateizam, a Allah nije ostavio svoje robove da lutaju u zabludi i beznađu, već im je poslao poslanike i objavio knjige, kako bi podsjetio ljude na ovaj događaj i ugovor koji su preuzeli. Prema tome, musliman mora biti svjestan

[58] *El-mebahisu el-akadije el-mutealika bil-ezkar,* 1:370.

spomenutog ugovora koji je Allah od njega uzeo dok su još duše bile u ezelu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je podučio svoje ashabe zikru koji će učiti ujutru i navečer. Došlo je u vjerodostojnom hadisu, Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *Allahumme Ente Rabbii, la ilahe illa Ente, halakteni, ve ene abduke, ve ene 'ala 'ahdike ve va'dike mesteta'tu, e'uzu bike min šerri ma sana'tu, ebu'u leke bi ni'ametike alejje, ve ebu'u leke bizenbii, fagfir li fe innehu la jagfiru-z-zunube iila Ente!* Što bi u prijevodu značilo: "Allahu moj, Ti si moj Gospodar, nema boga osim Tebe, Ti si me stvorio i ja sam Tvoj rob, ispunjavam zavjet Tebi koliko mogu, Tebi se utječem od zla koje sam uradio, priznajem Tvoje blagodati prema meni i Tebi priznajem svoj grijeh, pa mi oprosti, jer grijehe ne oprašta niko osim Tebe!"[59]

Riječi: "... ispunjavam zavjet Tebi" odnose se na zavjet da će se vjerovati u Allaha i da će se priznati Njegova jednoća, što se neće napustiti.[60]

Ibn Hadžer, rahimehullah, je rekao: "Ibn Betal, je rekao: 'Ispunjavam zavjet Tebi koliko mogu.' Ovim se misli na ugovor koji je Allah uzeo od Svojih robova, kada ih je od zrna stvorio, i posvjedočio im riječima: 'Zar nisam vaš Gospodar?' Pa su priznali da je Allah Stvoritelj, predali se Njegovoj jednoći, i obećanju koje je došlo posredstvom jezika Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[61]

Ovo je veličanstveni zikr koji se treba permanentno učiti svakoga dana kako bi čovjek sebe sačuvao, Allahovom dozvolom, od iskrivljenja prirodne, urođene vjere (fitre) i kako bi sačuvao ugovor koji je postignut između njega i njegovog Gospodara.[62]

---

59 Buhari, br. 6306.

60 *Netaidžu el-efkar fi šerhi hadisi el-istigfar*, str. 240.

61 Ibn Hadžer: *Fethul-bari*, 11:99.

62 *El-Mebahisu el-akadije el-mutealika bil-ezkar*, 1:373.

TREĆE: SVEMIRSKA PROSTRANSTVA, KAO DOKAZ POSTOJANJA STVORITELJA

Uzvišeni Allah je rekao:

سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ.

Mi ćemo im pružati dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur'an istina. A zar nije dovoljno to što je Gospodar tvoj o svemu obaviješten? (Fusilet, 53)

U riječima Mi ćemo im pružati dokaze Naše u prostranstvima svemirskim nalaze se znakovi Allahove jednoće i znakovi Allahove moći.[63] Pod prostranstvima koja se navode u Allahovim riječima ... u prostranstvima svemirskim... podrazumijevaju se nebesa, zemlja, Sunce, Mjesec, zvijezde, noć, dan, vjetar, kiša, grmljavina, munja i biljke.[64]

Mnogo je drugih Allahovih nadnaravnosti u stvaranju. Također su učenjaci govorili o naučnom kur'anskom fenomenu, a mi ćemo spomenuti neke od tih dokaza.

Nedostatak kiseonika prilikom uzdizanja

Uzvišeni Allah je rekao:

فَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يَهْدِيَهُۥ يَشْرَحْ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ ۖ وَمَن يُرِدْ أَن يُضِلَّهُۥ يَجْعَلْ صَدْرَهُۥ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِى ٱلسَّمَآءِ ۚ كَذَٰلِكَ يَجْعَلُ ٱللَّهُ ٱلرِّجْسَ عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ.

Onome koga Allah želi uputiti – On srce njegovo prema islamu raspoloži, a onome koga želi u zabludi ostaviti – On srce njegovo stegne i umornim učini kao kad čini napor da na nebo uzleti. Eto, tako Allah one koji ne vjeruju bez podrške ostavi. (El-En'am, 125)

Ovaj plemeniti ajet nam ukazuje da čovjek prilikom uzdizanja prema nebesima, tj. kada se uzdiže u visinu, osjeća uskogrudost u prsima i osjeća gušenje, i ovo je naučno dokazano. Prilikom uzdizanja

[63] *Tefsir el-Kurtubi*, 15:374.

[64] Isti izvor, 15:374.

u visinu (prema nebesima) smanjuje se kiseonik, kao što se smanjuje i pritisak vazduha, i ovo su dva razloga koja su uzrok da čovjek otežano diše u takvoj situaciji.

Kretanje zvijezda i planeta

Ranije su ljudi smatrali da je Zemlja centar svemira oko koje se okreću Sunce, Mjesec i zvijezde. Smatrali su dugi vremenski period da su zvijezde statične i tako su ih opisivali. Zatim, u periodu Galileja, otkrili su da je Zemlja ta koja se okreće oko Sunca i da je Sunce centar Sunčevog sistema.

Kur'an je prije ovoga odbacio sva ova mišljenja da je svemir statičan. Uzvišeni Allah je rekao:

لَا ٱلشَّمْسُ يَنۢبَغِى لَهَآ أَن تُدْرِكَ ٱلْقَمَرَ وَلَا ٱلَّيْلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ.

Nit Sunce može Mjesec dostići nit noć dan prestići, svi oni u svemiru plove. (Jasin, 40) A ovo je već davno otkriveno.[65]

Uzvišeni Allah je rekao:

فَلَآ أُقْسِمُ بِمَوَٰقِعِ ٱلنُّجُومِ .وَإِنَّهُۥ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ.

I kunem se časom kad se zvijezde gube, a to je, da znate, zakletva velika. (El-Vaki'a, 75–76)

Naučnici su otkrili da lokacije (položaji) i putanje zvijezda nisu proizvoljne. Planeta je kao takva postavljena u putanju tako da snaga mnogih kosmičkih gravitacija i snaga centrifugalne sile koja je nastala iz rotiranja ne dovede do kosmičkih poremećaja. Dakle, njoj je izabrana putanja koja joj omogućuje (ostvaruje) ravnotežu između mnoštva tih sila. Učenjaci su, također, otkrili da dimenzije solarnog sistema slijede aritmetički niz. Kako je moguće da Arap džahilijeta (predislamski Arap) koji je gledao zvijezde razbacane po nebeskom svodu spontano (sam od sebe) zna da njene putanje (položaji) imaju veliki značaj.[66]

---

[65] Abdulmedžid el-Ardžani, *El-Berahinu el-Ilmije*, str. 105.

[66] Abdulmedžid el-Ardžani, *El-berahinu el-ilmije*, str. 106.

Okretanje Zemlje i brda

Uzvišeni Allah je rekao:

وَتَرَى ٱلْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ ٱلسَّحَابِۚ صُنْعَ ٱللَّهِ ٱلَّذِيٓ أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍۚ إِنَّهُۥ خَبِيرٌۢ بِمَا تَفْعَلُونَ.

Ti vidiš planine i misliš da su nepomične, a one promiču kao što promiču oblaci – to je Allahovo djelo Koji je sve savršeno stvorio; On, doista, zna ono što radite. (En-Neml, 88)

Prijašnji narodi su smatrali da su zemlja i planine statičnog karaktera, čak su ih za statičnost kao primjer navodili. Nakon toga dolazi nadnaravni Kur'an i anulira ono u šta su ljudi bili ubijeđeni, govori nam o kosmičkom fenomenu i kaže nam da se planine kreću sa oblacima, tj. da su planine poput oblaka. Jer se oblaci ne pokreću sami po sebi, nego postoji nešto što ih pokreće, to je vjetar. Također, i planine se ne pokreću same po sebi, jer su one klinovi zemlje. Opće je poznato da se zemlja pokreće i na taj način se pokreću i planine i u tome slijede zemlju, a da nije tako, na koji bi se način kretala brda zajedno sa oblacima? Ovo je način Allahovog stvaranja, Onoga Koji je sve perfektnim učinio, i to predstavlja čvrsto ubjeđenje.[67]

Pregrada između dva slana mora

Uzvišeni Allah je rekao:

مَرَجَ ٱلْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ .مَرَجَ ٱلْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ .فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ .يَخْرُجُ مِنْهُمَا ٱللُّؤْلُؤُ وَٱلْمَرْجَانُ.

Pustio je dva mora da se dodiruju, između njih je pregrada i ona se ne miješaju – pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! Iz njih se vadi biser i merdžan. (Er-Rahman, 19–22)

Ovi plemeniti ajeti nam govore o dva mora koja se sudaraju (dodiruju), i na svakom mjestu njihovog sastavljanja postoji pregrada. Spomenuti kur'anski ajeti nam ukazuju da su to dva istinska slana mora, dakle, nije riječ o rijeci. Uzvišeni Allah je rekao:

---

[67] *Te'emulat fil-ilmi vel-imani*, str. 178.

يَخۡرُجُ مِنۡهُمَا ٱللُّؤۡلُؤُ وَٱلۡمَرۡجَانُ.

Iz njih se vadi biser i merdžan. (Er-Rahman, 22)

Merdžan je crvena perla, koja se ne može naći osim u slanoj vodi. Ovaj plemeniti ajet nam govori o stvarnoj pregradi koja se nalazi između dva mora i koja ih razdvaja na mjestima gdje se dodiruju (sastaju), a mora se sastaju u tjesnoći (blizini). Jer da ne postoji tjesnoće (blizine), to se ne bi smatralo dvama morima, već bi se smatralo jednim morem. Ovo o čemu nam govori ovaj plemeniti ajet je nešto nadnaravno u praksi ljudi.

Dakle, ono sto je fascinantno jeste da nema pregrade između ta dva različita mora, a ipak se ne miješaju. Realnu stvarnost ovoga niko nije poznavao, niti je ikome to palo na pamet, sve dok se nije 1962. godine to otkrilo, a to je potvrdio Kur'an Časni, kao nevjerovatnu činjenicu.[68]

Vibracije zemlje i njeno uvećanje ovisi od kiše

Uzvišeni Allah je rekao:

وَتَرَى ٱلۡأَرۡضَ هَامِدَةً فَإِذَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡهَا ٱلۡمَآءَ ٱهۡتَزَّتۡ وَرَبَتۡ وَأَنۢبَتَتۡ مِن كُلِّ زَوۡجِۭ بَهِيجٍ.

I ti vidiš zemlju kako je zamrla, ali kad na nju kišu spustimo, ona ustrepće i uzbuja, i iz nje iznikne svakovrsno bilje prekrasno. (El-Hadždž, 5)

Nauka potvrđuje da se zemlja zaista trese kada na nju padne kiša. Zrna, folikuli, crvi, gomolji, vezikule (mjehurići, praznine), klice (mikrobi) svi oni počnu da se kreću, da se ćelijski razdvajaju (počinju ćelijske podjele u njima), upijaju vodu i raslojavaju se (analiziraju) jedinice koje su manje povezane, a većeg su broja i većeg obima. Punjenjem zemljinih pora vodom pokreću se čestice blata i počinje čudesan proces jonizacije u česticama blata.

Zemljane gliste se aktiviraju u rasijecanju tunela u zemlji i gutanju velikih količina ljepljive gline i nakon toga njenim izbacivanjem raslojenog tla. Sve ove aktivnosti dovode do povećanja obima zemlje.

[68] Abdulmedžid el-Ardžani, *El-Berahinu el-Ilmije,* str. 111.

Možemo vidjeti umanjenu sliku (primjer) ovih procesa u fermentaciji tijesta (nadolaženju tijesta kvascem) i povećanju njegovog obima kao rezultat aktivnosti ćelija kvasca. A u tlu se dešavaju mnoge vrste takvih aktivnosti. Iz svega spomenutog (navedenog) nalazimo kompatibilnost (harmoniju, sklad, usaglašenost) između onoga što nauka zna (što je spoznala) i onoga što je opisao Kur'an.[69]

"... a najslabija je kuća, uistinu, paukova kuća..."

Uzvišeni Allah je rekao:

مَثَلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ ٱلْعَنكَبُوتِ ٱتَّخَذَتْ بَيْتًا ۖ وَإِنَّ أَوْهَنَ ٱلْبُيُوتِ لَبَيْتُ ٱلْعَنكَبُوتِ ۚ لَوْ كَانُواْ يَعْلَمُونَ.

Oni koji, mimo Allaha, zaštitnike uzimaju slični su pauku koji sebi isplete kuću, a najslabija je kuća, uistinu, paukova kuća, neka znaju! (El-Ankebut, 41)

Nakon riječi Allaha Uzvišenog: ... *neka znaju...* slijede riječi:

وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۖ وَمَا يَعْقِلُهَآ إِلَّا ٱلْعَٰلِمُونَ.

To su primjeri koje Mi ljudima navodimo, ali ih samo učeni shvaćaju. (El-Ankebut, 43)

Ovaj kur'anski ajet nam ukazuje da je najslabija kuća paukova kuća, a to je nepoznanica običnim ljudima. Primjer ove slabosti jeste primjer odanosti nevjernika jednih prema drugima. Šta su učenjaci zapažali kada su istraživali o paukovima?

Ono što paukovu kuću čini najslabijom jesu odnosi unutar nje. Nauka nedvosmisleno dokazuje da ženka pauka nakon oplodnje najčešće ubije i pojede mužjaka pauka. Nakon što mladunci odrastu, oni ubijaju majku. Zbog toga je ova kuća najslabija. Takva je i odanost nevjernika jednih prema drugima.[70]

Primjeri o naučnim dokazima (fenomenima) o ispravnosti islamskog vjerovanja su zaista mnogobrojni. O ovoj temi sam istraživao u sljedećim knjigama:

---

[69] *El-berahinu el-ilmije*, str. 127.

[70] Abdulmedžid el-Ardžani: *El-Berahinu el-Ilmije*, str. 128.

1. *Rihletul iman fi džismi el-insan*, autor: doktor Hamid Ahmed Hamid;
2. *El-Berahinu el-Ilmije ala sihati el-akide*, autor: Abdulmedžid el- Ardžavi;
3. *Vahdanijetullahi tetedžela fi vahdeti mahlukatihi*, autor: profesor Omer Ahmed.

Mnogo je drugih dostupnih knjiga na ovu temu onima koji žele svoje znanje da prošire.

ČETVRTO: SAM ČOVJEK KAO DOKAZ

Uzvišeni Allah je rekao:

وَفِيٓ أَنفُسِكُمۡۚ أَفَلَا تُبۡصِرُونَ.

A i u vama samima – zar ne vidite? (Ez-Zarijat, 21)

Čovjek treba da pogleda prvo u sebe, jer mu je to najbliže, a poziva ga njegov Stvoritelj, Onaj Koji mu je lik dao, Onaj Koji je stvorio čovjeka od kapljice tečnosti, poziva ga da pogleda i razmisli o samome sebi.

Ako čovjek pogleda u sebe, vidjet će na sebi očigledne dokaze Allahovog stvaranja, blistavu svjetlost ubjeđenja (jekina), od sebe će odagnati svaku sumnju i uzdići će sa sebe neznanje. Jer ako čovjek pogleda u sebe, vidjet će jasne tragove, dokaze Allahovog monoteizma, koji nam o Njemu govore. To su dokazi koji nam ukazuju na Tvorca i usmjeravaju nas prema Njemu.[71]

Spomenut ćemo neke naučne dokaze (fenomene) koji nam ukazuju na čovjeka i njegovo stvaranje.

Čulo osjećaja i koža

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِنَا سَوۡفَ نُصۡلِيهِمۡ نَارٗا كُلَّمَا نَضِجَتۡ جُلُودُهُم بَدَّلۡنَٰهُمۡ جُلُودًا غَيۡرَهَا لِيَذُوقُواْ ٱلۡعَذَابَۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمٗا.

One koji ne vjeruju u dokaze Naše Mi ćemo sigurno u vatru baciti; kad im se kože ispeku, zamijenit ćemo im ih drugim kožama, da osjete pravu patnju. Allah je, zaista silan i mudar. (En-Nisa, 56)

[71] Ibnul-Kajjim: *Et-Tibjanu fi aksamil Kur'an*, 1:190.

Ovo je univerzalna činjenica, a to je da početna tačka osjećaja i bola počinje kod čovjeka od njegove kože. Prema tome, nevjernici će se kažnjavati na taj način što će se njihova koža u Džehennemu zamjenjivati, kako bi osjetili kaznu. Osjećaj tog bola prema kur'anskom kazivanju počinje od kože. Ovo je pojasnio Tešrih el-Mehdžeri, time što je rekao: "Koža je bogata nervnim vlaknima i ona je faktor koji je zadužen za prebačaj svih vrsta osjećaja koji dolaze spolja, i to putem slojeva kože: epidermisa, dermisa i tkiva koje se nalazi ispod dermisa."

Ona prenosi osjećaj bola, toplote, hladnoće, pritisak i osjećaj dodira. Kur'an nam objašnjava ovu univerzalnu istinu, rekavši da će Allah, kada god bude poželio da kazni nevjernike, zamijeniti spaljenu kožu drugom kožom, jer u koži izumru nervna vlakna. To čini da bi osjetili kaznu i drugom prilikom, kao što kaže Tešrih el-Mehdžeri: "Nervna vlakna se nalaze u koži." A mi kažemo da nas je Uzvišeni Allah obavijestio o ovoj realnosti u plemenitom Kur'anu još prije četrnaest stoljeća.[72]

Otisci prstiju i identifikacija ljudskog identiteta

Uzvišeni Allah je rekao:

أَيَحْسَبُ ٱلْإِنسَٰنُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُۥ ۝ بَلَىٰ قَٰدِرِينَ عَلَىٰٓ أَن نُّسَوِّيَ بَنَانَهُۥ ۝

Zar čovjek misli da kosti njegove nećemo sakupiti? Hoćemo, Mi možemo stvoriti jagodice prsta njegovih ponovo. (El-Kijame, 3–4)

Znanje je doseglo tajnu otiska prsta u devetnaestom stoljeću, kada su objasnili da se otisak prsta sastoji od istaknutih linija u zanoktici kože. Ove linije nastaju i nestaju pa se iz njih dalje granaju kako bi kod svakog čovjeka obrazovale poseban oblik.

Potvrđeno je da je nemoguće da dvije osobe u svijetu da imaju iste otiske. Čak ne mogu imati isti otisak ni jednojajčani blizanci. Jagodice prstiju se u fetusu formiraju u četvrtom mjesecu i ostaju stabilne i prepoznatljive u toku života. Otisci prstiju mogu biti slični,

[72] *Te'milat fil-ilmi vel-iman*, str.180.

ali nikada ne mogu biti isti. Otisak prsta predstavlja neoborivi argument, koji je karakterističan samo za jednu osobu. Zbog svog otiska čovjek je prepoznatljiv u svim državama svijeta, prema tome se utvrđuju istrage kaznenih slučajeva i na taj način se otkrivaju zločinci i kradljivci. Možda ovo može biti i tajna, koju je Allah Uzvišeni želio eksplicitno naglasiti, kako bi ukazao čovjeku na dvije stvari:

– tajna jagodica prstiju nije mogla biti otkrivena osim u današnjoj ekspanziji (moderne) nauke;

– Allah je kadar da ponovo stvori čovjeka u istom obliku u kojem ga je prvobitno stvorio.

Prema tome, čovjeku je otvoren poziv da razmišlja o organima, kao što su probavni sistem, psihološki sistem, krvni sistem i mnogi drugi sistemi koji se nalaze u samome čovjeku. Da razmisli o svijetu osjećaja, senzaciji, osjećajima, mislima i vjerovanju.

PETO: UPUTA KAO DOKAZ

Uzvišeni Allah je rekao:

سَبِّحِ ٱسْمَ رَبِّكَ ٱلْأَعْلَى .ٱلَّذِى خَلَقَ فَسَوَّىٰ .وَٱلَّذِى قَدَّرَ فَهَدَىٰ.

Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg, Koji sve stvara i čini skladnim, i Koji sve s mjerom određuje i nadahnuje. (El-E'ala, 1–3)

Uzvišeni kaže:

رَبُّنَا ٱلَّذِىٓ أَعْطَىٰ كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُۥ ثُمَّ هَدَىٰ.

Gospodar naš je Onaj Koji je svemu onom što je stvorio dao ono što mu je potrebno, zatim ga, kako da se time koristi, nadahnuo. (Ta-ha, 50)

Suština upute koja je spomenuta u prethodnim ajetima, jeste da je Allah svakom stvorenju dao lik koji mu priliči i ono za šta će mu koristiti i zbog čega je stvoren. Ukazano je na ono što će mu koristiti za njegov život, posao, hranu, piće i njegove potrebe.[73]

Od Allahovih lijepih imena je ime *El-Hadi*, Onaj Koji nadgleda svoje robove, i Koji im ukazuje na put vjerovanja u Njega, priznavanja

[73] *Darus-se'ade*: 1:109; *Šifau el-Alil*, str. 78.

Njegovog uluhijeta, načina spoznaje kako i na koji način će svoj život izgraditi i spoznaje Njegovih zakona.

Čak je Allah usmjerio ptice, životinje, štetočine, čudovišta, prema onome što je dobro za njih i njihov boravak na dunjaluku, i upozorio je na ono što je loše za njih.

Allahovo ime *El-Hadi* spominje se u Kur'anu:

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ ٱلْمُجْرِمِينَ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا.

Isto tako smo Mi dali da svakom vjerovjesniku nevaljalci neprijatelji budu. A tebi je Gospodar tvoj dovoljan vodič i pomagač! (El-Furkan, 31)

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهَادِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ.

A doista je Allah Taj Koji upućuje vjernike na Pravi put. (El-Hadždž, 54)

Ovo je uputa koja daje smjernice svim stvorenjima za ono što im je neophodno. Uzvišeni kaže:

رَبُّنَا ٱلَّذِىٓ أَعْطَىٰ كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُۥ ثُمَّ هَدَىٰ.

Gospodar naš je Onaj Koji je svemu onom što je stvorio dao ono što mu je potrebno, zatim ga, kako da se time koristi, nadahnuo. (Ta-ha, 50)

Ovo je vid upute koji ukazuje i objašnjava da su zbog nje slati poslanici i da su zbog nje knjige objavljivane. Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا.

... i učinismo ih vjerovjesnicima da upućuju prema zapovijedi Našoj... (El-Enbija, 73)

Usmjeravanje srca i razuma k onome čime je Allah zadovoljan, a tiče se uspjeha, inspiracije, kao što je Uzvišeni Allah obećao:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِيمَٰنِهِمْ

One koji vjeruju i čine dobra djela Gospodar njihov će na Pravome putu podržati... (Junus, 9)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ فِينَا لَنَهۡدِيَنَّهُمۡ سُبُلَنَاۚ

One koji se budu zbog Nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti. (El-Ankebut, 69)

Ovo je objavljena Knjiga i ko je bude zapostavio bit će izgubljen na ovome svijetu, a ko bude tražio uputu mimo ove upute, Allah će ga u zabludu odvesti.[74]

Učenjaci su ukazali na mnogobrojne upute Njegovim stvorenjima, čak su o tome i veoma korisne knjige napisane. Oni su govorili o Allahovoj uputi mrava, hudhuda, pčele i mnogih drugih Allahovih stvorenja, i ovo je veoma širok aspekt, a mi ćemo se zadovoljiti Allahovim riječima:

وَمَا مِن دَآبَّةٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَا طَٰٓئِرٖ يَطِيرُ بِجَنَاحَيۡهِ إِلَّآ أُمَمٌ أَمۡثَالُكُمۚ مَّا فَرَّطۡنَا فِي ٱلۡكِتَٰبِ مِن شَيۡءٖۚ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمۡ يُحۡشَرُونَ

Sve životinje koje po Zemlji hode i sve ptice koje na krilima svojim lete svjetovi su poput vas – u Knjizi Mi nismo ništa izostavili – i sakupit će se poslije pred Gospodarom svojim. (El-En'am, 38)

I ova stvorenja robuju Allahu i hvale Ga i zahvaljuju Mu. Uzvišeni Allah je rekao:

وَإِن مِّن شَيۡءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمۡدِهِۦ

... I ne postoji ništa što Ga ne veliča, hvaleći Ga. (El-Isra, 44)

Također Allah, dželle šanuhu, je rekao:

أَلَمۡ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَٱلطَّيۡرُ صَٰٓفَّٰتٖۖ كُلّٞ قَدۡ عَلِمَ صَلَاتَهُۥ وَتَسۡبِيحَهُۥۗ

Zar ne znaš da Allaha hvale svi koji su na nebesima i na Zemlji, a i ptice širenjem krila svojih; svi znaju kako će Mu se moliti i kako će Ga hvaliti. (En-Nur, 41)

Razmisli sa mnom o sljedećim stvarima!

---

[74] *Me'a Allah, el-ismulllahi el-a'zam*, str. 280.

Pčela

Allah Uzvišeni kaže:

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى ٱلنَّحْلِ أَنِ ٱتَّخِذِى مِنَ ٱلْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ ٱلشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ. ثُمَّ كُلِى مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ فَٱسْلُكِى سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ۚ يَخْرُجُ مِنۢ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَٰنُهُۥ فِيهِ شِفَآءٌ لِّلنَّاسِ ۗ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ.

Gospodar tvoj pčelu je nadahnuo – pravi sebi kuće u brdima, na drveću i u onome što naprave ljudi, zatim, hrani se svakovrsnim plodovima, pa onda ide stazama Gospodara svoga, poslušno! Iz utroba njihovih izlazi piće različitih boja, u njemu je lijek ljudima. Tu je, uistinu, dokaz za ljude koji razmišljaju. (En-Nahl, 68–69)

Pogledajmo samu pčelu, kao i njen trud u proizvodnji meda, te njenu gradnju šesterokutnih kuća, koje kao takve spadaju u red onih koje imaju najljepši i najsavršeniji izgled i najkvalitetnije su izgrađene.

Sve su to efekti Božijeg stvaranja i onoga čime je nadahnuo pčelu za tako nešto. Zatim, pogledajmo kako je to samo lijepo usklađeno, prvo ide izgradnja kuća, pa kada se u njih nastane, odlaze iz njih, raspršujući se na sve strane u potrazi za hranom sa najljepših plodova, nakon čega se vraćaju svojim kućama, jer im je njihov Gospodar naredio da prvo sagrade kuću, potom odlaze na ispašu, jer kada budu slijedile put Gospodara svoga ponizno, ne može im ništa naškoditi, nakon čega se site vraćaju kući.

Također od posebnih zanimljivosti vezanih za pčele jeste i to da imaju predvodnicu koja se zove "matica". Za njih nema odlaska niti povratke, niti rada i ispaše osim u svrhu služenja njoj. Poslušne su joj u svemu besprekorno. Ona njima upravlja kao što vladar upravlja svojim narodom. Kod onoga koji dobro razmisli o njihovim stanjima, politikama, smjernicama, skrivenim okupljanjima, precizno uređenom funkcionisanju i rukovođenju njima od strane matice, te rasporedu poslova za svaku od njih, sve ovo izaziva veliko čuđenje. On dobro zna da to nije u njihovoj moći, niti je samo od sebe tako, jer su ova djela vrlo precizna, dobro satkana i savršena; pa ko je taj koji ih je nadahnuo i usadio u njihovu prirodu tako nešto i uputio

ih na takve postupke?! Ko je taj koji im daje da iz polena sakupljaju ono iz čega se dobija čisti med, različitih boja, najslađeg i najljepšeg ukusa, koji u sebi sadrži brojne koristi?![75] To je, doista, Onaj Koji je svemu dao oblik, a zatim ga uputio.

Pupavac

Možemo kazati da je od odlika pupavca i ono što je Allah kazao o njemu u Njegovoj knjizi kada je Sulejman izvršio smotru ptica, a među njima nije bilo pupavca, te mu Sulejman zaprijeti da će ga kazniti ako ne donese opravdanje za odsustvo. Ubrzo, prije nego se odluči Sulejman kazniti ga, pojavio se sa opravdanjem i obratio mu se takvim riječima da ga je povukao da ga pažljivo sasluša i prihvati njegovo opravdanje. Rekao mu je:

أَحَطتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِۦ

Doznao sam ono što ti ne znaš. (En-Neml, 22)

Potom ga je obavijestio da mu je došao sa onim o čemu je dobro znao, a sad se uvjerio, a to je vrlo važna vijest. Kazao je:

وَجِئْتُكَ مِن سَبَإٍۭ بِنَبَإٍ يَقِينٍ

Iz Sabe ti donosim pouzdanu vijest. (En-Neml, 22) Riječ en-neb'e koja je spomenuta u ajetu, u arapskom znači vijest od velikog značaja za kojom ljudske duše žude, žude da je saznaju.

Pupavac je ovu vijest opisao kao sigurnu, u koju nema nikakve sumnje. Ovo je uvod koji je napravio prije nego je saopštio Allahovom poslaniku tu važnu vijest kako bi njegovo srce u potpunosti pripremio za primanje ove važne vijesti i izazvao u njemu potpunu uzbuđenost pred njeno slušanje i saznanje. Ovo je, također, jedna od metoda kako zaintigrirati slušaoca i probuditi u njemu znatiželju. Nakon toga je jasno objelodanio vijest, potkrijepivši je jakim dokazom. Kazao je:

إِنِّى وَجَدتُّ ٱمْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ

[75] *Miftahu darus-e'ade*, 1:309-310.

Vidio sam da jedna žena njima vlada. (En-Neml, 23) Odmah zatim je prenio vijest o toj kraljici i kazao da je jedna od najmoćnijih vladarki, jer joj je dato sve ono što priliči da posjeduju vladari, te na to dodao i opis veličine prijestola na kojem sedi, kazavši da se radi o veličanstvenom prijestolu.

Zatim ga je obavijestio šta propagiraju i kome se klanjaju u njihovim vlastitim domovima nakon što su ih pozvali Bogu, pa je rekao:

وَجَدتُّهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِن دُونِ ٱللَّهِ

Vidio sam da se i ona i narod njen Suncu klanjaju, a ne Allahu... (En-Neml, 24) Posle toga mu je ukazao na onoga ko ih na to navodi, a to je šejtan koji im uljepšava njihova djela, odvraćajući ih na taj način od Pravoga puta, tj. od klanjanja samo Allahu, Jednom Jedinom, te da je to odvraćanje, zapravo, prepreka između njih i upute i klanjanja Allahu, Koji Jedini zaslužuje da Mu se sedžda čini. Spomenuo je i da je od Allahovih postupaka izvođenje onoga što je skriveno na nebesima i Zemlji i da je On Taj Koji je sakrio u njima kišu, biljke, minerale i druge pojave koje se spuštaju sa nebesa i izlaze iz Zemlje.

Upravo, kod spominjanja pupavca se krije ovo svojstvo Uzvišenog Allaha, a to je da da mu je Allah podario mogućnost da pronađe vodu skrivenu u dubinama Zemlje. Veličanstvena je Allahova moć, i precizno je Njegovo znanje. Dakle, ne postoji proniciljiva osoba, koju Allah nije usmjerio Svojom svjetlošću da uspje u određnoj znanosti ili veštini.[76]

ŠESTO: POREDAK U SVEMIRU, BEZ BILO KAKVIH POREMEĆAJA, KAO DOKAZ

Poredak svijeta, gornjeg i donjeg, međusobna povezanost, njegov savršen tok funkcionisanja, bez smetnji i poremećaja, ukazuje na to da svim tim upravlja samo Jedan Jedini, te da nema drugog boga osim Njega.[77]

---

[76] *El-akidetu fillah*, str. 116.

[77] Ibnul-Kajjim: *Sava'ikul-mursele*, 3:464.

Rekao je Allah Uzvišeni:

لَوْ كَانَ فِيهِمَآ ءَالِهَةٌ إِلَّا ٱللَّهُ لَفَسَدَتَا ۚ فَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ رَبِّ ٱلْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ.

A da na njima – Zemlji i nebesima ima drugih istinskih božanstava osim Allaha, i na jednom i na drugom reda bi nestalo. Pa neka je uzvišen Allah, Gospodar Arša, od onoga što Mu u obožavanju pridružuju! (El-Enbija, 22)

Kada bi na nebesima i zemlji bilo drugog božanstva koje zaslužuje da se obožava mimo Allaha, Koji je Stvoritelj svega i Koji jedini istinski zaslužuje da Mu se ibadet čini, nastao bi nered na nebesima i na Zemlji.[78]

Rekao je Allah, dželle šanuhu:

مَا ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ مِن وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُۥ مِنْ إِلَٰهٍ ۚ إِذًا لَّذَهَبَ كُلُّ إِلَٰهٍۭ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ.

Allah nije uzeo Sebi sina i uz Njega nema drugog boga! Inače, svaki bi bog, s onim što je stvorio – radio što bi htio, i jedan drugog bi nadvladživao. Uzvišen je Allah od onoga čime Ga opisuju. (El-Mu'minun, 91)

Allah nas u spomenutom ajetu obavještava da nema sina, niti da uz Njega ima drugog boga, kao ni saučesnika u stvaranju koji zaslužuju da se obožavaju, jer da je tako, svaki bog bi se odvojio sa onim što je stvorio, te bi se borili međusobno kako bi ostvarili moć jedni nad drugima, pa bi onaj jači nadvladao slabijeg, jer se jači ne miri sa tim da ga nadjača slabiji, niti onaj slabiji zaslužuje da bude božanstvo. Neka je slavljen Allah Koji je dao najjasnije dokaze onima koji razmišljaju i koji pameti imaju.[79]

Na osnovu svega navedenog, vidimo da je savršeno uređenje i upravljanje svemiorm, bez bilo kakve manjkavosti ili nedostatka, jak logički dokaz o jednoći Stvoritelja, Allaha Uzvišenog.

Zdravi umovi vide u uređenju nebesa i zemlje i onoga što je na njima, ono što ukazuje na postojanje Jednog Jedinog Boga, Savršenog

[78] *Tefsiru et-Taberi*, 17/13.

[79] *Tefsiru et-Taberi*, 18/49.

Stvoritelja, Koji svime upravlja i Koji Jedini zaslužuje da Mu se ibadet čini.[80]

SEDMO: MJERA STVARANJA KAO DOKAZ

Rekao je Allah Uzvišeni:

وَخَلَقَ كُلَّ شَيۡءٖ فَقَدَّرَهُۥ تَقۡدِيرٗا

Koji je sve stvorio i kako treba uredio! (El-Furkan, 2) U drugom ajetu kaže Uzvišeni:

إِنَّا كُلَّ شَيۡءٍ خَلَقۡنَٰهُ بِقَدَرٖ

Mi sve s mjerom stvaramo. (El-Kamer, 49) Također kaže Allah, dželle šanuhu:

وَكُلُّ شَيۡءٍ عِندَهُۥ بِمِقۡدَارٍ

U Njega sve ima mjeru. (Er-Ra'd, 8)

Ono što je vidljivo jeste da fenomen stvaranja po mjeri nalazimo u svemu što je Bog stvorio na zemlji i nebu, kod ljudi, biljaka i životinja. Allah je konstruisao tijela ovih stvorenja u najljepšem obliku i tako pokazao savršenu moć stvaranja i oblikovanja, te savršenstvo njegove mudrosti i dobrote.[81]

OSMO: SAVRŠENSTVO I SKLAD U STVARANJU KAO DOKAZ

Kaže Allah Uzvišeni:

ءَأَنتُمۡ أَشَدُّ خَلۡقًا أَمِ ٱلسَّمَآءُۚ بَنَىٰهَا ۞ رَفَعَ سَمۡكَهَا فَسَوَّىٰهَا

A šta je teže: vas ili nebo stvoriti? On ga je sazdao, svod njegov visoko digao i usavršio. (En-Nazia't, 27–28)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

صُنۡعَ ٱللَّهِ ٱلَّذِيٓ أَتۡقَنَ كُلَّ شَيۡءٍۚ إِنَّهُۥ خَبِيرُۢ بِمَا تَفۡعَلُونَ

To je djelo Allahovo – Koji je sve savršeno stvorio; On, doista, u potpunosti zna ono što radite. (En-Neml, 88)

---

80 *Delaletul-aklije fil-Kur'an*, str. 314.

81 *Miftahu darus-sea'de*, 1:259.

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلَّذِىٓ أَحۡسَنَ كُلَّ شَىۡءٍ خَلَقَهُۥۖ وَبَدَأَ خَلۡقَ ٱلۡإِنسَٰنِ مِن طِينٍ.

Koji sve savršeno stvara, Koji je prvog čovjeka stvorio od ilovače. (Es-Sedžda, 7)

Sklad znači savršenstvo stvaranja i savršeno oblikovanje, tako da to stvorenje bude potpuno spremno za obavljanje svoje zadaće do perfekcije, kako ne bi došlo do nesklada sa onim za šta je stvoreno.[82] Ako pogledamo u savršenstvo stvaranja čovjeka, vidjet ćemo da je ono prisutno u svakom njegovom dijelu tijela, jer ga je Allah stvorio u najljepšem obliku.

Kaže Allah Uzvišeni:

لَقَدۡ خَلَقۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ فِىٓ أَحۡسَنِ تَقۡوِيمٍ.

Mi čovjeka stvaramo u najljepšem obliku (Et-Tin, 4), dakle, stvara ga uspravnim, normalnog rasta i najljepšeg izgleda[83], baš kako je Allah i kazao na drugom mjestu:

ٱلَّذِى خَلَقَكَ فَسَوَّىٰكَ فَعَدَلَكَ .فِىٓ أَىِّ صُورَةٍ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ.

Koji te je stvorio, pa učinio da si skladan i da si uspravan, i kakav je htio lik ti dao. (El-Infitar, 7–8)

Doista se ljepota, sklad i umjerenost javljaju u fizičkoj, mentalnoj i duhovnoj formi čovjeka. Opći organi ljudskog tijela, kao što su skeletni sistem, mišićni sistem, probavni sistem, sistem organa za disanje i drugi brojni sistemi organa ljudskog tijela su svi fascinantni i sa njima se ne mogu porediti nikakva industrijska čuda pred kojima čovjek ostaje zapanjen i zadivljen, zaboravljajući čuda sopstvenog stvaranja, koja su neuporedivo veća, dublja i preciznija.[84]

Stvaranje čovjeka u takvom savršenom i preciznom obliku zaslužuje dugo promišljanje, jer se radi o takvoj kreaciji da je ljudski um ne može dokučiti, osim da u njoj prepozna Allahovu veličinu, te da

[82] Ahmed el-Dželi, *El-Medhalu ila es-sekafeti el-islamije*, str. 75.

[83] Tefsir Ibn Kesir, 4:396.

[84] *Delaletul-aklije fil-Kur'an*, str. 294.

Mu bude zahvalan jer ga je stvorio u takvom obliku, a mogao ga je stvoriti u bilo kojem drugom obliku, kakvom On želi.[85]

[85] *Delaletul-aklije fil-Kur'an*, str. 314.

Treće poglavlje

TEVHIDU RUBUBIJE

Kada je u pitanju značenje tevhida rububije, možemo reći da tevhidu rububije predstavlja ubjeđenje da je Uzvišeni Allah gospodar svega, da je On vladar i stvoritelj Koji svime upravlja, opskrbitelj, da je On Jedini Koji daje dobro i zlo, Koji daje život i smrt.

On Uzvišeni je Jedini Koji upravlja kosmosom i upravlja onako kako to On želi, a ono što On ne želi to se ne može ni desiti, niko ne može uskratiti ono što On podari, niti iko može podariti ono što On uskrati, u Njegovoj ruci je sve dobro, sve će se Njemu vratiti i On sve može.[86]

Ovo je tevhid koji nije dovoljan robu da bi bio musliman, već mora doći i sa tevhidom uluhije.[87] Čak su i sami nevjernici realizovali u svojim životima ovu vrstu tevhida, tj. tevhidu rububije. Uzvišeni Allah je rekao:

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ قُلْ أَفَرَءَيْتُم مَّا تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ إِنْ أَرَادَنِىَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَٰشِفَٰتُ ضُرِّهِۦٓ أَوْ أَرَادَنِى بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَٰتُ رَحْمَتِهِۦ ۚ قُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ ۖ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ.

Ako ih upitaš ko je stvorio nebesa i Zemlju, sigurno će reći: "Allah!" a ti reci: "Mislite li vi da bi oni kojima se, pored Allaha, klanjate mogli otkloniti štetu, ako Allah hoće da im je učini, ili, da bi mogli zadržati milost Njegovu, ako On hoće da im je podari?" Reci: "Meni je dovoljan Allah, u Njega se pouzdaju oni koji se pouzdavaju." (Ez-Zumer, 38)

---

[86] *El-Mebahisu el-akadije el-mutealika bil-ezkar*, 1:348.

[87] Tevhid el-uluhijje je izdvajanje Allaha, subhanehu ve te'ala, u ibadetu, pa se ne obožava niko mimo Njega, niti se doziva (moli) neko drugi, niti se traži pomoć od nekoga mimo Njega, niti se zavjetuje i kolje kurban osim Njemu.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُل لِّمَنِ ٱلۡأَرۡضُ وَمَن فِيهَآ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ. سَيَقُولُونَ لِلَّهِۚ قُلۡ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ. قُلۡ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ ٱلسَّبۡعِ وَرَبُّ ٱلۡعَرۡشِ ٱلۡعَظِيمِ. سَيَقُولُونَ لِلَّهِۚ قُلۡ أَفَلَا تَتَّقُونَ. قُلۡ مَنۢ بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيۡءٖ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيۡهِ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ. سَيَقُولُونَ لِلَّهِۚ قُلۡ فَأَنَّىٰ تُسۡحَرُونَ. بَلۡ أَتَيۡنَٰهُم بِٱلۡحَقِّ وَإِنَّهُمۡ لَكَٰذِبُونَ. مَا ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ مِن وَلَدٖ وَمَا كَانَ مَعَهُۥ مِنۡ إِلَٰهٍۚ إِذٗا لَّذَهَبَ كُلُّ إِلَٰهِۭ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعۡضُهُمۡ عَلَىٰ بَعۡضٖۚ سُبۡحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ. عَٰلِمِ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ.

Upitaj: "Čija je Zemlja i sve ono što je na njoj, znate li?" "Allahova!" – odgovorit će, a ti reci: "Pa zašto onda ne dođete sebi?" Upitaj: "Ko je Gospodar sedam nebesa i ko je Gospodar svemira veličanstvenog?" "Allah!" – odgovorit će, a ti reci: "Pa zašto se onda ne bojite?" Upitaj: "U čijoj je ruci vlast nad svim, i ko uzima u zaštitu, i od koga niko ne može zaštićen biti, znate li?" "Od Allaha!" – odgovorit će, a ti reci: "Pa zašto onda dopuštate da budete zavedeni?" Da, Mi im Istinu donosimo, a oni su zaista lažljivci. Allah nije uzeo Sebi sina, i s Njim nema drugog boga! Inače, svaki bi bog, s onim što je stvorio – radio što bi htio, i jedan drugog bi pobjeđivao. – Hvaljen neka je Allah Koji je daleko od onoga što oni iznose. (El-Mu'minun, 84–92)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَمَا يُؤۡمِنُ أَكۡثَرُهُم بِٱللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشۡرِكُونَ.

Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatra ravnim. (Jusuf, 106)

Mnogo je drugih kur'anskih ajeta koji nam ukazuju da nevjernici priznaju Allaha za svoga stvoritelja.[88]

Oni koji se drugima mimo Allaha klanjaju, uzimaju ih za posrednike i zagovornike između njih i Allaha, ali pored toga kada se nađu u teškoj životnoj situaciji priznaju Allaha, ali to priznanje (vjerovanje) im ne koristi sve dok ne postanu muslimani i njihov imetak, njihova krv i čast nisu sveti, jer su oni negirali tevhidu uluhije (Allahovu jednoću u ibadetu njegovih stvorenja) i na taj način su Allahu nekog

[88] *El-Mebahisu el-akadije el-mutealika bil-ezkar*, 1:353.

drugog ravnim smatrali i nisu se izjasnili u onome što su priznali. Prema tome, tevhidu rububije povlači za sobom i tevhidu uluhije[89], a to je da se apsolutno svi ibadeti isključivo rade radi Allaha Uzvišenog.

Vjernik osjeća veliku smirenost prilikom razmišljanja o Allahovoj vlasti, i u tome vidi Allahovu Uzvišenost u samom svom stvaranju, a velika je i mudrost u Njegovom upravljanju.

Uzvišeni Allah je rekao:

أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِۦٓ أَهْدَىٰٓ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ

Da li je na ispravnijem putu onaj koji se idući spotiče ili onaj koji pravim putem uspravno ide? (El-Mulk, 22)

Sam govor o Allahovoj Uzvišenosti čini da srce bude ispunjeno smirenošću i razmišljanjem o Allahovom upravljanju u Njegovoj vlasti, što će povećati njegovo vjerovanje.

Reci djetetu koje plače i koje se sprema glasno zaplakati: "Šta te je rasplakalo?" A kada vidiš ogromnu zmiju, kako izbacuje svoj otrov, upitaj je: "Ko te je sa otrovom stvorio? Kako možeš živjeti, zmijo, a ovaj otrov ispunjava usta tvoja?" I upitaj nutrine pčela: "Kako iz vas izlazi med?" A med upitaj: "Ko te je slatkim učinio?" Ne, već upitaj čisto mlijeko, koje je između grizina i krvi: "Ko te je očistio?" I upitaj sunčeve zrake, koji ti se približavaju, a dalji su od svega: "Ko vas je bliskim učinio?" O, čovječe! Polako! Šta je to što te je obmanulo po pitanju Allaha Uzvišenog?[90]

Ko bude razmišljao o onome što je Allah stvorio, o Njegovom carstvu, osjetit će veliku slast vjerovanja u Allaha Uzvišenog. Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

إِنَّ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَءَايَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ. ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَٰطِلًا سُبْحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ

[89] *Iktidau es-Sirat*, str. 460.

[90] *Me'a Allah*, str. 79.

U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene, za one koje i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. "Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri!" (Ali Imran, 190–191) Razmisli, veličaj Allaha, klanjaj se Onome Ko te je stvorio, jer Njemu ćeš se vratiti.[91]

Jedno od najistaknutijih Allahovih svojstava koje ukazuje na Allahovo gospodarstvo, jeste svojstvo stvaranja, čime se i ono odlikuje. Sama perfekcija, fascinantnost stvaranja ne može biti osim od Gospodara svih svjetova. Allah je Stvoritelj svih stvorenja, a to je i jedno od Njegovih savršenstava.

Ovo je praksa (djelo) koja se ne može pripisati nekom drugom mimo Allahu Uzvišenom, jer je On Jedinstven u rububijetu, Jedini Koji nema sudruga.[92]

Generalni zakon (sunnet) jeste da su sva bića podložna svom fizičkom postojanju i šta prolazi kroz materijalne promjene, poput ljudskog rasta, njegovih pokreta, bolesti i tome slično. A ono što je od kosmičkih promjena jeste, spuštanje kiše, smjena noći i dana, i druge povezanosti s fizičkim postojanjem Božijih stvorenja. Vjerovjesnici i poslanici su ukazivali svojim narodima da o ovome razmišljaju, da razmišljaju o stvarima koje predstavljaju dokaze Allahove Uzvišenosti, Njegovog fantastičnog stvaranja i upravljanja, da razmišljaju o Allahovom zakonu, Njegovom ustavu i zakonima koje je stavio u svoje sposobnosti, a On je Jedini Koji nema sudruga.

Prema tome, Nuh, alejhis-selam, je rekao, a o tome nas Gospodar obavještava:

أَلَمْ تَرَوْاْ كَيْفَ خَلَقَ ٱللَّهُ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًا. وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا. وَٱللَّهُ أَنۢبَتَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ نَبَاتًا. ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا. وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ بِسَاطًا. لِّتَسْلُكُواْ مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا.

[91] Isti izvor, str.79.

[92] *Menhedžu ed-d'ava ilel-akideti fi dev'i el-kasasi el-Kur'ani*, str. 29.

Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio? Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas, sigurno, izvesti. Allah vam je zemlju učinio ravnom, da biste po njoj hodili putevima prostranim? (Nuh, 15–20)

Što se tiče posebne Allahove prakse (sunneta), i potčinjenosti Njegovih robova, pojedinaca ili grupa, ona se odnosi na njihovo ponašanje i postupke u njihovom životu, a to su glavni uvjeti i posljedični rezultati sreće, tuge, ponosa, poniženja, snage, slabosti, pobjede, poraza i drugih stvari koje su kolektivnog karaktera na dunjaluku, a iz toga proizlazi i dio na Ahiretu, bez obzira radilo se o kazni ili nagradi.

Uzvišeni Allah je rekao:

قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ ٱسْتَعِينُوا۟ بِٱللَّهِ وَٱصْبِرُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱلْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ وَٱلْعَٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

Musa reče narodu svome: "Molite Allaha da vam pomogne i budite strpljivi, Zemlja je Allahova, On je daje u naslijeđe kome On hoće od robova Svojih; a lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali. (El-A'raf, 128) Zaista će lijep završetak biti na dunjaluku i Ahiretu onima koji se budu Allaha bojali.[93]

Također vezano i za bitku na Uhudu, Uzvišeni Allah je rekao:

إِن يَنصُرْكُمُ ٱللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ ۖ.

Ako vas Allah pomogne, niko vas neće moći pobijediti. (Ali Imran, 160)

Međutim, spomenutu praksu možemo svrstati u kontekst stabilnosti, odbojnosti i općenitosti.

Uzvišeni Allah je rekao:

سُنَّةَ ٱللَّهِ فِى ٱلَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلُ ۖ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ ٱللَّهِ تَبْدِيلًا.

Prema Allahovom zakonu koji je vrijedio za one koji su bili i nestali! A ti nećeš u Allahovu zakonu izmjene naći. (El-Ahzab, 62) Dakle, nećeš u njemu naći izopačenosti i promjene, već je konstantno stabilno.[94]

---

[93] *Menhedžu ed-d'ava ilel akideti fi dev'i el-kasasi el-Kur'ani*, str. 30.

[94] Muhammed Sulejman el-Eškar: *Zubdetu et-tefsir*, str. 560.

Nije bilo poslanika koji nije ukazao svome narodu na jednoću Stvoritelja, a naročito na drugu vrstu koja se vezuje za zajedničko stanje, a razmišljanjem i propovijedanjem postiže se potrebna ispravnost u ljudskom ponašanju. Na taj način se postiže željena kontrola kako bi se postiglo ekskluzivno (iskreno) robovanje Allahu.

Dakle, jedan od ciljeva kazivanja ovih priča u Kur'anu Plemenitom jeste kako bi ljudi uzeli pouku iz Allahovih zakona na zemlji, kao što je Allahov zakon da čovjek uradi ono što je u njegovim mogućnostima, kao što je Allahov zakon da uzdigne jedan narod nad drugim i da pomaže vjernike, kao što je Allahova praksa u smutnjama i iskušenjima, kao što je Allahova praksa koja se tiče nepravde, tirana i mnogo je drugih Allahovih zakona.[95]

Tevhidu rububije predstavlja najveličanstveniji dokaz tevhidu uluhijeta (Allahova jednoća u ibadetu) i on predstvlja važnost, kao što je uvod bitan za sami rezultat. Ko bude vjerovao da je ovaj veličanstveni i prostrani kosmos stvorio Onaj Koji njime upravlja, Koji radi ono što On želi i Koji posjeduje potpunu mogućnost u samoj njegovoj izmjeni, Koji opskrbljuje sva Svoja stvorenja, u Čijoj ruci je korist i šteta, ko bude vjerovao da ne može niko uskratiti ono što On podari, kao što ne može niko podariti ono što On uskrati, te da On život i smrt daje i da se u teškim sitacijama odaziva onima koji potrebu imaju, ko bude posjedovao ovu iskrenost, u njegovom srcu će se roditi velika ljubav prema Stvoritelju Veličanstvenom i neminovno će iz ove ljubavi proizići skromnost, poniznost, posvećenost, poslušnost i robovanje Vladaru ovog svemira.

Allah, dželle šanuhu, na mnogo mjesta u Svojoj knjizi spominje da On daje blagodati Svojim robovima, i da ih opskrbljuje. Na taj način Allah ukazuje Svojim robovima da je On Jedini Koji nema sudruga.[96]

Uzvišeni Allah je rekao:

---

[95] *Menhedžu ed-d'ava ilel-akideti*, str. 30–36.

[96] *El-Mebahisu el-akadije el-mutealika bil-ezkar*, 1:431–435.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذْكُرُواْ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ هَلْ مِنْ خَٰلِقٍ غَيْرُ ٱللَّهِ يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ.

O ljudi, sjetite se milosti kojom vas Allah obasipa. Postoji li, osim Allaha, ikakav drugi stvoritelj koji vas sa neba i iz zemlje opskrbljuje? Osim Njega nema drugog boga, pa kuda se onda odmećete? (Fatir, 3)

Četvrto poglavlje

VJEROVANJE U ALLAHOVA IMENA I SVOJSTVA

Vjerovanje u Allahova imena i svojstva obuhvata vjerovanje u ono što je Allah Uzvišeni potvrdio za Sebe, što je spomenuo u Svojoj knjizi, ili ono što je potvrdio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svome Sunnetu, a tiče se Allahovih lijepih imena i Njegovih savršenih svojstava, bez izmjena izraza i samog značenja, bez negiranja Allahovih svojstava ili negiranja nekih od njih, bez ulaženja u njihovu kakvoću ili potvrđivanje kakvoće i bez poređenja sa svojstvima stvorenja.[97]

PRVO: PRAVILA NA KOJIMA SE ZASNIVA VJEROVANJE U ALLAHOVA IMENA I SVOJSTVA

Vjerovanje u Allahova imena i svojstva iziskuje slijeđenje Allahove knjige i Sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dakle, nećemo Allahu pripisati neko ime ili svojstvo koje nije potvrđeno u Kur'anu ili Sunnetu, niti ćemo Ga porediti sa bilo kime od Njegovih stvorenja. On Uzvišeni je savršen i čist je od bilo kakvog nedostatka.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَيْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ.

Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi. (Eš-Šura, 11)

Prema tome, spomenut ćemo pravila koja se tiču Allahovih imena:

1. Allahova lijepa imena i svojstva su tevkifije (strogo i precizno definisana). Zbog toga nije dozvoljeno da bilo koje ime pripišemo Allahu,

[97] Muhammed Ne'im Jasiin: *El-iman*, str. 27.

dželle šanuhu, ili da negiramo neko njegovo ime, osim uz dokaz iz Allahove, dželle šanuhu, Knjige ili Sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i to je jedini prihvatljivi način.

2. Vjerovanje da Allahu Uzvišenom niko od Njegovih stvorenja nije sličan. Nije mu niko od stvorenja sličan ni u imenima niti u svojstvima. Ukoliko bi neko od stvorenja sebe nazvao nekim od Allahovih imena ili pripisao sebi neko svojstvo od Allahovih svojstava, to bi bila samo sličnost u nazivu, a nikako to ne bi značilo poistovjećivanje svojstava Allaha Uzvišenog sa svojstvima stvorenja.

Prema tome, sva Allahova imena i svojstva apsolutno Njemu priliče. Sa druge strane, stvorenja nisu dostojna niti im priliči da se nazovu nekim od Allahovih imena ili da sebi pripišu neko od Njegovih svojstava. Allah, dželle šanuhu, kaže:

لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَيْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ.

Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi. (Eš-Šura, 11)

3. Sva Allahova svojstva su potpuna svojstva. Uzvišenom Allahu pripada apsolutna savršenost i čist je od svakog nedostatka. Obaveza je da vjerujemo u Njegovu savršenost bez ulaženja u kakvoću Njegovih imena i svojstava. Značenje Njegovih svojstava je apsolutno poznato, jer Allah, dželle šanuhu, nije ništa propisao Svojim robovima od ibadeta a da oni ne znaju značenje toga. Zato su imam Malik i ostali učenjaci ummeta odgovorili onima koji postavljaju pitanje o kakvoći Allahovog uzdizanja iznad Arša, pa su rekli: "Istiva (Njegovo uzdizanje) je poznato, kakvoća je nepoznata. Vjerovati da se Allah, dželle šanuhu, uzdigao iznad Arša je obaveza, a pitanje kako se uzdigao je novotarija."[98] Slično ovome je preneseno od Rebie, učitelja imama Malika, koji je rekao: "Njegovo uzdizanje iznad Arša je poznato, način tog uzdizanja je nama stvorenjima nepoznat, Allah je pojasnio, Vjerovjesnik nam je to dostavio, a na nama je da u to vjerujemo."[99]

[98] Ibn Tejmije: *Fetava*, str. 3:58.

[99] Isti izvor, 3:58; El-Gamidi: *Himajetu Resul hima et-tevhid*, str. 255.

DRUGO: DOKAZI OVE VRSTE TEVHIDA

Nema kur'anske sure, u kojoj se ne spominje jedno od Allahovih uzvišenih imena ili svojstvo od Njegovih svojstava. Sura *El-Ihlas* u cijelosti govori o Allahovim imenima i svojstvima.

Uzvišeni Allah je rekao:

قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ. ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ.

Reci: "On je Allah – Jedan! Allah je Utočište svakom! Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!" (El-Ihlas, 1–4)

Uzvišeni Allah Sebe je opisao da je Jedan i da je Utočište svakom! Ova dva svojstva nam ukazuju na Allahovu apsolutnu potpunost.[100] Značenje riječi utočište (Es-Samed) jeste da je On neovisan bilo koga, a svi su ovisni Njega. Ovo značenje nam ukazuje na potvrdu Njegove savršenosti i na negaciju bilo kakve manjkavosti. Što se tiče potvrde Njegove savršenosti, ona se ogleda u tome da je On Uzvišeni Onaj od Koga se traži utočište, tj. Sve se vraća Njemu u svim stvarima. Upravo zbog toga jer je On opisan svim savršenim i potpunim svojstvima. On Uzvišeni nad svima vlada, radi ono što On želi, u Njegovoj ruci su Njegova stvorenja, naredbe, nagrade, ne postoji snaga mimo Njegove snage, On daje snagu nekome kada On hoće, a može je uskratiti kada to On Uzvišeni želi i sve će se Njemu Uzvišenom vratiti.[101]

Što se tiče negacije bilo kakve manjkavosti, kada je u pitanju Uzvišeni Allah, ona se ogleda u tome da On Uzvišeni nije ovisan niti kada je u pitanju Njegovo postojanje, jer On je prvi i prije Njega nije bio niko, On nije rodio i rođen nije, niti kada je u pitanju Njegovo opstojanje, jer je On Onaj Koji druge hrani, a on nije ovisan hrane, niti kada su u pitanju njegova djela, jer je On Jedan Jedini Koji nema

[100] *Uluvullah ala halkihi, bi tesaruf*, str. 28.

[101] Isti izvor, str. 28–29.

sudruga niti pomagača, kao što i Njegov opis da je Jedan i da je utočište svemu ukazuje na Njegovu apsolutnu potpunost.[102]

Također, ova dva svojstva ukazuju na drugo značenje a to je negacija samog rađanja i porođaja koje pripisuju Allahu. Uzvišeni Allah je rekao:

قُلْ أَغَيْرَ ٱللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ ۗ قُلْ إِنِّيٓ أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ ۖ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ.

Reci: "Zar da za zaštitnika uzmem nekog drugog osim Allaha, stvoritelja nebesa i Zemlje? On hrani, a Njega niko ne hrani!" Reci: "Meni je naređeno da budem prvi među onima koji se pokoravaju!" I: "Nikako ne budi od onih koji mu druge ravnim smatraju!" (El-En'am, 14)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ. مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ. إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلْقُوَّةِ ٱلْمَتِينُ.

Džine i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju, Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane, opskrbu daje jedino Allah, Moćni i Jaki! (Ez-Zarijat, 56–58)

Allah je Jedan, Onaj Koji je Sebi dovoljan, nema Njemu niko ravnopravan i nije moguće da On ima suprugu niti dijete. Uzvišeni Allah je rekao:

بَدِيعُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُۥ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُن لَّهُۥ صَٰحِبَةٌ ۖ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ.

On je Stvoritelj nebesa i Zemlje! Otkud Njemu dijete kad nema žene, On sve stvara i samo On sve zna. (El-En'am, 101)

Ovo je jasna zabrana stvorenjima da se porede sa Stvoriteljem, a slično tome je rekao Allah, dželle šanuhu:

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَجَعَلَ ٱلظُّلُمَٰتِ وَٱلنُّورَ ۖ ثُمَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ.

[102] Isti izvor, str. 28–29.

Hvaljen neka je Allah, Koji je nebesa i Zemlju stvorio i tmine i svjetlo dao, pa opet oni koji ne vjeruju – druge sa Gospodarom svojim izjednačuju! (El-En'am, 1)

Dakle, oni izjednačuju druge sa Allahom i prave poređenje sa Njime.[103] Primjer toga su i riječi Uzvišenog Allaha:

رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَا فَٱعۡبُدۡهُ وَٱصۡطَبِرۡ لِعِبَٰدَتِهِۦۚ هَلۡ تَعۡلَمُ لَهُۥ سَمِيّٗا.

On je Gospodar nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, zato se samo Njemu klanjaj i u tome budi istrajan! Znaš li da ime Njegovo ima iko! (Merjem, 65) Tj. neće se niko nazvati Njegovim imenom, niti će se neko s Njime izjednačiti, niko se sa Njime ne može porediti, odbačena je svaka vrsta poređenja i sličnosti. Prema tome, nama se objašnjava da je Allah čist od svake mahane i nedostatka, o tome nas obavještava Allah u suri El-Ihlas.[104]

TREĆE: ALLAHOVA LIJEPA IMENA

Naš Gospodar veličanstveni ima lijepa imena kojima je Sebe nazvao, a neka od tih imena su spomenuta u Njegovoj Knjizi. Allah, dželle šanuhu, je nekim Svojim imenima podučio neke od Svojih poslanika i vjerovjesnika, ili Njemu bliskih meleka, ili koga je On Uzvišeni želio da poduči. Neka od Svojih imena je sadržao za Sebe, i ne zna ih niko, osim Njega. To ukazuje na Allahovu Uzvišenost, koju ne mogu dokučiti Njegova stvorenja. Zaista je On istinski Gospodar. Njemu pripada apsolutna ljepota, apsolutna potpunost, apsolutna uzvišenost, apsolutna veličanstvenost, apsolutna moć, Njemu Uzvišenom pripadaju imena i svojstva koja ne može obuhvatiti niko Osim On Uzvišeni.

Mnogobrojna su Allahova imena. Kao što je Uzvišeni Allah rekao:

قُل لَّوۡ كَانَ ٱلۡبَحۡرُ مِدَادٗا لِّكَلِمَٰتِ رَبِّي لَنَفِدَ ٱلۡبَحۡرُ قَبۡلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَٰتُ رَبِّي وَلَوۡ جِئۡنَا بِمِثۡلِهِۦ مَدَدٗا.

---

103 *Min akideti el-muslimine fi sifati rabil-alemin*, str. 62.

104 Isti izvor, str. 62.

Reci: "Kad bi more bilo mastilo da se ispišu riječi Gospodara moga, more bi presahlo, ali ne i riječi Gospodara moga, pa i kad bismo se pomogli još jednim sličnim." (El-Kehf, 109)

Uzvišeni je rekao:

وَلَوْ أَنَّمَا فِي ٱلْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَٰمٌ وَٱلْبَحْرُ يَمُدُّهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَٰتُ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Da su sva stabla na Zemlji pisaljke, a da se u more, kad presahne, ulije još sedam mora, ne bi se ispisale Allahove riječi; Allah je, uistinu, silan i mudar. (Lukman, 27)

Allahu Uzvišenom, pripada zahvala, slava, potpuna uzvišenost, snaga, moć, vlast, a to ne obuhvataju Njegovi robovi, niti mogu to dokučiti svojim razumima.

Došlo je u autentičnom hadisu o Allahovim imenima da se broj Allahovih imena ne ograničava – zadržava samo na devedeset i devet. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao u hadisu koji prenosi Abdullah ibn Mes'ud, radijallahu anhu, kada je molio svoga Uzvišenog Gospodara: "Molim Te sa svakim Tvojim imenom, kojim Si Sebe nazvao, ili Si ga u Tvojoj Knjizi objavio, ili Si ga sakrio u znanju o nevidljivom kod Sebe."[105]

Također je spomenuto u hadisu o šefatu, da će Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učiniti sedždu ispod Allahovog Arša, pa će ga Allah nadahnuti da Mu zahvaljuje na poseban način, kako Ga nikada prije toga nije molio.[106]

Allahova imena su tevkifije (strogo i precizno definisana) i nema pravo niko od ljudi da izmisli neko Allahovo ime. Allahova imena su spomenuta u Kur'anu i hadisima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u svojstvu naziva. Kao naprimjer*: El-Halik* (Onaj Koji je stvorio stvorenja bez bilo kakvog primjerka od prije, Onaj Koji je

[105] Hadis bilježi imam Ahmed u *Musnedu* (3712); Hadis bilježi imam Hakim u *Mustedreku* (1:508).

[106] Hadis bilježi imam Buhari; Poglavlje: "Svojstva Dženneta i Džehennema" (6565); Hadis bilježi imam Muslim u *Sahihu*, poglavlje: "O vjerovanju" (474).

sve Sam stvorio i Koji nema sudruga u stvaranju) *El-Bariu* (Tvorac stvorenja Svojom moći i Onaj Koji je među stvorenjima napravio razliku i učinio ih skladnim), *El-Musaviru* (Onaj Koji je stvorenja oblikovao u raznim oblicima, pa ih ima visokih i niskih, velikih i malih, raznih težina, boja i oblika), *El-Melik* (Onaj Koji posjeduje sva stvorenja i Koji je posjednik svih svjetova, na nebesima i na Zemlji), *El-Kudus* (Onaj Koji nema nikakvih mahana i nedostataka i Koji je opisan svim osobina potpunosti), *Es-Selam* (Onaj Koji je čist je od svih nedostataka i mahana, Onaj u Čijim rukama je mir i od Koga dolazi mir), *El-Aziz* (Onaj Kome pripadaju sva snaga i ponos, Onaj Koji je Snažni i Svemogući, Onaj Kojeg niko ne može pobjediti, Onaj Koji je Jaki i Snažni i Kojem se sva stvorenja pokoravaju), *El-Hakim* (Onaj Koji svaku stvar Svojom mudrošću i pravdom stavlja na njeno pravo mjesto, Onaj Koji je mudar u Svom stvaranju i odredbi, Svojim riječima i djelima, Svojoj nagradi i kazni), *El-Alijju* (Onaj Koji je uzdignut i uzvišen, Onaj pod Čijom je kontrolom i moći sve, Onaj Koji je veliki i od Kojeg ništa nije veće, Onaj Koji je Uzvišen i od Kojeg ništa nije uzvišenije), *El-Azimu* (Onaj Koji je Bićem, imenima, svojstvima, vlašću i upravom uzvišen i veličanstven), *El-Mu'minu* (Onaj od Čije su nepravde stvorenja sigurna, Onaj Koji je stvorio sigurnost i darovao je onome kome hoće od robova), *El-Muhejminu* (Onaj Koji je svjedok nad stvorenjima i onim što oni rade, Onaj Koji sve može, Kojem ništa nije nepoznato i Kojem ništa nije nemoguće)

Postoje Allahova lijepa imena koja pripadaju samo Njemu Uzvišenom, i ne može se njima niko drugi nazvati, a to su imena: Er-Rahman i Allah.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُلِ ٱدْعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُواْ ٱلرَّحْمَٰنَ ۖ أَيًّا مَّا تَدْعُواْ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَٱبْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا.

Reci: "Zovite: 'Allah', ili zovite: 'Milostivi', a kako god Ga budete zvali, Njegova su imena najljepša. Ne izgovaraj na sav glas Kur'an

kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga." (El-Isra, 110)

Zbog toga, niko od stvorenja nije nazvao sebe jednim od ova dva imena, a da ga Allah nije kaznio. Prema tome, imena Er-Rahman i Allah su imena kojima niko ne smije sebe nazvati, osim Allaha Uzvišenog.[107]

Također, postoje Allahova imena kojima se mogu drugi nazvati. Poput imena: El-Aziz, El-Hamid, El-Hakim, Er-Rahim, El-Alim, El-Habir, El-Besir i njima slična. Ovim imenima je dozvoljeno Allaha dozivati i njima Ga spoznati i moliti.

Sa druge strane, postoje imena koja se ne spominju samostalno, nego se koriste sa još nekim drugim imenom. Tako je, naprimjer, Uzvišeni Allah Sebe nazvao imenima *En-Nafiu Ed-Darru* (Onaj Koji šteti i koristi), *El-Kabidu El-Basitu* (Onaj Koji uskraćuje i Koji daje). Postoje i druga slična imena. Dakle, ova imena ne možemo samostalno koristiti, primjera radi da spomenemo samostalno ime *Ed-Darru* (Onaj Koji šteti), *El-Kabidu* (Onaj Koji uskraćuje), to zasigurno ne bi priličilo Allahovoj veličanstvenosti, plemenitosti i uzvišenosti. Prema tome, prava perfekcija je u tome da se spomene odgovarajuće ime sa suprotnim, a ne samostalno i pojedinačno.

Značenje riječi "ko ih obuhvati" u hadisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem stoji: *Uistinu Allah ima devedeset i devet imena, pa ko ih obuhvati ući će u Džennet*[108] *odnosi se na sljedeće stvari koje ćemo navesti u narednim redovima.*

Ovaj hadis poziva na spoznaju ovih imena i njihovo učenje napamet, koliko je čovjek u mogućnosti. Pokušala je skupina učenjaka, kao što su Zedžadž, Ibn Mende, Ibn Hazm, Ebu Hamid El-Gazali, Ibn Arebi, El-Kurtubi i mnogi drugi autori, da sakupi (prebroji) Allahova imena. Učenjaci koji su htjeli da sakupe i prebroje sva Allahova imena to su radili time što su vadili Allahova imena koja su spomenuta u

[107] *Me'a Allah*, str. 24.

[108] Tirmizi, br. 3506.

Kur'anu i hadisima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ovo se odnosi na izraz ko ih "obuhvati". Velika je počast za čovjeka koji bude spoznao Allahova imena, koji ih bude učio i njima Allaha dozivao.[109]

Od značenja riječi ko ih "obuhvati" jeste i to ko bude spoznao njihova značenja, jer Allahova imena nisu samo puki simboli, niti su izmišljena i lažna, nisu bez značenja, niti je njihovo značenje nejasno, već su imena koja su na jasnom arapskom jeziku. Bitno je da čovjek shvati njihova značenja i kada ih bude citirao, da poznaje šta ona znače, a ne samo da ih puko citira, bez poznavanja njihovog značenja i suštine. Ovo je veoma bitno za samog čovjeka, da time sebe blagoslovi, da svoju dušu očisti, da uzdigne svoje srce, dušu i razum.

Čovjek treba da moli Allaha Njegovim imenima, kao što je Uzvišeni Allah rekao:

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا۟ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ أَسْمَٰٓئِهِۦ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ.

Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni! (El-A'raf, 180)

Uzvišeni Allah naređuje da od Njega tražimo i, prema tome, neko je kazao:

Nemoj svoju potrebu tražiti kod sinova Ademovih,
već traži kod Onoga Čija se vrata ne zatvaraju.
Allah se ljuti na tebe ukoliko od Njega ne tražiš,
a sinovi Adema se ljute ako od njih tražiš.

Allaha trebamo dozivati (moliti) Njegovim imenima, tražiti od Njega i pitati Ga za ono što želimo od dunjalučkih i ahiretskih stvari, za ono što volimo, za ono od čega se plašimo i šta preziremo. Allaha treba moliti ovim imenima, uz poznavanje njihovog značenja, razmišljanjem o njima i treba Gospodaru svome robovati shodno onome što ova imena sadrže. U to spada izgovaranje riječi*: Subhanalllah*,

[109] *Me'a Allah*, str. 26.

elhamdulillah, la ilahe illallah, Allahu ekber, donošenje salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i druge vrste zikra, koje treba skrušeno i uz prisutnost srca izgovoriti.[110]

Kada je u pitanju poznavanje značenja Allahovih imena, možemo reći da je veliko zlo kojim su iskušani ljudi nemarnost. Tu je također i predanost dunjaluku i dunjalučkim požudama, a najbolji lijek za srce je prisutnost u njima Onoga Koji poznaje nevidljivi svijet. Postepenim preispitivanjem duše, spoznajom Allaha i vjerovanjem u Njega Uzvišenog, može se doći do stepena da čovjek robuje Allahu kao da ga vidi. Time čovjek povećava svoju pokornost i kreativnost u predanosti Allahu, kao što je Uzvišeni Allah rekao:

ٱلَّذِى يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ. وَتَقَلُّبَكَ فِى ٱلسَّٰجِدِينَ.

... Koji te vidi kada ustaneš da sa ostalima molitvu obaviš. (Eš-Šu'ara, 218–219)

Spoznajom značenja ovih Allahovih imena jača odbojnost prema činjenju grijeha, i čovjek će ih automatski ostaviti. Također spoznajom ovih ajeta čovjek jača svoje pokajanje, tj. tevbu, jer griješenjem čovjek izaziva otuđenost srca i udaljenost od Gospodara.[111]

Neki od najvećih plodova koji proizlaze iz spoznaje ovih imena jesu spokoj, smirenost, skladnost, neovisnost od ljudi, skromnost prema Uzvišenom. Nadam se da oni koji obuhvate ova imena neće voditi polemike ili pretjerane naučne rasprave, koje ne daju plodove i spoznaje srca.[112]

ČETVRTO: BOŽANSKA SVOJSTVA

Božanska svojstva možemo podijeliti na svojstva koja su razumom dokučiva, izjavna svojstva (el-haberije), svojstva koja su povezana sa Allahovim bićem (sifatu-zatije), svojstva Allahovog Bića, svojstva koja su povezana sa Allahovim djelima (sifatu-fi'lijjeh). Što se

[110] *Me'a Allah*, str. 27.
[111] *Me'a Allah*, str. 28.
[112] Isti izvor, str. 28.

tiče Allahovih izjavnih i razumom dokučivih svojstava, o njima nam Kur'an i sunnet Poslanika, alejhis-selam, govore.

Svojstva koja su razumom dokučiva (sifatu el-aklije)

Sifatu el-aklije su svojstva na koja ukazuje razum. Ona se potvrđuju putem sluha i vida. To su, naprimjer, znanje, svemoć, volja, život, sluh, vid, govor, milost, mudrost, uzvišenost i njima slična svojstva.[113]

Izjavna svojstva (sifatu el-haberije)

Sifatu el-haberije – izjavna svojstva ovako su nazvana jer ih nije moguće dokučiti razumom, ni logičkim zaključivanjem, niti na bilo koji drugi način, osim jasnim i vjerodostojnim šerijatskim tekstom. To su, naprimjer, lice, dvije ruke, oko, Allahovo uzdignuće iznad Arša i tome slično.[114] Ovo su izjavna (el-haberije) svojstva i obavezno je vjerovanje u ova svojstva, kao što je obavezno vjerovanje u razumna svojstva i to bez bilo kakvog poređenja Allahovih svojstava sa svojstvima Njegovih stvorenja, bez bilo kakvog negiranja Allahovih imena ili svojstava, izokretanja i poređenja istih sa drugima.[115] Uzvišeni Allah je rekao:

لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَيْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ.

Allahu nije ništa slično, On sve čuje i sve vidi. (Eš-Šura, 11)

Neka od izjavnih svojstava ćemo nabrojati.

Svojstvo Allahovog uzvisivanja iznad Arša

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ يُغْشِى ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُۥ حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ.

Zaista je Gospodar vaš Allah Koji je nebesa i Zemlju u šest dana stvorio, a zatim se nad Aršom uzvisio. On tamom noći dan prekriva i

113 *Me'a Allah*, str. 59–61.

114 Isti izvor, str. 60.

115 Isti izvor, str. 61.

ona ga u stopu prati, a Sunce i Mjesec i zvijezde pokoravaju se Njegovoj naredbi. Samo On raspolaže stvaranjem i odlučivanjem! Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova! (El-A'raf, 54)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱلْحَيِّ ٱلَّذِى لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِۦ ۚ وَكَفَىٰ بِهِۦ بِذُنُوبِ عِبَادِهِۦ خَبِيرًا. ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۛ ٱلرَّحْمَٰنُ فَسْـَٔلْ بِهِۦ خَبِيرًا.

Ti se pouzdaj u Živog, koji ne može umrijeti, i veličaj Ga, i hvali! A dovoljno je to što grijehe robova Svojih zna Onaj Koji je u šest dana nebesa i Zemlju i ono što je među njima stvorio, a onda se nad Aršom uzvisio; On je Milostivi i upitaj o Njemu onoga koji zna. (El-Furkan, 58–59)

Obaveza je potvrditi da se Allah uzdigao iznad Arša bez izvrtanja, negiranja, kakvoće i poređenja, to je istinsko uzdignuće, onako kako to Allahu Uzvišenom i priliči.[116] Zbog toga je imam Malik ibn Enes, kada je za ajet:

ٱلرَّحْمَٰنُ عَلَى ٱلْعَرْشِ ٱسْتَوَىٰ.

Milostivi iznad Arša se uzdigao (Ta-ha, 5) upitan kako se uzdigao, odgovorio: "Uzdizanje je poznato, njegova kakvoća je nepoznata. Vjerovanje u njega je obavezno, a pitanje o Njemu je novotarija, a ja vidim da si ti u zabludi." Tada je naredio da ovog koji je postavio ovo pitanje izbace sa predavanja.[117]

Ovom tematikom su se posebno bavili učenjaci malikijskog mezheba. Tvrdio je Ebu Muhammed ibn Ebi Zejd na tri mjesta u svojim knjigama, u jednoj od najpoznatijih "er-risale", u knjizi "Džami'u en-nevadir", i u trećoj knjizi "kitabul adab". Također, da se Allah uzdigao iznad Arša tvrdio je i Kadi ebu Bekr el-Bakilani, i on je bio malikija. Da se Allah uzdigao iznad Arša tvrdio je i Ebu Abdullah el-Kurtubi, u knjizi "El-esma el-husna". Isto je tvrdio i Ebu Omer ibn Abdulber, Et-Talemenki i mnogi drugi učenjaci iz samoga Endelusa su to potrvđivali, kao i mnogi drugi učenjaci iz malikijskih redova. [118]

---

116 *Luma'tu el-i'tikadi el-hadi ila sebili er-rešadi*, str. 62.

117 Ibn Tejmije, *Šerhu hadisi en-nuzul, Akidetu el-muslimin*, str. 86.

118 *Es-savaiku el-mursele ala el-džehmijeti ve el-muatile*, 2:134.

Allahova knjiga od početka do kraja, sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govori ashaba i tabi'ina i ostalih učenjaka preplavljeni su jasnim dokazima da je Uzvišeni Allah iznad svega, da je On iznad Svoga Arša, iznad nebesa, da se uzdigao.[119]

Svojstvo dolaska (kretanja)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَجَآءَ رَبُّكَ وَٱلْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا.

… i kad dođe Gospodar tvoj, a meleki budu sve red do reda. (El-Fedžr, 22) Uzvišeni Allah je rekao:

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن يَأْتِيَهُمُ ٱللَّهُ.

Čekaju li oni da im Allah dođe... (El-Bekare, 210)

Obaveza je potvrditi Allahovo svojstvo dolaska, kretanja, bez izvrtanja, negiranja, kakvoće i poređenja. Prema tome, to je stvarno kretanje onako kako to Allahu Uzvišenom i priliči.[120]

Svojstvo zadovoljstva

Uzvišeni Allah je rekao:

رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ.

Allah će zadovoljan njima biti, a i oni Njim... (El-Maide, 119)

Svojstvo ljubavi

Uzvišeni Allah je rekao:

فَسَوْفَ يَأْتِي ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ.

Pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole...(El-Maide, 54)

Svojstvo ljutnje

Uzvišeni Allah je rekao:

وَغَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُۥ.

Allah će na njega srdžbu Svoju spustiti i proklet će ga... (En-Nisa, 93)

---

[119] *Idžtima'u el-džujuš el-islamije*, str. 96.

[120] *Luma'tu el-i'tikadi el-hadi ila sebili er-rešadi*, str. 52.

Svojstvo srdžbe

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ ٱتَّبَعُواْ مَآ أَسۡخَطَ ٱللَّهَ.

To će biti zato što su ono što izaziva Allahovu srdžbu slijedili... (Muhammed, 28)

Svojstvo prezira

Uzvišeni Allah je rekao:

وَلَٰكِن كَرِهَ ٱللَّهُ ٱنۢبِعَاثَهُمۡ فَثَبَّطَهُمۡ.

... ali Allahu nije bilo po volji da idu, pa ih je zadržao... (Tevba, 46)

Svojstvo zadovoljstva, ljubavi, srdžbe, prezira, sve su to svojstva koja se potvrđuju Allahu Uzvišenom, bez bilo kakvog izvrtanja, negiranja, ulaženja u kakvoću, i poređenja.

Dakle, ovo su svojstva, onakva kako to dolikuje samo Allahu Uzvišenom, kao što su i druga svojstva poput ljubomore, radosti i smijeha. Potvrda spomenutih svojstava došla je u vjerodostojnim hadisima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Svojstva koja su povezana sa Allahovim bićem (sifatu zatije)

To su svojstva koja se ne mogu odvojiti od bića, već su sastavni dio bića oduvijek i zauvijek, poput života, znanja, moći, snage, vlasti, uzvišenosti, gordosti, lica...[121]

Neka od svojstava Allahovog bića ćemo navesti u narednim redovima.

Svojstvo života kao Allahovo svojstvo

Allah ima potpuni, vječni život, koji nema bilo kakvog nedostataka. Prema tome, Allah Uzvišeni je rekao:

لَا تَأۡخُذُهُۥ سِنَةٞ وَلَا نَوۡمٞۚ.

...Ne obuzima Ga ni drijemež ni san!... (El-Bekare, 255)

[121] *Me'a Allah*, str. 65.

Svojstvo života je potvrđeno kur'anskim ajetima, i hadisima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a neki od tih ajeta su:

Allah, dželle šanuhu, kaže:

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ

Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni!... (El-Bekare, 255)

Uzvišeni Allah je rekao:

هُوَ ٱلۡحَيُّ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ

On je Živi, nema boga osim Njega! (Gafir, 65)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱلۡحَيِّ ٱلَّذِي لَا يَمُوتُ

Ti se pouzdaj u Živog, Koji ne može umrijeti... (El-Furkan, 58)

Što se tiče samih hadisa na ovu temu, mi ćemo spomenuti hadis koji prenosi Ibn Abbas, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao: 'Allahumme leke eslemtu ve bike amentu ve alejke tevekkeltu, ve ilejke enebtu ve bike hasamtu. Allahumme inni euzu bi izzetíke la ilahe illa Ente en tudilleni. Entel-hajjullezi la jemutu, vel-džinnu vel-insu jemutune. / Allahu moj, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, Tebi se žalim. Gospodaru naš, sačuvaj me Tvojom moći da ne budemo u zabludi. Nema boga osim Tebe, Ti si vječno živi Koji ne umire, a džini i ljudi umiru.'"[122]

Što se tiče značenja života kao Allahovog svojstva, ono se razlikuje od svojstava Njegovih stvorenja. Jer život stvorenja ovisi od Allahove dobrote prema njima i On im daje zbog Svoje Plemenitosti. Allah je opisan svojstvom života, a to je svojstvo koje se tiče Allahovog bića. (sifatu zatije). Kada je u pitanju svojstvo Allahovog života, u jedno od značenja spada i to da Uzvišeni daje živima život na dunjaluku. Stanovnicima Dženneta, također, daje život koji je vječan, daje im

[122] Muslim, br. 6837.

trajnu vječnost, koja nema svoju prolaznost, već predstavlja vječnost, koja nema kraja, niti smrti.[123]

Znanje kao Allahovo svojstvo

Znanje kao Allahovo svojstvo negira i isključuje neznanje. Allahovo znanje je potpuno znanje, koje obuhvata prošlost, sadašnjost, budućnost i istinsko znanje.

Uzvišeni Allah je rekao:

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ.

A kako i ne bi znao Onaj Koji stvara, Onaj Koji sve potanko zna, Koji je o svemu obaviješten. (El-Mulk, 14)

Uzvišeni je rekao:

وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَ.

... drugi znaju samo onoliko koliko On želi. (El-Bekare, 255)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

لَّٰكِنِ ٱللَّهُ يَشْهَدُ بِمَآ أَنزَلَ إِلَيْكَ ۖ أَنزَلَهُۥ بِعِلْمِهِۦ.

Allah svjedoči da je istina ono što ti objavljuje, objavljuje ono što On jedini zna... (En-Nisa, 166)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ.

… i nijedan list ne opadne, a da On za njega ne zna; i nema zrna u tminama Zemlje niti ičega svježeg niti ičega suhog, ničega što nije u jasnoj Knjizi. (El-En'am, 59)

Također nije mu nikada prethodilo neznanje, niti je Njemu svojstven zaborav. Allah, dželle šanuhu, kaže:

لَّا يَضِلُّ رَبِّى وَلَا يَنسَى.

Gospodaru mome ništa nije skriveno i On ništa ne zaboravlja. (Ta-ha, 52) Uzvišeni Allah je rekao:

123 *Me'a Allah*, str. 216.

وَمَا كُنَّا غَآئِبِينَ.

Jer Mi nismo odsutni bili. (El-A'raf, 7)

On zna ono što je decidno i ono što je detaljno, ono što je javno i ono što je tajno. Poznaje ono što je potpuno i ono što je djelimično. Sve što će se desiti je zapisano u knjizi koja se nalazi kod Njega. Uzvišeni kaže:

وَمَآ أُوتِيتُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا.

A nije vam dato od znanja osim malo. (El-Isra, 85)

Ovo je znanje koje prouzrokuje veličanje i strah od Allaha, subhanehu ve te'ala. Prema tome, neko je kazao: "Ko bude spoznao Allaha, od Njega će se najviše bojati, jer zna da Allah nad njime motri. Svjestan je činjenice da su njegovo znanje, sluh i vid u Allahovom vlasništvu."

Moramo voljeti Allaha, jer On posjeduje potpuno znanje, voli plemenite i čiste duše koje čeznu za Njim. Moramo voljeti znanje, njemu žudjeti i uživati u njemu. Jer Allah voli znanje i voli učenjake, a prezire neznanje i neznalice. Strpljenje je učinio neophodnim u traženju znanja, jer je znanje ibadet. Također, znanje o svemiru i čovjeku spada u lijepo i korisno znanje.

Zaista, šerijatsko znanje, znanje o objavi i Ahiretu ostavlja pozitivan trag i njime se dolazi do spoznaje Allaha, njime se čovjek približava Allahu. Ovim znanjem saznajemo šta voli naš Gospodar, a šta prezire.

Prema tome, poželjno je znanje o ovom svijetu, svemiru i drugim znanostima, jer putem njih čovjek može povećati svoju spoznaju o Allahovom stvaranju, Njegovoj moći, Mudrosti i Uzvišenosti. Dakle, pomoću njega se čovjek može okoristiti onim što se nalazi na nebesima i na zemlji.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ.

I daje vam da se koristite onim što je na nebesima i onim što je na Zemlji, sve je od Njega. (El-Džasije, 13)

Svojstvo znanja proizlazi iz imena Sveznajući – *El-Alim*. Ovo plemenito i veličanstveno ime nastaje u samoj prirodi čovjeka, zbog toga što je svjestan Allahove perfekcije u samome svemiru i onim čime Allah upravlja u njemu. Njegova Mudrost je znanje, Njegova Uzvišenost je u uskoj vezi sa znanjem. Uzvišeni Allah je rekao:

وَهُوَ ٱلۡعَلِيمُ ٱلۡحَكِيمُ.

On sve zna i mudar je. (Tahrim, 2)

Allah je rekao:

وَهُوَ ٱلۡعَلِيمُ ٱلۡقَدِيرُ.

On sve zna i sve može. (Er-Rum, 54) Sve je stvoreno jednako, a sve što je jednako stvoreno, stvoreno je s mudrošću.

Uzvišeni Allah je rekao:

مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۗ وَمَن يُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ يَهۡدِ قَلۡبَهُۥۚ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٌ.

Nikakva nevolja se bez Allahove volje ne dogodi, a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti – Allah sve dobro zna. (Et-Tegabun, 11)

Vjerovanje u Allaha Uzvišenog čini da rob bude bliži Gospodaru i osjeća više Allahovu prisutnost.

Svemoć kao Allahovo svojstvo

Allah ima potpunu svemoć, uz Njegovu moć sve postoji, svime upravlja svojom moći, sve je uredio i usavršio Svojom moći, daje život, smrt, oživljava svoje robove radi nagrade (kazne), okreće ljudska srca kako to On želi.[124]

Uzvišeni Allah je rekao:

بَلَىٰ قَٰدِرِينَ عَلَىٰٓ أَن نُّسَوِّيَ بَنَانَهُۥ

Hoćemo, Mi možemo stvoriti jagodice prsta njegovih ponovo. (El-Kijame, 4)

Allah, je rekao:

[124] *Me'a Allah*, str. 235.

وَإِنَّا عَلَىٰٓ أَن نُّرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَٰدِرُونَ.

A Mi ti zaista možemo pokazati ono čime im prijetimo. (El-Mu'minun, 95)

Spomenut ćemo hadis iz čistog i časnog sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji prenosi Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, koji je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao: 'Ako vas pritisnu kakve brige, klanjajte dva rekata istihara-namaza, zatim proučite dovu: *Allahu, Tebe pitam za odgovor (rješenje) pomoću Tvog znanja, i od Tebe pomoć tražim pomoću Tvoje pomoć...*'"[125]

Volja kao Allahovo svojstvo

El-irade i el-Meši'e imaju isto značenje. Volja (meši'e) se odnosi na kosmičku volju, a šerijatska volja se razlikuje od kosmičke volje. O ovome će biti opširnijeg govora, Allahovom dozvolom, kroz prizmu kur'anskih ajeta, i hadisa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a oni su mnogobrojni.

Uzvišeni Allah je rekao:

مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ.

Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni. (El-Maide, 6)
Uzvišeni Allah je rekao:

يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلْعُسْرَ.

...Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate... (El-Bekare, 185)

Što se tiče hadisa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedan od njih je hadis, kojeg prenosi Muavija, radijallahu anhu, da je rekao: Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: "Kome Allah želi dobro poduči ga razumijevanju u vjeri."[126]

[125] Buhari, br. 1162.
[126] Buhari, br. 71.

Sluh i vid kao Allahova svojstva

Kao što je poznato kod ehli sunneta, neophodno je onom ko čuje da ima sluh, također onome ko vidi, neophodno je da ima vid. Kao što ne može da bude moćan i mudar, osim onaj koji ima moć i mudrost.[127] Mnogobrojni su kur'anski ajeti koji potvrđuju sluh i vid, a također i hadisi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Mi ćemo samo dokazati nekim ajetima. Uzvišeni Allah je rekao:

فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ.

... zato moli od Allaha zaštitu, jer On, uistinu, sve čuje i sve vidi. (Gafir, 56) Uzvišeni Allah je rekao:

وَكَانَ ٱللَّهُ سَمِيعًۢا بَصِيرًا.

... A Allah sve čuje i sve vidi. (En-Nisa, 134)

Govor kao Allahovo svojstvo

Jednoglasan je stav ehli sunneta da Uzvišeni Allah govori svojom voljom, i On govori kada želi, i kako želi. Uzvišeni Allah[128] je rekao:

مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ ٱللَّهُ ۖ.

S nekima od njih je Allah govorio... (El-Bekare, 253)

Uzvišeni je rekao:

وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا.

... a Allah je, sigurno, s Musaom razgovarao... (En-Nisa, 164)

Od Allahovih svojstava, jeste govor, svojstvo koje je stvarno, koje nema svoj početak i svoj kraj, Allah govori kada On želi i ono što On želi. Allahov govor je najbolji govor, ne može se porediti sa govorom Njegovih stvorenja. Prema tome, Stvoritelj se ne može porediti sa stvorenjima, i On govori sa kime On želi, i istinski Ga čuju oni koje On odabere od meleka i poslanika. Njegov govor i glas će čuti Njegovi robovi na Sudnjem danu, kao što Ga je čuo Musa kada je sa Njim razgovarao i kada Ga je pozvao svojim glasom, nakon što je bio (došao) kod stabla. Allahov govor nije sličan govoru Njegovih

[127] *Min akideti el-muslimin*, str. 72.

[128] Isti izvor, str. 73.

stvorenja, Njegov glas nije sličan glasu Njegovih stvorenja, Allahove riječi nemaju kraja. Allahov govor je Kur'an, Tevrat, Indžil. Kur'an je Allahov govor, Allahov govor su također kur'anske sure, ajeti i riječi.[129] Kur'an Plemeniti nije stvoren, od Allaha je počeo i Njemu će se vratiti. Kur'an je Allahov govor, Njemu pripadaju kur'anska slova i njegova značenja. A dokaz da je Kur'an Allahov govor su riječi:

وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ.

Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštiti da bi saslušao Allahove riječi. (Et-Tevba, 6)

Kur'an je Uzvišeni Allah objavio. Allah, dželle šanuhu, kaže:

تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ لِيَكُونَ لِلْعَٰلَمِينَ نَذِيرًا.

Neka je uzvišen Onaj Koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opomena. (El-Furkan, 1) Također, Kur'an nije stvoren, a za to imamo dokaz u Allahovim riječima:

أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ.

Samo On stvara i upravlja. (El-A'raf, 54) Uzvišeni Allah spominje da On upravlja, a Njegovo upravljanje nije stvoreno. Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا.

Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje. (Eš-Šura, 52)

Uzvišeni kaže:

ذَٰلِكَ أَمْرُ ٱللَّهِ أَنزَلَهُۥٓ إِلَيْكُمْ.

To su, eto, Allahovi propisi, koje vam On objavljuje. (Et-Talak, 5)

Allahova Uzvišenost (El-U'luvv) kao Allahovo svojstvo

Zaista je Uzvišeni Allah Sebe opisao kao Uzvišenog i Onog Koji se nalazi iznad nebesa, tako ga je opisao i pečat svih poslanika, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na tome su se složili njegovi drugovi

[129] *Min kitabi el-akidetis-selefije fi kelamihi rabil-berije*, str. 63.

(ashabi), Allah je učinio da se srca muslimana ujedine na tome, a predaje koje govore o Allahovoj Uzvišenosti dostigle su najveći stepen autentičnosti (mutevatir). Prema tome, možemo vidjeti da kada ljude zadesi neko iskušenje, oni svoje ruke i svoj pogled usmjeravaju prema nebesima i očekuju izlaz i pomoć od Gospodara. To mogu negirati samo oni koji su u velikoj zabludi i oni koji ih u tome slijede.[130]

Allah, dželle šanuhu, kaže:

تَعۡرُجُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ.

Njemu se penju meleki i Džibril. (El-Me'aridž, 4)

Uzvišeni Allah kaže:

وَهُوَ ٱلۡقَاهِرُ فَوۡقَ عِبَادِهِۦۚ

A On je iznad robova Svojih Svepotčinitelj. (El-En'am, 18)

Svaka vrsta Uzvišenosti pripisuje se Allahu, subhanehu ve te'ala. Njegova moć, snaga i dominacija su uzvišene, Njegovo biće i Njegova svojstva su uzvišena. Prema tome, Allah, dželle šanuhu, je Sebe opisao, riječima:

ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ.

Milostivi se iznad Arša uzdigao. (Ta-ha, 5) Dakle, potpuna i vječna uzvišenost pripada samo Allahu, dželle šanuhu.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Allahovo je pravo da unizi sve ono što se na ovom svijetu uzvisuje."[131]

Također na Allahovu uzvišenost ukazuje činjenica da je On Uzvišeni uzdigao Svoju knjigu, vjeru i Svoje štićenike, iskrene robove. Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

قُلۡنَا لَا تَخَفۡ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡأَعۡلَىٰ.

"Ne boj se!", rekosmo Mi, "ti ćeš, doista, pobijediti (biti iznad njih)!" (Ta-ha, 68)

Uzvišeni Allah kaže:

130 Makdisi, *Isbatu sifetil-uluv*, str. 63.

131 Buhari, br. 2872.

وَإِنَّهُۥ فِىٓ أُمِّ ٱلْكِتَٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِىٌّ حَكِيمٌ.

a on je u Glavnoj knjizi, u Nas, cijenjen i savršen. (Ez-Zuhruf, 4)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Uistinu Allah jedne narode ovom knjigom uzdiže, a druge ponižava.[132]

Pored toga što je Allah uzvišen, On nas obavještava da je On blizu, da čuje i da se odaziva molbi molitelja. Upravo zbog toga Ga robovi tiho mole. Allah, dželle šanuhu, kaže:

إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُۥ نِدَآءً خَفِيًّا.

Kad je on Gospodara svoga tiho zovnuo. (Merjem, 3)

Uzvišeni Allah nas, govoreći o Sebi, obavještava da čuje ono što je tajno (tiho) i javno (glasno), a tiho je očita suprotnost od glasnoga. Ima li šta skrivenije od onoga što na pamet čovjeku padne, ono što čovjek javno ne iznese, ono što čovjek i krije pa čak i od samoga sebe.

Pored toga postoji Onaj Koji zna sve tajne i skrivene stvari o kojima nemamo nikakvih informacija, Onaj Koji zna šta će se u budućnosti desiti. Sve su ovo stvari koje Uzvišeni Allah obuhvata Svojim znanjem, a On je Uzvišen iznad Arša uzdignut.

Allah, dželle šanuhu, je Sebe nazvao Gospodarom uspona. Uzvišeni Allah je spomenuo spuštanje meleka, Džibrila i Objave, kao što je i spomenuo da se prema Njemu stvari uzdižu.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

إِلَيْهِ يَصْعَدُ ٱلْكَلِمُ ٱلطَّيِّبُ وَٱلْعَمَلُ ٱلصَّٰلِحُ يَرْفَعُهُۥ.

K Njemu se dižu lijepe riječi, a dobra djela ih uzdižu. (Fatir, 10)
Također, Allah veli: … *već ga je Allah uzdigao Sebi.* (En-Nisa, 158)

Pjesnik je kazao:

Ako te pritisnu dunjalučka iskušenja,
znaj i imaj povjerenja u Allaha,
Jedinoga i Uzvišenog,

[132] Muslim, br. 1894.

Koji je utočište svakom.[133]

Allahovo lice kao Njegovo svojstvo

Potvrđujemo Allahovo svojstvo lica, bez izmjene, izopačenja, bez ulaženja u kakvoću i bez poređenja. To je lice koje priliči Allahu Uzvišenom. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو ٱلْجَلَٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ.

Ostaje *samo lice Gospodara tvoga, veličanstveno i plemenito.* (Er-Rahman, 27)

Allah Uzvišeni kaže:

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُۥ ۚ لَهُ ٱلْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ.

Sve će, osim Njegovog lica, propasti! On će suditi, i Njemu ćete se povratiti! (El-Kasas, 88)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Za sve što potrošiš, očekujući Allahovo lice, bit ćeš nagrađen."[134]

Allahove ruke kao Njegovo svojstvo

Uzvišeni Allah je rekao:

بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ.

... obje ruke Njegove su otvorene... (El-Maide, 64)

Allah je rekao:

قَالَ يَٰٓإِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ ۖ.

Šta te navelo da se ne pokloniš onome koga sam Ja Svojim dvjema rukama stvorio? (Sad, 75)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Pravedni će kod Allaha biti na minberima od svjetlosti i to pored desnice Milostivog, a obje Njegove ruke su desne. To će biti oni koji budu pravedno vladali, te budu pravedni u porodici i u onome za što su odgovorni."[135]

---

133 *Me'a Allah*, str. 150.

134 Buhari, br. 56.

135 Muslim, br. 1827.

Uzvišeni Allah je spomenuo svojstvo svoje ruke u jednini i u dvojini, na nekim mjestima su spomenute obje ruke. Što se tiče jedne ruke, Uzvišeni Allah je rekao:

تَبَٰرَكَ ٱلَّذِى بِيَدِهِ ٱلْمُلْكُ.

Uzvišen je Onaj u Čijoj je ruci vlast... (El-Mulk, 1) Uzvišeni Allah spominje dvije ruke u sljedećem ajetu:

بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ.

... obje ruke Njegove su otvorene... (El-Maide, 64) Također ih Allah spominje i u množini:

أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا خَلَقْنَا لَهُم مِّمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَآ أَنْعَٰمًا.

Kako oni ne vide da Mi sami, od onoga što su Naše ruke učinile, njima stoku stvaramo... (Jasin, 71)

Spomenuto možemo usaglasiti na sljedeći način. Ako je riječ u jednini i pripisuje se Allahu, onda ona govori o činjenici da se ruka pripisuje Allahu, a ne negira se dvojina. Kada je u pitanju množina, ona je upotrebljena radi veličanja, a ne u smislu da Allah ima tri ruke ili više, te to, također, ne negira dvojinu. Prema tome je rečeno: "Najmanja množina je sadržana u broju dva i tada nema kontradiktornosti između množine i dvojine."[136]

Allahovo oko kao Njegovo svojstvo

Potvrđujemo oko kao Allahovo svojstvo onako kako to Njemu dolikuje. Nećemo shvatiti na taj način da su Njegove oči poput naših očiju, već su oči Allaha Uzvišenog onakve kakve dolikuju Njegovoj veličanstvenosti i uzvišenosti. Stvorenja imaju istinske oči, ali onakve kakve dolikuju samome njihovom stanju i njihovim slabostima, takvo je pravilo sa svim ostalim svojstvima Uzvišenog Allaha i svojstvima stvorenja.[137]

Oči su Allahovo svojstvo, bez ulaženja u kakvoću, i pripadaju kategoriji svojstava Allahovog bića a ujedno pripadaju kategoriji izjavnih

[136] Ibn Kudame, *Luma'tul-i'tikad*, str. 50.

[137] *Sifatul-ilahije*, str. 319.

svojstava (el-haberije) koje potvrđuju Kur'an i sunnet. Uzvišeni Allah je rekao:

وَلِتُصۡنَعَ عَلَىٰ عَيۡنِيٓ.

I da rasteš pod okom mojim. (Ta-ha, 39)

U ovom ajetu je spomenuto samo jedno oko, ali to nam ne ukazuje da Allah ima samo jedno oko, jer jednina spojena genitivnom vezom ne ukazuje samo na jedno, nego na više, kao što je rekao Uzvišeni Allah:

وَإِن تَعُدُّواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ لَا تُحۡصُوهَآۗ.

… i ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali. (Ibrahim, 34) Uzvišeni je rekao:

تَجۡرِي بِأَعۡيُنِنَا.

… koja je plovila pred Našim očima. (El-Kamer, 14) Ovdje je spomenuto u množini *Našim očima.*[138]

Nefs (Biće) kao Allahovo svojstvo

Allah je rekao:

كَتَبَ رَبُّكُمۡ عَلَىٰ نَفۡسِهِ ٱلرَّحۡمَةَ.

Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv... (El-En'am, 54) Uzvišeni nas je također u Svojoj Knjizi obavijestio o tome šta će Isa, alejhis-selam, reći na Sudnjem danu Uzvišenom Allahu:

تَعۡلَمُ مَا فِي نَفۡسِي وَلَآ أَعۡلَمُ مَا فِي نَفۡسِكَۚ.

Ti znaš šta ja znam, a ja ne znam šta Ti znaš. (El-Maide, 116)

Allah Uzvišeni je rekao: "Ja sam s Mojim Robom kad god Me se on sjeti. Ja sam s Mojim robom onda kada Me spomene. Ako Me spomene u sebi, spomenut ću ga u Sebi, a ako Me spomene u društvu – Ja ću ga spomenuti u časnijem društvu od toga."[139]

Uzvišeni Allah je potvrdio u Svojoj Knjizi da ima *nefs*. To je potvrdio i u riječima Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Također i mi ćemo to potvrditi onako kako to Njemu dolikuje.[140]

---

138 *Min akidetil-muslimin*, str. 82.

139 Buhari, br. 7405.

140 Ibn Kudame, *Luma'tul-i'tikad*, str. 51.

Allahova svojstva koja se vezuju za Njegova djela

Za ova Allahova svojstva se veže Allahovo htijenje i Njegova moć u svakom trenutku. Pod Njegovim htijenjem i moći su pojedinačne situacije svojstava koja se vezuju za Njegova djela, iako je On Uzvišeni uvijek opisan djelom koje je okarakterisano kao Allahovo svojstvo koje oduvijek postoji, ali se pojedinačna dešavanja tih djela odvijaju kasnije. On je oduvijek Onaj Koji čini ono što želi i oduvijek i zauvijek govori, stvara i uređuje stvari. Njegova djela se dešavaju malo po malo, onako kako iziskuju Njegova mudrost i htijenje. Od primjera ove vrste je svojstvo Uzvišenja iznad Arša, silazak na dunjalučko nebo, smijeh, zadovoljstvo, srdžba, prezir, ljubav, stvaranje, opskrbljivanje, oživljavanje, usmrćivanje i upravljanje stvorenjima.

Neka djela Uzvišenog ne prelaze na druge, a neka prelaze. Uzvišenje iznad Arša, dolazak, spuštanje na dunjalučko nebu su, naprimjer, djela koja ne prelaze na druge, već se vezuju za njihovog izvršitelja. Stvaranje, opskrbljivanje, usmrćivanje, oživljavanje, darivanje, sprečavanje su, naprimjer, radnje koje prelaze na druge. Allah spominje obje vrste, pa kaže:

ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۛ ٱلرَّحْمَٰنُ فَسْـَٔلْ بِهِۦ خَبِيرًا.

Onaj Koji je stvorio nebesa i Zemlju i ono što je između njih u šest dana, zatim se uzvisio iznad Arša. On je svemilosni, i upitaj o Njemu onoga koji zna. (El-Furkan, 59)

Allah spominje dvije radnje. Spominje prelaznu i neprelaznu, i obje se dešavaju po Njegovom htijenju i moći i On je opisan njima. Također, treba ukazati da Njegova svojstva mogu biti i svojstva bića i radnje, poput svojstva govora, stvaranja i milosti.

Ajeti nam ukazuju da neka svojstva mogu biti lična i praktična. Kao sto Uzvišeni Allah kaže:

وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو ٱلْجَلَٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ.

a ostaje Lice tvoga Gospodara, Veličanstveno i Plemenito. (Er-Rahman, 27)

Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ خَلَقْنَٰكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَٰكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُواْ لِأَدَمَ فَسَجَدُوٓاْ إِلَّآ إِبْلِيسَ لَمْ يَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ.

Mi smo Adema stvorili i onda mu oblik dali, a poslije melekima rekli: "Poklonite mu se!" i oni su se poklonili, a Iblis nije; on nije htio da se pokloni. (El-A´raf, 11)

Uzvišeni kaže:

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِندَ ٱللَّهِ كَمَثَلِ ءَادَمَ ۖ خَلَقَهُۥ مِن تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ.

Isaov slučaj je u Allaha isti kao i slučaj Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim rekao: "Budi!" – i on bi. (Ali Imran, 59)

Uzvišeni je rekao:

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ ٱتَّبَعُواْ مَآ أَسْخَطَ ٱللَّهَ وَكَرِهُواْ رِضْوَٰنَهُۥ فَأَحْبَطَ أَعْمَٰلَهُمْ.

To će biti zato što su ono što izaziva Allahovu srdžbu slijedili, a ono čime je On zadovoljan prezirali; On će djela njihova poništiti. (Muhammed, 28)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ.

Reci: "Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!" – a Allah prašta i samilostan je. (Ali Imran, 31)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ja sam predvodnik ljudi na Sudnjem danu… (i sve do riječi) ljudi će doći Ademu, alejhis-selam, i reći će mu: 'O Ademe, ti si naš otac! Ti si otac svih ljudi! Zar ne vidiš u čemu se nalazimo, u kakvom smo stanju?! Zauzimaj se za nas kod svoga Gospodara!' Adem, alejhis-selam, će reći: 'Uistinu, moj Gospodar se danas mnogo rasrdio. Nikada prije nije se rasrdio kao danas niti će se ikada poslije rasrditi kao što se danas rasrdio!'"[141]

Na nama je da potvrdimo sva Allahova svojstva za koja nam je došao dokaz iz Kur'ana i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve

[141] Buhari, br. 7410.

sellem, bez okretanja značenja, antropomorfizma (et-temsil) i bez poređenja Allaha sa stvorenjima (et-tešbih).[142]

Allahova svojstva – radnje koje je dozvoljeno spomenuti samo uporedo sa drugim radnjama

U Kur'anu postoje radnje koje Allah pripisuje Sebi, ali samo uporedo sa drugim radnjama koje tako zajedno imaju smisao Allahove potpune moći i pravde, od tih radnji nije dozvoljeno izvoditi Allahova imena niti se oni pripisuju Allahu osim u kontekstu u kojem su spomenuti u Kur'anu.

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ يُخَٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَهُوَ خَٰدِعُهُمْ.

Licemjeri misle da će Allaha prevariti, i On će ih za varanje njihovo kazniti. (En-Nisa, 142)

وَمَكَرُواْ وَمَكَرَ ٱللَّهُ.

I nevjernici počeše smišljati spletke, ali ih je Allah otklonio. (Ali Imran, 54)

نَسُواْ ٱللَّهَ فَنَسِيَهُمْ.

Oni su Allaha zaboravili, pa je On njih zaboravio. (Et-Tevba, 67)

وَإِذَا لَقُواْ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قَالُوٓاْ ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْاْ إِلَىٰ شَيَٰطِينِهِمْ قَالُوٓاْ إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِءُونَ. ٱللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِى طُغْيَٰنِهِمْ يَعْمَهُونَ.

Kada susretnu one koji vjeruju, govore: "Vjerujemo!" – a čim ostanu nasamo sa šejtanima svojim, govore: "Mi smo s vama, mi se samo rugamo." Allah njih izvrgava poruzi i podržava ih da u svome nevjerstvu lutaju. (El-Bekare, 14–15)

Nećemo reći za Allaha da je varalica, spletkaroš, Onaj koji zaboravlja, Onaj koji se izruguje i tome slično... Allah je uzvišen od svega spomenutog. Niti treba reći da se On izruguje, vara, spletkari, da zaboravlja, ni u kakvom slučaju. Pogriješili su mnogo oni koji su pripisali ova svojstva Uzvišenom Allahu, jer varanje i spletke mogu biti

142 *Uluvullahi ala halkihi*, str. 69.

u kontekstu pohvale i pokude. Dakle, ova svojstva nije dozvoljeno Allahu prepisati općenito, već se ova svojstva Allahu pripisuju kada su ta djela pohvalna, kao što se spominje u kur'anskim ajetima.[143]

Svojstvo čistote Allaha od bilo kakvog nedostatka

Uzvišeni Allah je čist od nemara i zaborava, na bilo koji način. On je znalac vidljivog i nevidljivog, znanje Njegovo sve obuhvata. Allah, dželle šanuhu, kaže:

لَّا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَى.

Gospodaru mome ništa skriveno nije i On ne zaboravlja. (Ta-ha, 52)

Allah nije u potrebi za opskrbom i hranom, jer je On Er-Rezak – Opskrbitelj svih stvorenja. On je njih neovisan, a sva stvorenja su za Njim u potrebi.

Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ. مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ. إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلْقُوَّةِ ٱلْمَتِينُ.

Džine i ljude sam stvorio samo zato da Meni u ibadetu budu. Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da me hrane, Opskrbitelj je jedino Allah, Snažni i Silni! (Ez-Zarijat, 56–58) Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ.

On hrani, a hranjen ne biva! (El-En'am, 14)

Allah neće nepravdu učiniti Svojim robovima, neće im uvećati grijehe, ako ih nisu počinili, niti će njihova dobra djela umanjiti, neće ih kazniti za ono što nisu uradili. Dakle, nepravdu čine samo oni koji su za njom u potrebi, a Allah Uzvišeni je neovisan od svojih stvorenja u svakom smislu. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ.

A Gospodar tvoj ne čini zulum robovima Svojim. (Fussilet, 46) Uzvišeni Allah nije ništa uzaludno i bez razloga stvorio. Sve što je

143 *Me'aridžu el-kabul*, 1:76.

stvorio, stvorio je uz veliku mudrost, jer je On Hakimun Hamid, i od potpunosti Njegove mudrosti je sve što je na perfektan način stvorio. Prema tome, ono što je On stvorio i propisao, to je učinio na najpotpuniji mogući način.[144]

Potpunost Allahovih svojstava

U Allahovim svojstvima nema nikakvog nedostatka sa bilo kojeg aspekta, poput života, znanja, moći, sluha, vida, milosti, uzdignuća, mudrosti, uzvišenosti i drugih, a On ima najuzvišenija svojstva. Uzvišeni Allah je rekao:

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْءَاخِرَةِ مَثَلُ ٱلسَّوْءِ ۖ وَلِلَّهِ ٱلْمَثَلُ ٱلْأَعْلَىٰ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ.

Oni koji u Onaj svijet ne vjeruju hrđavih su osobina, a Allah ima svojstva najuzvišenija; On je silan i mudar. (En-Nahl, 60) Uzvišeni je rekao:

وَلَهُ ٱلْمَثَلُ ٱلْأَعْلَىٰ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ.

On je uzvišen i na nebesima i na Zemlji; On je silan i mudar. (Er-Rum, 27)

Primjer uzvišenosti, opisuje nešto što je uzdignuto. Stvorenja su Allahu podređena, jer Allah je uzvišeniji, veći, znaniji, savršeniji od svega drugog i ovaj osjećaj je u fitri – prirodi ljudi i ovo je neophodno kod svakog čija je fitra (priroda) zdrava.

Fitra sama po sebi jasno i nedvosmisleno ukazuje na Allahova svojstva. Sve što se dešava mora imati uzrok tome, a taj ko biva uzrok mora da bude snažan, da ima znanje i da bude mudar. Da bi se nešto uradilo, potrebna je snaga, za tačnost i preciznost potrebno je znanje, za personalizaciju je potrebna volja, za lijep ishod potrebna je mudrost. U prirodi čovjeka jeste da priznaje Allahovu savršenost, jer On nema bilo kakvih nedostataka. Od prirode čovjeka jeste da zna da je Allah čist od svih nedostataka i mahana. Jedna od očiglednih stvari, koja se nužno podrazumijeva, jeste da je Onaj Koji zna, Koji

144 Ibn Sa'di, *El-hakul vadihil-mubin*, str. 10.

je kadar, Koji govori i Koji vidi potpuniji od onoga koji ova svojstva ne posjeduje. Upravo zbog toga ovo pitanje Allah Uzvišeni postavlja u upitno-odričnom obliku, kako bi objasnio da je to urođena tj. prirodna stvar. Onaj ko to negira, izgovorio je nešto što se kosi sa njegovom fitrom – urođenom prirodom. Uzvišeni Allah je rekao:

أَفَمَن يَخْلُقُ كَمَن لَّا يَخْلُقُ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ.

Pa da li je onda Onaj Koji stvara kao onaj koji ne stvara?! Urazumite se! (En-Nahl, 17) Takvo poređenje je ništavno.

Nemoguće je da onaj ko ne posjeduje svojstva potpunosti bude gospodar, niti onaj kome se treba klanjati, jer je to prirodno (urođeno) znanje.[145] To je ono što je potvrdio Ibrahim, alejhis-selam, a o tome nas je obavijestio i Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi:

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَـٰٓأَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِى عَنكَ شَيْـًٔا.

Kada je rekao ocu svome: "O oče moj, zašto se klanjaš onome koji nit čuje niti vidi, niti ti može od ikakve koristi biti?" (Merjem, 42) Uzvišeni Allah nas je obavijestio o teletu koje je pleme Benu Israil uzelo za svoje božanstvo:

أَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّهُۥ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا ٱتَّخَذُوهُ وَكَانُوا۟ ظَـٰلِمِينَ.

Zar nisu vidjeli da im ono ne govori i da ih putem Pravim ne vodi? Oni ga prihvatiše i prema sebi se ogriješiše. (El-A'raf, 148)

Od potpunosti Allahovih svojstava jeste Njegova jednoća u presudi. Uzvišeni Allah nam putem kur'anskih ajeta objašnjava mudrost Njegovih svojstava i njihovih propisa. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَمَا ٱخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِن شَىْءٍ فَحُكْمُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ ۚ.

Ma u čemu se razilazili, treba da presudu da Allah. (Eš-Šura, 10)

Uzvišeni Allah je rekao:

[145] *Akidetu el-muslimine fi sifati rabil-alemin*, str. 102.

ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ. فَاطِرُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا وَمِنَ ٱلْأَنْعَٰمِ أَزْوَٰجًا يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ ۚ لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَيْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ. لَهُۥ مَقَالِيدُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ.

To vam je, eto, Allah, Gospodar moj – u Njega se ja uzdam i Njemu se obraćam – Stvoritelj nebesa i Zemlje! On vas kao parove stvara – a stvara parove i od stoke – da vas tako razmnožava. Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi. U Njega su ključevi nebesa i Zemlje, On daje obilje kome hoće, a i uskraćuje; On, uistinu, zna sve. (Eš-Šura, 10–12)

Spomenuo je Uzvišeni Allah svojstva Gospodara na Kojeg se oslanjaju, Gospodara nebesa i zemlje, njihovog Stvoritelja, Stvoritelja onoga prije čega nije ništa slično stvoreno. On je Onaj Koji je stvorio čovjeka i njegovu drugu, Onaj Koji je stvorio životinje u parovima. Uzvišeni Allah je rekao:

لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَيْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ.

Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi (Eš-Šura, 11)[146] Allah, dželle šanuhu, kaže:

لَهُۥ مَقَالِيدُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ.

U Njega su ključevi nebesa i Zemlje. (Eš-Šura, 12) Također, Uzvišeni Allah je rekao:

ٱللَّهُ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ.

Kome hoće, Allah daje u obilju, i uskraćuje... (Er-Ra'd, 26)

Pod riječju "uskraćuje" podrazumijeva se umanjivanje onome kome to On želi, a On sve zna. Prema tome, musliman mora biti svjestan epiteta onoga ko zaslužuje da nešto propiše, dozvoli i zabrani.[147]

Negiranje značenja Allahovih imena jedan je od najvećih razloga *ilhada* (iskretanja, izvrtanja, negiranja)

Negiranje značenja Allahovih imena je od najveće vrste *ilhada*.

146 *Advaul bejan*, 7/163.

147 *Min akideti el-muslimin*, str. 141.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَذَرُواْ ٱلَّذِينَ يُلۡحِدُونَ فِيٓ أَسۡمَٰٓئِهِۦۚ سَيُجۡزَوۡنَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ.

... a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni! (El-A'raf, 180)

Ukoliko svojstva ne ukazuju na značenje i ukoliko nemaju svoj opis, ne bi priličilo da nas o njima Allah obavijesti i da istim Sebe opiše, ali nas je Allah obavijestio o Sebi i to je potvrdio, kao što je potvrdio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلۡقُوَّةِ ٱلۡمَتِينُ.

Opskrbu daje jedino Allah, Moćni i Jaki! (Ez-Zarijat, 58)

Znaj, ime Snažni je od Allahovih imena, značenje ovog imena opisano je snagom.

Uzvišeni Allah, je rekao:

فَلِلَّهِ ٱلۡعِزَّةُ جَمِيعًا.

U Allaha je sva veličina! (Fatir, 10) *El-Aziz* je onaj ko ima snagu i moć, a da nije potvrđeno da Allah ima snagu i moć, ne bi bio nazvan imenima *El-Kaviju i El-Aziz*. Ovakvo je pravilo i sa ostalim Allahovim imenima. Pravo nevjerstvo manifestuje se tako što se ljudi uzdržavaju od priznavanja onoga što je ispravno u Allahovim imenima, dok u njih ubacuju ono što nije od njih. Takvi su sljedeći primjeri:

– Nazivanje nekoga od onih kojima se nevjernici klanjaju jednim od Allahovih imena, kao što su neki mnogobošci nazvali svoje božanstvo *Lat*, a *Lat* je izvedenica od imena *Ilah*. Također, ime *Uza* izvedeno je iz Allahovog imena *El-Aziz*. Čak, nekada nazivaju svoja božanstva imenom Bog. Kao što vidimo, ovo je očigledno nevjerstvo. Oni su izmijenili Allahova imena i njima nazvali svoja lažna i ništavna božanstva.

– Nazivanje Allaha imenima koja ne priliče Njemu Uzvišenom, kao što su Ga kršćani nazvali *Ocem*, ili filozofi nazivom *Pozitivna energija* ili *Priroda koja sama po sebi nešto čini*.

– Opisivanje Allaha na način od kojeg je On čist. Jevreji su kazali, a prokleti su zbog onoga što su govorili, da je Allah siromah i da se Allah odmorio nakon što je stvorio stvorenja. Također su govorili da je Allahova ruka stisnuta, a postoji mnogo drugih stvari koje su izrekli ovi Allahovi neprijatelji u prošlosti i sadašnjosti.

– Negiranje Allahovih imena i svojstava, negiranje njihovih značenja i njihove suštine. Kao što rade neke novotarske grupacije, koje govore da su Allahova imena odvojena i da ona ne ukazuju na svojstva, te kažu: "Onaj koji čuje, bez sluha", ili: "Onaj koji Zna, ali bez znanja".

– Poređenje Allahovih svojstava sa svojstvima Njegovih stvorenja.[148]

Allahova svojstva ostavljaju traga na čovjeka, njegov život i svemir

Prospekt Allahovih lijepih imena i svojstava je od najvrednijih prospekata, i onaj koji uoči ovaj prospekt zna da je postojanje nastalo kao produkt Allahove naredbe i stvaranja koji su povezani sa Allahovim lijepim imenima i najuzvišenijim svojstvima, i sve što postoji na svijetu je od nekih plodova i onoga što iziskuju Njegova imena i svojstva.

Tako Njegova imena *El-Hamid* (Mnogo hvaljeni), *El-Medžid* (Mnogo slavljeni) govore da čovjek ne može biti ostavljen, prepušten samome sebi, odvojen od Njega, bez ičega što bi mu bilo naređeno ili zabranjeno i bez nagrade ili kazne za postupke koje čini. Također, isto tako isključuje i Njegovo ime El-Hakim (Mudri). Prema tome, svako Allahovo ime ima svoje svojstvo i ne priliči da se negiraju ili da se skrnavi njihova potpunost. Gospodar uzvišeni voli Sebe, Svoja svojstva i Svoja imena. On prelazi preko ružnih postupaka (afuvvun) i voli opraštanje (afvun), voli praštanje (magfireten), voli pokajanje (et-tevba). Kad mu se Njegov rob pokajnički obrati, On se tom njegovom pokajanju silno obraduje, kako se to zamisliti ne može. Ono što On oprosti, što nekome pređe preko njegovog ružnog postupka, što

148 Ibnul-Kajjim: *Bedaiul-fevaid*, 1:169.

se blago ponese prema njemu, što mu primi pokajanje i pokaže mu velikodušnost rezultat je naloga Njegovih imena i svojstava, odakle se postiže ono što On voli i čime je zadovoljan. Ono čime On hvali samoga Sebe i čime Mu zahvalu izriču stanovnici nebesa i Zemlje jeste zahtjev Njegova savršenstva, imanencija Njegove zahvalnosti. On Uzvišeni jeste *El-Hamid* (Mnogo hvaljeni) i *El-Medžid* (Mnogo slavljeni) i ta dva Njegova svojstva nalažu postojanje objekta u kojem će se manifestirati.

Neke od njihovih manifestacija jesu opraštanje pokliznuća, poništavanje posrnuća, prelaženje preko ružnih postupaka, tolerantnost spram lošeg djelovanja… i pored apsolutne moći da se sprovede ono što takvi postupci objektivno povlače sa sobom i pored potpunog znanja Njega Uzvišenoga o svakom pojedinom lošem djelu i težini kazne koju ono, kao takvo, povlači sa sobom. Tako su Njegova blagost nakon znanja, Njegov oprost nakon moći, Njegovo praštanje iz perspektive potpune nadmoćnosti i mudrosti[149] onakvi kako je rekao Isa, alejhis-selam:

إِن تُعَذِّبۡهُمۡ فَإِنَّهُمۡ عِبَادُكَۖ وَإِن تَغۡفِرۡ لَهُمۡ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ.

Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, Ti si silan i mudar. (El-Maide, 118)

Dakle, Tvoj oprost proizlazi iz Tvoje pune moći i mudrosti. Ti nisi poput nekoga ko oprašta samo iz svoje nemoći, ko tolerira nešto iz svog nepoznavanja vrijednosti prava. Ti, naprotiv, savršeno znaš koje je Tvoje pravo i moćan si da ga ostvariš; mudar si u posezanju za njim.

U svemu što je propisano i određeno postoji Njegova savršena mudrost, fascinirajuća znamenja i predstavljanja ljudima Svojim imenima i Svojim svojstvima, što za sobom povlači njihovu ljubav prema Njemu, njihovo spominjanje Njega, izražavanje zahvalnosti i robovanje Njemu kroz Njegova lijepa imena.

Svako pojedinačno ime Njegovo, naime, ima vid robovanja karakterističan za Njega u smislu znanja, spoznaje i duhovnog stanja.

[149] *Medarižus-salikin*, str. 417–418.

Tako najpotpuniji oblik robovanja ima onaj ko Mu robuje svim Njegovim imenima i svojstvima koja čovjek može spoznati, tako da ga jedan oblik obožavanja, karakterističan za jedno ime, ne zaklanja od drugog oblika koji je karakterističan za drugo ime, kao naprimjer da čovjek onaj vid robovanja koji je vezan za Njegovo ime *El-Kadir* (Svemoćni) ne zakloni od onog oblika koji se veže za Njegovo ime *El-Halim* (Blagi), *Er-Rahim* (Svemilosni); da ga vid robovanja karakterističan za Njegovo ime *El-Muti'i* (Onaj Koji daje) ne zakloni od obožavanja vezanog za Njegovo ime *El-Mani'* (Onaj Koji uskraćuje) robovanje vezano za ime *Er-Rahim* (Svemilosni), *El-Afuvv* (Onaj Koji prelazi preko ružnoga), *El-Gafur* (Onaj Koji oprašta) od obožavanja vezano za Njegovo ime *El-Muntekim* (Osvetnik); obožavanje vezano za Njegova imena *Et-Teveddud* (Ljubav), *El-Berr* (Dobro), *El-Latif* (Prefinjenost), *El-Ihsan* (Dobrostivost) ne zakloni od onog obožavanja koje je povezano s imenima *El-Adl* (Pravednost), *El-Džeberut* (Silnost), *Al-Azameh* (Ogromnost), *El-Kibrija* (Velikost) i slično. Ovo je zapravo put onih savršenih koji idu prema Allahu. Taj put izveden je iz samoga srca Kur'ana.

Allah, Uzvišeni, kaže:

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ

Allah ima lijepa imena, pa zovite Ga njima! (El-A'raf, 180) Dozivanje tim imenima podrazumijeva zazivanje predmeta zbog kojeg Mu se obraća, zazivanje Njemu primjerene pohvale i zazivanje primjerenog vida obožavanja.[150]

On Uzvišeni poziva Svoje robove da Ga spoznaju kroz Njegova imena i svojstva, da Ga time slave, hvale i da, na temelju oblika obožavanja koji su tome primjereni, postižu ono što traže.

On Uzvišeni voli imanencije Svojih imena i svojstava. On je *Alim* (Veoma znani), i voli svakoga znanog; On je *Dževad* (Darežljivi) i voli svakog darežljivog; On je *Vitr* (Neparni) i voli nepar; On je *Džemil* (Lijepi) i voli ljepotu; On je *Afuvv* (Onaj Koji prelazi preko ružnih

[150] *Medarižus-salikin*, 2: 419.

postupaka) i voli opraštanje i one koji su opraštanju skloni; On je *Hajij* (Onaj Koji se stidi) i voli stid i stidljive; On je *Berr* (Dobri) i voli dobre; On je *Šekur* (Mnogo zahvalni) i voli zahvalne; On je *Sabur* (Veoma strpljivi) i voli strpljive; On je *Halim* (Veoma blagi) i voli blage… Ovo je upravo stoga što On Uzvišeni voli pokajanje i oprost, što voli praštati i pomirljiv biti, i stvorio je nekog kome će opraštati, kome će primati pokajanje i prelaziti preko njegovih ružnih postupaka. Tako mu je i odredio nešto što će toga neminovno odvesti u nešto što on ne voli, što Mu je mrsko, kako bi to rezultiralo onim što voli i čime je zadovoljan.[151]

Zaista, Allahova imena i Njegova svojstva su transparentna u kosmosu, životu, pa čak i u samim ljudima i za to nije potreban dokaz. Sve to Uzvišeni Allah daje, to se Njemu pripisuje i to je zasigurno Allahova milost koja sve obuhvata. Ako bi samo čovjek razmislio o svemirskim prostranstvima i samome sebi, došao bi sa fascinantnim zaključcima i idejama koje nisu nikome na pamet pale.

Uzvišeni Allah kaže:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَٰكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ. فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْكَرِيمِ.

Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti? I neka je uzvišen Allah, Vladar istiniti, nema drugog boga osim Njega, Gospodara svemira veličanstvenog! (El-Mu'minun, 115–116)

Također, od važnosti ove vrste tevhida jeste činjenica da vjerovanje u Allahova imena i svojstva, povećava vjerovanje i ubeđenje. Sa druge strane, ovim tevhidom njegov nosilac bit će obasjan svjetlošću, razboritošću i sačuvat će se Allahovom dozvolom od svih zabludjelih i destruktivnih sumnji i zabranjenih strasti.[152]

U čijem se srcu nađe ovo znanje iz njega će neminovno proizići strah od Uzvišenog Allaha. Svako Allahovo ime ostavlja poseban trag na čovjekovo srce i na njegovo ponašanje. Ako srce percipira

[151] *Medarižus-salikin,* 2:420.

[152] *Dirasatu fi mebahisi el-esmai ve es-sifati*, str. 14–15.

značenja ovih imena i onoga što ono sadrži, neminovno je da će se to znanje odraziti na razmišljanje pa čak i na ponašanje. Prema tome, Allahova lijepa imena i savršena svojstva ostavljaju traga na pokornost Gospodaru i to se može vidjeti u svim vrstama ibadeta, kako srčanim, tako i tjelesnim. Kao naprimjer, kada rob spozna da je Allah Jedini Koji daje i uskraćuje, da otklanja štetu i da On Jedini može neku korist doprinijeti, da je On Gospodar, Opskrbitelj, Onaj Koji život i smrt daje, neminovno će tom spoznajom čovjek postići u svome životu istinski tevekul, tj. oslanjanje na Allaha, kako u tajnosti, tako i u javnosti. Onaj ko bude spoznao i naučio da Allah sve čuje i vidi, da mu ništa nije skriveno na nebesima i na zemlji, pa čak ni koliko jedan trun, da On odlično zna šta čovjek krišom oka gleda i da zna čak i ono što prsa sakrivaju, neminovno je da će voditi računa o onome što govori, što radi i trudit će se da u njegovom srcu ne bude ništa od onoga čime nije Allah zadovoljan.

Ko bude organe / dijelove tijela upotrebio u one stvari kojima je Allah zadovoljan, to će ostaviti traga na čovjekov stid kako u tajnosti, tako i u javnosti. Ko bude radio ono čime je Allah zadovoljan napustit će grijehe i sve što je ružno, a čime Allah nije zadovoljan. Prema tome, onome ko bude spoznao Allahovo bogatstvo, Njegovu darežljivost, plemenitost, dobročinstvo, milost, zasigurno će to prouzrokovati veliku nadu u životu i olakšati mu mnogobrojne druge ibadete.[153]

Onoliko koliko čovjek spozna Allaha, Njegovu uzvišenost, toliko će ona ostaviti traga na njegovu pokornost, predanost i ljubav prema Allahu. Također, onaj ko bude spoznao Allahovu potpunost, ljepotu, Njegova uzvišena svojstva, neminovno je da će proizići posebna ljubav koja će rezultirati mnogobrojne vrste ibadeta. Dakle, razlog svih tih pokornosti i dobrih djela je zapravo spoznaja Allahovih lijepih i imena i savršenih svojstava i onoga što ona iziskuju.[154]

Neće se rob okititi ovim stvarima, sve dok mu duša ne bude predana spomenutim motivima, pokorna i voljna. Dakle, ovim srčanim

[153] *Miftahu daru es-se'ade*, 2/90.
[154] *Miftahu daru es-se'ade*, 2/90.

radnjama dopunjujemo fizičke radnje. Molimo Allaha Uzvišenog da ispuni srca naša Njegovom spoznajom, ljubavlju i obraćanju Njemu. Jer je On od velikodušnih najvelikodušniji, a od darežljivih je najdarežljiviji.[155]

PETO: UTJECAJ BOŽIJIH SVOJSTAVA NA AHLAK ČOVJEKA

U svojoj knjizi *Drvo znanosti, stanja, dobrih djela i govora* šejh Izzuddin ibn Abdusselam govorio je o Allahovim svojstvima, Njegovoj jednoći, savršenstvu, vjerovanju da Mu niko nije sličan i najboljem i najsigurnijem vidu tog vjerovanja, kao i o tome kako se insan može okititi nekim Allahovim svojstvima, pa je nabrojao svojstva koja ćemo navesti u narednim poglavljima.

Svojstvo svetosti

Allahovo ime *El-Kuddus* (Sveti) znači da je On čist od svake mahane i manjkavosti, a rezultat poznavanja te činjenice je veličanje Allaha i slavljenje Njega. Insan se može okititi tim svojstvom tako što će sebe čistiti od svakog harama, mahane i svake šubhe (sumnje i neispravnog shvatanja), ali i od svakog dozvoljenog djela koje ga zauzima ili odvraća od njegovog gospodara – Allaha.

Svojstvo mira

Ako je Allah imenom *Es-Selam* (Mir, Onaj Koji nema nedostatka) nazvao Sebe jer On selami svoje robove, onda je na insanu da širi selam, jer je to jedan od najboljih znakova islama. Ako se pod ovim imenom misli na to da je On čist i uzvišen od svake mahane, onda je isto kao i ime *El-Kuddus*. A ako pak ovo ime znači da je Allah sačuvao stvorenja od Svog zuluma, tj. da im On nikada nepravdu učiniti neće, onda ti trebaš sve ljude sačuvati od svog zuluma, prevare, štete i zla. Jer je "pravi musliman onaj od čijih su ruku i jezika sigurni ostali muslimani".

[155] Es-Sa'di, *El-Kava'idu el-hisan*, str. 130.

Svojstvo vjerovanja

Ako se pod Allahovim imenom *El-Mu'min* (Onaj Koji vjeruje) misli na to da Allah vjeruje Sebi i u Sebe, onda se i ti trebaš okititi imanom (vjerom) u sve što je Milostivi objavio. A ako je ono u značenju da je Allah osigurao Svoje robove od Svog zuluma, onda ti pokaži svojom dobrotom i dobročinstvom da su svi ljudi sigurni od tvog zla ili štete.[156]

Svojstvo bdijenja nad svim

Allahovo ime *El-Muhejmin* (Onaj Koji nad svim bdi, sve zna i u sve je upućen) znači da je On Uzvišeni svjedok svemu. Te ako se pod tim podrazumijeva da će On svjedočiti na Sudnjem danu za i protiv Svojih robova, onda plod poznavanja te činjenice treba biti strah i stid od Allahovog svjedočenja protiv tebe ako si griješio, kao i nada da će Uzvišeni svjedočiti za tebe ako si pokoran bio. Isto tako, čovjek mora pravedno svjedočiti, bilo to u njegovu korist ili štetu, za njegovu sreću ili tugu, pa makar i protiv sebe, svojih roditelja ili bližnjih.

Svojstvo ponosa

Ako se Allahovim imenom *El-Aziz* (Ponosni) misli na to što je Allah od svega jači, onda je ono kao i ime *El-Kahhar* (Onaj Koji sve savladava), a plod toga je strah od Allaha. Ukoliko ono pak označava svojstvo nečinjenja nepravde i neugnjetavanja drugoga, onda insan treba preuzeti to svojstvo i nikome ne činiti nepravdu. U slučaju da ono označava onoga koji ne želi postojanje njemu sličnog, onda je Allah jedan, nema mu ravna, te se ti ne možeš okititi ovim svojstvom, osim da se trudiš da za druge ljude budeš jedinstven i nedostižan u pokornosti Allahu i spoznaji Njega.[157]

Svojstvo sile

Ako je Allahovo ime *El-Džebbar* (Silni) uzeto od osnovnog značenja riječi *džebr* koja znači ojačavanje slabog i obogaćivanje

---

156 *Šedžeretul-me'arif*, str. 39.

157 *Šedžeretul-me'arif*, str. 39.

siromašnog, onda je plod poznavanja tog Allahovog svojstva nada da nas On ojača i popravi, a okititi se tim svojstvom znači truditi se pomoći Allahovim robovima i popraviti im stanje koliko god je moguće. Ukoliko je pak značenje ovog Allahovog imena uzvišenost, onda je ono kao i ime *El-Alijj* (Uzvišeni) i plod poznavanja tog Allahovog svojstva je isto kao i plod poznavanja ostalih svojstava. A ako je značenje imena *El-Džebbar* (Onaj Koji sve primorava prema Svojoj volji), onda je ono identično imenu *El-Kahhar* (Onaj Koji sve savladava).[158]

Svojstvo gordosti, uzdizanja od svega pokuđenog, niskog

Ako je značenje Allahovog imena *El-Mutekebbir* (Gordi) uzdići se od svih manjkavosti, onda je ono kao *El-Kuddus* (Sveti), tako da se ti trebaš uzdići od svakog niskog djela i ružnog ponašanja. U slučaju da značenje ovog imena obuhvata sva Allahova svojstva, onda je plod toga strahopoštovanje u srcu roba u svim stanjima i situacijama, kao što je slučaj i sa imenima *El-Azim* (Veliki), *El-Dželil* (Veličanstveni), *El-Alijj* (Uzvišeni) i *El-E'la* (Najuzvišeniji).[159]

Svojstvo blagosti

Allahovo ime *El-Halim* (Blagi) znači da On ne žuri s kaznom grješnicima. Pa i ti budi blag prema onima koji ti nepravdu učine, opsuju te ili te naruže, jer tvoj Gospodar je, doista, strpljiv i blag, dobar i plemenit, prima pokajanje robova Svojih, prašta pogreške i zna sve što radite.

Svojstvo sabura (strpljivosti)

Allahovo ime *Es-Sabur* (Strpljivi) označava Onoga Koji se sa strpljenjem ophodi prema robovima Svojim. Prema tome, ti se moraš okititi saburom (strpljivošću) prema onima koji te uznemiravaju i zlo ti čine, jer Allah, zaista, voli strpljive.[160]

---

158 Isti izvor, str. 39.

159 Isti izvor, str. 39.

160 *Šedžeretul-me'arif*, str. 39.

Svojstvo uzdizanja drugoga, davanja ponosa drugome

Allahovo ime *El-Mu'izz* (Onaj Koji uzdiže) označava Onoga Koji stvara ponos i poklanja ga kome hoće. Plod poznavanja ovog Allahovog svojstva jeste želja da nas Allah počasti ponosom, a to se postiže pokornošću Njemu i dobrim djelima. Okititi se tim svojstvom znači poštivati vjeru i one koji je slijede da bi bili ponosni.

Svojstvo ponižavanja drugoga

Allahovo ime *El-Muzill* (Onaj Koji ponižava), označava Onoga Koji stvara poniženje i daje ga kome hoće. Plod poznavanja ovog Allahovog svojstva je strah od kazne poniženjem, zbog grijeha i prekršaja. Trebamo se okititi ovim svojstvom kada je u pitanju ponižavanje laži i njenih pristalica, nepravde i njenih sljedbenika.[161]

Svojstvo osvetoljubivosti

Allahovo ime *El-Muntekim* (Osvetnik) označava Onoga Koji pravedno kažnjava koga hoće od svojih robova, a plod toga je strah od Allahove osvete. Tim svojstvom se treba okititi onaj kome je data vlast tako što će se delikventima osvetiti primjenom šerijatski propisanih kazni.[162]

Svojstvo dobrote

Ukoliko je značenje Allahovog imena *El-Latif* (Dobri i Onaj Kome ništa skriveno nije) da Allah poznaje apsolutno sve detalje, onda je plod poznavanja te činjenice – strah i stid od Allaha, s obzirom na to da On zna sve detalje tvog stanja, tvoja skrivena djela i riječi, jer Stvaraocu svega ne promiče ništa na nebesima ni na Zemlji:

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ.

A kako i ne bi znao Onaj Koji stvara, Onaj Koji sve potanko zna, Koji je o svemu obaviješten. (El-Mulk, 14)

[161] Isti izvor, str. 41.

[162] Isti izvor, str. 43.

Svojstvo zahvalnosti

Ako se pod Allahovim imenom *Eš-Šekur* (Zahvalni) misli na to što Allah hvali svoje dobre robove, onda je plod poznavanja tog svojstva nada da potpadnemo pod Njegovu pohvalu, i to putem pokornosti Njemu i spoznaje Njega Uzvišenog. Rob ovo svojstvo postiže zahvalnošću svome Gospodaru, zahvalnošću roditeljima i svima koji su mu dobro učinili.[163] Kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko nije zahvalan ljudima nije zahvalan ni Allahu."[164]

Svojstvo čuvanja

Ako se Allahovim imenom *El-Hafiz* (Onaj Koji sve čuva) misli na Allahovo sveobuhvatno znanje, onda smo o tome već govorili. A ako ovo ime znači uređivanje stvari, njihovo održavanje i čuvanje, onda njegovo poznavanje za rezultat ima tvoju nadu u Njega da ti sačuva i dunjaluk i Ahiret. A tvoj udio u ovom svojstvu je čuvanje ibadeta koji ti je naređen i emaneta koji ti je ostavljen, jer Allah je pohvalio one koji čuvaju Njegove granice i obradovao ih ispunjenjem onoga što im je obećao, pa je rekao:

هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ.

Ovo je ono što vam je obećano, svakome onome koji se kajao i čuvao. (Kaf, 32)

Svojstvo unapređivanja i zapostavljanja

Plod poznavanja Allahova dva imena *El-Mukaddim* (Onaj Koji unapređuje, daje prednost) i *El-Mu'ehhir* (Onaj Koji zapostavlja, unazađuje) je strahopoštovanje prema Njemu i oslanjanje na Njega, kao i nada da će nas unaprijediti zbog naše pokornosti i strah da će nas zapostaviti zbog naše neposlušnosti. Ovim svojstvima se trebaš okititi tako što ćeš davati prednost onome za što je Allah naredio da mu se da prednost, a zapostaviti ono što je Allah naredio da se zapostavi. Tako ćeš davati prednost dobrima nad lošima, prečim obavezama nad onima manje bitnim, najboljem nad onim manje dobrim,

[163] *Šedžeretul-me'arif*, str. 45.

[164] Ebu Davud, br. 4811.

hitnome nad onim što to nije i tako što ćeš požuriti sa obavljanjem ibadeta u njihovo prvo vrijeme, jer je Allah pohvalio one koji žure i natječu se u dobru.[165]

Svojstvo dobročinstva

Allahovo ime *El-Berr* (Dobročinitelj) označava Onoga Koji daje svaku blagodat, pa je plod poznavanja ovog svojstva nada da nas On obaspe različitim svojim blagodatima. Ovim se svojstvom trebaš okititi tako što ćeš činiti dobro kome god možeš, udjeljivanjem tebi najdražeg i najvrednijeg dijela imetka, jer tvoj Gospodar je rekao:

لَن تَنَالُواْ ٱلۡبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُواْ مِمَّا تُحِبُّونَۚ وَمَا تُنفِقُواْ مِن شَيۡءٖ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٞ.

Nećete postići dobro sve dok ne budete dijelili od onoga što vam je drago. A šta god da dijelite, Allah to dobro zna. (Ali Imran, 92)

Svojstvo opraštanja

Ako se pod Allahovim imenom *Et-Tevvab* (Onaj Koji prima pokajanje, prašta) misli na to da je Allah Taj Koji daje i upućuje roba na pokajanje, onda ono rezultira nadom da i tebe na pokajanje navede i uputi. A poprimiti to svojstvo možeš pozivanjem grješnika da se pokaju Allahu i vrate. A ako je pak značenje ovog imena Onaj Koji prima pokajanje i prašta, onda i ti trebaš prihvatiti opravdanje onoga koji ti je zlo nanio, a pokajao se za to što je učinio.[166]

Svojstvo davanja bogatstva

Allahovim imenom *El-Mugni* (Onaj Koji daje bogatstvo) se možemo okititi davanjem svakom ko je u potrebi, bilo za znanjem ili imetkom. Pa ćeš opomenuti zaboravnog i zanesenog, podučiti neznalicu, ispraviti krivog i olakšati siromašnom.

Svojstvo nanošenja štete i koristi

Plod poznavanja Allahovog imena *Ed-Darru-n-nafi'* (Onaj Koji daje štetu i korist) je strah od Njegovog nanošenja štete i nada u

[165] Isti izvor, str. 45.

[166] *Šedžeretul-me'arif*, str. 47.

korist od Njega. Ovo svojstvo trebamo primijeniti tako što ćemo pružiti korist svima za koje nam je naređeno da im kakvu korist pružimo i tako što ćemo nanijeti štetu onima kojima nam je naređeno štetu da nanesemo šerijatskom kaznom, ubijanjem ili drugim propisanim načinom. "Stvorenja su kao Allahova čeljad (ovisni su o Njemu, On ih izdržava), pa je Allahu najdraži onaj koji najviše koristi njegovoj čeljadi" (hadis), te je na tebi da pružaš korist od sebe svima, i bliskom i dalekom.[167]

Svojstvo upućivanja izgubljenog

Plod poznavanja Allahova dva imena *En-Nur* (Svjetlo) i *El-Hadi* (Onaj Koji upućuje) je nada da ti Allah obasja srce spoznajom Njega i da te ukrasi Svojom uputom, a okititi se ovim svojstvima možeš ako budeš svjetlo od Allahovih svjetala i upućuješ Allahovom putu. "Tako mi Allaha, da Allah preko tebe uputi jednog čovjeka bolje ti je nego da imaš crvene kamile (najveće bogatstvo tadašnjih Arapa)."[168]

Svojstva grabljenja i pružanja

Plod poznavanja Allahova dva imena *El-Kabid* (Onaj Koji grabi, uskraćuje) i *El-Basit* (Onaj Koji pruža) je strah od uskraćivanja dunjalučkih i ahiretskih dobara i nada u Njegovo pružanje nama svih dobara, bliskih i dalekih. Ovim se svojstvom trebaš okititi tako što ćeš pružiti svoje dobročinstvo i pomoć svakom kome je potrebno, čak i životinjama, psima i sićušnim stvorenjima, jer je "u svakoj kvasnoj (živoj) džigerici nagrada" (tj. nagrađuje se dobro učinjeno bilo kojem živom biću). Dok se svojstvom uskraćivanja možeš okititi ne dajući nikome ono što mu ne pripada, kao što su imetak, vlast, znanje i mudrost. "I maloumnicima ne dajte imetke svoje da ih ne unište."[169]

Svojstvo poklanjanja

Plod poznavanja Allahovog imena *El-Vehhab* (Onaj Koji poklanja) i njegovog svojstva je nada u dobitak Allahovih raznovrsnih

[167] Isti izvor, str. 48.

[168] Buhari, br. 4210.

[169] *Šedžeretul-me'arif*, str. 49.

darova. A ovo ćemo sprovesti puno poklanjajući, prije svih, svojim roditeljima i djeci.

Svojstvo darežljivosti

Plod spoznaje Allahova dva imena *El-Dževad* (Darežljivi) i *El-Kerim* (Plemeniti, Darežljivi) je priželjkivanje Allahove darežljivosti. Ko se želi okititi ovim svojstvom ne smije žaliti od sebe ni imetak, ni ugled, ni znanje, ni mudrost, ni korist, ni pomoć.

Svojstvo odazivanja

Plod poznavanja Allahovog imena *El-Mudžib* (Onaj Koji se odaziva) je nada da se On odazove dovi kada ga zamoliš, jer On zna tvoju potrebu za Njim i tvoje oslanjanje na Njega, jer On je Taj Koji čuje tvoje dozivanje, zna tvoju muku i zna kad si u rahatluku a kad u tegobi. A ovo svojstvo ti možeš praktikovati odazivajući se svome Gospodaru u svemu što ti naređuje, kao i odazivajući se svakom onom ko te poziva ka zadovoljstvu Gospodara tvoga, ka pokornosti i robovanju Njemu Uzvišenom.[170]

Svojstvo plemenitosti i slavljenosti

Allahovo ime *El-Medžid* (Plemeniti, Slavljeni) označava Onoga Koji je savršen u svojem biću i svojstvima. Poznavanje ovog imena rezultira strahopoštovanjem spram Njemu Uzvišenom. Ovim se svojstvom okititi može putem svega što je do sada spomenuto, jer značenje ovog svojstva obuhvata značenja svih ostalih, kao što je i ime *Zul-dželali vel-ikram* (Onaj Kome pripadaju veličanstvo i čast).

Ovo su neke smjernice kako Allahova svojstva trebaju utjecati na insana, a to može postići samo onaj ko stalno o njima razmišlja i njima se povodi. Zato nam je Allah naredio da ga se stalno sjećamo i na umu imamo, kako bi se plodovi tog sjećanja prenijeli na naše stanje, govor i djela.[171]

---

[170] *Šedžeretul-me'arif*, str. 50.

[171] Isti izvor, str. 50.

ŠESTO: UZVIŠENI ALLAH JE SEBE OPISAO KAO ONOGA KO OPRAŠTA GRIJEHE, ALI TO NE ZNAČI DA TREBA PRETJERIVATI U GRIJEŠENJU

Allah, dželle šanuhu, je za Sebe rekao da prašta grijehe i greške. On Uzvišeni prašta male i velike grijehe, pa čak i širk. Ukoliko se pokaje onaj ko grijeh počini, Allah će njegovo pokajanje prihvatiti i oprostit će mu.

Uzvišeni Allah kaže:

قُلْ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُواْ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًاۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ.

Reci: "O robovi moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti; On, doista, mnogo prašta i On je milostiv. (Ez-Zumer, 53)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَمَن يَعْمَلْ سُوٓءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُۥ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ ٱللَّهَ يَجِدِ ٱللَّهَ غَفُورًا رَّحِيمًا.

Onaj ko kakvo zlo učini ili se prema sebi ogriješi pa poslije zamoli Allaha da mu oprosti – naći će da Allah prašta i da je milostiv. (En-Nisa, 110)

Bez obzira koliko grijeha imao, znaj da je Allahova milost veća od svih grijeha koje si počinio. Allah, dželle šanuhu, kaže:

إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلْمَغْفِرَةِ.

Gospodar tvoj, zaista, mnogo prašta. (En-Nedžm, 32)

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِنِّى لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا ثُمَّ ٱهْتَدَىٰ.

Ja ću sigurno oprostiti onome koji se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na pravom putu ustraje. (Ta-ha, 82)

Zaista od Allahove milosti i dobrote prema Svojim robovima jeste što je obećao da će njihova loša djela zamijeniti dobrim. Allah, tebareke ve te'ala, je rekao:

وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا.

Allah prašta i samilostan je. (En-Nisa, 96) Bez obzira na neograničenu Allahovu milost nije dozvoljeno muslimanu da prelazi granice u griješenju i razvratu, uz izgovor da je Allah od milostivih najmilostiviji. Milost koja je obećana jeste za one koji se budu pokajali.

Uzvišeni Allah kaže:

إِن تَكُونُواْ صَٰلِحِينَ فَإِنَّهُۥ كَانَ لِلۡأَوَّٰبِينَ غَفُورٗا.

Ako budete poslušni, – pa, Allah će doista oprostiti onima koji se kaju. (El-Isra, 25)

Također, Uzvišeni veli:

إِلَّا مَن ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسۡنَۢا بَعۡدَ سُوٓءٖ فَإِنِّي غَفُورٞ رَّحِيمٞ.

A onome koji grijeh počini, a onda zlo dobrim djelom zamijeni – Ja ću, uistinu, oprostiti i samilostan biti. (En-Neml, 11) Dakle, da bi Allah oprostio grijehe, pretvorio loša djela u dobra, neminovno je da se rob pokaje Allahu. Allah, dželle šanuhu, kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ.

Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim... (En-Nisa, 48)

Allah, dželle šanuhu, nam objašnjava da onaj ko bude nekog drugog Njemu ravnim smatrao, takvom neće biti oprošteno. Jer takva osoba se nije popravila i radila dobra djela nakon loših. Uzvišeni Allah nas obavještava o licemjerima i kaže:

سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ أَسۡتَغۡفَرۡتَ لَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تَسۡتَغۡفِرۡ لَهُمۡ لَن يَغۡفِرَ ٱللَّهُ لَهُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡفَٰسِقِينَ.

Isto im je – molio ti oprosta za njih ili ne molio, Allah im, zaista, neće oprostiti, Allah, doista, narodu nevjerničkom neće na pravi put ukazati. (El-Munafikun, 6) Allah neće oprostiti licemjerima, jer nisu iskreni prema Gospodaru, niti su svoje stanje popravili, a ako bi svoje stanje popravili, Allah bi i njima grijehe oprostio, kao što će oprostiti vjernicima. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُواْ وَأَصۡلَحُواْ وَٱعۡتَصَمُواْ بِٱللَّهِ وَأَخۡلَصُواْ دِينَهُمۡ لِلَّهِ فَأُوْلَٰٓئِكَ مَعَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَۖ وَسَوۡفَ يُؤۡتِ ٱللَّهُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ أَجۡرًا عَظِيمًا.

… ali oni koji se pokaju i poprave i koji čvrsto Allaha prihvate i vjeru svoju u Allaha iskreno ispolje, bit će s vjernicima, a Allah će sigurno vjernicima veliku nagradu dati. (En-Nisa, 146) Dakle, da bi Allah grijehe oprostio, moraju se preduzeti spomenuti uzroci.

Sa druge strane, oni koji budu umrli kao veliki grješnici, a ne budu se pokajali, nemaju garanciju da će im se Allah smilovati i oprostiti. Ako bude On htio da im oprosti, oprostit će im isključivo iz Svoje milosti, ako ne bude htio da im oprosti, onda će ih pravedno kazniti džehennemskom vatrom, a zatim će ih iz Džehennema izbaviti, Svojom milošću i šefatom šefadžija i na taj način će ih uvesti u Džennet, ali ovo se odnosi na one koji budu samo Allaha obožavali.[172]

[172] *En-nehdžul esma fi šerhi esmaillahi el-husna*, 150–151. str; *Šerhu Et-tahavije*, str. 416–421.

Peto poglavlje

TEVHID EL-ULUHIJE

PRVO: DEFINICIJA I MJESTO KOJE MU PRIPADA[173]

Tevhid el-uluhijje je Allahova jednoća u svim ibadetima i ispoljavanje iskrenosti jedino Njemu, Koji nema sudruga, i to javno i tajno. Tevhid el-uluhijje je Allahova jednoća u djelima Njegovih stvorenja. Također, ova vrsta tevhida se naziva i *tevhidul 'ibade* (tevhid ibadeta – pokornosti). Zapravo, tevhid el-uluhije i tevhidul 'ibade su identični.

Prema tome, sama riječ Božanstvo (ilah), znači Onaj Kome se robuje.[174]

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, je rekao: "Allah zaslužuje da se On Jedini izdvoji u svim ibadetima i da svaki ibadet od strane Njegovih robova bude posvećen samo Njemu."[175]

Ovo je najveličanstvenija i najvažnija vrsta tevhida. U ovoj vrsti tevhida su sadržane sve ostale vrste. Ne može niko postati istinski vjernik, sve dok ne implementira ovu vrstu tevhida u svome životu.

Zbog ove vrste tevhida Allah je stvorio stvorenja, objavljivao knjige, slao poslanike i vjerovjesnike, neka je Allahov blagoslov na sve njih.[176]

Uzvišeni Allah kaže:

---

[173] *Menhedžul esmai fi šerhi esmaillahi el-husna,* str. 150–151; *Komentar Tahavijeve poslanice*, str. 416–421.

[174] *Himajetu er-resuli himma et-tevhid,* str. 234.

[175] Halil El-Heras, *Da'vetu et-tevhid,* str. 37.

[176] *Himajetu er-resuli himma et-tevhid,* str. 234.

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

A džinne i ljude nisam stvorio ni zbog čega drugog osim da Me obožavaju. (Ez-Zarijat, 56)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُ ۚ.

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: "Allahu robujte, a kumira se klonite!" I bilo je među njima onih kojima je Allah na Pravi put ukazao, a i onih koji su zaslužili da ostanu u zabludi... (En-Nahl, 36)

Rekao je, Allah, dželle šanuhu:

وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ.

... a naređeno im je da samo Allaha obožavaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju... (El-Bejjine, 5)

Ova vrsta tevhida su zapravo riječi – *la ilahe illallah*, koje znače da ne postoji istinsko božanstvo koje zaslužuje da se obožava, mimo Allaha.[177]

Također, ono što ukazuje na važnost ove vrste tevhida jeste činjenica da je Uzvišeni Allah poslao sve poslanike sa ovom porukom, od prvog do posljednjeg poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Apsolutno identična poruka njihovim narodima je bila da budu iskreni prema svome Gospodaru, da samo Njemu ibadet čine i da se čuvaju širka (nevjerstva), svih njegovih vrsta i svega ono što njemu vodi.

Allah, dželle šanuhu, je kazao:

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدُونِ.

Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato Mene obožavajte!" (El-Enbija, 25)

Uzvišeni Allah nas obavještava o riječima Nuha, alejhis-selam, koje je uputio svome narodu:

---

177 *Menhedžu selefi ve mutekelimin fi muvafekati el-akli linakli,* 1:261.

لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓۖ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٍ عَظِيمٖ.

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. "O narode moj," – govorio je on – "Allaha obožavajte vi drugog boga osim Njega nemate! Ja se doista plašim za vas patnje na Velikom danu! (El-A'raf, 59)

Allah nas obavještava o Ibrahimu, alejhis-selam, i kaže:

وَإِبۡرَٰهِيمَ إِذۡ قَالَ لِقَوۡمِهِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُۖ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ.

A i Ibrahima. "Allaha obožavajte" – govorio je on narodu svome – "i Njega se bojte, to vam je bolje, da znate." (El-Ankebut, 16)

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّمَآ إِلَٰهُكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِي لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۚ وَسِعَ كُلَّ شَيۡءٍ عِلۡمَا.

Allah nas obavještava i o riječima Musaa, alejhis-selam, koje je uputio svome narodu: *"Vaš bog je – Allah, drugog boga, osim Njega, nema! On sve zna!"* (Ta-ha, 98)

Allah Uzvišeni, nas također obavještava i prenosi nam riječi Isaa, alejhis-selam, koje je uputio svome narodu:

وَلَمَّا جَآءَ عِيسَىٰ بِٱلۡبَيِّنَٰتِ قَالَ قَدۡ جِئۡتُكُم بِٱلۡحِكۡمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُم بَعۡضَ ٱلَّذِي تَخۡتَلِفُونَ فِيهِۖ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ. إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمۡ فَٱعۡبُدُوهُۚ هَٰذَا صِرَٰطٞ مُّسۡتَقِيمٞ.

A kad je Isa očita znamenja donio, on je rekao: "Donosim vam mudrost i dolazim da vam objasnim ono oko čega se razilazite. Zato se Allaha bojte i Meni se pokoravajte, Allah je moj i vaš Gospodar, pa se Njemu klanjajte, to je Pravi put!" (Ez-Zuhruf, 63–64)

Prvo u šta je počeo da poziva pečat svih poslanika Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je iskreno vjerovanje u Allaha. Upozoravao je na opasnost širka i na sve riječi ili djela koji vode njemu. Također je upozoravao istinskim upozorenjem na pogubnost širka i na tome je ustrajao sve do susreta sa Njegovim Gospodarem.

Na tom putu su ga slijedili njegovi drugovi, neka je Allahovo zadovoljstvo na sve njih, i svi oni koji slijede njegov put i njegov sunnet. Njihova parola su riječi Uzvišenog:

قُلْ هَٰذِهِۦ سَبِيلِيٓ أَدْعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ ۚ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا۠ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِى ۖ وَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ.

Reci: "Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim." (Jusuf, 108)

Allah Uzvišeni naređuje Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da saopći ljudima da je ovo Njegov put, pravac i zakon, a to je poziv u vjerovanje da nema drugog boga, osim Jedinog Allaha, Koji nema saučesnika. Naređuje mu da poziva Allahu, uz jasne dokaze, uvjerenje i argument. On i svako ko ga bude slijedio, poziva onome čemu je pozivao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uz jasne dokaze zasnovane na razumu i vjerovanju.[178]

Objasnio nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da je tevhidul 'ibade osnova naše vjere, i da je to prva stvar u koju je on pozivao, a na to nam ukazuju Njegova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma koja je slao, prisege, borbe na Allahovom putu, savjeti i oporuke njegovim vojskovođama i mnogo drugih primjera koje ćemo u narednim redovima navesti.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šalje Mu'aza, radijallahu anhu, u Jemen, da pozove sljedbenike Knjige da vjeruju u Allaha Uzvišenog. Prenosi Ibn Abbas, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Mu'aza u Jemen i rekao mu: "Doista, sada ideš u narod koji je ehlu-kitabijski (sljedbenici prijašnjih knjiga Tevrata i Indžila), pa neka prvo čemu ćeš ih pozvati bude da Allahu ispovijedaju tevhid – jednoću, pa ukoliko ti se u tome pokore, obavijesti ih da im je Allah učinio obaveznim pet namaza u toku svakog dana i noći."[179]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je objasnio Mu'azu, radijallahu anhu, da prvo pozove ovaj narod da posvjedoči da nema drugog boga koji zaslužuje da se obožava mimo Allaha i da budu iskreni prema Allahu Uzvišenom.[180]

---

178 *Tefsir Ibn Kesir*, 2:513–514.

179 Buhari , br. 4347.

180 *Menhedžu selefi ve mutekelimin* 1:267.

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje Aliji, radijallahu anhu, na danu Hajbera, da pozove prvo Jevreje da vjeruju u Allaha, a zatim mu daje zastavu i kaže: "Budi oprezan. Kada stigneš do njih, pozovi ih u islam i obavijesti ih o njihovim dužnostima prema Allahu. Tako mi Allaha, da Allah tvojim sebebom uputi samo jednog čovjeka, bolje ti je nego da su crvene deve tvoje."[181]

U drugom predanju se spominje da je Alija, radijallahu anhu, rekao: "Dokle da se borim protiv njih, Allahov Poslaniče?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je odgovorio: "Bori se protiv njih sve dotle dok ne posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. Kada to prihvate, zaštitili su svoje živote i imetke, osim onda kada ove riječi zahtijevaju (da se drukčije postupi), a račun će polagati pred Allahom."[182]

Također, prisega Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nam ukazuje da se prvo u misionarstvu treba početi sa pozivom da se vjeruje isključivo i iskreno u Allaha Uzvišenog. Primjer za to imamo u predaji koju prenosi Ubade b. Es-Samit, radijallahu anhu, koji je kazao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je na jednom kružoku rekao: 'Dajte mi prisegu da Allahu nećete ništa smatrati ravnim...'"[183]

Prenosi se od Ummu Atijje, radijallahu anha, da je kazala: "Dali smo prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je on proučio kur'anski ajet:

أَن لَّا يُشْرِكْنَ بِٱللَّهِ شَيْـًٔا.

... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati... (El-Mumtehine, 12)"[184]

Suština i svrha borbe na Allahovom putu (džihada) bila je poziv da ljudi iskreno povjeruju u Allaha, da napuste nevjerstvo i nevjernike (mušrike) i da se na taj način uzdigne zastava tevhida (Allahove jednoće).

[181] Buhari, br. 3701.
[182] Muslim, br. 6172.
[183] Buhari, br.7213.
[184] Buhari, br. 4892.

Prenosi se od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Naređeno mi[185] je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da je samo Allah Bog i da je Muhammed Allahov poslanik, i dok ne počnu obavljati namaz i davati zekat. A kada to budu izvršavali, zaštitit će od mene svoje živote i svoje imetke, osim kada je to propisima vjere opravdano, a račun će Allahu polagati."[186]

DRUGO: KUR'ANSKA METODA POZIVANJA U TEVHIDU EL-ULUHIJE

Uzvišeni Allah nam objašnjava ajete koji govore o Allahovom rububijetu, to su zapravo dokazi koje ljudi mogu vidjeti i koje prihvataju, jer je Allah vrhovni Tvorac. Zatim Allah te ajete okončava pozivom da se ibadet samo Njemu čini. Kao što je Allah jedini Tvorac, tako je On Jedini Koji zaslužuje da Mu se ibadet čini, On Uzvišeni nema sudruga.

Uzvišeni Allah kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعْبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ. ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ.

O ljudi, klanjajte se Gospodaru svome, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali; Koji vam je Zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem; Koji s neba spušta kišu i čini da s njom rastu plodovi, hrana za vas. Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim! (El-Bekare, 21–22)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَٰمٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ ٱلَّذِينَ ٱصْطَفَىٰٓ ءَآللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ. أَمَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ

[185] Kada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Naređeno mi je", onda to podrazumijeva da mu je naredio Allah, dželle šanuhu. A kada to kaže ashab, onda to podrazumijeva da mu je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. (Opaska prevodioca)

[186] Buhari, br. 25.

وَٱلْأَرْضَ وَأَنزَلَ لَكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَنۢبَتْنَا بِهِۦ حَدَآئِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ أَن تُنۢبِتُواْ شَجَرَهَآ ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ. أَمَّن جَعَلَ ٱلْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَٰلَهَآ أَنْهَٰرًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَٰسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ ٱلْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ. أَمَّن يُجِيبُ ٱلْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ ٱلسُّوٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ ٱلْأَرْضِ ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ. أَمَّن يَهْدِيكُمْ فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ وَمَن يُرْسِلُ ٱلرِّيَٰحَ بُشْرًۢا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهِۦٓ ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ تَعَٰلَى ٱللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ. أَمَّن يَبْدَؤُا۟ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَمَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ هَاتُوا۟ بُرْهَٰنَكُمْ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ.

Reci: "Hvala Allahu i mir robovima Njegovim koje je On odabrao!" Šta je bolje: Allah ili oni koje Njemu ravnim smatraju? Onaj Koji je nebesa i Zemlju stvorio i Koji vam spušta s neba kišu pomoću koje Mi dajemo da ozelene bašče prekrasne – nemoguće je da vi učinite da izraste drveće njihovo. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Ne postoji, ali su oni narod koji druge s Njim izjednačuje; Onaj Koji je Zemlju prebivalištem učinio i kroz nju rijeke proveo i na njoj brda nepomična postavio i dva mora pregradio. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Ne postoji, nego većina njih u neznanju živi. Onaj Koji se nevoljniku, kad mu se obrati, odaziva, i Koji zlo otklanja i Koji vas na Zemlji namjesnicima postavlja. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Kako nikako pouku vi da primite! – Onaj Koji vam u tminama, na kopnu i na moru, put pokazuje i Koji vjetrove kao radosnu vijest ispred milosti Svoje šalje. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Kako je Allah visoko iznad onih koji druge Njemu ravnim smatraju! – Onaj Koji sve ni iz čega stvara, Koji će zatim to ponovo učiniti, i Koji vam opskrbu s neba i iz zemlje daje. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Reci: "Dokažite, ako istinu govorite!" (En-Neml, 59–64)

Allah, dželle šanuhu, svaki ajet završava riječima: *Zar pored Allaha postoji drugi bog?* Postavlja se pitanje da li postoji neki drugi bog koji je ovo stvorio? Ovo je pitanje u odričnom obliku, pitanje kojim se želi negacija. Oni (ljudi) potvrđuju da niko ne može biti tvorac mimo Allaha.[187]

[187] *El-minhetul ilahije fi tehzibi šerhi et-tahavijje*, str. 55–56.

Uzvišeni Allah svjedoči Sebi da je On Jedan Jedini, Koji zaslužuje da Mu se ibadet čini, to svjedoče meleki, vjerovjesnici i poslanici. Uzvišeni Allah kaže:

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلْعِلْمِ قَآئِمًۢا بِٱلْقِسْطِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ. إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلْإِسْلَٰمُۗ.

Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega – a i meleki i učeni – i da On postupa pravedno. – Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog! Allahu je prava vjera jedino – islam. (Ali Imran, 18–19)

Allah, dželle šanuhu, nam ukazuje na nesposobnost lažnih božanstava, kojima se ljudi mole mimo Allaha Uzvišenog. Jer ta nakaradna i lažna božanstva ne mogu ni sebi ni drugima bilo kakvu korist donijeti, niti mogu neku štetu otkloniti, to jedino Allah može. Mnogobrojni su kur'anski ajeti koji idu u prilog spomenutom.

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَٱسْتَمِعُواْ لَهُۥٓۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَن يَخْلُقُواْ ذُبَابًا وَلَوِ ٱجْتَمَعُواْ لَهُۥۖ وَإِن يَسْلُبْهُمُ ٱلذُّبَابُ شَيْـًٔا لَّا يَسْتَنقِذُوهُ مِنْهُۚ ضَعُفَ ٱلطَّالِبُ وَٱلْمَطْلُوبُ.

O ljudi, evo jednog primjera, pa ga poslušajte: "Oni kojima se vi, pored Allaha, klanjate ne mogu nikako ni mušicu stvoriti, makar se radi nje sakupili. A ako bi mušica nešto ugrabila, oni to ne bi mogli od nje izbaviti; nejak je i onaj koji se klanja, a i onaj kome se klanja! (El-Hadždž, 73)

Mnogobrojni su kur'anski ajeti koji nam objašnjavaju nesposobnost lažnih božanstava koje ljudi obožavaju mimo Allaha. Zaista, lažna božanstva ne mogu dati neku korist, niti mogu otkloniti štetu od sebe ili drugih.

Određeni kur'anski ajeti nam govore o onima koji se klanjaju lažnim božanstvima i opisuju ih u negativnom kontekstu, kudeći ih riječima da su poput slijepaca i da su u očitoj zabludi. Oni kao takvi daleko su od upute i pravoga Puta.

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

مَثَلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ ٱلْعَنكَبُوتِ ٱتَّخَذَتْ بَيْتًاۖ وَإِنَّ أَوْهَنَ ٱلْبُيُوتِ لَبَيْتُ ٱلْعَنكَبُوتِۚ لَوْ كَانُواْ يَعْلَمُونَ.

Oni koji, mimo Allaha, zaštitnike uzimaju slični su pauku koji sebi isplete kuću, a najslabija je kuća, uistinu, paukova kuća, neka znaju! (El-Ankebut, 41)

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَوٰةً وَلَا نُشُورًا.

Neki pored Njega božanstva prihvataju koja ništa ne stvaraju, a koja su sama stvorena, koja nisu u stanju da od sebe neku štetu otklone ni da sebi kakvu korist pribave i koja nemaju moći da život oduzmu, da život daju i da ožive.(El-Furkan, 3) Mnogo je kur'anskih ajeta koji govore o ovoj tematici.

Također, određeni kur'anski ajeti nam ukazuju na ono što će se desiti na Sudnjem danu između mnogobožaca i njihovih lažnih božanstava, te odricanje jednih od drugih. To će biti do te mjere da će njihova božanstva negirati da su se oni njima klanjali i negirat će da su ih oni slijedili.

Sa druge strane, ono što je alarmantnije i važnije jeste ko će se za njih zauzimati i ko će im zaštitu pružiti.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُواْ مَكَانَكُمْ أَنتُمْ وَشُرَكَآؤُكُمْۚ فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْۖ وَقَالَ شُرَكَآؤُهُم مَّا كُنتُمْ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ. فَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًۢا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِن كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَٰفِلِينَ.

A na Dan kad ih sve sakupimo, reći ćemo onima koji su Allahu druge ravnim smatrali: "Stanite vi i božanstva vaša!" – pa ćemo ih razdvojiti; a božanstva njihova će reći: "Niste se vi nama klanjali, Allah je dovoljan svjedok i nama i vama, mi doista nismo znali da ste nam se klanjali." (Junus, 28–29)

Određeni ajeti nam kazuju o događajima vjerovjesnika i poslanika, neka je na njih mir i spas, i njihovom pozivu svojim narodima da vjeruju isključimo samo u Allaha i ibadete da samo Njemu usmjeravaju.

Ovo je bila osnova misionarstva svih poslanika i vjerovjesnika. Upravo zbog ovih riječi su imali sporove sa svojim narodima, zbog ovih riječi su vodili velike bitke (ratove), kako bi ove riječi na što bolji način objasnili.

Koliko je samo Allahovih neprijatelja i neprijatelja Njegovih poslanika, koji su propali i poniženi postali, jer je Allah pomogao Svoje poslanike i njihove sljedbenike i to je zapravo Allahov zakon na Zemlji.

Allah, dželle šanuhu, nakon što je kazao o misionarstvu određenih poslanika i vjerovjesnika, neka je na njih mir i spas:

وَمَا هِيَ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ بِبَعِيدٍ.

a ono (kazna) nije daleko ni od jednog nasilnika. (Hud, 83)

Mnogo je kur'anskih ajeta koji nam donose kazivanja o poslanicima, vjerovjesnicima i njihovim narodima, a mi ćemo spomenuti samo jedan primjer.

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَؤُاْ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا ٱللَّهُۚ جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَرَدُّوٓاْ أَيْدِيَهُمْ فِيٓ أَفْوَٰهِهِمْ وَقَالُوٓاْ إِنَّا كَفَرْنَا بِمَآ أُرْسِلْتُم بِهِۦ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَنَآ إِلَيْهِ مُرِيبٍ. قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي ٱللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِۖ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّىۚ قَالُوٓاْ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَن تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ ءَابَآؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَٰنٍ مُّبِينٍ. قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِن نَّحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦۖ وَمَا كَانَ لَنَآ أَن نَّأْتِيَكُم بِسُلْطَٰنٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ. وَمَا لَنَآ أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى ٱللَّهِ وَقَدْ هَدَىٰنَا سُبُلَنَاۚ وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَىٰ مَآ ءَاذَيْتُمُونَاۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ. وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُم مِّنْ أَرْضِنَآ أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَاۖ فَأَوْحَىٰٓ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ. وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ ٱلْأَرْضَ مِنۢ بَعْدِهِمْۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ.

Zar do vas nije doprla vijest o onima prije vas, o narodu Nuhovu, i o Adu, i o Semudu, i o onima poslije njih? – Samo ih Allah zna! – Poslanici njihovi su im dokaze donosili, ali oni su ruke svoje na usta stavljali i govorili: "Mi ne vjerujemo u ono što se po vama šalje i mi veoma sumnjamo u ono u što nas pozivate!" Poslanici njihovi su govorili: "Zar se može

sumnjati u Allaha, Stvoritelja nebesa i Zemlje. On vas poziva da bi vam neke grijehe vaše oprostio i da bi vas do roka određenog ostavio." Oni su odgovorili: "Vi ste ljudi kao i mi; hoćete da nas odvratite od onih kojima su se preci naši klanjali – pa, donesite nam čudo vidljivo!" "Mi jesmo ljudi kao i vi," – govorili su im poslanici njihovi – "ali, Allah daje poslanstvo samo onim robovima Svojim kojima On hoće; mi vam ne možemo donijeti čudo bez Allahove volje, a vjernici neka se samo u Allaha uzdaju. Zašto da se ne uzdamo u Allaha kad nas je On putevima kojima idemo uputio? Mi ćemo doista strpljivo podnositi muke na koje nas budete stavljali – a oni koji se uzdaju, neka se samo u Allaha uzdaju!" Nevjernici su govorili poslanicima svojim: "Ili ćete vjere naše biti ili ćemo vas, doista, iz zemlje naše protjerati!" A poslanicima je Gospodar njihov objavljivao: "Mi ćemo nevjernike sigurno uništiti i poslije njih vas na Zemlji nastaniti. Bit će to za one koji će se polaganja računa preda Mnom bojati i koji će od prijetnje moje strahovati." (Ibrahim, 9–14)

Na osnovu kazivanja o poslanicima i vjerovjesnicima, možemo zaključiti da je srž i suština njihovog misionarstva pozivanje u monoteizam, kao i to da svaki ibadet treba biti usmjeren isključivo Allahu, Koji nema sudruga. Ono što slijedi će nam ukazati na važnost Allahove jednoće – tevhidu el-uluhije, koji obuhvata i ostale vrste tevhida, a koji je obavezan svakom čovjeku.[188]

TREĆE: ZNAČENJE IBADETA

Ibadet označava poniznost, poslušnost i pokornost. Ibadet jezički označava poniznost. Tako da se za poslušnu devu (kamilu) kaže *be'irun mu'abbedun*, a za utaban put se kaže *tariikun mu'abbedun*. To je jezičko značenje, dok ovaj termin u svom suštinskom značenju podrazumijeva vrhunac ljubavi, predanosti, poniznosti i straha.[189]

Potpuno značenje ibadeta u šerijatskoj terminologiji glasi: "Ibadet je sveopći naziv za sve ono što Uzvišeni Allah voli i čime je zadovoljan, od riječi i djela, kako javnih tako i tajnih, poput obavljanja

[188] *Himajetu er-resuli himma et-tevhid*, str. 249.

[189] *Tefsir Ibn Kesir*: 1/26; *Tefsir Et-Taberi*, 1/160.

namaza, davanja zekata, posta, hadždža, istinitog govora, izvršavanja emaneta, dobročinstva prema roditeljima, spajanja rodbinskih veza, ispunjavanja dogovora, naređivanja dobra, odvraćanja od zla, džihada, dobročinstva prema komšiji, siročetu, putniku prolazniku, robovima, životinjama, upućivanja dove, zikra, učenja Kur'ana i sl. Također, u ibadet spada i ljubav prema Allahu i Poslaniku, strah od Allaha, pokajanje Allahu, iskreno ispovijedanje vjere samo Njemu, strpljivost u izvršavanju Njegovih propisa, zahvala na blagodatima i zadovoljstvo sa odredbom, čvrst oslonac na Njega, nada u Njegovu milost, strah od kazne i sl. Prema tome, ibadet je najveličanstveniji cilj, zbog kojeg je Allah stvorio stvorenja.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ.

A džine i ljude nisam stvorio osim da mi ibadet čine. (Ez-Zarijat, 56)
To je razlog zbog čega je i Allah slao poslanike."[190]

Dakle, ibadet obuhvata početak i kraj ljubavi i poniznosti prema Uzvišenom Allahu. Ne robuje se na ispravan način Onom Koji je voljen ukoliko se ne veliča i ukoliko nismo pred Njim ponizni. Sa druge strane ne robuje se na ispravan način Onome Koji se veliča, ali Koji ne bude voljen.[191]

Kur'anski uvjeti da bi ibadeti bili primljeni

Prvi uvjet da bi djelo bilo primljeno jeste da bude iskreno. Ovaj uvjet je povezan sa željom i namjerom. Suština nijeta jeste da ibadet bude usmjeren isključivo prema Allahu, s namjerom i pokornošću.[192]

Islamski učenjaci smatraju da nijjet obuhvata dva značenja. Prvo značenje jeste da se napravi razlika između ibadeta, kao naprimjer da se napravi razlika između podne i ikindija-namaza. Drugo značenje jeste da se ukaže na suštinu djela zbog čega se radi. Da li je cilj tog

[190] *Medžmua fetava*, 10:149–150.
[191] *Tuhfetul-irakije*, str. 63; *Medžmua fetava*, 20:6.
[192] *Medaridžus-salikin*, 2:91.

djela Allahovo ili nečije drugo zadovoljstvo. Učenjaci su u svojim djelima govorili o nijetu, iskrenosti i onome što ih prati.[193]

Mnogobrojni su dokazi iz Kur'ana i hadisa na ovu temu, kao što su i mnogobrojni dokazi učenjaka i onih koji ih na tom Putu slijede. Neke od kur'anskih dokaza ćemo navesti.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ فَٱعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ. أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ.

Mi ti, doista, objavljujemo Knjigu, pravu istinu, zato se klanjaj samo Allahu iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Iskreno ispovijedanje vjere dug je Allahu!... (Ez-Zumer, 2–3)

Uzvišeni Allah neće primiti nijedno djelo, osim ono koje je urađeno isključivo radi Njega Uzvišenog, Koji nema sudruga.[194]

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

قُلۡ أَمَرَ رَبِّي بِٱلۡقِسۡطِۖ وَأَقِيمُواْ وُجُوهَكُمۡ عِندَ كُلِّ مَسۡجِدٖ وَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَۚ كَمَا بَدَأَكُمۡ تَعُودُونَ.

Reci: "Gospodar moj naređuje – pravednost. I obraćajte se samo Njemu kad god obavljate molitvu, i molite Mu se iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Kao što vas je ni iz čega stvorio, tako će vas ponovo oživjeti. (El-A'raf, 29)

Dokaz iz hadisa su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Djela se cijene (nagrađuju) samo prema nijjetu (namjeri), i svakome pripada samo ono što naumi. Pa čija hidžra bude radi Allaha i Njegovog Poslanika, njegova hidžra je radi Allaha i Poslanika. A čija hidžra bude radi toga da postigne nešto od dunjaluka, ili radi žene kojom će se oženiti, njegova hidžra je radi onoga za što ju je naumio."[195]

Prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Prvi kojim će se potpaliti vatra na Sudnjem danu je čovjek koji pogine kao šehid! Bit će

193 Ibn Redžeb: *Džamiu ulumi vel-himeki*, str. 8.

194 *Tefsir Ibn Kesir*, 3:158.

195 Buhari, br. 54.

doveden i upoznat sa blagodatima koje su mu bile darovane: 'Sjećaš li se Mojih blagodati prema tebi?', upitat će ga Uzvišeni Gospodar. 'Šta si uradio sa njima?' Tada će čovjek reći: 'Borio sam se radi tebe dok nisam ubijen!' Onda će mu Uzvišeni reći: 'Lažeš, borio si se da bi bilo rečeno kako si hrabar, i rečeno je!' Zatim će biti vučen licem po tlu i strovaljen u Džehennem. Drugi čovjek jeste onaj koji je bio posvećen nauci, podučavao druge njoj i učio Kur'an. Bit će doveden i upoznat sa blagodatima koje su mu bile darovane: 'Sjećaš li se Mojih blagodati prema tebi?', upitat će ga Uzvišeni Gospodar. 'Šta si radio sa njima?' On će reći: 'Allahu moj, izučavao sam nauku u Tvoje ime i podučavao sam druge Kur'anu u Tvoje ime!' Allah Uzvišeni će reći: 'Lažeš, učio si da bi bilo rečeno da si učenjak, pa zar to nije rečeno! I učio si Kur'an da bi bilo rečeno da si učač, pa zar to već nije rečeno?!' Zatim će biti vučen licem po tlu i strovaljen u Džehennem. Treći je čovjek kome je Allah dao prostranstvo i darovao mu veliki imetak, a on je dijelio kako je htio. Bit će doveden i upoznat sa blagodatima koje su mu bile darovane: 'Sjećaš li se Mojih blagodati prema tebi?' upitat će ga Uzvišeni Gospodar. 'Šta si radio sa njima?' On će reći: 'Moj Gospodaru, nisam ostavio nijedno mjesto na kojem Ti voliš da bude udijeljeno, a da nisam udijelio radi Tebe.' 'Lažeš', reći će mu Uzvišeni, 'dijelio si da bi se govorilo da si plemenit, pa to je i rečeno.'" Poslanik zatim reče: "Ovom trojicom će biti potpaljena džehennemska vatra na Sudnjem danu."[196]

Drugi uslov da bi djelo bilo primljeno jeste taj da ono mora da bude urađeno u skladu sa šerijatom. Mnogobrojni su kur'anski ajeti koji nam na to ukazuju, a neke ćemo navesti.

Kaže Uzvišeni:

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَٰطِي مُسْتَقِيمًا فَٱتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلسُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِۦ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ.

I doista, ovo je pravi put moj, pa se njega držite i druge puteve ne

[196] Muslim, br. 4900.

slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova; – eto, to vam On naređuje, da biste se grijeha klonili. (El-En'am, 153)

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا.

... Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera... (El-Maide, 3)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَٱتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفًا.

Ko je bolje vjere od onoga koji se iskreno preda Allahu, čineći još i dobra djela, i koji slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu?... (En-Nisa, 125)

Od Poslanikovih dokaza su njegove riječi: "Ostavio sam vam dvije stvari, nećete zalutati ako ih se budete pridržavali. To su Allahova Knjiga i moj sunnet."[197]

Poslanik, alejhis-selam, je rekao: "Ko uvede u ovu našu vjeru nešto što nije od nje, to će mu biti odbijeno."[198]

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ostavio sam vas na jasnome (bijelom) putu i uputi, njena noć je jednako jasna kao i njen dan, i neće sa nje skrenuti osim onaj ko je propao."[199]

Prenosi se od Mutarifa b. Abdullaha koji je prenio da je čuo Enesa b. Malika, koji je, kada je neko spomenuo u njegovom prisustvu one koji su zalutali u vjeri, kazao da je Omer b. Abdul-Aziz, radijallahu anhu, rekao: "Od sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste to da se pretpostavljeni, koji dođu poslije njega, pridržavaju njegovog sunneta i slijede Allahovu Knjigu, čime će potvrditi svoju pokornost Gospodaru i želju za jačanjem Allahove vjere. Nema niko od stvorenja pravo da mijenja i iskrivljuje Allahovu vjeru, niti da nečemu što je u koliziji sa njom daje prednost. Ko bude slijedio ovu vjeru bit će od upućenih, ko je bude pomogao, on će biti time pomognut, a

197 Malik, br. 1708.

198 Muslim, br. 4467.

199 Ibn Madže, br. 5.

onoga ko bude napustio ovu vjeru i krenuo drugim pravcem Allah će prepustiti onome kome se on prepustio i njegovo boravište bit će Džehennem, a ružno li je ono boravište."[200]

Prenosi se od Fudajla b. Ijada, rahimehullah, da je, nakon što je proučio Allahove riječi:

لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا.

Da bi vas iskušao koji će od vas bolje postupati... (Hud, 7), kazao: "Ovdje se misli na najiskrenija i najispravnija djela." Rekoše: "O, Ebu Ali, što znači najiskrenija i najispravnija?" Reče: "Zaista, ako djelo bude iskreno, a ne bude ispravno, neće biti primljeno kod Allaha, dželle šanuhu. Isto tako, ako bude ispravno, a ne bude iskreno, neće biti primljeno. Bit će primljeno samo onda kada bude iskreno i ispravno. Iskreno djelo je ono koje je urađeno radi Allaha, dželle šanuhu, a ispravno je ono koje je urađeno onako kako ga je radio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[201]

Nakon spomenutih šartova bez kojih djelo neće biti primljeno, dolazimo do zaključka da se naša vjera temelji na dva principa: da robujemo Allahu, Koji nema sudruga, i da Mu se pokoravamo onako kako nam je On propisao i kako je Poslanik, alejhis-selam, naredio.[202]

Suštinu čovjekovog stvaranja, njegovog života i smrti možemo vidjeti u Allahovim riječima:

ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْمَوْتَ وَٱلْحَيَوٰةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفُورُ.

Onaj Koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati; – On je Silni, Onaj Koji prašta. (El-Mulk, 2)

Bolje postupanje koje se spominje u ovom ajetu obuhvata dvije stvari, kao što je to i rekao Fudajl b. Ijad, rahimehullah, a to jeste da djelo bude iskreno urađeno i ispravno, tj. shodno sunetu Poslanika, alejhis-selam.[203]

---

200 El-Adžuri: *Eš-šeri'a*, str. 48.

201 *Medaridžus-salikin*, 2:89.

202 *Medžmua fetava*, 1:189.

203 *Tefsir El-Begavi, Me'alimu Tenzil,* 4:269.

Najiskrenije su zapravo riječi da nema drugog boga, osim Allaha, a najispravnije jesu drugi dio šehadeta, svjedočenje da je Muhammed Allahov poslanik. Na to nam ukazuju Allahove riječi u suri El-Fatiha:

ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ. صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ.

Uputi nas na Pravi put, na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali! (El-Fatiha, 6–7)

Oni kojima je Allah Svoju milost darovao su poslanici, iskreni, šehidi i dobri ljudi, a njihov predvodnik je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njegovi ashabi i svi oni koji ih slijede na tom Pravom putu. To je zasigurno pravi i umjereni put, put između dvije krajnosti.[204]

ČETVRTO: SUŠTINA IBADETA

Zbog ibadeta je Allah stvorio čovjeka, ibadet je najveći i najvažniji cilj na Zemlji. Ibadet obuhvata kompletan čovjekov život i sve njegove poslove.[205]

Kao što smo mogli zaključiti iz prethodne spomenute definicije, ibadet je sve ono što Allah voli i čime je zadovoljan, od riječi i djela, javnih i tajnih.

Sve čovjekove aktivnosti, bez obzira da li je riječ o ibadetima ili međuljudskim odnosima, običajima, mogu biti jedno od sljedećeg: ibadet, šerijatom dozvoljeno djelo ili običaj jednog naroda. Što se tiče samih ibadeta, u tom principu svaki ibadet je zabranjen, osim ako postoji dokaz za njegovu dozvoljenost. Sa druge strane, što se tiče običaja, u tom kontekstu je sve dozvoljeno, osim ako postoji dokaz da je nešto zabranjeno.

Prema tome, ibadeti mogu biti tjelesnog i verbalnog karaktera. Ibadetima čovjek popravlja i usavršava svoju vjeru, a običajima popravlja svoj dunjaluk i ono čega je ovisan. Ako pogledamo ibadete

[204] *El-vesetije fil-Kur'anil-kerim,* str. 389.

[205] Kardavi: *El-ibadetu fil-islam,* str. 53.

obaveznog i poželjnog karaktera, vidjet ćemo da ni oni nisu ispravni ukoliko se ne implementiraju ispravno.

Običaji

Običaj je ono na šta su se ljudi navikli da praktikuju od dunjalučkih stvari i ono za čim imaju potrebu. Osnova je da običaji nisu zabranjeni. U osnovi nijedan običaj nije zabranjen, osim ako ga Allah zabranjenim ne učini. Jer naredbu i zabranu jedino Allah propisuje. Međutim, kada je u pitanju ibadet, on može biti samo ono što je Allah naredio da se radi.[206]

Zar je racionalno smatrati ibadetom nešto što nije šerijatom propisano i što Allah nije naređenim učinio? Dakle, sve što nema utemeljenja, a tiče se ibadeta, zabranjeno je implementirati.

Osnova adeta, odnosno običaja jeste dozvoljenost, nijedan običaj nije zabranjen, osim ako ga Allah ne učini zabranjenim.[207]

Prema tome, adet može biti zabranjen i poželjan. Nijedan čovjekov postupak, bez obzira da li se radilo o običaju ili ne, ne može izaći iz okvira ibadeta.

Dakle, ibadeti mogu biti ibadetu mahda (ibadet koji je sam po sebi ibadet, poput namaza, zekata itd.) i ibadet koji je proizišao iz adeta, običaja. Zapravo, adet uz ispravnu namjeru postaje ibadet. Jer Allah, dželle šanuhu, nagrađuje zbog implementacije poželjnih djela, ukoliko su namjera i nijjet dobri.[208]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Bračni odnos sa svojom suprugom je sadaka."[209] Imam Nevevi, rahimehullah, u komentaru ovog hadisa kaže: "U ovom hadisu je dokaz da poželjne stvari prerastaju u ibadet, ukoliko je namjera iskrena."[210]

---

206 *El-vesetije fil-Kur'anil-kerim*, str. 380.
207 *Medžmu'a el-fetava*, 29:116–117.
208 Gamidi, *Hakikatul-bid'a ve ahkamiha*, str. 1-19.
209 Muslim, br. 2326.
210 *Šerhu En-Nevevi*, 7:92.

Na osnovu spomenutog možemo zaključiti da je cjelokupna vjera ibadet. Dakle, vjera obuhvata kompletan život, ona nije ostavila ništa što nije pojasnila, počevši od bontona prilikom jela i pića, obavljanja fizioloških potreba, pa sve do vođenja države, ministarstva finansija, međunarodnog i kaznenog prava i međunarodnog odnosa zemalja u ratu i miru.

Ibadeti poput namaza, posta, zekata imaju važnu ulogu u vjeri, ali spomenuti ibadeti ne obuhvataju sve ibadete, već obuhvataju samo jedan dio ibadeta koje Allah Uzvišeni želi.

Musliman mora svoje ibadete, riječi, postupke, odnos prema ljudima i moral podrediti Allahovim propisima, želeći time pokornost Allahu i predanost Njegovom naređenju.[211]

Spomenut ćemo neke primjere iz Kur'ana, hadisa i života naših prethodnika, koji su potpuno razumjeli šta predstavlja ibadet.

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ. لَا شَرِيكَ لَهُۥ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُسْلِمِينَ.

Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, koji nema saučesnika; to mi je naređeno i ja sam prvi musliman." (El-En'am, 162–163)

Dokaz iz sunneta je hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem stoji: "Musliman koji nahrani svoju porodicu to će mu biti uračunato kao sadaka."[212]

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Jedna je žena izložena kazni u džehennemskoj vatri zbog mačke koju je svezala i nije je hranila niti pojila, a niti ju je pustila da lovi gmizavce."[213]

Spomenut ćemo dokaz iz života ashaba o općenitosti ibadeta. Naime, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu Musaa i Mu'aza b. Džebela, radijallahu anhuma, u Jemen, oni su se

[211] Omer El-Eškar: *Mekasidu el-mukelefin*, str. 46–47.

[212] Buhari, br. 55.

[213] Buhari, br. 3318.

sreli. U hadisu u kojem se navodi ovaj slučaj, kaže se da su razgovarali o učenju Kur'ana. Nakon što je Mu'az upitao Ebu Musaa o tome kako uči Kur'an i nakon što mu on odgovori, Ebu Musa upita njega: "A kako ga učiš ti, Mu'aze?" "Ja zaspim, a onda se probudim tokom noći i učim onoliko koliko mi Allah omogući, nadajući se nagradi za svoje spavanje kao što se nadam nagradi za svoje ustajanje" – odgovori mu Mu'az.[214] Iz riječi Mu'aza, radijallahu anhu, možemo zaključiti da Allah nagrađuje zbog svakodnevnih, uobičajenih radnji, ukoliko je namjera ispravna.

PETO: VRSTE IBADETA

Mnogo je vrsta ibadeta, a mi ćemo spomenuti samo neke od njih.

Dova

Dova u jeziku označava želju za Allahom. U časnom Kur'anu se dova spominje na mnogo mjesta u kontekstu ibadeta.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدْعُونِىٓ أَسْتَجِبْ لَكُمْ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ.

Gospodar vaš je rekao: "Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Oni koji iz oholosti neće da Mi se klanjaju – ući će, sigurno, u Džehennem poniženi." (Gafir, 60)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

فَٱدْعُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَـٰفِرُونَ.

Klanjate se zato Allahu, iskreno Mu ispovijedajući vjeru – pa makar to nevjernicima bilo mrsko. (Gafir, 14)

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا۟ لِى وَلْيُؤْمِنُوا۟ بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ.

A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu

[214] Buhari, br. 4342.

Mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na Pravom putu. (El-Bekare, 186)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

ٱدْعُواْ رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُعْتَدِينَ. وَلَا تُفْسِدُواْ فِى ٱلْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَٰحِهَا وَٱدْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا ۚ إِنَّ رَحْمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ ٱلْمُحْسِنِينَ.

Molite se ponizno i u sebi Gospodaru svome, ne voli On one koji se previše glasno mole. I ne pravite nered na Zemlji, kad je na njoj red uspostavljen, a Njemu se molite sa strahom i nadom; milost Allahova je doista blizu onih koji dobra djela čine. (El-A'raf, 55–56)

Uzvišeni Allah kaže:

فَلَا تَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَتَكُونَ مِنَ ٱلْمُعَذَّبِينَ.

Zato se mimo Allaha, ne moli drugom bogu – da ne bi bio jedan od onih koji će biti patnji podvrgnuti. (Eš-Šu'ara, 213)

Neki od razloga uslišavanja dove jesu: halal opskrba, da čovjek ne traži ono što je zabranjeno, poput grijeha i kidanja rodbinskih veza, naređivanje na dobro i odvraćanje od zla, ubjeđenje i konstantnost u dovi, skrušenost srca prilikom činjenja dove, odsustvo nemarnosti i grijeha, kao i težnja za iskrenošću u dovi.[215]

Tevessul[216] može biti u šerijatski ispravnoj dovi, kao što je tevessul Allahovim lijepim imenima[217] i uzvišenim svojstvima. Također, tevessul može biti u dovi za dobra djela za koja se insan može nadati da ih je Allah ukabulio. Tevessul je i traženje od pobožnih da prouče dovu, ali uslov je da pobožnjaci budu živi.

---

[215] Kahtani: *Ez-zikru ved-du'a ve el-iladž bi rukja minel-kitabi ves-sunneti,* str. 122.

[216] Tevessul u šerijatskoj terminologiji znači traženje propisanog i dozvoljenog načina kojim će se rob što više približiti Uzvišenom Allahu. (Abdullah el-Eseri, *Envau ve ahkamut-tevessuli-mešrui vel-memnu*, str. 25–28) (opaska prevodioca)

[217] Činjenje tevessula Allahovim lijepim imenima i uzvišenim svojstvima se smatra najboljom vrstom tevessula i najuzvišenijim vidom ibadeta. Tevessul Allahovim lijepim imenima postiže se dozivanjem i upućivanjem dove Allahu putem Njegovih imena, kao naprimjer: "O Milostivi, smiluj mi se!", ili: "O Sveznajući, poduči me!" i sl. (opaska prevodioca)

Učenjaci su govorili o propisanom tevessulu i mi ćemo spomenuti neke vrste.

Tevessul Allahovim lijepim imenima i uzvišenim svojstvima

Dokaz da je ovo jedna od vrsta tevessula su Allahove riječi:

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا۟ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ أَسْمَـٰٓئِهِۦ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ.

Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni! (El-A'raf, 180)

Primjer za ovu vrstu tevessula jeste da musliman kaže: "Allahu moj, molim Te, jer si Ti Milostivi, Samilosni, Dobri, oprosti mi." Ili da kaže: "Gospodaru moj, tako Ti Tvoje milosti, koja sve obuhvata, smiluj mi se i oprosti mi."[218]

Uzvišeni Allah kaže:

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ.

Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima... (El-A'raf, 180) Kada se kaže molite Allaha lijepim imenima, to obuhvata i Allahova svojstva.

Zaista, Allahova lijepa imena i Njegova svojstva pripadaju i pripisuju se Njemu Uzvišenom.[219] Dokaz za spomenuto imamo u dovi Sulejmana, alejhis-selam, u kojoj stoji:

وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَىَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَـٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَدْخِلْنِى بِرَحْمَتِكَ فِى عِبَادِكَ ٱلصَّـٰلِحِينَ.

Gospodaru moj, omogući mi da budem zahvalan na blagodati tvojoj, koju si ukazao meni i roditeljima mojim, i da činim dobra djela na zadovoljstvo tvoje, i uvedi me, milošću Svojom, među dobre robove Svoje! (En-Neml, 19)

---

218 *Ez-zikru ved-du'a vel-iladž bi rukja minel-kitabi ves-sunneti*, str. 99.

219 Isti izvor, str. 99; *Menhedžul-Kura'ni fi da'veti ila Allahi*, str. 165–166.

Tevessul dobrim djelima i pokornošću prema Allahu

Pod ovom vrstom tevesseula podrazumijeva se tevessul vjerovanjem, imanom, pokornošću, slijeđenjem Poslanika, sallallahu aleji ve sellem, i ljubavlju prema njemu. Potporu ovog tevessula možemo naći u riječima Uzvišenog Allaha:

ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ إِنَّنَآ ءَامَنَّا فَٱغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ

Oni koji budu govorili: "Gospodaru naš, mi, zaista, vjerujemo; zato nam oprosti grijehe naše i sačuvaj nas patnje u ognju!" (Ali Imran, 16)

U ovu vrstu tevessula spada i to da rob kaže: "Gospodaru moj, molim te vjerovanjem u Tebe, mojom ljubavlju prema Tebi, slijeđenjem suneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mi oprostiš." Ili da kaže: "Allahu, molim Te vjerovanjem i ljubavlju koju osjećam prema Tvome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mi podariš izlaz iz ove teške situacije."

Također je dozvoljeno da čovjek moli Allaha određenim dobrim djelom koje je uradio iz straha, bogobojaznosti i pokornosti prema Allahu, dželle šanuhu, a zatim da zamoli Allaha tim djelom, nadajući se da će mu dovu uslišati i primiti.[220]

Tevessul dovom pobožnjaka, ali pod uslovom da su pobožnjaci živi

Pod ovim tevessulom smatra se da musliman zatraži od svog brata muslimana, koji je živ i prisutan, da uputi dovu Gospodaru za njega. Ovo je također dozvoljena vrsta tevessula, čak se prenosi da su neki ashabi tražili od Poslanika, alejhis-selam, a i od drugih ashaba da upute dovu za njih.

Zabilježeno je u dva *Sahiha*[221] od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je držao hutbu petkom, a svijet je ustao i povikao: 'Allahov Poslaniče, velika je suša, drveće je požutjelo, stoka strada, pa zamoli Allaha da nam

[220] *Ez-zikru ved-du'a vel-iladž bi rukja minel-kitabi ves-sunneti*, str. 100.

[221] Kada se kaže dva Sahiha misli se na Buharijevu i Muslimovu zbirku hadisa. (opaska prevodioca)

spusti kišu!' On dva puta reče: 'Allahu, napoj nas! Allahu, napoj nas!' Tako mi Allaha, na nebu nije bilo ni oblačka, a odjednom se pojavio oblak i kiša je počela padati. On je sišao sa minbera i klanjao farz, a kiša je neprekidno padala do sljedećeg petka. Kad je (sljedećeg petka) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo držati hutbu, svijet je ponovo ustao i povikao: 'Kuće se ruše, a putevi prekidaju, pa zamoli Allaha da zaustavi kišu!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se osmjehnu, a onda kaza: 'Allahu, okreni je oko nas, a ne na nas! Oblaci iznad Medine se raziđoše, a kiša nastavi da pada oko nje. Na Medinu više nije pala nijedna kap. Tad sam posmatrao Medinu, izgledalo je kao da je u vijencu."[222]

Također, su drugovi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, činili tevessul dovom Abbasa, radijallahu anhu, a tu predaju bilježi imam Buhari.

Prenosi se od Enesa b. Malika, da je Omer b. El-Hattab prilikom suše molio za kišu bereketom El-Abbasa b. Abdulmuttaliba, govoreći: "Allahu, mi smo Ti se obraćali bereketom našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa si nas pojio. Sada Ti se obraćamo bereketom amidže našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, napoj nas!", pa ih je (veli Enes) napojio (spustivši im kišu).[223]

Što se tiče riječi – "... sada Ti se obraćamo bereketom amidže našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem", ashabi su tražili od amidže Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da prouči dovu. Prema tome, ovo su spomenute tri vrste tevessula koje su šerijatom dozvoljene, a sve mimo ove tri vrste su zabranjene i nemaju nikakve osnove, niti dokaza u šerijatu i obaveza svakog muslimana jeste da ih napusti i da ih se kloni.[224]

---

222 Buhari, br. 1021.

223 Buhari, br. 1010.

224 *Fikhu el-edije vel-ezkar*, str. 341.

Zavjetovanje

Zavjetovanje je da se uradi dobro djelo za koje u osnovi čovjek nije u obavezi da uradi, kao na primjer da neko kaže: "Tako mi Allaha ću postiti tri dana." Dakle, čovjek nije u obavezi da posti, ali je tu obavezu na sebe stavio zavjetovanjem.

Što se tiče samog zavjetovanja, ono je pokuđeno, čak ga neki učenjaci smatraju i zabranjenim, jer se može desiti da se čovjek zavjetuje nečim pa posle uvidi da nije kadar to ispuniti. A, ukoliko bi se zavjetovao, svoj zavjet bi morao ispuniti, osim ako je riječ o grijehu. Tako da onaj ko se zavjetovao svoj zavjet mora ispuniti, jer je u konstantnom dugu dok ga ne oduži.[225]

Uzvišeni Allah kaže:

يُوفُونَ بِٱلنَّذۡرِ وَيَخَافُونَ يَوۡمٗا كَانَ شَرُّهُۥ مُسۡتَطِيرٗا.

Oni su zavjet ispunjavali plašeći se Dana čija će kob svuda prisutna biti. (El-Insan, 7)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن نَّفَقَةٍ أَوۡ نَذَرۡتُم مِّن نَّذۡرٖ فَإِنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُهُۥۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٍ.

Za sve što potrošite i što zavjetujete – Allah, sigurno, za to zna! – A nevaljalima neće niko moći pomoći. (El-Bekare, 270)

Uzvišeni Allah kaže:

ثُمَّ لۡيَقۡضُواْ تَفَثَهُمۡ وَلۡيُوفُواْ نُذُورَهُمۡ وَلۡيَطَّوَّفُواْ بِٱلۡبَيۡتِ ٱلۡعَتِيقِ.

Neka potom sa sebe prljavštinu uklone, neka svoje zavjete ispune i neka oko Kuće drevne obilaze. (El-Hadž, 29)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko se zavjetuje da će biti pokoran Allahu, neka svoj zavjet ispuni. A ko se zavjetuje Allahu da će biti nepokoran, neka svoj zavjet ne ispunjava."[226]

Postoje određeni uslovi koji se moraju ispuniti prilikom zavjetovanja.

---

[225] *El-akidetu es-safije*, str. 274.

[226] Buhari, br. 6696. i 6700.

Prvi uslov jeste da zavjet bude isključivo pokornost Allahu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Nema zavjetovanja u grijehu prema Allahu i kidanju rodbinskih veza."[227]

Drugi uslov jeste da zavjet bude ono što čovjek može ispuniti. Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, ugleda nekog čovjeka kako stoji na suncu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita za njega, a prisutni rekoše: 'Ovo je Ebu Israil. Zavjetovao se da će ostati na suncu, da se neće sklanjati u hlad i da neće razgovarati, a da će (uz to) i postiti.' On reče: 'Recite mu neka razgovara, neka se skloni u hlad, neka sjedne, ali neka dovrši svoj post.'"[228]

Treći uslov jeste da zavjetovanje bude u vezi sa onim što čovjek posjeduje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Nema zavjetovanja u griješenju prema Allahu, niti u onome što sin Ademov ne posjeduje."[229]

Onaj ko se zavjetuje treba znati da zavjetovanjem ne može ostvariti ono što želi ili od sebe nešto otkloniti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Zavjet ne može ništa promijeniti od onoga što je Allah odredio, tako se samo od škrtice nešto izvuče."[230]

Dakle, zavjetovanje je vrsta ibadeta kojom se čovjek može približiti svome Gospodaru. Ukoliko bi se neko zavjetovao radi nekoga drugog, time bi počinio veliki širk, čime bi izašao iz vjere i njegovo boravište bilo bi Džehennem, jer je zabranjeno bilo koju vrstu ibadeta da usmjerimo nekom drugom, mimo Allahu. Na veliku žalost, svjedoci smo da mnogi ljudi svoje ibadete ne čine isključivo radi Allaha, dželle šanuhu.[231]

Oni kao takvi zasigurno lutaju u velikom neznanju o svojoj vjeri, i njima nema lijeka, osim znanja i vjerovanja u Allaha, koje će njihova srca živim učiniti.

---

227 Ebu Davud u *Sunnenu*, br. 3290.

228 Buhari, br. 6704.

229 Muslim u *Sahihu*, br. 4221.

230 Buhari u *Sahihu*, br. 6692.

231 *El-akidetu es-safije*, str. 278.

Prinošenje žrtve

Prinošenje žrtve u šerijatskoj terminologiji predstavlja klanje kurbana ili akike radi Allaha Uzvišenog, želeći time pokornost i blizinu svoga Gospodara.[232]

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

إِنَّآ أَعۡطَيۡنَٰكَ ٱلۡكَوۡثَرَ. فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنۡحَرۡ.

Mi smo ti, uistinu, mnogo dobro dali, zato se Gospodaru svome moli i kurban kolji. (El-Kevser, 1–2) Uzvišeni Gospodar nam poručuje da budemo iskreni u svojim molitvama i svojim kurbanima.[233]

Uzvišeni Allah kaže:

قُلۡ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحۡيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ.

Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova." (El-En'am, 162) Riječ *nusuk* (obredi) koja se spominje u ovome ajetu odnosi se na prinošenje žrtve.[234]

Prenosi Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu, da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo četiri stvari (riječi): "Allah je prokleo onoga ko žrtvu prinese u ime nekog drugog, a ne u Allahovo ime. Allah je prokleo onoga ko proklinje svoje roditelje. Allah je prokleo onoga ko utočiste pruža onome ko u vjeru unosi novotarije. Allah je prokleo onoga ko mijenja Allahove zakone na Zemlji."[235]

Proklinjanje roditelja je veliki grijeh. Što se tiče prinošenja žrtve nekom mimo Allaha Uzvišenog, pod time se misli na prinošenje žrtve kipovima, krstu, Musau, Isau, Kabi i tome slično. Sve spomenuto je strogo zabranjeno. Ovakva vrste prinošenja žrtve je zabranjena, bez obzira da li onaj ko prinosi žrtvu bio musliman, kršćanin ili jevrej.[236]

---

232 Isti izvor, str.280.

233 Isti izvor, str. 281. Preuzeto iz Tefsira Ibn Kesira.

234 *El-akidetu es-safije*, str. 281.

235 Muslim u *Sahihu*, br. 5096.

236 *Šerhu Nevevi ala Sahihi Muslim*, 4:656.

Prinošenje žrtve predstavlja ibadet i način na koji se može približiti Gospodaru, i upravo zbog toga obaveza je da bude isključivo radi Allaha.

Oslanjanje na Allaha

Oslanjanje na Allaha (tevekul) je čvrsto pouzdanje u ono što se nalazi kod Allaha i okretanje od svega onoga što se nalazi u rukama ljudi. Neko je kazao: "Tevekul je istinsko oslanjanje na Allaha i čvrsto ubjeđenje da je On dovoljan Svome robu."[237]

Oslanjanje na Allaha je jedan od ibadeta i ovaj ibadet treba da bude isključivo posvećen Allahu, tj. rob mora samo da se na Allaha oslanja i na taj način će upotpuniti svoj monoteizam i sačuvat će se od svih devijacija nevjerstva i neznanja. Uzvišeni Allah nam naređuje da se samo na Njega i ni na koga drugog ne oslanjamo.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱلْحَيِّ ٱلَّذِى لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِۦ ۚ وَكَفَىٰ بِهِۦ بِذُنُوبِ عِبَادِهِۦ خَبِيرًا.

Ti se pouzdaj u Živog, Koji ne može umrijeti, i veličaj Ga, i hvali! A dovoljno je to što grijehe robova Svojih zna. (El-Furkan, 58)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

إِنِّى تَوَكَّلْتُ عَلَى ٱللَّهِ رَبِّى وَرَبِّكُمْ ۚ مَّا مِن دَآبَّةٍ إِلَّا هُوَ ءَاخِذٌۢ بِنَاصِيَتِهَآ ۚ إِنَّ رَبِّى عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ.

Ja se uzdam u Allaha, u moga i vašeg Gospodara! Sve živo samo je Njemu potčinjeno; Gospodar moj je, zaista, na putu pravome. (Hud, 56)

Uzvišeni Allah kaže:

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱلْعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ. ٱلَّذِى يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ. وَتَقَلُّبَكَ فِى ٱلسَّٰجِدِينَ. إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ.

I pouzdaj se u Silnoga i Milostivog, Koji te vidi kada ustaneš da sa ostalima molitvu obaviš, jer On, doista, sve čuje i sve zna. (Eš-Šu'ara, 217–220)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

---

237 *El-Lubab*, str. 57.

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلًا.

... i u Allaha se pouzdaj, jer Allah je dovoljan zaštitinik. (En-Nisa, 81)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Kad biste se vi oslanjali na Allaha iskrenim tevekulom, On bi opskrbio i vas kao što opskrbljuje ptice. One osvanu gladne, a omrknu site."[238]

Traženje pomoći (el-isti'ane)

El-isti'ane je traženje pomoći isključivo od Allaha Uzvišenog, i ovo predstavlja jedan od ibadeta kojim se čovjek približava svome Gospodaru. Upravo zbog toga obaveza je pomoć (isti'ane) tražiti samo od Allaha.

Uzvišeni Allah kaže:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ.

Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo. (El-Fatiha, 5)

Ne obožavamo nikog osim Tebe, ni od koga drugog, mimo Tebe, pomoć ne tražimo. Odričemo se svih božanstva, mimo Tebe. Jedino Ti, Uzvišeni, posjeduješ snagu i moć. Niko nije dovoljno snažan da bi se mogao sačuvati od grijeha, niti je ko dovoljno jak da bi mogao ustrajati u pokornosti, osim ako ga Ti ne pomogneš na tom putu.[239]

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

قَٰلَ رَبِّ ٱحْكُم بِٱلْحَقِّ ۗ وَرَبُّنَا ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ.

"Gospodaru moj, presudi onako kako su zaslužili" – reče on. "A od Gospodara našega, Milostivoga, treba tražiti pomoć protiv onoga što vi iznosite." (El-Enbija, 112)

Prenosi se od Abdullaha ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Bio sam iza Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, pa mi on reče: 'O dječače, poučit ću te nekim riječima. Čuvaj Allaha, On će tebe čuvati, čuvaj Allaha, naći ćeš Ga ispred sebe, kada moliš, moli Allaha, a kada budeš tražio pomoć, traži je od Allaha, i znaj da se sav

238 *Silsiletul-ehadisi es-sahiha*, br. 310.

239 *Me'aridžul-kabul*, 2:452.

ummet sakupi da ti donese neku korist, ne bi ti donijeli osim ono što ti je Allah zapisao, a kad bi se sakupili da ti nanesu neku štetu, ne bi ti nanijeli štetu osim onoliko koliko ti je Allah propisao, podignuta su pera, a osušile su se stranice.'"[240]

Traženje spasa (el-istigase)

Traženje spasa je traženje pomoći radi spašavanja iz teškoće. Dakle, el-istigase je traženje spasa. Razlika između el-istigase i dove jeste u tome što je el-istagase traženje pomoći u poteškoćama, dok je dova općenitijeg karaktera, i ona se može uputiti Gospodaru u teškoći ili bilo kojem drugom stanju.[241]

Prema tome, el-istigasa je jedna od vrsta ibadeta, koju treba usmjeriti isključivo Allahu. Pomoć i spas (el-istigasu) ne treba tražiti ni od koga drugog osim od Allaha.

Uzvišeni Allah spominje el-istigasu u Svojoj veličanstvenoj knjizi:

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّى مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ.

I kada ste od Gospodara svoga pomoć zatražili, On vam se odazvao: "Poslat ću vam u pomoć hiljadu meleka koji će jedni za drugim dolaziti." (El-Enfal, 9)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

أَمَّن يُجِيبُ ٱلْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ ٱلسُّوٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ ٱلْأَرْضِ ۗ أَءِلَٰهٌ مَّعَ ٱللَّهِ ۚ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ.

Onaj Koji se nevoljniku, kad mu se obrati, odaziva, i Koji zlo otklanja i Koji vas na Zemlji namjesnicima postavlja. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Kako nikako pouku vi da primite! (En-Neml, 62)

Uzvišeni Allah kaže:

وَهُوَ ٱلَّذِى يُنَزِّلُ ٱلْغَيْثَ مِنۢ بَعْدِ مَا قَنَطُوا۟ وَيَنشُرُ رَحْمَتَهُۥ ۚ وَهُوَ ٱلْوَلِىُّ ٱلْحَمِيدُ.

On šalje kišu kad oni izgube svaku nadu i rasprostire blagoslov Svoj; On je zaštitnik pravi i jedini dostojan hvale. (Eš-Šura, 28)

---

240 Tirmizi *u Džami'u*, br. 2516.

241 *El-Lubab*, str. 57.

Jedna od dova koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio jeste: "O Ti, Živi, Postojani Održavatelju, Veličanstveni, Plemeniti, molim Te za Tvoju obilatu milost."[242]

Prenosi se od Sabita b. Dahaka, da je rekao: "U vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, živio je jedan munafik koji je uznemiravao muslimane, pa su neki odlučili da odu kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da traže pomoć (el-istigase) od ovog licemjera. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je rekao: 'Pomoć (el-istigase) se ne traži od mene već od Allaha.'"[243]

Strahopoštovanje

Strahopoštovanje je pokornost srca i ostalih dijelova tijela, iz strahopoštovanja i straha prema Allahu, kao i iz straha od stajanja pred Njim i od prijetnje Njegove, čime se želi ostvariti pokornost prema Allahu Uzvišenom.[244]

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ ٱلنَّاسَ قَدْ جَمَعُواْ لَكُمْ فَٱخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَٰنًا وَقَالُواْ حَسْبُنَا ٱللَّهُ وَنِعْمَ ٱلْوَكِيلُ.

One kojima je, kada su im ljudi rekli: "Neprijatelji se okupljaju zbog vas, treba da ih se pričuvate!" – to učvrstilo vjerovanje, pa su rekli: "Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar!" (Ali Imran, 173)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

ٱلَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَٰلَٰتِ ٱللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُۥ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا ٱللَّهَ ۗ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ حَسِيبًا.

Za one koji su Allahove poslanice dostavljali i od Njega strahovali, i koji se nikoga, osim Allah, nisu bojali. – A dovoljno je to što će se pred Allahom račun polagati! (El-Ahzab, 39)

---

242 Bilježi ga Hakim u *Mustedreku*; hadis: 1:22, 509. Sened ovog hadisa je ispravan, ali se sa tim ne slaže imam Zehebi.

243 *Tabareni fi el-kebir.* Prenosioci ovog hadisa su pouzdani.

244 *El-akidetu es-safije*, str. 309.

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ هُم مِّنْ خَشْيَةِ رَبِّهِم مُّشْفِقُونَ.

Oni koji iz bojazni prema Gospodaru svome strahuju... (El-Mu'minun, 57)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Tako mi Allaha, ja se najviše od svih vas bojim Allaha i najpobožniji sam Njemu, međutim ja postim i mrsim se, klanjam (noćni namaz), ali i spavam i ženim se. Ko odstupi od moga sunneta ne pripada meni!"[245]

Ova vrsta strahopoštovanja je vid ibadeta i kao takvu jedino je dozvoljeno usmjeriti Allahu, a onaj ko je bude usmjerio prema nekom drugom mimo Njega, počinio je širk i na taj način će uništiti svoj iman. Sa druge strane, kada se povećaju vjerovanje i iskrenost, na taj način se poveća i strahopoštovanje prema Gospodaru.[246]

Strah

Strah je drhtanje srca i pokretanje pri sjećanju na ono što donosi strah.[247] Strah je najkorisnija i najbolja stvar u vjeri, obuhvata sve vrste ibadeta i obaveza je da bude isključivo radi Allaha Uzvišenog.[248]

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَآءَهُۥ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ.

To vas je samo šejtan plašio pristalicama svojim, i ne bojte ih se, a bojte se Mene, ako ste vjernici! (Ali Imran, 175)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُم مِّنْ أَرْضِنَآ أَوْ لَتَعُودُنَّ فِى مِلَّتِنَا ۖ فَأَوْحَىٰٓ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ. وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ ٱلْأَرْضَ مِنۢ بَعْدِهِمْ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِى وَخَافَ وَعِيدِ.

Nevjernici su govorili poslanicima svojim: "Ili ćete vjere naše biti ili ćemo vas, doista, iz zemlje naše protjerati!" A poslanicima je Gospodar njihov objavljivao: "Mi ćemo nevjernike sigurno uništiti." (Ibrahim, 13–14)

---

245 Buhari u *Sahihu*, br. 5063.

246 *El-akidetu es-safije*, str. 312.

247 *Medaridžus-salikin*, 1:512.

248 *El-Lubab*, str. 65.

Uzvišeni Allah kaže:

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ جَنَّتَانِ.

A za onoga koji se stajanja pred Gospodarom svojim bojao, bit će dva perivoja... (Er-Rahman, 46)

Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ وَنَهَى ٱلنَّفْسَ عَنِ ٱلْهَوَىٰ. فَإِنَّ ٱلْجَنَّةَ هِيَ ٱلْمَأْوَىٰ.

A onome koji je pred dostojanstvom Gospodara svoga strepio i dušu od prohtjeva uzdržao, Džennet će boravište biti sigurno. (En-Nazi'at, 40–41)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Čuvajte se Vatre pa makar sa pola hurme."[249]

Onaj koji daje korist i štetu je Uzvišeni Allah. Prema tome, ne treba se plašiti ni od koga drugog mimo Allaha, dželle šanuhu.

Ljubav

Ljubav je osnova svake radnje i svakog početka. Apsolutno ništa ne može biti urađeno bez ljubavi i želje. Sa druge strane, ne može se ništa ostaviti ili napustiti osim uz postojanje ljubavi.

Prema tome, ljubav je kruna imana. Ko bude volio, mrzio, prezirao, davao, uskraćivao radi Allaha, upotpunit će na taj način svoj iman (vjerovanje).[250]

Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُلْ إِن كَانَ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَٰنُكُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَٰلٌ ٱقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَٰرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَجِهَادٍ فِى سَبِيلِهِۦ فَتَرَبَّصُوا۟ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ.

Reci: "Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od

---

249 Buhari u *Sahihu*, br. 6540.

250 Doktor Ahmed El-Hadad, *Ahlaku Nebijji, sallallahu alejhi ve sellem, fil-Kur'ani ve es-suneti*, 1:204.

Allaha i Njegova Posalnika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese. A Allah grešnicima neće ukazati na Pravi put." (Et-Tevba, 24)

Ovaj kur'anski ajet šalje veliku prijetnju i upozorenje onima koji budu davali prednost dunjaluku, ili bilo čemu drugome, nad ljubavlju prema Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ova ljubav treba biti iznad bilo koje druge ljubavi. Ova vrsta ljubavi iziskuje pokornost Allahu i Poslaniku, alejhis-selam, za razliku od ljubavi duše koja nekada želi dati prednost rodbini, imetku ili nekom drugom.[251]

Ova vrsta ljubavi neophodna je za vjerovanje (iman). Prema tome, vjernik se mora okititi ovom ljubavlju, a na to nam ukazuju riječi Allahu, dželle šanuhu:

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ إِذْ يَرَوْنَ ٱلْعَذَابَ أَنَّ ٱلْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعَذَابِ.

Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha. A da znaju mnogobošci da će onda kada dožive patnju – svu moć samo Allah imati i da će Allah strahovito kažnjavati. (El-Bekare, 165)

Plemeniti Kur'an nam ukazuje na znakove ljubavi prema Allahu i spominje sljedeće: slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poniznost prema vjernicima, ponos naspram nevjernika, borba na Allahovom putu, odsustvo straha od bilo čijeg prijekora, neprijateljski odnos prema neprijateljima.

Što se tiče slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na to nam ukazuje kur'anski ajet:

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ.

Reci, ako Allaha volite, mene slijedite, pa će Allah vas zavoljeti...(Ali Imran, 31)

[251] Isti izvor, 1:205.

Ovaj ajet je nazvan ajetom ljubavi.[252] Spomenuti ajet je glavni sudac svima koji tvrde da vole Allaha, a nisu na putu i sunnetu Poslanika, alejhis-selam.

Ko ne bude slijedio Poslanika, alejhis-selam, nije iskren u svojoj tvrdnji, sve dok ne bude slijedio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u njegovom govoru, tako i u njegovim postupcima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko bude uradio neko djelo koje nije od naše stvari (vjere) to se odbija."[253]

Što se tiče drugih znakova ljubavi, na njih nam Kur'an ukazuje:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَـٰفِرِينَ يُجَـٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ.

O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, pa Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve. (El-Maide, 54) Ovo su primjeri samo nekih vrsta ibadeta.

Ibadeti koje nije dozvoljeno uputiti drugom mimo Allahu

Učenjaci su napravili klasifikaciju ibadeta koje nikako nije dozvoljeno uputiti nekome drugom, mimo Allahu, dželle šanuhu, a neki od tih ibadeta ćemo navesti.

Ideološki ibadeti

Ovo je osnova svih ibadeta, a to je da rob bude ubijeđen da je Allah Jedan Jedini, Koji stvara i svime upravlja, On korist i štetu daje i On nema sudruga ni u čemu. Niko se na Sudnjem danu ne može ni za koga zauzimati bez Njegove dozvole i nema božanstva Koje istinski zaslužuje da bude obožavano, osim Njega.

---

[252] Doktor Ahmed el-Hadad, *Ahlaku Nebijji, sallallahu alejhi ve sellem, fil-Kur'ani ve es-suneh*, 1:207.

[253] Buhari u *Sahihu*, br. 2697.

Srčani ibadeti

Srčani ibadeti ne smiju biti upućeni bilo kome drugome, mimo Uzvišenom Allahu. Onaj ko bude ovaj ibadet posvetio nekome drugom mimo Allahu, počinio je širk. Neki od srčanih ibadeta su: strah, nada, želja, strahopoštovanje, skrušenost, ljubav, pokajanje, oslanjanje na Allaha, poniznost, traženje pomoći...

Verbalni ibadeti

Što se tiče verbalnih ibadeta, jedan od njih jeste izgovaranje riječi monoteizma (šehadeta). Nije dovoljno samo srcem povjerovati, već je neophodno vjerovanje jezikom izgovoriti. U ovu vrstu ibadeta spadaju i: traženje utočišta kod Allaha, traženje pomoći od Njega, dova, veličanje i zahvaljivanje Njemu i učenje Kur'ana.

Tjelesni ibadeti

U tjelesne ibadete spadaju namaz, post, hadždž, prinošenje žrtve, zavjetovanje itd...

Postoje i materijalni ibadeti poput zekata, različitih vrsta sadake, otkupa, kurbana, izdržavanja onih koje je obaveza izdržavati...[254]

ŠESTO: VRSTE NAJBOLJIH IBADETA

Najbolje djelo je ono djelo kojim je Allah zadovoljan i koje je neophodno u određenom vremenu. Prema tome, najbolji ibadet za vrijeme džihada (borbe na Allahovom putu) jeste samo učešće u džihadu. U tom trenutku učešće u džihadu je bolje od konstantnog noćnog namaza i dobrovoljnog posta.

Najbolji ibadet prema gostu jeste da se ugosti i da mu se da pravo koje mu pripada. Također, treba supruzi i porodici dati pravo koje im pripada.

Najbolji ibadet u praskozorju je namaz, učenje Kur'ana, dova, zikr i traženje oprosta. Također, najbolji ibadet tragaoca za znanjem jeste

[254] *El-akidetu fillah*, 236. str.

da se usmjeri i preda podučavanju neznalica i da se koncentriše na traženje znanja te da mu to bude glavna preokupacija.

Za vrijeme ezana najpreče je napustiti sve ono što čovjeka odvraća od ponavljanja riječi koje izgovara mujezin. A za vrijeme pet dnevnih namaza najbolje je obaviti ih predano, na najpotpuniji način, trudeći se da to bude u prvom namaskom vremenu u džamiji. Ukoliko džamija bude udaljena, nagrada zbog njene udaljenosti će biti uvećana.

Najbolje djelo u teškim situacijama jeste pomoći onima kojima je pomoć potrebna, pomoći ih svojim imetkom, ako su na rubu egzistencije, tijelom, pružiti riječ utjehe onome ko žali za nečim što je prošlo.

Najbolje prilikom učenja Kur'ana jeste da onaj ko uči Kur'an bude usredsređen i predan razmišljanju i razumijevanju onoga što uči. Prilikom učenja Kur'ana čovjek treba biti svjestan da se Allah njemu obraća i treba se svim svojim bićem predati kako bi ga na najbolji način shvatio. Mora biti odlučan da implementira sve ono što je Allah u Kur'anu naredio. Najveličanstvenije i najkorisnije za srce jeste činjenica da je Kur'an Allahov govor.

Za vrijeme boravka na Arefatu najbolje je Gospodaru dove upućivati i zikr Mu činiti, i ne postiti, jer post slabi čovjeka i njegovu intenzivnost u ovim ibadetima.

Prvih deset dana zul hidžeta najbolje je provesti u što većem intenzitetu ibadeta, naročito u izgovaranju riječi: Allahu ekber, la ilahe illallah i elhamdulillah. Ovo je bolje od neobavezne borbe na Allahovom putu.

U zadnjih deset dana ramazana najbolje je osamiti se u džamiji, tj. boraviti u itikafu, bez mnogo miješanja i kontakta sa ljudima. Osamljivanje u džamiji (itikafu), bolje je od podučavanja ljudi i čitanja Kur'ana[255], kako to smatra većina islamskih učenjaka.[256]

[255] Ovdje se pod čitanjem Kur'ana misli da on ljudima čita Kur'an.

[256] *Tehzibu Medaridžus-salikin*, 1:103.

Prilikom bolesti tvog brata muslimana, ili kada mu se smrt približi, najbolje je posjetiti ga i prisustvovati njegovoj dženazi i ukopu.

Kada se pojave iskušenja i ako te ljudi počnu uznemiravati, neophodno je da budeš strpljiv prilikom susreta sa njima i da se ne izoluješ od ljudi. Zaista, vjernik koji živi sa ljudima i strpljiv je na njihovom uznemiravanju, bolji je od vjernika koji se ne miješa sa ljudima i kojeg niko ne uznemirava.

Najbolje je biti u kontaktu sa ljudima kada je dobro (hair) u pitanju, jer je bolje biti učesnik u dobru, nego napustiti dobro. Sa druge strane, zlo je bolje napustiti, nego biti saučenik u njemu. Ukoliko čovjek procijeni da će svojim prisustvom umanjiti zlo ili ga u krajnjem slučaju eliminirati, onda je bolje biti sa narodom, nego se od njega izolirati.

Dakle, najbolje je tražiti Allahovo zadovoljstvo u svakom stanju i svakoj situaciji, i da čovjek bude posvećen izvršavanju naredbi i onoga što se od njega traži.[257]

SEDMO: SUĐENJE PO ŠERIJATU I NJEGOVA VEZA SA MONOTEIZMOM

Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa tevhidom uluhije[258]

Uzvišeni Allah je rekao:

مَا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ أَسۡمَآءٗ سَمَّيۡتُمُوهَآ أَنتُمۡ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلۡطَٰنٍۚ إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۚ أَمَرَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلۡقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ.

Oni koje, mimo Njega, obožavate – samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši – Allah o njima nikakva dokaza nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da samo Njemu u ibadetu budete. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna. (Jusuf, 40)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

---

257 *Tehzibu Medaridžus-salikin*, 1:103–104.

258 Tevhid el-uluhijje je Allahova jednoća u djelima njegovih stvorenja tj. u ibadetu njegovih stvorenja. (Opaska prevodioca)

لَآ إِكۡرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشۡدُ مِنَ ٱلۡغَيِّۚ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

U vjeru nije dozvoljeno silom nagoniti – pravi put se jasno razlikuje od zablude! Onaj ko ne vjeruje u taguta, a vjeruje u Allaha – drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti. – A Allah sve čuje i zna. (El-Bekare, 256)

Uzvišeni Allah je rekao:

ٱتَّخَذُوٓاْ أَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَٰنَهُمۡ أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلۡمَسِيحَ ٱبۡنَ مَرۡيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُوٓاْ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗاۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۚ سُبۡحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشۡرِكُونَ.

Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina, a naređeno im je da samo jednom Bogu ibadet čine – nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje oni Njemu ravnim smatraju. (Et-Tevba, 31)

Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa tevhidom rububije[259]

Allah, dželle šanuhu, kaže:

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۖ يُغۡشِي ٱلَّيۡلَ ٱلنَّهَارَ يَطۡلُبُهُۥ حَثِيثٗا وَٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتِۭ بِأَمۡرِهِۦٓۗ أَلَا لَهُ ٱلۡخَلۡقُ وَٱلۡأَمۡرُۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ.

Gospodar vaš je Allah, Koji je nebesa i Zemlju u šest vremenskih razdoblja stvorio, a onda svemirom zagospodario; On tamom noći prekriva dan, koji ga u stopu prati, a Sunce i Mjesec i zvijezde se pokoravaju Njegovoj volji. Samo On stvara i upravlja! Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova! (El-A'raf, 54)

[259] Allahova jednoća u Njegovim djelima u kojima je On Uzvišeni jedan jedini poput: stvaranja, opskrbljivanja stvorenja, upravljanja kosmosom i odlučivanja o svim stvarima i stvorenjima. (Opaska prevodioca)

Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa tevhidom esmai ve sifat[260]

Uzvišeni Allah kaže:

أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ أَبْتَغِى حَكَمًا وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ إِلَيْكُمُ ٱلْكِتَٰبَ مُفَصَّلًا ۚ وَٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَٰهُمُ ٱلْكِتَٰبَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُۥ مُنَزَّلٌ مِّن رَّبِّكَ بِٱلْحَقِّ ۖ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُمْتَرِينَ.

Zašto da pored Allaha tražim drugog sudiju, kad vam On objavljuje Knjigu potanko? A oni kojima smo Mi dali Knjigu dobro znaju da Kur'an objavljuje Gospodar tvoj istinito, zato ti ne sumnjaj nikako! (El-En'am, 114)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

ذَٰلِكُمْ حُكْمُ ٱللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ ۖ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ.

To je Allahov sud, On sudi među vama – a Allah sve zna i mudar je. (El-Mumtehine, 10)

Uzvišeni Allah kaže:

أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا نَأْتِى ٱلْأَرْضَ نَنقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا ۚ وَٱللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِۦ ۚ وَهُوَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ.

Zar oni ne vide da im Mi zemlju sužavamo umanjujući joj pogranične oblasti? A Allah sudi! niko ne može presudu Njegovu pobiti, i On brzo račun svidi. (Er-Ra'd, 41)

Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۖ يَقُصُّ ٱلْحَقَّ ۖ وَهُوَ خَيْرُ ٱلْفَٰصِلِينَ.

... pita se samo Allah, On sudi po pravdi i On je sudija najbolji. (El-En'am, 57)

Jedno od Allahovih imena kojim je Sebe predstavio Svojim robovima i koje spominje u Svojoj Knjizi i koje spominju poslanici i

[260] Tevhidul-esmai ve sifat označava vjerovanje da samo Allah posjeduje lijepa imena i savršena svojstva u kojima Mu niko nije sličan. To je vjerovanje u sve ono čime je Allah sam Sebe opisao i čime Ga je opisao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez zalaženja u kakvoću, poređenja, izvitoperivanja ili negiranja. (Opaska prevodioca)

vjerovjesnici jeste El-Hakim. Ime El-Hakim se spominje u Časnome Kur'anu na devedeset i četiri mjesta.

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ.

Ti si Sveznajući i Mudri... (El-Bekare, 32)

إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ.

Silan i Mudar! (El-Bekare, 129)

وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْخَبِيرُ.

On je Mudar i Sveznajući... (El-En'am, 18)

وَكَانَ ٱللَّهُ وَٰسِعًا حَكِيمًا.

Allah je neizmjerno dobar i mudar... (En-Nisa, 130)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ أَبْتَغِى حَكَمًا وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ إِلَيْكُمُ ٱلْكِتَٰبَ مُفَصَّلًا ۚ وَٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَٰهُمُ ٱلْكِتَٰبَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُۥ مُنَزَّلٌ مِّن رَّبِّكَ بِٱلْحَقِّ ۖ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُمْتَرِينَ.

Zašto da pored Allaha tražim drugog sudiju, kad vam On objavljuje Knjigu potanko? A oni kojima smo Mi dali Knjigu dobro znaju da Kur'an objavljuje Gospodar tvoj istinito, zato ti ne sumnjaj nikako! (El-En'am, 114)

Ovo, također, ukazuje na to da je jedno od Allahovih imena El-Hakem. Ime El-Hakem, Sudac, u Kur'anu se spominje na pet mjesta i to u množini.

Uzvišeni Allah kaže:

وَهُوَ خَيْرُ ٱلْحَٰكِمِينَ.

... jer On je sudija najbolji! (El-A'raf, 87)

وَأَنتَ أَحْكَمُ ٱلْحَٰكِمِينَ.

... Ti si od mudrih najmudriji (Hud, 45)

أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِأَحْكَمِ ٱلْحَٰكِمِينَ.

... zar Allah nije sudija najpravedniji?! (Et-Tin, 8)

El-Hakim je Onaj Koji sve savršeno stvara i svaku stvar stavlja na odgovarajuće mjesto.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

صُنْعَ ٱللَّهِ ٱلَّذِىٓ أَتْقَنَ كُلَّ شَىْءٍۚ.

… to je Allahovo djelo Koji je sve savršeno stvorio. (En-Neml, 88)

Allahovo ime El-Hakim je Onaj Koji svaku stvar stavlja na mjesto koje joj pripada. Također, Allahova mudrost (el-hikme) se ogleda u Njegovom stvaranju čovjeka.

Ako pogledaš u čovjekovo tijelo, razum i dušu, zasigurno ćeš primijetiti Allahovu mudrost u stvaranju. Jer Uzvišeni Allah čovjeka stvara u najljepšem obliku. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ فِىٓ أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ.

Mi čovjeka stavaramo u najljepšem obliku. (Et-Tin, 4) Ako pogledaš u čovjekov izgled, njegove mogućnosti i sposobnosti, vidjet ćeš Allahovu veličanstvenu mudrost.[261]

Također, jedno od značenja Allahove mudrosti, jeste mudrost u šerijatu koji je objavio u Svojoj Knjizi, putem Svoga poslanika, a Allah Uzvišeni za Svoju knjigu kaže da je Mudra.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

ذَٰلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ ٱلْـَٔايَٰتِ وَٱلذِّكْرِ ٱلْحَكِيمِ.

Ovo što ti kazujemo jesu ajeti i Kur'an mudri. (Ali Imran, 58)

I također, Uzvišeni kaže:

وَٱلْقُرْءَانِ ٱلْحَكِيمِ.

Tako Mi Kur'ana mudrog. (Jasin, 2)

Allahovi propisi su mudri u samim intencijama i tajnama, Njegov zakon je mudrost, Njegovo stvaranje, kreacija i Njegova sposobnost su mudrost.

Nekada ljudski razum zbog svoje ograničenosti ne može dokučiti mudrost šerijata. Određeni nadnaravni događaji se ne mogu razumjeti osim nakon nekoliko stoljeća, što nam ukazuju ljudska otkrića, kojih je sve više.

[261] Selman el-Avde: *Me'a Allah,* str. 184.

Dakle, nije ispravno zbog neznanja, ograničenosti ili nemogućnosti shvatanja nečega u određenom vremenu, prostoru, ili zbog nemogućnosti shvatanja određenog pojedinca ili zajednice degradirati i nakaradnim smatrati genijalnost i savršenost onoga što nam dolazi od našeg Gospodara.

Zaista je Allah najpravedniji sudija, Onaj Koji najbolje poznaje sve svjetove, najbolji Hranitelj, najljepši Stvoritelj. Nema nikakvih nedostataka u Njegovom upravljanju ili zakonu. Sve što kaže ili uradi, to bude popraćeno mudrošću i ispravnošću, pravedno, postojano i ispravno. Prema tome, Njegova djela i Njegove riječi su ispravne i postojane.[262]

U Kur'anu se nalaze iskrena i odgovarajuća rješenja, koja su sasvim prikladna. Autentični propisi koji su osnova života svakoga muslimana. U Kur'anu se nalaze rješenja za probleme čovječanstva, bez obzira radilo se o ekonomskim, političkim ili društvenim problemima. Također se u njemu nalaze opće smjernice koje ljude vode do ostvarenja mnogih ciljeva.[263]

Neosporno je da se apsolutna uputa nalazi u Časnome Kur'anu, koja obuhvata smjernice putem kojih se može popraviti život ljudi.

Prema tome, Uzvišeni Allah kaže:

هُوَ ٱلَّذِى بَعَثَ فِى ٱلْأُمِّيِّـۧنَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَـٰتِهِۦ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا۟ مِن قَبْلُ لَفِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ.

On je neukima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi. (El-Džum'a, 2)

Mudrost koja se spominje u ovom kur'anskom ajetu obuhvata i odnosi se na sunnet. Od Allahove, dželle šanuhu, mudrosti, jeste i to što je slao poslanike, koje je On odabrao od svih stvorenja.

Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

[262] Isti izvor, str. 186.

[263] Isti izvor, str. 186.

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ.

Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv. (Et-Tevba, 128)

Allah, dželle šanuhu, je za Svoje poslanike birao najbolje i najpotpunije, najrazumnije ljude, one koji su bili sposobni intelektualno, i na bilo koji drugi način, da dostave svoju poslanicu, kako bi bili dokaz čovječanstvu.

Upravo iz tog razloga Allah, dželle šanuhu, je odabrao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a onaj ko bude iščitavao i družio se sa njegovom sirom (životopisom), vidjet će da je imao veličanstvenu ulogu i mjesto.

Dakle, Allah Uzvišeni je iz tog razloga poslao čovječanstvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

لَقَدْ مَنَّ ٱللَّهُ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُواْ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِهِۦ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَإِن كَانُواْ مِن قَبْلُ لَفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ.

Allah je vjernike milošću Svojom obasuo kad im je jednog između njih kao poslanika poslao, da im riječi Njegove kazuje, da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi. (Ali Imran, 164)

Od Allahove mudrosti je slanje poslanika, objavljivanje knjiga koje su uputa čovječanstvu i kojima je Allah uspostavio dokaz.[264]

Također, od Allahove mudrosti jeste što On nadahnjuje mudrošću neke Svoje robove.

Allah, dželle šanuhu, je kazao:

يُؤْتِى ٱلْحِكْمَةَ مَن يَشَآءُ ۚ وَمَن يُؤْتَ ٱلْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِىَ خَيْرًا كَثِيرًا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُوْلُواْ ٱلْأَلْبَٰبِ.

On daruje znanje onome kome On hoće, a onaj kome je znanje darovano – darovan je blagom neizmjernim. A shvatiti mogu samo oni koji su razumom obdareni. (El-Bekare, 269)

[264] Isti izvor, str. 187.

Dakle, Allah dariva mudrost određenim Svojim robovima, koji znaju na koji način da prevaziđu probleme i krize, znaju kako da postupe u teškim situacijama, znaju koje mjesto pripada svakoj stvari.

Islamski ummet je u velikoj potrebi za mudracima i susretima sa njima, kako bi se muslimani okoristili od njihovog znanja i iskustva, ne bi li se sačuvali nepromišljenih poteza, te kako ne bi neočekivano bili žrtva, a da toga uopšte nisu svjesni.[265]

El-Hakem je Onaj Koji posjeduje sud, vlast i moć, bez Čijeg se dopuštenja ne može ništa dogoditi, i Koji svime upravlja. Allah, dželle šanuhu, kaže:

كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ.

Svakog časa On se zanima nečim. (Er-Rahman, 29)

El-Hakem je Onaj Koji propisuje šerijat. On dozvoljava ono što On želi, a isto tako zabranjuje ono što želi. Propis je ono što je On propisanim učinio, a vjera je ono što je On naredio ili zabranio. Ne može biti kažnjen zbog onoga što je presudio, niti može iko uzvratiti na Njegovu presudu.

Allah Uzvišeni je Onaj Koji posjeduje moć i Koji propisuje. Allah, dželle šanuhu, kaže:

أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ

Samo On stvara i upravlja! (El-A'raf, 54)

Riječi: *Ti si od mudrih najmudriji!* i *Sudija najbolji*, zasigurno nam potvrđuju Allahovu pravdu, milost, mudrost. U njegovoj zakonitosti ne postoji labilnosti i predrasude.

On daje prava koja zaslužuju čovjek i žena, dobar, loš, musliman, nevjernik, jak ili slab. U svakom stanju i situaciji On postupa pravedno, u miru ili ratu, i to je generalno pravilo bez bilo kakvog izuzetka.

Prema tome, obaveza svakog muslimana jeste da za svog glavnog sudiju uzme Kur'an i sunnet, Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,

[265] *Me'a Allah*, str. 187. str.

u svim stvarima. Bez obzira radilo se o decidnim stvarima, pojedinačnim ili kolektivnim, porodičnim, ličnim ili globalnim, političkim, ekonomskim, društvenim, medijskim i bilo kojim drugim.[266]

Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa vjerovanjem

Allah, dželle šanuhu, kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِى ٱلْأَمْرِ مِنكُمْۖ فَإِن تَنَٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا.

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u Onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše. (En-Nisa, 59)

Uzvišeni, je rekao:

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُواْ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوٓاْ إِلَى ٱلطَّٰغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوٓاْ أَن يَكْفُرُواْ بِهِۦ وَيُرِيدُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا.

Zar ne vidiš one koji tvrde da vjeruju u ono što se objavljuje tebi i u ono što je objavljeno prije tebe pa ipak žele da im se pred tagutom sudi, a naređeno im je da ne vjeruju u njega. A šejtan želi da ih u veliku zabludu navede. (En-Nisa, 60)

Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَاۚ.

Kad se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu, da im on presudi, samo reknu: "Slušamo i pokoravamo se!" – Oni će uspjeti. (En-Nur, 51)

Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa islamom

Osnova islama je predanost Allahu, poslušnost Njemu u ibadetima i odricanje i napuštanje širka.[267]

Uzvišeni Allah kaže:

---

266 Isti izvor, str. 188.

267 Abdurrahman el-Mahmud, *El-hukmu bigajri ma enzallah*, str. 22–27.

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَٱتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبْرَٰهِيمَ خَلِيلًا.

Ko je bolje vjere od onoga koji se iskreno preda Allahu, čineći još i dobra djela, i koji slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu? – A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja. (En-Nisa, 125)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ.

A onaj koji želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na onom svijetu nastradati. (Ali Imran, 85)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ تِبْيَٰنًا لِّكُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ.

Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve i kao uputu i milost i radosnu vijest za one koji jedino u Njega vjeruju. (En-Nahl, 89)

Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa dva šehadeta

Što se tiče prvog šehadeta, svjedočenja da nema drugog boga osim Allaha, o tome je bilo govora u poglavlju o tevhidul ibade i objašnjeno je sve ono što se tiče spomenutog.

Drugi dio šehadeta, svjedočenje da je Muhammed Allahov poslanik, možemo spomenuti sljedeće:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا۟ تَسْلِيمًا.

I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore. (En-Nisa, 65)

Uzvišeni kaže:

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ.
قُلْ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْكَٰفِرِينَ.

Reci: "Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!" – a Allah prašta i samilostan je. Reci: "Pokoravajte se Allahu i Poslaniku!" A ako oni glave okrenu – pa, Allah, zaista, ne voli nevjernike. (Ali Imran, 31–32)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟

… ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite... (El-Hašr, 7)

Ibadet usmjeren nekom drugom mimo Allahu je nevjerstvo

Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَلَا يُشْرِكُ فِى حُكْمِهِۦٓ أَحَدًا.

… a On ne uzima nikoga u odlukama Svojim kao ortaka. (El-Kehf, 26)

Uzvišeni kaže:

وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ.

… pa ako biste im se pokorili, i vi biste, sigurno mnogobošci postali. (El-En'am, 121)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

أَفَحُكْمَ ٱلْجَٰهِلِيَّةِ يَبْغُونَ ۚ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ.

Zar oni traže da im se kao u pagansko doba sudi? A ko je od Allaha bolji sudija narodu koji čvrsto vjeruje? (El-Maide, 50)

Ovo su neki od mnogobrojnih dokaza koji nam objašnjavaju povezanost suđenja po Allahovom sudu sa vjerovanjem u Allaha, dželle šanuhu.

OSMO: KORISTI KOJE PROIZLAZE IZ SUĐENJA PO ONOME ŠTO JE ALLAH OBJAVIO

Sukcesija i osnaživanje

Ukoliko bi čovječanstvo uspostavilo Allahovu vjeru, i prepustilo se Allahovoj presudi u tajnosti i javnosti, Allah bi takve osnažio i učinio da budu nasljednici na zemlji, kao što je to učinio sa onima koji su bili prije njih. To je apsolutno Allahov zakon na zemlji koji možemo naći u kur'anskim kazivanjima.

Imamo odličan primjer Jusufa, alejhis-selam, kojeg je Allah učinio nasljednikom vlasti, nakon što ga je stavio na velika iskušenja, koja je on strpljivo i na lijep način prihvatio, te se ispostavilo da je od dobročinitelja.

Uzvišeni Allah kaže:

وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى ٱلْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُ ۚ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَن نَّشَآءُ ۖ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ ٱلْمُحْسِنِينَ.

I tako Mi Jusufu dadosmo vlast u zemlji, boravio je ondje gdje je htio: milost svoju Mi dajemo onome kome hoćemo i ne dopuštamo da propadne nagrada onima koji dobra djela čine. (Jusuf, 56)

Musa, alejhis-selam, je želio objasniti svome narodu da će im Allah, ukoliko budu uspostavili Allahovu vjeru, podariti uspjeha i to je Allahov zakon na zemlji, jer su se oni plašili Faraona i njegovog naroda.

قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ ٱسْتَعِينُوا۟ بِٱللَّهِ وَٱصْبِرُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱلْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ وَٱلْعَٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

Musa reče narodu svome: "Molite Allaha da vam pomogne i budite strpljivi, zemlja je Allahova, On je daje u naslijeđe kome On hoće od robova Svojih; a lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali." (El-A'raf, 128)

Lijep završetak će biti na taj način što će naslijediti vlast na zemlji, a uslov za taj uspjeh jeste da budu bogobojazni i da uspostave Allahov zakon na zemlji.[268]

Nakon što je pomoć i pobjeda zakasnila, Musa, alejhis-selam, podsjeća svoj narod da će oni biti nasljednici na zemlji i kaže:

قَالُوٓاْ أُوذِينَا مِن قَبۡلِ أَن تَأۡتِيَنَا وَمِنۢ بَعۡدِ مَا جِئۡتَنَاۚ قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمۡ أَن يُهۡلِكَ عَدُوَّكُمۡ وَيَسۡتَخۡلِفَكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَيَنظُرَ كَيۡفَ تَعۡمَلُونَ.

"Zlostavljani smo" – rekoše oni – "prije nego što si nam došao, a i nakon što si nam došao!" A Musa reče: "Gospodar vaš će neprijatelja vašeg uništiti, a vas nasljednicima na Zemlji učiniti, da bi vidio kako ćete postupati." (El-A'raf, 129)

Zatim Uzvišeni Allah Svoje obećanje koje je dao ispunjava i kaže:

وَأَوۡرَثۡنَا ٱلۡقَوۡمَ ٱلَّذِينَ كَانُواْ يُسۡتَضۡعَفُونَ مَشَٰرِقَ ٱلۡأَرۡضِ وَمَغَٰرِبَهَا ٱلَّتِي بَٰرَكۡنَا فِيهَاۖ وَتَمَّتۡ كَلِمَتُ رَبِّكَ ٱلۡحُسۡنَىٰ عَلَىٰ بَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ بِمَا صَبَرُواْۖ وَدَمَّرۡنَا مَا كَانَ يَصۡنَعُ فِرۡعَوۡنُ وَقَوۡمُهُۥ وَمَا كَانُواْ يَعۡرِشُونَ.

A potlačenom narodu dadosmo u naslijeđe istočne i zapadne krajeve zemlje koju smo blagoslovili, i lijepo obećanje Gospodara tvoga sinovima Israilovim bilo je ispunjeno – zato što su trpjeli, a sa zemljom sravnismo ono što su faraon i narod njegov sagradili i ono što su podigli. (El-A'raf, 137)

Nakon što su naslijedili vlast na zemlji od onih koji su bili prije njih, Allah, dželle šanuhu, ih obasipa milošću i sigurnošću. Uzvišeni kaže:

وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى ٱلَّذِينَ ٱسۡتُضۡعِفُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَنَجۡعَلَهُمۡ أَئِمَّةً وَنَجۡعَلَهُمُ ٱلۡوَٰرِثِينَ. وَنُمَكِّنَ لَهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَنُرِيَ فِرۡعَوۡنَ وَهَٰمَٰنَ وَجُنُودَهُمَا مِنۡهُم مَّا كَانُواْ يَحۡذَرُونَ.

A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni milošću obaspemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo i da im na Zemlji vlast darujemo, a da faraonu i Hamanu i vojskama njihovim damo da dožive baš ono zbog čega su od njih strahovali. (El-Kasas, 5–6)

268 *Tefsirul-menar*, 9/81.

Uzvišeni Allah obećava vjernicima ovog ummeta ono što je obećao i vjernicima prijašnjih ummeta (naroda), kazavši:

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسۡتَخۡلِفَنَّهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ كَمَا ٱسۡتَخۡلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمۡ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرۡتَضَىٰ لَهُمۡ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعۡدِ خَوۡفِهِمۡ أَمۡنٗاۚ يَعۡبُدُونَنِي لَا يُشۡرِكُونَ بِي شَيۡـٔٗاۚ وَمَن كَفَرَ بَعۡدَ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ.

Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurnim namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah bezbjednošću zamijeniti; oni će se samo Meni klanjati, i neće druge Meni ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni – oni su pravi grešnici. (En-Nur, 55)

Ukoliko bi čovječanstvo realizovalo vjerovanje u životu i sudilo po Sudu Milostivom, Uzvišeni bi mu podario mnogobrojne plodove i koristi. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمۡ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرۡتَضَىٰ لَهُمۡ.

... i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi... (En-Nur, 55) Ukoliko se bude sudilo po Allahovom sudu, Allah će podariti mnogobrojne koristi i rezultate, poput nasljeđivanja vlasti na zemlji i sigurnosti.[269]

Allahovo obećanje je da će On pomoći ummet (narod) koji bude sudio po Allahovom Sudu, a na to nam ukazuju i historijske činjenice. Ne postoji razdoblje u historiji da su muslimani nadvladali svoje neprijatelje i da su napredovali u dunjalučkim sferama, a da nisu vjerovali, pridržavali se Kur'ana i radili po njegovim principima.[270]

Sigurnost i stabilnost

Uzvišeni Allah obećava onima koji budu ustrajni u monoteizmu i budu se klonili svake vrste politeizma, i koji budu vjerovali, dobra djela činili i sudili po Njegovom Sudu, da će im podariti sigurnost. Allah, dželle šanuhu, kaže:

269 Abdulaziz Mustafa, *El-hukmu ve tehakum fi hitabi el-vahji,* 1:673.

270 Mahmud ed-Dusari, *Hedžrul-Kur'anil-kerimi enva'uhu ve ahkamuhu,* str. 627.

ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَمۡ يَلۡبِسُوٓاْ إِيمَٰنَهُم بِظُلۡمٍ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلۡأَمۡنُ وَهُم مُّهۡتَدُونَ.

Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju; oni će biti na Pravom putu. (El-En'am, 82)

Ummet ne može ostvariti istinsku iskrenost u pokornosti svome Gospodaru, niti se može sačuvati od širka ukoliko ne sudi u potpunosti po Allahovom Sudu, bez bilo kakvog nedostatka u tome.

Ummeti (narodi) koji odstupaju od Allahovog zakona osjećaju strah i nesigurnost sa svih strana, jer su emanet i sigurnost dobrim dijelom nestali.

Uzvišeni Allah kaže:

أَفَأَمِنَ أَهۡلُ ٱلۡقُرَىٰٓ أَن يَأۡتِيَهُم بَأۡسُنَا بَيَٰتٗا وَهُمۡ نَآئِمُونَ. أَوَأَمِنَ أَهۡلُ ٱلۡقُرَىٰٓ أَن يَأۡتِيَهُم بَأۡسُنَا ضُحٗى وَهُمۡ يَلۡعَبُونَ. أَفَأَمِنُواْ مَكۡرَ ٱللَّهِۚ فَلَا يَأۡمَنُ مَكۡرَ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡقَوۡمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ. أَوَلَمۡ يَهۡدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلۡأَرۡضَ مِنۢ بَعۡدِ أَهۡلِهَآ أَن لَّوۡ نَشَآءُ أَصَبۡنَٰهُم بِذُنُوبِهِمۡۚ وَنَطۡبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ فَهُمۡ لَا يَسۡمَعُونَ.

A zar su stanovnici sela i gradova sigurni da ih Naša kazna neće snaći noću dok budu spavali? Ili su stanovnici sela i gradova sigurni da ih naša kazna neće stići danju dok se budu zabavljali? Zar oni mogu biti sigurni od Allahove kazne? Allahove kazne se ne boji samo narod kome propast predstoji. Zar nije jasno onima koji nasljeđuju zemlju prijašnjih stanovnika njezinih da ćemo i njih, ako budemo htjeli, zbog grijehova njihovih kazniti i srca njihova zapečatiti, pa savjet neće poslušati. (El-A'raf, 97–100)

Allah, dželle šanuhu, će spustiti mir i spokoj na vjernike i od njih će strah ukloniti, onda kada budu radili po Allahovom sudu i sudu Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Uzvišeni Allah kaže:

هُوَ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ لِيَزۡدَادُوٓاْ إِيمَٰنٗا مَّعَ إِيمَٰنِهِمۡۗ وَلِلَّهِ جُنُودُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا.

On uliva smirenost u srca vjernika da bi još više učvrstili vjerovanje koje imaju – a vojske nebesa i Zemlje su Allahove; Allah sve zna i mudar je. (El-Feth, 4)

Smirenost je zapravo sigurnost. Oni kojima je ulivena sigurnost su drugovi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, oni su osjetili sigurnost i smiraj na Hudejbiji, kada su se odazvali Allahu i Njegovom Poslaniku, alejhis-selam, i prihvatili njihovu (Allahovu i Poslanikovu, alejhis-selam) presudu.[271]

Ukoliko ljudi sprovedu Allahov Sud i njegove propise, zaštitit će imetak, krv i čast ljudi. Nijedan sud mimo šerijata ne može sačuvati pet elementarnih stvari, a to su: vjera, život, razum, čast i imetak.[272]

Zakoni koje je uspostavio čovjek ne postižu sigurnost i ne pružaju stabilnost u usporedbi s islamskim zakonodavstvom (šerijatom). Zemlje kako u prošlosti tako i u sadašnjosti troše ogromne svote novca kako bi osigurale i obezbijedile sigurnost, ali i pored toga ljudi ne dobijaju ni desetinu sigurnosti koje bi dobili ukoliko bi uspostavili neku od šerijatskih kazni kao naprimjer odsjecanje ruke.[273]

Pomoć i pobjeda

Uzvišeni Allah kaže:

وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ.
ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ أَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُوا۟ بِٱلْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا۟ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۗ
وَلِلَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلْأُمُورِ.

A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru njegovu pomažu – ta Allah je zaista moćan i silan – one koji će, ako im damo vlast na Zemlji, molitvu obavljati i milostinju udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih – A Allahu se na kraju sve vraća. (El-Hadždž, 40–41)

Allah će zasigurno pomoći one koji budu pomogli Njegovu vjeru, vjernike (evlije), koji pomažu Allahov Sud bili oni prvi ili potonji, kao što je pomogao muhadžire i ensarije, protiv Arapa, i kao što je

271 *Hedžrul-Kur'anil-azim,* str. 628.

272 Isti izvor, str. 628.

273 Isti izvor, str. 629.

pomogao muslimane protiv Persijanaca, Rimljana, koje su muslimani naslijedili na zemaljskoj vlasti.[274]

Allahov je zakon na Zemlji da će pomoći one koji budu pomogli Njegovu vjeru.

Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرۡكُمۡ وَيُثَبِّتۡ أَقۡدَامَكُمۡ.

O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti. (Muhammed, 7) Uzvišeni Allah kaže:

وَكَانَ حَقًّا عَلَيۡنَا نَصۡرُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ.

... a dužnost Nam je bila vjernike pomoći. (Er-Rum, 47)

Prema tome, stanje ovog ummeta, njegove pomoći i dostojanstva ili njegove slabosti i poniženja, ovisi od dosljednosti praktikovanja Allahove vjere i suđenja po Njegovom Sudu, kako u javnosti tako i u tajnosti. Implementacijom šerijata će se izvojevati pobjede, spustiti pomoć i dobiti prevlast na zemlji.[275]

Slava i čast

Allah, dželle šanuhu, kaže:

لَقَدۡ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكُمۡ كِتَٰبٗا فِيهِ ذِكۡرُكُمۡۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ.

Mi vam Knjigu objavljujemo u kojoj je slava vaša, pa zašto se ne opametite? (El-Enbija, 10)

U Kur'anu se nalaze slava i čast, na kraju ovog kur'anskog ajeta Uzvišeni kaže: *... pa zašto se ne opametite?* Allah postavlja pitanje zar se nećete opametiti, šta vas je drugo učinilo boljim od ostalih ljudi?[276]

Ovaj ummet neće osjetiti slavu i čast osim kada se bude pridržavao vjere i njenih propisa, i bude život uskladio sa Allahovim Sudom.

Omer b. Hattab, radijallahu anhu, je rekao: "Bili smo narod koji je bio najviše ponižen, pa nas je Allah počastio i uzdigao islamom. I kad

[274] El-Alusi, *Ruhul-bejan,* 17/164.

[275] *Hedžrul-Kur'anil-azim,* str. 630.

[276] Ibnul Dževzi, *Zadul Mesir,* 5/3419.

god budemo tražili ponos, ugled, dostojanstvo i čast u nečemu drugom mimo islama, Allah će nas poniziti i izgubit ćemo ugled i čast."[277]

Prema tome, postoji jaka veza između slave i poniženja ovog ummeta. Nikada ovaj ummet nije uživao slavu i čast, a da je bio daleko od vjere, niti je ikada bio ponižen, osim kada se udaljio od vjere.[278]

Dakle, ko želi slavu, neka je traži u pokornosti svome Gospodaru, jer Allah daje slavu, pa ju je zbog toga najpreče tražiti kod Njega.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

مَن كَانَ يُرِيدُ ٱلْعِزَّةَ فَلِلَّهِ ٱلْعِزَّةُ جَمِيعًا ۚ إِلَيْهِ يَصْعَدُ ٱلْكَلِمُ ٱلطَّيِّبُ وَٱلْعَمَلُ ٱلصَّٰلِحُ يَرْفَعُهُۥ ۚ وَٱلَّذِينَ يَمْكُرُونَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۖ وَمَكْرُ أُو۟لَٰٓئِكَ هُوَ يَبُورُ.

Ako neko želi veličinu pa – u Allaha je sva veličina! K Njemu se dižu lijepe riječi, i dobro djelo On prima. A one koji imaju rđave namjere čeka patnja nesnosna, i njihovo spletkarenje je rabota bezuspješna. (Fatir, 10)

Uzvišeni Allah kaže:

وَلِلَّهِ ٱلْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِۦ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَٰكِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ.

A snaga je u Allaha i Poslanika Njegova i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju. (El-Munafikun, 8)

Slava koju su imali prijašnji narodi mogu imati i sadašnji, ali pod uslovom da vode računa o Allahovim svetinjama, da implementiraju Allahov šerijat i da se pridržavaju Allahove vjere.[279]

Bereket u životu

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ ٱلْقُرَىٰٓ ءَامَنُوا۟ وَٱتَّقَوْا۟ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَٰتٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا۟ فَأَخَذْنَٰهُم بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ.

A da su stanovnici sela i gradova vjerovali i grijeha se klonili, Mi bismo im blagoslove i s neba i iz zemlje slali, ali, oni su poricali, pa smo ih

277 *Sahih et-tergib ve et-terhib,* br. 2893.

278 *Hedžrul-Kur'anil-azim,* str. 631.

279 Isti izvor, str. 631.

kažnjavali za ono što su zaradili. (El-A'raf, 96) Uzvišeni Allah poziva vjernike da se odazovu islamskom zakonodavstvu kako bi realizirali istinsko vjerovanje i bogobojaznost. Mogućnost i način da Allah spusti bereket sa nebesa jeste predanost Uzvišenom Allahu, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i Njegovom zakonodavstvu.[280]

Uputa i postojanost

Allah, dželle šanuhu, kaže:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُواْ فِيٓ أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيمًا. وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنِ ٱقْتُلُوٓاْ أَنفُسَكُمْ أَوِ ٱخْرُجُواْ مِن دِيَٰرِكُم مَّا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِّنْهُمْۖ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُواْ مَا يُوعَظُونَ بِهِۦ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتًا. وَإِذًا لَّءَاتَيْنَٰهُم مِّن لَّدُنَّآ أَجْرًا عَظِيمًا. وَلَهَدَيْنَٰهُمْ صِرَٰطًا مُّسْتَقِيمًا.

I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore. A da smo Mi njima naredili: "Poubijajte se!" – ili: "Iselite se iz zavičaja svog!" malo ko od njih bi to učinio. A kada bi oni onako kako im se savjetuje postupali, bilo bi im bolje i bili bi čvršći u vjeri. I tada bismo im Mi, sigurno, veliku nagradu dali i na Pravi put ih usmjerili. (En-Nisa, 65–68)

Slijeđenjem islamskog zakonodavstva i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se obećava veliko dobro. One koji budu slijedili ono što im se naređuje Allah će postajnim na uputi učiniti i niko im u pogledu vjere ne može nauditi.[281]

Uspjeh i pobjeda

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَاۚ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ. وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَخْشَ ٱللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ

Kad se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu da im on presudi, samo reknu: "Slušamo i pokoravamo se!" – Oni će uspjeti. Oni

[280] Isti izvor, str. 632.

[281] Ševkani, *Fethul-Kadir,* 1/732.

koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravali, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali – oni će postići ono što budu željeli. (En-Nur, 51–52)

Ovaj plemeniti ajet je objedinio uzroke uspjeha na dunjaluku i Ahiretu, a to su pokornost Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bogobojaznost i strah od Uzvišenog Allaha.[282]

Oprost grijeha i brisanje loših djela

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِذَا جَآءَكَ ٱلْمُؤْمِنَٰتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَىٰٓ أَن لَّا يُشْرِكْنَ بِٱللَّهِ شَيْـًٔا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَٰدَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَٰنٍ يَفْتَرِينَهُۥ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِينَكَ فِى مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَٱسْتَغْفِرْ لَهُنَّ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće bludničiti, i da neće djecu svoju ubijati, i da neće muževima tuđu djecu podmetati i da neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati – ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da im oprosti; Allah, zaista, mnogo prašta, i On je milostiv. (El-Mumtehine, 12)

Allah, dželle šanuhu, naređuje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da moli za oprost vjernicama koje polože prisegu na pokornost Allahu, subhanehu ve te'ala, i Poslaniku, alejhis-selam, i budu zadovoljne presudom Allaha i Poslanika. A Allah je milostiv i prašta onima koje su dale prisegu, kako se spominje u hadisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[283]

Prenosi se od Ubadea b. Samita, radijallahu anhu, koji kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u društvu svojih ashaba rekao: 'Dođite da mi date prisegu da Allahu nećete smatrati nikoga ravnim, da nećete krasti i biti nemoralni, da nećete ubijati vlastitu djecu, da nećete klevetati i lagati i da mi u dobru nećete nepokorni biti. Ko to ispuni, nagrada mu je kod Allaha osigurana. Ukoliko neko

[282] Tahir b. Ašur, *Et-tahriru ve Et-tenvir,* 18/221.

[283] *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 637.

nešto od toga uradi i na ovom svijetu bude kažnjen, ta kazna će mu biti otkup za ono što je počinio. Ukoliko nešto od toga učini, pa mu Allah to ne iznese na vidjelo, njegov slučaj će biti kod Allaha: ako htjedne, kaznit će ga, a ako htjedne, oprostit će mu!' I ja sam mu na to dao prisegu!"[284]

Suđenje po Allahovom sudu je suština pokajanja, koje će na Ahiretu Allah prihvatiti i grijehe oprostiti.

Društvo poslanika i iskrenih

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ فَأُوْلَٰٓئِكَ مَعَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ وَٱلصِّدِّيقِينَ وَٱلشُّهَدَآءِ وَٱلصَّٰلِحِينَ ۚ وَحَسُنَ أُوْلَٰٓئِكَ رَفِيقًا. ذَٰلِكَ ٱلْفَضْلُ مِنَ ٱللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ عَلِيمًا.

Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku bit će u društvu vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti! Ta blagodat će od Allaha biti, a dovoljno je to što Allah sve zna. (En-Nisa, 69–70)

Uzvišeni Allah je nazvao pokornošću presudu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni koji budu zadovoljni presudom Poslanika, alejhis-selam, i budu mu pokorni, kao takvi, uživat će u plemenitom društvu i na plemenitom mjestu, u blizini Allaha Plemenitog.

Ovu nagradu zaslužuju oni koji su sude onako kako je Allah, subhanehu ve te'ala, zadovoljan. Kao takvi uživat će u Firdevsu, najvišem stupnju u Džennetu, u društvu plemenitih, a ima li boljeg društva od poslanika, iskrenih, šehida i dobrih. Ko bude uspostavio šerijat u svome životu i bude slijedio poslanike, bit će proživljen u njihovom društvu i sa njima će biti u Firdevsu, a tu mogućnost imaju svi oni koji budu slijedili put vjerovjesnika, iskrenih, dobrih, šehida...[285]

---

[284] Buhari, br. 3892.

[285] *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 636–639.

DEVETO: NEGATIVNE POSLJEDICE SUĐENJA MIMO ALLAHOVOG SUDA

Suđenje nekim drugim sudom mimo Allahovim ostavlja negativne posljedice kako na dunjaluku tako i na Ahiretu. Negativne posljedice na dunjaluku mogu biti društvenog, političkog i ekonomskog karaktera. Upravo iz tog razloga život postaje velika smutnja na oba svijeta.

Uzvišeni Allah nas je upozorio u Svojoj Knjizi o pogubnosti suđenja drugim sudom mimo Allahovim, rekavši:

فَلْيَحْذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِۦٓ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ.

Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe. (En-Nur, 63)

Neka se pripazi onaj ko radi suprotno principima šerijata Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo to javno ili tajno. Neka se pripazi *kakvog iskušenja, da ga ne stigne.* Ta iskušenja mogu biti iskušenja srca, poput nevjerstva, licemjerstva i novotarija. *Ili će ih patnja bolna snaći*, a patnja može biti u vidu ubistva, odmazde, zatvora i tome slično.[286]

Zajednice i narodi u kojima vladari sude drugim sudom mimo Allahovim plaćaju peh (porez) svojim imecima, čašću i mladim intelektom. Ovo nisu sve negativne posljedice. Pored spomenutih negativnih posljedica suđenja mimo Allahovim sudom jeste pojava gladi, straha i težak život, a na taj način može se izazvati i Allahova srdžba kako na dunjaluku tako i na Ahiretu.[287]

U narednim redovima ćemo spomenuti neke od dunjalučkih i ahiretskih posljedica koje su uzrok napuštanja Allahovog suda.

Tvrdoća srca

Uzvišeni Allah kaže:

وَمِنَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّا نَصَٰرَىٰٓ أَخَذْنَا مِيثَٰقَهُمْ فَنَسُواْ حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُواْ بِهِۦ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ ٱلْعَدَاوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ ٱللَّهُ بِمَا كَانُواْ يَصْنَعُونَ.

286 Isti izvor, str. 642.

287 *El-hukmu ve et-tehakum fi hitabi el-vahji*, 2:705–710.

Mi smo zavjet prihvatili od onih koji govore: "Mi smo kršćani" – ali su i oni dobar dio onoga čime su bili opominjani izostavili, zato smo među njih neprijateljstvo i mržnju do Sudnjeg dana ubacili; a Allah će ih sigurno obavijestiti o onome što su radili. (El-Maide, 13)

Nakon što su prekršili Allahu dati ugovor da će biti pokorni i poslušni, i nakon što su se okrenuli od kur'anskih principa i onoga što je Allah objavio, zapostavivši rad po Kur'anu, Allah im je srca krutim učinio tako da zbog tvrdoće srca do njih ne dopiru savjeti i zaista je to najveća kazna koja može zadesiti srce, jer njega (srce) ne dotiču odgojni principi. U takvom srcu se neće ništa povećati osim propast.[288]

Ovo je slučaj sa svima onima koji budu zanemarili i degradirali Allahov zakon povodeći se svojim razumom ili svojim strastima.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَٰوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ.

Reci ti Meni ko će uputiti onoga koji je strast svoju za boga svoga uzeo, onoga koga je Allah, znajući ga, u zabludi ostavio i sluh njegov i srce njegovo zapečatio, a pred oči njegove koprenu stavio? Ko će mu, ako neće Allah, na pravi put ukazati? Zašto se na urazumite? (El-Džasije, 23)[289]

Udaljenost od istine

Uzvišeni Allah kaže:

يَٰدَاوُۥدُ إِنَّا جَعَلْنَٰكَ خَلِيفَةً فِى ٱلْأَرْضِ فَٱحْكُم بَيْنَ ٱلنَّاسِ بِٱلْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ ٱلْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَضِلُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌۢ بِمَا نَسُوا۟ يَوْمَ ٱلْحِسَابِ.

O Davude, Mi smo te namjesnikom na zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću da te ne odvede s Allahova puta; one koji skreću s Allahova puta čeka teška patnja na onom svijetu zato što su zaboravljali na Dan u kome će se račun polagati. (Sad, 26)

Opšte je poznato da poslanik Davud, alejhis-selam, nije sudio na nezakonit i nakaradan način, niti se povodio za svojom strašću koja

[288] *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 643.

[289] Isti izvor, str. 643.

bi ga odvela sa Pravoga puta. Već Uzvišeni Allah naređuje Svojim poslanicima da svojim narodima sude po pravdi i zabranjuje im da se povode za svojim strastima.[290]

Došlo je nedvosmisleno upozorenje i opasnost onima koji se povode za svojim strastima i koji im daju prednost nad Allahovim propisima. Nijedan vjernik, niti vjernica nemaju pravo izbora kada je u pitanju Allahova i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, presuda. Ono što je Allah naredio to se mora slijediti i zasigurno ono što Poslanik, alejhis-selam, želi apsolutna je istina.. Onaj ko ne bude slijedio Allahova naređenja i Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet, bit će od onih koji su zalutali. Allah je Taj Koji postavlja cilj, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodi do tog cilja. Onaj ko zapostavi ono što Allah traži i ne bude slušao smjernice Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bit će od zalutalih.[291]

Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًا مُّبِينًا.

Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahođenju postupe. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša, taj je sigurno skrenuo s Pravog puta. (El-Ahzab, 36)

Mogućnost upadanja u licemjerstvo

Uzvišeni Allah kaže: *Kad im se kaže*:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ رَأَيْتَ ٱلْمُنَٰفِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا. فَكَيْفَ إِذَآ أَصَٰبَتْهُم مُّصِيبَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَآءُوكَ يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ إِنْ أَرَدْنَآ إِلَّآ إِحْسَٰنًا وَتَوْفِيقًا.

"Prihvatite ono što Allah objavljuje, i Poslanika!" – vidiš licemjere kako se od tebe sasvim okreću. A šta će tek biti kad ih, zbog djela ruku njihovih, pogodi kakva nesreća, pa ti dođu kunući se Allahovom: "Mi smo samo htjeli da učinimo dobro i da bude sloge." (En-Nisa, 61–62)

290 *Advaul-bejan*, 7:28.

291 *Tefsirul-kebir*, 25:183.

Zasigurno će biti iskušan licemjerstvom onaj ko bude prezirao Allahov zakon i ono što je On propisao sve dotle dok im Allah srca ne obavije licemjerstvom. Oni misle da svoje licemjerstvo mogu prekriti, ali Allah će njihovo licemjerstvo na osnovu onoga što govore objelodaniti. Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

أَمْ حَسِبَ ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن لَّن يُخْرِجَ ٱللَّهُ أَضْغَٰنَهُمْ. وَلَوْ نَشَآءُ لَأَرَيْنَٰكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُم بِسِيمَٰهُمْ ۚ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِى لَحْنِ ٱلْقَوْلِ ۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَٰلَكُمْ.

Zar oni bolesnih srca misle da Allah zlobe njihove na vidjelo neće iznijeti? A da hoćemo, Mi bismo ti ih, uistinu, pokazali i ti bi ih, sigurno, po biljezima njihovim poznao. Ali, ti ćeš ih poznati po načinu govora njihova. A Allah zna postupke vaše. (Muhammed, 29–30)

Riječ *edgan* označava mržnju, zavist, neprijateljstvo prema islamu njegovim sljedbenicima i onima koji ga pomažu.[292]

Lahnul kavl označava ono što proizlazi iz njihovih riječi koje ukazuju na njihove namjere, bez obzira da li će to iskazati transparentno ili ne.

Licemjeri se konstantno ismijavaju sa Allahovim šerijatom i onima koji ga slijede, zanemaruju ono što je Uzvišeni Allah objavio i odvraćaju od Allahova puta. Bilo im je žao što je njihovo licemjerstvo razotkriveno zbog toga što su se izrugivali i što su mu leđa okretali.

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

يَحْذَرُ ٱلْمُنَٰفِقُونَ أَن تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُم بِمَا فِى قُلُوبِهِمْ ۚ قُلِ ٱسْتَهْزِءُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ مُخْرِجٌ مَّا تَحْذَرُونَ. وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ وَرَسُولِهِۦ كُنتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ. لَا تَعْتَذِرُوا۟ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَآئِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ مُجْرِمِينَ.

Licemjeri se plaše da se vjernicima ne objavi sura koja bi im otkrila ono što je u srcima licemjera. Reci: "Samo se vi rugajte, Allah će doista na vidjelo iznijeti ono čega se vi plašite." A ako ih zapitaš, oni će sigurno reći: "Mi smo samo razgovarali i zabavljali se." Reci: "Zar se niste Allahu

[292] *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 645.

i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovu rugali? Ne ispričavajte se! Jasno je da ste nevjernici, a tvrdili ste da ste vjernici." Ako nekima od vas i oprostimo, druge ćemo kazniti zato što su krivci. (Et-Tevba, 64–66)

Uskraćenost pokajanja (tevbe)

Uzvišeni Allah kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ لَا يَحۡزُنكَ ٱلَّذِينَ يُسَٰرِعُونَ فِي ٱلۡكُفۡرِ مِنَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِأَفۡوَٰهِهِمۡ وَلَمۡ تُؤۡمِن قُلُوبُهُمۡۛ وَمِنَ ٱلَّذِينَ هَادُواْۛ سَمَّٰعُونَ لِلۡكَذِبِ سَمَّٰعُونَ لِقَوۡمٍ ءَاخَرِينَ لَمۡ يَأۡتُوكَۖ يُحَرِّفُونَ ٱلۡكَلِمَ مِنۢ بَعۡدِ مَوَاضِعِهِۦۖ يَقُولُونَ إِنۡ أُوتِيتُمۡ هَٰذَا فَخُذُوهُ وَإِن لَّمۡ تُؤۡتَوۡهُ فَٱحۡذَرُواْۚ وَمَن يُرِدِ ٱللَّهُ فِتۡنَتَهُۥ فَلَن تَمۡلِكَ لَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ شَيۡـٔٗاۚ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَمۡ يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمۡۚ لَهُمۡ فِي ٱلدُّنۡيَا خِزۡيٞۖ وَلَهُمۡ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٞ.

O Poslaniče, neka te ne zabrinjava to što brzo nevjerovanje ispoljavaju oni koji ustima svojim govore: "Vjerujemo!" a srcem ne vjeruju, i Jevreji koji izmišljotine mnogo slušaju i koji tuđe riječi rado prihvataju, a tebi ne dolaze, koji smisao riječima s mjesta njihovih izvrću i govore: "Ako vam se ovako presudi, onda pristanite na to, a ako vam se ne presudi, onda nemojte pristati!" A onoga koga Allah želi u njegovoj zabludi da ostavi, ti mu Allahovu naklonost ne možeš nikako osigurati. To su oni čija srca Allah ne želi da očisti; njih na ovom svijetu čeka poniženje, a na Onom svijetu patnja golema. (El-Maide, 41)

Ovi ajeti objavljeni su o onima koji brzo nevjerovanje ispoljavaju i napuštaju pokornost Allahu i Njegovu Poslaniku, dajući prednost svojim nazorima i htijenjima nad vjerozakonima Uzvišenog Allaha, "oni koji ustima svojim govore 'vjerujemo!' a srcem ne vjeruju", tj. vjerovanje ispoljavaju svojim jezikom, a srca su im pusta i prazna i lišena njega i ovo su licemjeri.[293]

Zapravo grijeh licemjera jeste odstupanje od Allahova zakona, nekada to bude udaljavanjem, a nekada izmjenjivanjem njegovih načela, shodno njihovim požudama, strastima i dunjalučkim interesima.

---

293 *Tefsir Ibn Kesir*, 3:136. *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 647.

Prema tome, kazne su im bile shodno težini njihovog grijeha i na taj način pokajanje (tevba) im biva uskraćena. Uzvišeni Allah kaže:

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَمْ يُرِدِ ٱللَّهُ أَن يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ

... to su oni čija srca Allah ne želi da očisti... (El-Maide, 41)

Allah, subhanehu ve te'ala, je takvima srca zapečatio i ne mogu se pokajati za svoju zabludu i nevjerstvo, štaviše Allah ne želi da njihova srca očisti od nečistoća kufra i širka.[294]

Ovaj kur'anski ajet nam govori o onima koji sude šerijatskim sudom isključivo slijedeći svoju strast. Ukoliko presuda bude u njihovu korist, oni bivaju zadovoljni, a ukoliko se ne presudi u njihovu korist, to izaziva srdžbu kod takvih. To nedvosmisleno ukazuje na nečistotu srca. Sa druge strane, onaj ko sudi Allahovim sudom i zadovoljan je presudom bez obzira da li presuda odgovarala njegovim strastima ili ne on je zadovoljan, to definitivno ukazuje na čistoću srca. Zaista je čistoća srca uzrok svakog haira.

Čistota srca je glavni razlog ispravnoga govora i djelovanja.[295] Nečistota srca jevreja i kršćana je njihovo poniženje koje će ih zahvatiti sa svih strana.

Uzvišeni Allah kaže:

لَهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا خِزْىٌ وَلَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

Na ovome svijetu doživjet će sramotu, a na onom svijetu patnju veliku. (El-Bekare, 114)

Poniženje Jevreja se ogleda u laži, kada su htjeli da sakriju sveti tekst koji govori o propisu kamenovanja i uzimanja džizje od njih. A poniženje munafika se ogleda u tome što su njihove laži i strah od borbe na Allahovom putu raskrinkane.[296]

Odvraćanje od Allahova puta

Uzvišeni Allah kaže:

---

294 *Tefsir Et-Taberi*, 4:209. *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 647.

295 *Tefsiru Es-sa'di*, 1:485.

296 *El-hukmu ve et-tehakum fi hitabi el-vahji*, 2:718.

ٱشۡتَرَوۡاْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ ثَمَنٗا قَلِيلٗا فَصَدُّواْ عَن سَبِيلِهِۦٓۚ إِنَّهُمۡ سَآءَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ.

Oni Allahove ajete za ono što malo vrijedi zamjenjuju, pa od puta Njegova odvraćaju; zaista je ružno kako postupaju. (Et-Tevba, 9)

Ovaj kur'anski ajet nam govori o arapskim mušricima, koji su napustili ono što je Allah propisao zbog bezvrijednog i prolaznog dunjaluka i koji su ljude odvraćali od islama. Postoje dvije skupine ehlul kitabija o kojima nam Kur'an govori:

فَبِظُلۡمٖ مِّنَ ٱلَّذِينَ هَادُواْ حَرَّمۡنَا عَلَيۡهِمۡ طَيِّبَٰتٍ أُحِلَّتۡ لَهُمۡ وَبِصَدِّهِمۡ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ كَثِيرٗا. وَأَخۡذِهِمُ ٱلرِّبَوٰاْ وَقَدۡ نُهُواْ عَنۡهُ وَأَكۡلِهِمۡ أَمۡوَٰلَ ٱلنَّاسِ بِٱلۡبَٰطِلِۚ وَأَعۡتَدۡنَا لِلۡكَٰفِرِينَ مِنۡهُمۡ عَذَابًا أَلِيمٗا.

لَّٰكِنِ ٱلرَّٰسِخُونَ فِي ٱلۡعِلۡمِ مِنۡهُمۡ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَۚ وَٱلۡمُقِيمِينَ ٱلصَّلَوٰةَۚ وَٱلۡمُؤۡتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ أُوْلَٰٓئِكَ سَنُؤۡتِيهِمۡ أَجۡرًا عَظِيمًا.

I zbog teškog nasilja jevreja mi smo im neka lijepa jela zabranili koja su im bila dozvoljena, i zbog toga što su mnoge od Allahova puta odvraćali i zato što su kamatu uzimali, a bilo im je zabranjeno, i zato što su tuđe imetke na nedozvoljen način jeli. A za nevjernike među njima Mi smo kaznu bolnu pripremili. Ali onima među njima koji su u nauku sasvim upućeni, i pravim vjernicima – oni vjeruju u ono što se objavljuje tebi i u ono što je objavljeno prije tebe – naročito onima koji molitvu obavljaju i onima koji zekat daju i u Allaha i u Onaj svijet vjeruju – njima ćemo, sigurno, veliku nagradu dati. (En-Nisa, 160–162)

Ovo je skupina kojoj Uzvišeni Allah prijeti bolnom patnjom, zbog primanja mita i odvraćanja ljudi od Allahove vjere, kao i jedenja kamate i imetka ljudi na nezakonit način. Sa druge strane vidjet ćemo skupinu koja zaslužuje veliku nagradu, zbog toga što vjeruju u sadašnji šerijat i prijašnje šerijate koji su derogirani. Zasigurno su oni odličan primjer koji treba slijediti.[297]

[297] *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 649.

Prema tome, bliska je veza ove dvije skupine, onih koji izvrću Allahove propise i onih koji odvraćaju od Allahova puta i kao takvi zaslužuju prokletstvo i udaljenost od Allahove milosti.

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

أَن لَّعۡنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ. ٱلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَيَبۡغُونَهَا عِوَجٗا وَهُم بِٱلۡأٓخِرَةِ كَٰفِرُونَ.

Neka Allahovo prokletstvo ostane nad onima koji su se prema sebi ogriješili, koji su od Allahova puta odvraćali i nastojali ga iskriviti, i koji u Onaj svijet nisu vjerovali! (El-A'raf, 44–45)

Nestajanje sigurnosti i pojava destabilizacije i nereda

Allah, dželle šanuhu, kaže:

كَلَّآ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لَيَطۡغَىٰٓ. أَن رَّءَاهُ ٱسۡتَغۡنَىٰٓ.

Uistinu, čovjek se uzobijesti čim se neovisnim osjeti. (El-Alek, 6-7)

Zaista tiranija postane preovlađujuća osobina kod čovjeka kada se udalji od Allahovog šerijata, ako bismo samo razmisli o kur'anskom opisu čovjeka kada je udaljen od vjerovanja, vidjeli bismo da je on slabašno biće, zaboravan je prema dobru kojim je obasut, a nepravedan prema obavezama koje ga sljeduju.

On kao takav negira i nezahvalan je na blagodatima i raspravlja se kada je istina u pitanju, negira Allahovu dobrotu prema njemu, tvrdica je prema onome što od dunjaluka posjeduje i vrlo je antagonističan. Također, pada u očaj ako ga neko dobro mimoiđe i vrlo je paničan ako ga neka nevolja ili bol zadese.

Zaista sigurnost u zajednici se može ostvariti ukoliko se bude sproveo Allahov zakon na zemlji. Allah je odabrao one koji budu implementirali šerijat u svojim životima, a uzrok sigurnosti je implementacija šerijata.

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَمۡ يَلۡبِسُوٓاْ إِيمَٰنَهُم بِظُلۡمٍ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلۡأَمۡنُ وَهُم مُّهۡتَدُونَ.

Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju; oni će biti na Pravome putu. (El-En'am, 82)

Ako biste pogledali zajednice u kojima se ne sudi po šerijatu, vidjeli biste mnogobrojna ubistva, silovanja, rasprostranjenost razvrata, zinaluk, izdaju, prolijevanja krvi, razbojništva, špijuniranje, zavist, oskudicu, nepravdu... Ovo su devijacije koje su proširene u nesigurnim sredinama u kojima se ne sudi po šerijatu.

Rasprostranjenost neprijateljstva i mržnje

Uzvišeni Allah kaže:

وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ يَدُ ٱللَّهِ مَغْلُولَةٌ ۚ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا۟ بِمَا قَالُوا۟ ۘ بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَآءُ ۚ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ طُغْيَٰنًا وَكُفْرًا ۚ وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ.

A to što ti objavljuje Gospodar tvoj pojačat će kod mnogih od njih zabludu i nevjerovanje. Mi smo ubacili među njih neprijateljstvo i mržnju sve do Smaka svijeta. (El-Maide, 64)

Jevreji nakon što su se suprotstavili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nakon što su ga u laž utjerali, nisu slijedili njegov šerijat. Allah, dželle šanuhu, nas obavještava da se njihova srca neće nikada ujediniti, već će uvijek među njima postojati neprijateljstvo, zato što su se suprotstavili šerijatu.[298]

Kršćani su također djelimično napustili ono čime su bili opominjani i zatim su se uzoholili i nisu slijedili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u onome sa čime je došao. Prema tome, njihov završetak je bio kao i završetak njihove braće Jevreja.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَمِنَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّا نَصَٰرَىٰٓ أَخَذْنَا مِيثَٰقَهُمْ فَنَسُوا۟ حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ ٱللَّهُ بِمَا كَانُوا۟ يَصْنَعُونَ.

Mi smo zavjet prihvatili i od onih koji govore: "Mi smo kršćani", ali su i oni dobar dio onoga čime su bili opominjani zaboravili, zato smo

[298] *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 653.

među njih neprijateljstvo i mržnju do Sudnjega dana ubacili; a Allah će ih, sigurno, obavijestiti o onome što su radili. (El-Maide, 14)

Uzvišeni Allah je ovaj ummet posavjetovao i ukazao mu na neprijateljstvo koje vlada među jevrejima i kršćanima, kako i oni sami ne bi bili poput jevreja i kršćana. Među muslimanima također može zavladati neprijateljstvo ukoliko se budu udaljili od šerijata. Opšte je poznato da, kada ljudi zapostave ono što im je Allah naredio, tada zavlada neprijateljstvo i mržnja među njima. Kada se narod podijeli, onda će se podijeliti i propasti, a ako se ujedine, onda će uspjeti i zavladati.[299]

Najveći razlog degradacije zemalja jeste kada njeni predvodnici zapostave i napuste suđenje po Allahovoj knjizi i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i počnu suditi po nečemu drugome, a ne po Allahovom sudu. Suđenje nekim drugim zakonom, mimo Allahovim prouzrokuje međusobne i državne probleme.[300]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tražio utočište od posljedica suđenja nekim drugim sudom mimo Allahovim, kazavši da je to jedan od najvećih razloga neprijateljstva i mržnje među muslimanima.[301]

Prenosi se od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "Okrenuo se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prema nama i rekao: 'O skupino muhadžira, budete li stavljeni u iskušenje s pet stvari, ja molim Allaha da vas sačuva da ih doživite.' Pa je, između ostalog, rekao: 'Nisu vođe ni u jednom narodu sudile suprotno Allahovoj knjizi, a da ih Allah nije okrenuo jedne protiv drugih.'"[302]

Uskraćivanje Allahove pomoći

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

إِن يَنصُرۡكُمُ ٱللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمۡۖ وَإِن يَخۡذُلۡكُمۡ فَمَن ذَا ٱلَّذِي يَنصُرُكُم مِّنۢ بَعۡدِهِۦۗ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ.

299 *Medžmu'a el-fetava*, 3:421.

300 Isti izvor, 35:388.

301 *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 656.

302 Ibn Madže u *Sunenu*, br. 4019.

Ako vas Allah pomogne, niko vas neće moći pobijediti, a ako vas ostavi bez podrške, ko je taj ko vam, osim Njega, može pomoći? I samo u Allaha neka se pouzdaju vjernici! (Ali Imran, 160)

Ne postoji nijedna stvar koja ostavlja tako bez podrške i pomoći na zemlji kao što je ostavljanje Allahovog suda i suđenje mimo šerijata. Suđenje Allahovim sudom je uslov dobijanja Allahove pomoći.

Uzvišeni Allah kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرۡكُمۡ وَيُثَبِّتۡ أَقۡدَامَكُمۡ.

O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti. (Muhammed, 7)

Dakle, ako pomognete i uzdignete Allahovu vjeru, Njegov šerijat, na taj način što ćete raditi po njegovim načelima, Allah će vas pomoći, pomoći će vas protiv vaših neprijatelja iz redova džina i ljudi, a nagrada je zasigurno shodna djelu.[303]

Na mnogim mjestima u Kur'anu postoje kazivanja koja nam kazuju kako ćemo i na koji način pomoći islam i šerijat.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّـٰهُمۡ فِى ٱلۡأَرۡضِ أَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُاْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُواْ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَنَهَوۡاْ عَنِ ٱلۡمُنكَرِۗ وَلِلَّهِ عَـٰقِبَةُ ٱلۡأُمُورِ.

One koji će, ako im damo vlast na Zemlji, molitvu obavljati i milostinju udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih. A Allahu se na kraju sve vraća. (El-Hadždž, 41)

Ovaj plemeniti ajet nam ukazuje da oni koji namaz ne budu klanjali, zekat ne budu davali, na dobro ne budu naređivali i od zla ne budu odvraćali ne zaslužuju Allahovu pomoć koju im je obećao. Postoje oni koji sve grijehe rade, sebe nazivaju muslimanima i kažu: "Zaista će Allah nas pomoći." Njih Allah neće pomoći i oni nisu na Allahovoj strani i na njih se ne odnosi Allahova pomoć koja je obećana.

303 *Tefsir Ibn Kesir*, 4:175; *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 656.

Pod pomoći Allaha, koja se spominje, podrazumijeva se pomoć Njegove vjere, Njegove knjige, borbe na Njegovom putu s namjerom da Njegova riječ bude gornja, implementacija Njegovih naređenja, klonjenje od onoga što je On zabranio i suđenje po Kur'anu.[304]

Užasna kazna onima koji budu izmjenjivali Allahov zakon

Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُلْ أَرَءَيْتُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ لَكُم مِّن رِّزْقٍ فَجَعَلْتُم مِّنْهُ حَرَامًا وَحَلَٰلًا قُلْ ءَآللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى ٱللَّهِ تَفْتَرُونَ. وَمَا ظَنُّ ٱلَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ إِنَّ ٱللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ.

Reci: "Kažite vi meni zašto jednu hranu koju vam Allah daje smatrate zabranjenom, a drugu dopuštenom?" Recite: "Da li vam je prosuđivanje o tome Allah prepustio ili o Allahu laži iznosite?" I šta misle oni koji o Allahu iznose laži, šta će na Sudnjem danu biti? Allah je doista neizmjerno dobar prema ljudima, ali većina njih ne zahvaljuje. (Junus, 59–60)

Uzvišeni Allah negira tvrdnje onih koji zabranjuju ono što je Allah dozvolio i koji dozvoljavaju ono što je Allah zabranio, jer oni za taj njihov čin nemaju nikakvog argumenta, a zatim im Allah, dželle šanuhu, prijeti na Sudnjem danu, rekavši: *I šta misle oni koji o Allahu iznose laži, šta će na Sudnjem danu biti?* Dakle, da li su svjesni šta će se sa njima desiti na Sudnjem danu?[305]

Ovim pitanjem Uzvišeni Allah iznosi žestoku prijetnju onima koji na Allaha laž i klevete iznose, i koji Allahov zakon izmjenjuju. Zaista će njihov povratak Gospodaru biti jako ružan i težak, a kazna i patnja će im biti žestoka.[306]

Uzvišeni Allah se u ovom kur'anskom ajetu obraća u trećem licu, ali ovo se odnosi na sve one koji na Allaha laži iznose, šta ih samo od

---

304 *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 657.

305 *Tefsir Ibn Kesir*, 4:290; *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 658.

306 Tefsir Ebu Sa'ud, 4/157; *Hedžrul-Kur'anil-azim,* str. *658.*

Gospodara na Sudnjem danu očekuje? Ovo je pitanje od kojeg bi se čvrste planine srušile.[307]

Poniženje prilikom uzimanja duše

Allah, dželle šanuhu, kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱرْتَدُّواْ عَلَىٰٓ أَدْبَـٰرِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْهُدَى ٱلشَّيْطَـٰنُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ. ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُواْ لِلَّذِينَ كَرِهُواْ مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِى بَعْضِ ٱلْأَمْرِ ۖ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ. فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَـٰرَهُمْ. ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ ٱتَّبَعُواْ مَآ أَسْخَطَ ٱللَّهَ وَكَرِهُواْ رِضْوَٰنَهُۥ فَأَحْبَطَ أَعْمَـٰلَهُمْ.

One koji su od vjere svoje otpali, pošto im je bio jasan Pravi put, šejtan je na grijeh navodio i lažnu im nadu ulivao. To zato što su govorili onima koji ne vole ono što Allah objavljuje: "Mi ćemo vam se u nekim stvarima pokoravati", a Allah dobro zna njihove tajne. A kako će tek biti kada im meleki budu duše uzimali udarajući ih po obrazima i po leđima njihovim. To će biti zato što su ono što izaziva Allahovu srdžbu slijedili, a ono čime je On zadovoljan prezirali; On će djela njihova poništiti. (Muhammed, 25-28)

Ovi kur'anski ajeti šalju žestoku prijetnju onima koji izvrću ono što je Allah objavio, jer su oni poput Jevreja i Kršćana. Ovi kur'anski ajeti ih opisuju kao odmetnike od vjere zbog njihovog nedjela i prijeti im žestokom kaznom počevši od prvih trenutaka rastanka sa ovoga svijeta.[308] Allah, kaže:

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَـٰرَهُمْ.

… kako će tek biti kada im meleki budu duše uzimali udarajući ih po obrazima i po leđima njihovim... (Muhammed, 27)

Dakle, kakvo će biti njihovo stanje kada im budu došli meleki da im uzmu dušu na nasilan i grub način udarajući ih.[309]

Uzvišeni Allah kaže o drugoj vrsti onih koji izvrću ono što je Allah objavio:

---

307 *Fi zilalil-Kur'an*, 3:1802.

308 *Tefsirul-Kasimi*, 6:259; *Tefsiru et-Taberi*, 26:60.

309 *Tefsir Ibn Kesir*, 7:323.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَن قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ ۗ وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِي غَمَرَٰتِ ٱلْمَوْتِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓا۟ أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوٓا۟ أَنفُسَكُمُ ۖ ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ ءَايَٰتِهِۦ تَسْتَكْبِرُونَ.

Ko je nepravedniji od onoga koji laži o Allahu iznosi ili koji govori: "Objavljuje mi se" – a ništa mu se ne objavljuje, ili koji kaže: "I ja ću reći isto onako kao što Allah objavljuje." A da ti je vidjeti nevjernike u smrtnim mukama, kada meleki budu ispružili ruke svoje prema njima: "Spasite se ako možete! Od sada ćete neizdržljivom kaznom biti kažnjeni zato što ste na Allaha ono što nije istina iznosili i što ste se prema dokazima Njegovim oholo ponašali." (El-En'am, 93)

Ovaj ajet nam govori o stanju spomenute kategorije prilikom smrti i njihovog odlaska sa ovog svijeta. Allah, subhanehu ve te'ala kaže: *A da ti je vidjeti nevjernike u smrtnim mukama...* Dakle, kada bi samo vidio teškoću i žestinu njihove smrti. *Kada meleki budu ispružili ruke svoje prema njima...* tj. kada meleki ispruže ruke i gvozdenim čekićima krenu čupati njihove duše (time što će ih udarati kako bi izašle). *Spasite se ako možete!* Izvadite duše iz vaših tijela i dajte nam ih, to će im biti kazano u formi poniženja, jer nije lahko dušu iščupati, a neće im se dati ni trenutak odmora, i na grub i prijeteći način meleki će im se obraćati, to je zbog toga što su druge Allahu na ovome svijetu ravnim smatrali.[310] *Od sada ćete neizdržljivom kaznom biti kažnjeni zato što ste na Allaha ono što nije istina iznosili i što ste se prema dokazima Njegovim oholo ponašali,* tj. vi ćete danas potpuno poniženi biti, kao što ste oholo odbijali Njegove dokaze i okretali od onoga što je Allah objavio." [311]

Hrana stanovnika Džehennema i izazivanje Allahove srdžbe

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

[310] *Et-tahriru ve et-tenvir*, 6:223.

[311] *Tefsirul-Kurtubi*, 7:43–44.

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡتُمُونَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَيَشۡتَرُونَ بِهِۦ ثَمَنٗا قَلِيلًا أُوْلَٰٓئِكَ مَا يَأۡكُلُونَ فِي بُطُونِهِمۡ إِلَّا ٱلنَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ ٱللَّهُ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمۡ وَلَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٌ. أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ ٱشۡتَرَوُاْ ٱلضَّلَٰلَةَ بِٱلۡهُدَىٰ وَٱلۡعَذَابَ بِٱلۡمَغۡفِرَةِۚ فَمَآ أَصۡبَرَهُمۡ عَلَى ٱلنَّارِ. ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ نَزَّلَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّۗ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ ٱخۡتَلَفُواْ فِي ٱلۡكِتَٰبِ لَفِي شِقَاقِۭ بَعِيدِۭ.

Oni koji taje ono što je Allah u Knjizi objavio i to zamjenjuju za nešto što malo vrijedi – oni u trbuhe svoje ne trpaju ništa drugo do ono što će ih u vatru dovesti; na Sudnjem danu Allah ih neće ni osloviti, niti ih očistiti – njih čeka patnja nesnosna. Oni su umjesto Pravoga puta izabrali zabludu, a umjesto oprosta zaslužili patnju; – i koliko su oni samo neosjetljivi na vatru! To je zato što je Allah objavio Knjigu, pravu istinu. A neslozi onih čija su mišljenja o Knjizi suprotna doista nema kraja. (El-Bekare, 174–176)

Nakon što je Allah govorio o zabrani konzumiranja strvi, krvi, svinjskog mesa, onoga što je zaklano u nečije drugo ime, nakon toga Allah govori o onima koji prikrivaju šerijatske propise, zbog sitne vrijednosti, jer kada se istina prešuti, to je djelimično izvrtanje nje.[312]

Dakle, oni koji iz ličnog interesa prikrivaju istinu, zaista čine zabranjenu stvar zbog koje će ih Allah džehenemskom vatrom kazniti i koja će njihove utrobe suštinski ispuniti, jer su jeli mito na račun vjere.[313]

Ono što će biti žešće od same džehennemske vatre jeste Allahova srdžba.

Uzvišeni Allah kaže: … *na Sudnjem danu Allah ih neće ni osloviti, niti ih očistiti.* Dakle, Allah ih neće očistiti od lošeg ponašanja, jer oni nisu imali djela zbog kojih bi mogli biti pohvaljeni i nagrađeni.

Allah će ih žestokom kaznom kazniti zbog toga što su rad po Allahovoj knjizi ostavili i leđa joj okrenuli, nisu sudili po onome što ona nalaže, već su odabrali zabludu, a ne istinu, kaznu, a ne oprost.[314]

312 *El-hukmu ve et-tehakum fi hitabi el-vahji*, 2:764.

313 Tefsiru El-Kurtubi, 2:239; *Tefsiru es-Sa'di*, str. 1:134.

314 *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 662.

Žestoka kazna

Uzvišeni Allah je spomenuo u suri En-Nisa šerijatske propise koji tretiraju propise vezane za imetak jetima, bračno pravo, nasljedno pravo i oporuku. Zatim je spomenuo opomenu i prijetnju Svojim robovima kako bi ih podstakao na pokornost i zastrašio ukazavši na posljedice grijeha.

Allah, dželle šanuhu, je rekao: *To su Allahove granice.* Dakle, ovo su propisi koje je pojasnio Allah, subhanehu ve te'ala, kako bi ih znali i radili po onome šta oni nalažu.

Uzvišeni Allah je obećao da će uvesti u Džennet one koji budu čuvali Allahove i Poslanikove propise, rekavši:

تِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ ۚ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ يُدْخِلْهُ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ.

To su Allahovi propisi. Onoga ko se pokorava Allahu i Poslaniku Njegovu – On će uvesti u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno ostati, i to je uspjeh veliki. (En-Nisa, 13)

Sa druge strane, Allah, dželle šanuhu, prijeti onima koji budu griješili, kazavši:

وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُۥ يُدْخِلْهُ نَارًا خَٰلِدًا فِيهَا وَلَهُۥ عَذَابٌ مُّهِينٌ.

A onoga ko se bude protiv Allaha i Poslanika Njegova dizao i preko granica Njegovih propisa prelazio – On će u Vatru baciti, u kojoj će vječno ostati; njega čeka sramna patnja. (En-Nisa, 14)

Prema tome, svako ko bude narušavao Allahove propise, negirajući ih i izmjenjujući, na njega se odnosi ova žestoka kazna, jer on na taj način izmjenjuje Allahov zakon i radi suprotno Njegovom sudu.

Uzrok ovog čina jeste nezadovoljstvo Allahovom presudom i onim što je On presudio, zbog toga zaslužuju poniženje i bolnu patnju.[315] Sve spomenuto predstavlja negativne posljedice suđenja mimo Allahovim sudom.

---

[315] Isti izvor, str. 664.

Pjesnik je kazao:

Tako mi Allaha, ja se ne plašim zbog svojih grijeha,
jer se zbog njih mogu pokajati
i može mi oprošteno biti.
Ja se bojim da se moje srce
ne otuđi od suda po Allahovoj objavi – Kur'anu.

DESETO: POSLANIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZAŠTITA TEVHIDU ULUHIJETA

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na fantastičan način objasnio ovu vrstu tevhida i pozivao je ovom tevhidu potpunim pozivom. Sav Kur'an je objavljen kako bi ukazao na ovu vrstu tevhida i poziva njemu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se borio da uzdigne i sačuva ovu vrstu tevhida sve dok mu smrt nije došla.

Prema tome, ovo je vrsta tevhida koja liječi izgubljene duše. Poslanik, alejhis-selam, je svome ummetu objasnio važnost ovog vjerovanja i svoje ashabe (drugove) je odgajao u tom smjeru da budu oni koji će se boriti za očuvanje ovog tevhida, da budu oni koji će ga dostaviti ummetu i onima koji će doći poslije njega.

Takvi su zapravo bili ashabi, Allah svima njima bio zadovoljan, a to ćemo vidjeti u sljedećim primjerima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je objasnio ovu vrstu tevhida i zabranio sve što je u koliziji sa njim poput širka, novotarija i bilo čega drugog što može dovesti do njegovog narušavanja.[316]

Zabrana pretjerivanja u hvaljenju nekoga

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je upozorio svoje ashabe na opasnost pretjerivanja i to im je strogo zabranio. Upozorio ih je da ne pretjeruju u hvaljenju čak ni njega i da ne pređu granicu u hvaljenju i veličanju bilo koga od ljudi.

316 *Himajetu er-resuli himma et-tevhid*, str. 287.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Čuvajte se pretjerivanja u vjeri, jer su propali prije vas oni koji su pretjerivali u vjeri."[317]

Prema tome, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio da ga veličaju više nego što zaslužuje, pa je rekao: "Nemojte me pretjerano uzdizati kao što su to činili kršćani sa Isaom sinom Merjeminim. Ta ja sam rob, pa recite Allahov rob i Njegov Poslanik."[318]

Posjeta mezarja i zabrana njihova uzimanja za mesdžid

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je objasnio suštinu i mudrost zbog koje je propisana posjeta mezarluka. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Posjećujte mezarja, jer vas ona podsjećaju na smrt."[319]

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je objasnio mudrost posjeta mezarja, a to je dova za umrlog da mu Allah grijehe oprosti.[320]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je objasnio kako ćemo na šerijatski ispravan način posjetiti mezarje, šta trebamo kazati i uraditi. Poslanik, alejhis-selam, je tome podučio svoje ashabe.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je kazala: "Došao je Džibril Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i naredio mu da posjeti stanovnike Bekije i da zatraži oprosta za njih. Ja sam ga upitala: 'Kako da im se obratim, Allahov Poslaniče?' Rekao je: 'Reci: *Es-selamu alejkum ala ehli dijari minel mu'minine vel muslimine. Ve jerhamullahu mustakdimine minna vel muste'hirine. Inna inšallah bikum lahikun / Neka je mir na stanovnike ovih kuća, vjernike i muslimane. Neka se Allah smiluje onima koji su umrli ranije i uskoro ćemo se sa vama sresti.*'"[321]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u početku zabranio posjete mezarjima, ali je kasnije to dozvolio, nakon što se iman ustalio u srca njegovih drugova. Pojasnio je kako treba ispravno postupiti prilikom

317 Bilježi ga Imam Ahmed u svome *Musnedu* (1/215) Hadis je sahih, vjerodostojan.
318 Buhari u *Sahihu*, br. 3445.
319 *Sahihu Muslim bi šerhi En-Nevevi*, 7:44.
320 *Himajetu er-resuli himma et-tevhid*, str. 295.
321 *Sahihu Muslim bi šerhi En-Nevevi*, 7:47.

posjete mezarja, a zabranio i ukazao je na sve ono što je nakaradno.[322] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Allahu, nemoj učiniti moj mezar kipom (mjestom) koji će se obožavati."[323]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je upozorio svoj ummet i zabranio da mezarje ne uzimaju za svoje bogomolje.

Prenosi se od Ummu Seleme i Ummu Habibe, radijallahu anhune, da su spomenule Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, crkvu koju su vidjele u Abesiniji, pa su mu ispričale šta je sve u njoj od slika i ostalog. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im reče: "To su ljudi, koji bi, kada bi im umro neki pobožnjak ili dobri čovjek, napravili od njegovog groba bogomolju koju bi oslikali slikama; to su najgora stvorenja kod Allaha!"[324]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: "Neka je Allahovo prokletstvo na židove i kršćane! Mezarja svojih poslanika učinili su bogomoljama."[325] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio da se zida nad kaburovima, da se sjedi na njima i da se klanja prema njima.[326]

Rukja[327] i hamajlije

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Doista su

322 *Himajetu er-resuli himma et-tevhid*, str. 296.

323 Bilježi ga imam Ahmed u *Musnedu*, hadis: 2:246.

324 Bilježi ga Buhari u *Sahihu*. Vidjeti: *Fethul-bari*, 1:531.

325 Buhari u *Sahihu*, br 435.

326 Bilježi ga Ebu Ja'la u *Musnedu*, 2:66. Sened ovog hadisa je vjerodostojan.

327 Rukja je učenje određenih ajeta osobi koja je opsjednuta džinnima. Na učenje određenih ajeta džinni reaguju i počinju da ispuštaju neobične zvukove glasom opsihrene osobe. Nekada će oboljela osoba progovoriti glasom koji inače ne može proizvesti ili jezikom kojim nikada nije govorila. To je glas džinna koji govore iz njega. Kada džinn progovori, uče mu se i dalje ajeti i traži se od njega da napusti dotičnu osobu, da primi islam ili ako neće da izađe, obično bude ubijen ili silom istjeran. Ovog puta nećemo o tim detaljima, samo ćemo napomenuti da oboljela osoba, nakon što džinn progovori, obično više ne osjeća šta se dešava niti osjeća bolove ukoliko bude udarana za vrijeme liječenja, a ni poslije liječenja kada se "probudi" iz takvog stanja. (Op. prev.)

rukja, hamajlije i 'tivel' širk."[328] Pod rukjom koja se spominje u ovom hadisu misli se na šerijatski zabranjenu.

Rukja koja nije šerijatom propisana jeste ona rukja za koju se smatra da ona sama po sebi otklanja nesreću, neprijatnost i da kao takva štiti čovjeka. Sa druge strane ako je riječ o ispravnoj šerijatskoj rukji, u tome nema smetnje.

Došlo je u hadisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji prenosi Auf b. Malik, radijallahu anhu, da je rekao: "U džahilijetu smo se liječili rukjama, pa smo rekli: 'Allahov Poslaniče, kako ćemo sada učiti rukje?' Poslanik, je odgovorio: 'Izložite mi svoje rukje. Nema smetnje u rukji u kojoj nema širka.'"[329]

Da bi rukja bila šerijatski ispravna, moraju se ispoštovati tri uslova:

– da bude uz spomen Allahovog govora, Njegovih lijepih imena i uzvišenih svojstava;

– da se rukja izgovara na arapskom ili na bilo kom drugom jeziku čije će značenje biti razumljivo i shvatljivo;

– da onaj ko uči rukju, ili je sluša, bude uvjeren da ona ne liječi sama po sebi, jer bi to bilo nevjerstvo, već da je Uzvišeni Allah Taj Koji liječi.

Hamajlija je ono što se stavlja na dijete poput perlice, kože ili kosti iz ubjeđenja da će spomenuto zaštititi dijete od uroka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je strogo zabranio sve ono što ima širka pri sebi, ili što njemu može odvesti.[330]

Tivel je vrsta širka kojom se sastavljaju ili rastavljaju supružnici. Upitan je Ibn Mus'ud: "O Ebu Abdurrahmane, znamo šta su rukja i hamajlije, ali ne znamo šta je et-tivel." Pa im je on odgovorio: "Et-tivel je vrsta širka kojom se dvoje sastavljaju.[331] Tako, naprimjer, žena,

[328] Bilježi ga Ahmed u *Musnedu*, 1:381. Imam Hakim ga je ocijenio vjerodostojnim po uvjetima Buharija i Muslima...

[329] Muslim u *Sahihu*, br. 5696.

[330] *Himajetu Resul*, str. 316.

[331] Isti izvor, str. 317.

želeći da privoli svoga muža, napravi sihr, i to je zapravo spomenuta vrsta sihra."[332]

Ovo su neki od hadisa koji kategorički zabranjuju ove stvari, jer u njima je glavni oslonac neko drugi mimo Uzvišenog Allaha, smatrajući da neko drugi mimo Njega može donijeti korist ili otkloniti štetu.

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَإِن يَمْسَسْكَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِن يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَآدَّ لِفَضْلِهِۦ ۚ يُصِيبُ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ.

Ako ti Allah dadne kakvu nevolju, niko je osim Njega ne može otkloniti, a ako ti zaželi dobro – pa, niko ne može blagodat Njegovu spriječiti; On njome nagrađuje onoga koga hoće od robova svojih; On prašta i milostiv je. (Junus, 107)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je uložio ogroman trud da zaštiti čistu vjeru (monoteizam) od spomenutih stvari u koje ljudi često upadaju, ne smatrajući ih opasnim, pored njihove jasne opasnosti.

Onaj ko svoje potrebe bude Allahu iskazivao, Njemu se obraćao i Njemu svoj slučaj predao, On će mu biti dovoljan. Sve poteškoće će mu lahkim učiniti. Sa druge strane, onaj ko se bude vezao za nekoga drugog mimo Njega, hamajlijama ili drugim sredstvima, Allah će ga tome prepustiti i on će ponižen biti. Ovo je opštepoznata stvar, kako u šerijatskim tekstovima, tako i po onome što je pokazalo iskustvo.

Allah, subhanehu te'ala, je rekao:

وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥ.

Ko se na Allaha bude oslonio On mu je dovoljan. (Et-Talak, 3)[333]

Traženje kiše na osnovu položaja mjeseca

Pripisivanje padavina i kiša položaju nebeskih tijela, a ne Allahu bila je praksa ljudi.[334] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je uložio

[332] Isti izvor, str. 317.

[333] Abdurrahman b. Hasan, *Fethul-Medžid*, str. 105.

[334] *Himajetu er-resuli hima et-tevhid*, str. 320.

veliki trud kako bi objasnio svome ummetu nevjerstvo na kojem su bili predislamski Arapi.

Ono što je bila zabluda, na to je upozorio i naredio da se od toga klone, naročito kada je vjerovanje u pitanju.

U predislamskom periodu prošireno je bilo ubjeđenje da padom jednog položaja zvijezde i pojavom drugog dolazi do padanja kiše i pripisivali su kišu toj zvijezdi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ukazao na te devijacije i upozorio da su one od širka i da ugrožavaju monoteizam.

Došlo je u hadisu koji prenosi Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Četiri su stvari u mome ummetu iz predislamskog doba (džahilijeta) koje oni neće napustiti: ponos zbog plemenitog porijekla, klevetanje, ogovaranje i omalovažavanje porijekla, traženje kiše preko zvijezda i naricanje."[335]

Prenosi se od Zejda ibn Halida el-Džuhenija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon kišne noći na Hudejbiji klanjao sabah-namaz i kada je završio, okrenuo se ljudima i zapitao: "Znate li šta vam vaš Gospodar kaže?" "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju" – odgovoriše, a on reče: "Vaš Gospodar kaže: 'Među robovima Mojim ima onih koji su osvanuli kao vjernici i kao nevjernici. Vjernik je onaj koji je rekao da je kiša padala iz Allahove dobrote i milosti – poričući tako moć zvijezda, a onaj ko je rekao da je kiša padala zbog uticaja neke zvijezde, taj ne vjeruje u Mene, nego vjeruje u zvijezde!'"[336]

Ovim veličanstvenim hadisi-kudsijjem Poslanik, alejhis-selam, nas obavještava, prenijevši od svoga Gospodara, da postoje ljudi koji određene blagodati i djela pripisuju nekome drugom, a ne Allahu Uzvišenom.

Allah, dželle šanuhu, je Jedini Koji zaslužuje da se sve blagodati Njemu pripišu, jer On Jedini opskrbljuje i, prema tome, On istinski

[335] *Sahihul Muslim bi šerhi En-Nevevi*, 2:644.

[336] Bilježi ga Muslim u *Sahihu*, br. 2157.

zaslužuje da se sve blagodati Njemu pripišu, da Mu treba zahvaliti na blagodatima, a On je Jedini i nema sudruga.[337]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je odlično pojasnio kako se čuva i štiti monoteizam, i svome ummetu je ukazao na pogubnost širka.

Allah je objavio Svome poslaniku Časni Kur'an, u kojem je ukazao da On Uzvišeni spušta kišu, rekavši:

ٱلَّذِى يُرۡسِلُ ٱلرِّيَٰحَ فَتُثِيرُ سَحَابٗا فَيَبۡسُطُهُۥ فِى ٱلسَّمَآءِ كَيۡفَ يَشَآءُ وَيَجۡعَلُهُۥ كِسَفٗا فَتَرَى ٱلۡوَدۡقَ يَخۡرُجُ مِنۡ خِلَٰلِهِۦۖ فَإِذَآ أَصَابَ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦٓ إِذَا هُمۡ يَسۡتَبۡشِرُونَ. وَإِن كَانُواْ مِن قَبۡلِ أَن يُنَزَّلَ عَلَيۡهِم مِّن قَبۡلِهِۦ لَمُبۡلِسِينَ. فَٱنظُرۡ إِلَىٰٓ ءَاثَٰرِ رَحۡمَتِ ٱللَّهِ كَيۡفَ يُحۡىِ ٱلۡأَرۡضَ بَعۡدَ مَوۡتِهَآۚ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحۡىِ ٱلۡمَوۡتَىٰۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىۡءٖ قَدِيرٞ.

Allah je Taj Koji vjetrove šalje, pa oni oblake tjeraju i On ih po nebu, kako On hoće, rasprostire i na komade dijeli, pa ti vidiš kišu kako iz njih pada, i kad je On na robove Svoje na koje želi prolije, oni se odjednom radošću ispune, iako su bili očajni prije nego što se spustila na njih. Zato pogledaj tragove Allahove milosti – kako On oživi zemlju nakon mrtvila njezina! On će, uistinu, i mrtve oživjeti, On sve može. (Er-Rum, 48–50)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ بِغَيۡرِ عَمَدٖ تَرَوۡنَهَاۖ وَأَلۡقَىٰ فِى ٱلۡأَرۡضِ رَوَٰسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمۡ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَآبَّةٖۚ وَأَنزَلۡنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَنۢبَتۡنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوۡجٖ كَرِيمٍ. هَٰذَا خَلۡقُ ٱللَّهِ فَأَرُونِى مَاذَا خَلَقَ ٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦۚ بَلِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِى ضَلَٰلٖ مُّبِينٖ.

Nebesa je, vidite ih, bez stubova stvorio, a po Zemlji planine nepomične razbacao da vas ne trese, i po njoj životinje svih vrsta razasuo. Mi s neba kišu spuštamo i činimo da po njoj niču svakovrsne plemenite biljke. To je Allahovo djelo; a pokažite Mi šta su drugi, mimo Njega, stvorili? Ništa! Mnogobošci su u pravoj zabludi. (Lukman, 10–11)

Allah Uzvišeni je objavio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, časni Kur'an i pojasnio mu mudrost stvaranja zvijezda. Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

وَلَقَدۡ زَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنۡيَا بِمَصَٰبِيحَ وَجَعَلۡنَٰهَا رُجُومٗا لِّلشَّيَٰطِينِۖ وَأَعۡتَدۡنَا لَهُمۡ عَذَابَ ٱلسَّعِيرِ.

337 *Himajetu himma et-tevhid*, str. 323.

Mi smo vama najbliže nebo sjajnim zvijezdama ukrasili i učinili da vatra iz njih pogađa šejtane, za koje smo patnju u ognju pripremili. (El-Mulk, 5)

Tri su mudrosti u stvaranju zvijezda: ukras su nebesima, njima se gađaju šejtani i služe kao putokaz ljudima na kopnu i moru.[338]

Sihr

Sihr može biti govor koji se izgovori, ili se napiše, ili učini da utiče na srce opsihrenog i njegovo tijelo. Neke vrste sihra ubijaju, neke donose bolest, neke razdvajaju čovjeka od žene. O tome nas je obavijestio Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi, rekavši:

فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِۦ بَيْنَ ٱلْمَرْءِ وَزَوْجِهِۦ.

... i ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti… (El-Bekare, 102)

Šteta se može desiti samo ukoliko Allah dozvoli. Uzvišeni kaže:

وَمَا هُم بِضَآرِّينَ بِهِۦ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ.

… ali nisu mogli time nikome bez Allahove volje nauditi… (El-Bekare, 102)

Sihr je stvaran. Uzvišeni Allah je naredio da se traži utočište od sihirbaza. Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلْفَلَقِ. مِن شَرِّ مَا خَلَقَ. وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ. وَمِن شَرِّ ٱلنَّفَّٰثَٰتِ فِى ٱلْعُقَدِ. وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ.

Reci: "Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara, i od zla mrkle noći kada razastre tmine, i od zla smutljivca kad smutnje sije, i od zla zavidljivca kad zavist ne krije!" (El-Felek, 1–5) U ovoj suri se spominje riječ en-nefasat, koja se odnosi na sihirbaze.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَٰنُ وَلَٰكِنَّ ٱلشَّيَٰطِينَ كَفَرُوا۟ يُعَلِّمُونَ ٱلنَّاسَ ٱلسِّحْرَ وَمَآ أُنزِلَ عَلَى ٱلْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَٰرُوتَ وَمَٰرُوتَ ۚ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ

338 *Himajetu er-resuli himma et-tevhid*, str. 326.

A Sulejman nije bio nevjernik – šejtani su nevjernici: učili su ljude vradžbini i onome što je bilo nadahnuto dvojici meleka, Harutu i Marutu, u Babilonu. A njih dvojica nisu nikoga učili dok mu ne bi rekli: "Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik!" (El-Bekare, 102)

Ebu Bekr El-Arebi, je rekao: "Sulejman, alejhis-selam, nije bio sihirbaz, niti nevjernik, ali šejtani su nevjernici, zbog sihra. Jer oni ljude podučavaju sihru, onaj ko postavi sihr, ko izgovara riječi sihra i ko podučava sihru postaje nevjernik. Šejtani podučavaju ljude onome što je objavljeno dvojici meleka Harutu i Marutu, a ova dva meleka nisu nikoga podučili sihru bez prethodnog upozorenja, kako se to navodi u Kur'anu:

وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِۦ بَيْنَ ٱلْمَرْءِ وَزَوْجِهِۦ ۚ وَمَا هُم بِضَآرِّينَ بِهِۦ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۚ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ ۚ

"Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik!" I ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali nisu mogli time nikome bez Allahove volje nauditi. Učili su ono što će im nauditi i od čega nikakve koristi neće imati… (El-Bekare, 102)

Uzvišeni Allah u Svojoj Časnoj Knjizi govori u negativnom kontekstu o sihru i sihirbazima, i pojašnjava ništavnost njihovih djela, jer oni na Sudnjem danu neće nikakve sreće imati. O tome Uzvišeni Allah na mnogo mjesta u Kur'anu govori, a mi ćemo spomenuti samo neka od njih.

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَلَقَدْ عَلِمُوا۟ لَمَنِ ٱشْتَرَىٰهُ مَا لَهُۥ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِنْ خَلَٰقٍ ۚ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ ۚ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ.

… iako su znali da onaj koji tom vještinom vlada neće nikakve sreće na onome svijetu imati. A doista je jadno ono za što su se prodali, kada bi samo znali! (El-Bekare, 102)

Uzvišeni Allah kaže:

فَلَمَّآ أَلْقَوْا۟ قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئْتُم بِهِ ٱلسِّحْرُ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ سَيُبْطِلُهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ ٱلْمُفْسِدِينَ.

I kad oni baciše, Musa uzviknu: "Ono što ste priredili čarolija je! Allah će je uništiti, jer Allah ne dopušta da djelo pokvarenjaka uspije." (Junus, 81)

Allah, subhanehu ve te'ala je rekao:

وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوٓاْ ۖ إِنَّمَا صَنَعُواْ كَيْدُ سَٰحِرٍ ۖ وَلَا يُفْلِحُ ٱلسَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ.

Samo baci to što ti je u desnoj ruci, progutat će ono što su oni napravili, jer je ono što su oni napravili samo varka čarobnjaka, a čarobnjak neće, ma gdje došao, uspjeti. (Ta-ha, 69)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Čuvajte se sedam upropaštavajućih grijeha: širka, sihra, ubijanja na pravdi Boga, kamate, imetka siročeta, bježanja sa bojnog polja i potvore za blud pobožne i čestite vjernice."[339]

Sihirbazi (gatari)

Mnogo je kur'anskih ajeta i vjerodostojnih hadisa koji kategorički zabranjuju odlazak gataru i vjerovanje u ono što govori. Također je zabranjena naknada za gatanje.[340]

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ ٱلشَّيَٰطِينُ. تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ.

Hoću li vam kazati kome dolaze šejtani? Oni dolaze svakome lašcu, grješniku, oni prisluškuju – i većinom oni lažu. (Eš-Šu'ara, 221–223)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko ode gataru te ga o nečem upita, ne prima mu se namaz četrdeset noći."[341]

Prenosi se od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao: "Zabranio je Poslanik imetak koji je stečen trgovinom psima, nadoknadom koju bludnica uzima za blud i nadoknadom za gatanje."[342]

---

339 Bilježi ga Buhari u *Sahihu*, br. 2766.

340 Hajat Se'id, *Mevkiful-slam anis-sihri*, 1:237.

341 Muslim u *Sahihu*, br. 5782.

342 Buhari u *Sahihu*, br. 5761.

Šefat

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je objasnio Pravi put kojim ljudi mogu doći do svoga Gospodara, bez bilo kakvih posrednika i zagovarača, a to je zapravo put monoteizma i iskrenog odnosa prema Uzvišenom Allahu, te činjenje ibadeta samo Njemu Uzvišenom.

Kada je u pitanju ispravni šefat (zauzimanje), onaj koji potvrđuje Kur'an Časni i koji je objasnio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, moraju se ispoštovati dva uvjeta.

Prvi uvjet jeste da Uzvišeni Allah dozvoli osobi da se zauzima. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

مَن ذَا ٱلَّذِى يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦ

Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?! (El-Bekare, 255)

Drugi uvjet jeste da Allah bude zadovoljan onim za koga će se zauzimati. Uzvišeni Allah kaže:

يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡ وَلَا يَشۡفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرۡتَضَىٰ وَهُم مِّنۡ خَشۡيَتِهِۦ مُشۡفِقُونَ

On zna šta su radili i šta će uraditi, i oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati, a oni su i sami, iz strahopoštovanja prema Njemu, brižni. (El-Enbija, 28)

Ovaj šefat će biti iz Allahove dobrote i plemenitosti isključivo za sljedbenike tevhida (monoteizma), jer oni nisu nikog drugog mimo Allaha za zaštitnika i zagovarača uzeli, i prema tome, Allah je zadovoljan njihovim riječima i djelima.

Prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Ko je najpreči tvoga šefata?" Pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najpreči mog šefata je onaj ko iskreno iz srca kaže: *la ilahe illallah*."[343]

Prvi šefadžija na Sudnjem danu bit će predvodnik svih monoteista, pečat svih poslanika, neka je Allahov blagoslov na sve njih, onaj koga je Allah, dželle šanuhu, odabrao i počastio velikim šefatom,

[343] Buhari u *Sahihu*; Vidjeti: *Fethul-bari*, 11:418.

na veličanstvenom danu, iz Svoje počasti prema njemu i iz milosti prema njegovom ummetu – Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Svaki Allahov poslanik, imao je dovu koja se prima, ja sam ostavio svoju dovu kao šefa'at (zauzimanje) za moj ummet na Sudnjem danu. Ona će biti za one koji budu umrli a ne budu Allahu širk činili."[344]

Ovo je veliki šefat koji sljeduje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji će se desiti na Sudnjem danu, a koji neće imati ni odabrani poslanici, i on će obuhvatiti istinske monoteiste iz ummeta Poslanika, alejhis-selam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, će se zauzimati da vjernici uđu u Džennet, da grješnici izađu iz Džehennema, a kao što je već rečeno, ovo će obuhvatiti one koji širk Allahu nisu činili.

Što se tiče drugih kategorija ljudi, Uzvišeni Allah kaže:

فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَٰعَةُ ٱلشَّٰفِعِينَ.

Njima posredovanje posrednika neće biti od koristi. (El-Muddesir, 48)[345]

Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُل لِّلَّهِ ٱلشَّفَٰعَةُ جَمِيعًا ۖ لَّهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ.

Reci: "Niko ne može bez Njegove volje posredovati, vlast na nebesima i na Zemlji Njegova je, a poslije – Njemu ćete se vratiti." (Ez-Zumer, 44)

Uzvišeni Allah kaže:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ.

Oni pored Allaha obožavaju one koji im ne mogu nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: "Ovo su naši zagovornici kod Allaha." Reci: "Kako da Allahu kazujete da na nebesima i na Zemlji postoji nešto, a On zna da ne postoji!" Neka je slavljen On i vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim! (Junus, 18)

---

344 Muslim u *Sahihu*, br. 492.

345 *Himajetu er-resuli himma et-tevhid*, str. 348.

Šesto poglavlje

IMAN (VJEROVANJE)

PRVO: IMAN U JEZIČKOM SMISLU, IMAN U ŠERIJATSKOM SMISLU I POVEĆAVANJE I SMANJIVANJE IMANA

U jezičkom smislu *iman – vjerovanje*, označava potvrdu. Uzvišeni Allah nas je obavijestio o braći Jusufa i njihovog oca rekavši:

قَالُواْ يَـٰٓأَبَانَآ إِنَّا ذَهَبۡنَا نَسۡتَبِقُ وَتَرَكۡنَا يُوسُفَ عِندَ مَتَٰعِنَا فَأَكَلَهُ ٱلذِّئۡبُۖ وَمَآ أَنتَ بِمُؤۡمِنٖ لَّنَا وَلَوۡ كُنَّا صَٰدِقِينَ.

"O, oče naš," – rekoše – "bili smo otišli da se trkamo, a Jusufa smo ostavili kod naših stvari, pa ga je vuk pojeo. A ti nam nećeš vjerovati, iako istinu govorimo." (Jusuf, 17)

Tj. Ti nam nećeš priznati (potvrditi), ovo što govorimo.

U šerijatskom smislu, iman obuhvata izgovaranje riječima, potvrđivanje srcem i praktično djelovanje, što znači da se iman povećava s pokornošću, a smanjuje s griješenjem.[346]

Mnogobrojni su dokazi iz Kur'ana i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji nam ukazuju da se iman (vjerovanje) povećava i smanjuje.

Uzvišeni Allah je rekao:

لِيَسۡتَيۡقِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ وَيَزۡدَادَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِيمَٰنٗا.

… Da se oni kojima je Knjiga data uvjere, i da se onima koji vjeruju vjerovanje njihovo povjeća. (El-Mudesir, 31)

[346] Ibn Hadžer: *Fethul-bari*, 1:45–48; *Šerhu usuli i'tikadi ve ehli sunne*, 1:151.

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ.

Pravi vjernici su samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im učvršćuju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju. (El-Enfal, 2)

وَيَزِيدُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْا۟ هُدًى ۗ وَٱلْبَٰقِيَٰتُ ٱلصَّٰلِحَٰتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا.

Allah će pomoći onima koji su na Pravom putu! A dobra djela koja vječno ostaju – od Gospodara tvoga biće bolje nagrađena i ljepše uzvraćena. (Merjem, 76)

وَلَمَّا رَءَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلْأَحْزَابَ قَالُوا۟ هَٰذَا مَا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَصَدَقَ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ ۚ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّآ إِيمَٰنًا وَتَسْلِيمًا.

A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: "Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov su istinu govorili!" – i to im je samo povećalo vjerovanje i predanost. (El-Ahzab, 22)

Od Džunduba b. Abdullaha, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao: "Kao mladići bili smo u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao nas je vjerovanju prije nego što nas je podučio učenju Kur'ana, zatim nas je podučio Kur'anu i to nam je vjerovanje povećalo.[347]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Iman se sastoji od sedamdeset i nekoliko dijelova; najveći njegov dio su riječi 'la ilahe illallah', dok je najniži dio imana ukloniti prepreku s puta, a i stid je dio imana!" [348]

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Bludnik prestaje biti vjernik u momentu činjenja bluda, i onaj ko konzumira alkohol u momentu dok to čini, i kradljivac u momentu dok krade. Čovjek koji pljačka, u momentu dok pljačka i dok ljudi gledaju u njega, nije vjernik.*[349]

347 Ibn Madže u uvodu *Sunena*, br. 61.

348 Muslim, br. 152.

349 Buhari, br. 2475.

Iz spomenutog hadisa možemo zaključiti da čovjek koji uradi neki od spomenutih grijeha ne može biti potpunog vjerovanja.[350]

Pokornost i dobra djela su od vjerovanja, a na to nam ukazuju dokazi koje ćemo navesti.

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ يَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَيُطِيعُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ ٱللَّهُ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ.

A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima – traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju, i molitvu obavljaju i zekat daju, i Allahu i Poslaniku Njegovu se pokoravaju. To su oni kojima će se Allah sigurno smilovati. – Allah je doista silan i mudar." (Et-Tevba, 71)

Čak se i u nekim kur'anskim ajetima spominje da su djela od vjerovanja (imana).

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَٰكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا۟ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۗ وَمَا جَعَلْنَا ٱلْقِبْلَةَ ٱلَّتِى كُنتَ عَلَيْهَآ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ ۚ وَإِن كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُ ۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ.

Tako smo vas učinili najboljom – zajednicom sredine, kako biste svjedočili o drugim ljudima, i kako bi Poslanik o vama svjedočio. I Mi smo promijenili kiblu prema kojoj si se okretao samo da bismo znali one koji slijede Poslanika naspram onih koji ne vjeruju, jer to je doista teško bilo svima, izuzev onim koje je Allah uputio na Pravi put. Allah neće dozvoliti da propadne vjerovanje vaše – a doista je Allah prema ljudima milosrdan i milostiv. (El-Bekare, 143)

Vjerovanje koje se spominje u ovom kur'anskom ajetu odnosi se na namaz. To je mišljenje većine mufesira, čak su i ashabi preferirali ovo mišljenje.[351]

---

[350] Komentar Nevevija na *Sahih* imama Muslima, 1:241.

[351] *Fikhu en-nasru ve et-temkinu*, str. 163.

Uzvišeni Allah je rekao:

لَّيْسَ ٱلْبِرَّ أَن تُوَلُّوا۟ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلْكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّۦنَ وَءَاتَى ٱلْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ ذَوِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ وَٱلسَّآئِلِينَ وَفِى ٱلرِّقَابِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَٰهَدُوا۟ ۖ وَٱلصَّٰبِرِينَ فِى ٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَحِينَ ٱلْبَأْسِ ۗ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ صَدَقُوا۟ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُتَّقُونَ.

Nije čestitost u tome da okrećete lica svoja prema istoku i zapadu; čestiti su oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima-namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji molitvu obavljaju i zekat daju, i koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom. Oni su iskreni vjernici, i oni se Allaha boje i ružnih postupaka klone. (El-Bekare, 177)

Ovaj kur'anski ajet sadrži opća pravila ispravnog vjerovanja. Prema tome, dobra djela i dobročinstvo su od vjerovanja. Potvrda toga jeste komentar Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, prenosi Abdurrezak u svome *Musanefu*, a prenose i drugi, da je Ebu Zerr el-Gifari, radijallahu anhu, pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o imanu (vjerovanju) pa je Poslanik prokomentarisao proučivši ajet: *Nije čestitost u tome...* (El-Bekare, 177) do njegovog kraja." Prenosioci ovog hadisa su pouzdani.[352]

DRUGO: ISLAM, IMAN I IHSAN

Od Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, se prenosi: "Kada smo jednog dana sjedili kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pojavio se čovjek u izrazito bijeloj odjeći, s jako crnom kosom, nisu se na njemu vidjeli tragovi putovanja, a niko od nas ga nije poznavao, te sjede kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prisloni svoja koljena uz njegova, stavi svoje dlanove na stegna i reče: 'O, Muhammede, obavijesti me o islamu!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Islam je da svjedočiš da nema drugog boga osim Allaha i da je

[352] Buhari, br. 9.

Muhammed Allahov poslanik, da obavljaš namaz, daješ zekat, postiš ramazan i da obaviš hadždž ako si u mogućnosti.' Čovjek na to reče: 'Istinu si rekao.' Mi smo se začudili (tome što) ga pita i potvrđuje (njegove odgovore). 'Obavijesti me o imanu!' – ponovo će čovjek, a Poslanik reče: 'Iman je da vjeruješ u Allaha, u Njegove meleke, u Njegove knjige, u Njegove poslanike, u Posljednji dan i da vjeruješ u odredbu dobra i zla.' 'Istinu si rekao!' – reče ovaj, a zatim nastavi: 'Obavijesti me o ihsanu!' (Poslanik) reče: 'Ihsan je da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe, zaista, vidi.' 'Obavijesti me o Sudnjem danu!' – opet će čovjek, a Poslanik reče: 'Upitani ne zna ništa više od onoga koji pita.' (Čovjek) opet reče: 'Obavijesti me o njegovim predznacima!' 'Kada robinja rodi sebi gospodaricu i kada vidiš gole i bose čobane, čuvare stada, kako se nadmeću u izgradnji visokih zgrada', odgovori Poslanik, a čovjek zatim ode. Nakon izvjesnog vremena Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi reče: 'O, Omere, znaš li ko je bio onaj čovjek što je pitao?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', odgovorih, a on reče: 'To je bio Džibril, došao vam je da vas poduči vašoj vjeri.'"[353]

Uzvišeni Allah je učinio da vjera bude sastavljena iz islama imana i ihsana. Spomenuto nam ukazuje da islam obuhvata tri nivoa i tri kategorije ljudi, a to su: muslim (musliman), mu'min (vjernik), i muhsin (dobročinitelj), koji je na većem stepenu od mu'mina. Kada se spomene iman (vjerovanje), to obuhvata islam, iman i ihsan.[354]

Uzvišeni Allah je rekao:

ثُمَّ أَوۡرَثۡنَا ٱلۡكِتَٰبَ ٱلَّذِينَ ٱصۡطَفَيۡنَا مِنۡ عِبَادِنَاۖ فَمِنۡهُمۡ ظَالِمٞ لِّنَفۡسِهِۦ وَمِنۡهُم مُّقۡتَصِدٞ وَمِنۡهُمۡ سَابِقُۢ بِٱلۡخَيۡرَٰتِ بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡفَضۡلُ ٱلۡكَبِيرُ.

Mi ćemo učiniti da Knjigu poslije naslijede oni Naši robovi koje Mi izaberemo; biće onih koji će se prema sebi ogriješiti, biće onih čija će dobra i loša djela podjednako teška biti, i biće i onih koji će, Allahovom voljom,

353 Muslim, br. 93.

354 *Minhetul ilahije fi tehzibit-tahavije*, str. 146.

svojim dobrim djelima druge nadmašiti – za to će veliku nagradu dobit. (Fatir, 32)

Allah, dželle šanuhu, spominje one koji rade ono što im je On Uzvišeni naredio, klone se onoga što im je On zabranio, također spominje i one koji će prvenstveno Allahovom voljom, a zatim i svojim dobrim djelima druge ljude nadmašiti, koji ostavljaju ono što im je zabranjeno, rade ono što im je naređeno, čak ostavljaju i ono što im je dozvoljeno iz predostrožnosti, bojeći se da ne upadnu u grijeh. Spomenute skupine će ući u Džennet bez prethodnog kažnjavanja, za razliku od onih koji su se prema sebi ogriješili. Takvi su izloženi prijetnji i kazni. Tako je isto i sa onima koji praktikuju islam i vjeruju svojim srcem, ali nisu upotpunili svoje vjerovanje onim što iz njega proizlazi. Prema tome, ihsan obuhvata iman, a iman obuhvata islam. Muhsini su na većem stepenu od mu'mina (vjernika), a mum'mini su na većem stepenu od muslimana.[355]

TREĆE: OSNOVA IMANA

Osnova imana (vjerovanja) je u srcu. Njime čovjek ulazi u islam i od njega će mu zavisiti ostala djela. Kakvo bude vjerovanje, takva će biti i djela. Ako srce bude dobro i djela će biti dobra, a ako srce bude pokvareno i djela će biti pokvarena.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: **"U tijelu postoji jedan organ, ako je on zdrav, bit će zdravi i ostali organi tijela, a ako je taj organ bolestan, bit će bolesni i ostali dijelovi tijela. Taj je organ srce."**[356]

Osnova imana (vjerovanja) je u srcu. Iman se sastoji od riječi i djela, a nalazi se u srcu. Vjerovanje predstavlja priznanje, potvrdu, ljubav, pokoravanje. Potvrda se odnosi na riječi (vjerovanje) srca, odnosno na spoznaju i dokaze koji ukazuju na dva šehadeta.

[355] *Minhetul ilahije fi tehzibit-tahavije*, str. 147.

[356] Buhari, br. 52.

Ljubav je srčani ibadet, koji ukazuje na ljubav prema Allahu Uzvišenom, a ona se manifestuje u riječima "nema drugog boga osim Allaha". Također, manifestacija ljubavi prema Allahu jeste i ljubav prema Njegovom poslaniku Muhammedu ibn Abdullahu i očitovanju da je on Allahov poslanik. Sve ove stvari, dakle, ukazuju na ljubav prema Allahu, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i vjeri islamu.

El-Inkijad (pokoravanje) također spada u djela srca. To je prihvatanje (el-kabul) onoga što ova riječ iziskuje, i to srcem i jezikom, a također i pridržavanje onoga na šta ukazuju ova dva šehadeta.[357]

Osnova imana (vjeorvanja) temelji se na trima stvarima

1) Prva stvar na kojoj se temelji vjerovanje je izgovoranje ova dva šehadeta.
2) Druga stvar na kojoj se temelji vjerovanje je potvrda ovih riječi srcem, spoznaja znanjem i potkrepljivanje ova dva šehadeta spoznajom njihovih značenja. Tu je također i afirmacija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio iskren prilikom svega što nas je obavijestio od Allaha.
3) Treća stvar na kojoj se temelji vjerovanje jesu djela srca, a ta djela se ogledaju u prihvatanju tevhida (monoteizma) i odricanju od onoga što ga može ugroziti. Od srčanih ibadeta jeste i ljubav prema Allahu, Poslaniku i vjeri, kao i pokoravanje Njemu Uzvišenom i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Pa ako čovjek dođe sa osnovom imana, dužan je da taj svoj iman upotpuni, jer mu od toga zavisi sigurnost na dunjaluku i na ahiretu. Kada rob ostvari u svome životu ono što mu Allah naređuje i kloni se onoga što mu Allah zabranjuje, on će u tom slučaju upotpuniti svoj iman i bit će na stepenu pobožnjaka.[358]

Omer ibn Abdulaziz je Adijju b. Adijju napisao: "Vjerovanje sadrži farzove, propise, granice i sunnete. Ko sve to upotpuni, upotpunio

[357] *Eserul imani fi tehsinil-umme*, 1:191.
[358] Isti izvor, 1:191.

je svoje vjerovanje, a ko to ne upotpuni, taj nije upotpunio svoje vjerovanje."[359]

ČETVRTO: OSNOVE NA KOJIMA SE GRADI VJEROVANJE U ALLAHA

Nevjerstvo u tagute

Riječ tagut je protumačena na više načina. Neki su kazali da je to sihirbaz, onaj koji se poziva da poznaje gajb, a prema mišljenju nekih taguti su kipovi.[360]

Ovo je objašnjenje koje obuhvata njegove pojedinosti. Međutim, tagut je svaki onaj koji se izdigne i pređe preko svoje granice (koju mu je Uzvišeni Allah odredio) i sebi da prava koja pripadaju isključivo samo Allahu.[361]

Uzvišeni Allah je rekao:

لَآ إِكۡرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشۡدُ مِنَ ٱلۡغَيِّۚ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

U vjeru nije dozvoljeno silom nagoniti – pravi put se jasno razlikuje od zablude! Onaj ko ne vjeruje u taguta, a vjeruje u Allaha – drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti. – A Allah sve čuje i zna. (El-Bekare, 256)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ ٱجۡتَنَبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ أَن يَعۡبُدُوهَا وَأَنَابُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ لَهُمُ ٱلۡبُشۡرَىٰۚ فَبَشِّرۡ عِبَادِ.

Za one koji izbjegavaju obožavanje taguta – kumira i koji se Allahu obraćaju – njima su namijenjene radosne vijesti, zato obraduj robove Moje. (Ez-Zumer, 17)

Ovi kur'anski ajeti nam ukazuju da čišćenje srca biva prije njegovog popravljanja, a to biva tako što će čovjek svoje srce sačuvati od svih nečistoća i akaidskih devijacija, kao što je ljubav prema tagutima.

---

359 Bilježi ga Buhari u *Knjizi o vjerovanju*, poglavlje: "Islam se temelji na pet principa".

360 Ibn Džerir: *Džami'u el-bejan,* 3:18–19.

361 *Eseru el-iman,* 1:47.

Treba se, također, sačuvati i stvari koje vode prema tome i svoje srce očistiti od sličnih primjesa.[362]

Verovanje u nevidljivi svijet

Uzvišeni Allah je rekao:

الٓمٓ. ذَٰلِكَ ٱلۡكِتَٰبُ لَا رَيۡبَۛ فِيهِۛ هُدٗى لِّلۡمُتَّقِينَ. ٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡغَيۡبِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ يُنفِقُونَ.

Elif Lam Mim. Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali; onima koji u nevidljivi svijet budu vjerovali i molitvu obavljali i udjeljivali dio od onoga što im mi budemo davali. (El-Bekare, 1–3)

Nevidjlivo je sve ono što je nedostupno čovjeku. Uzvišeni Allah je rekao:

ٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡغَيۡبِ.

Onima koji u nevidljivi svijet budu vjerovali (El-Bekare, 3) Dakle, pod ovim se podrazumijevaju oni koji budu vjerovali u Allaha, u meleke, poslanike, Sudnji dan, Džennet, Džehennem, u susret sa Allahom, oni koji budu vjerovali u život poslije smrti (spomenute stvari su od nevidljivog svijeta i nama nepoznatog).[363]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuo vjerovanje i spomenuo je osnove nevidljivog svijeta, kao što je došlo u hadisu Džibrila, alejhi selam, u kojem kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Iman je da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ u Allahov kader – odredbu dobra i zla."[364]

Praktikovanje naredbi i klonjenje zabrana

Uzvišeni Allah je rekao: *Džine i ljude nisam stvorio ni zbog čega drugog osim da mi ibadet čine.* (Ez-Zarijat, 56) Ovaj kur'anski ajet nam ukazuje na mudrost zbog čega je Allah stvorio ljude, a to je da

362 Isti izvor, 1:44.

363 *Džami'u el-Bejan,* 1:101.

364 Muslim, br. 93.

mu ibadet čine, da rade ono što je Allah naredio i da se klone onoga što im je zabranio.

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱدۡخُلُواْ فِي ٱلسِّلۡمِ كَآفَّةٗ وَلَا تَتَّبِعُواْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيۡطَٰنِۚ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوّٞ مُّبِينٞ.

O vi koji vjerujete, uđite u islam potpuno i ne idite stopama šejtanovim; on vam je, doista, neprijatelj otvoreni! (El-Bekare, 208)

Riječ mir (silm) u ovom ajetu predstavlja islam. Što se tiče riječi "kafe", koja je spomenuta u ajetu, a što znači potpuno, odnosi se na to da čovjek treba da uđe u vjeru u potpunosti, sa svim propisima koje je Allah odredio. Ovaj kur'anski ajet poziva vjernike da se pridržavaju svih propisa, da čuvaju Allahove granice (granice dozvoljenog) i da ne zapostavljaju određena djela time što praktikuju druga djela.[365]

Iskrenost u ibadetima

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّمَا نُطۡعِمُكُمۡ لِوَجۡهِ ٱللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمۡ جَزَآءٗ وَلَا شُكُورًا.

Mi vas samo za Allahovu ljubav hranimo, od vas ni priznanja ni zahvalnosti ne tražimo! (Insan, 9)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

هُوَ ٱلۡحَيُّ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَۗ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ.

On je Živi, nema boga osim Njega, zato se samo Njemu klanjajte, iskreno Mu ispovijedajući vjeru: "Neka je hvaljen Allah, Gospodar svjetova!" (Gafir, 65)

Uzvišeni Allah je rekao:

أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ.

Iskreno ispovjedanje vjere dug je Allahu! (Ez-Zumer, 3)

Iskrenost je uslov da Allah ukabuli neko djelo. Ona je najbitnija osnova, bez koje čovjek ne može biti u Allahovom okrilju. Bez

[365] *Džami'u el-Bejan*, 2:324.

iskrenosti Allah neće ukabuliti ibadet, niti se može doći do plodova imana, njegovih počasti i obećanja koja je Allah dao vjernicima.[366]

Iskrenost u slijeđenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Uzvišeni Allah je rekao:

لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُواْ ٱللَّهَ وَٱلْيَوْمَ ٱلْآخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرًا.

Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje. (El-Ahzab, 21)

Ovaj plemeniti kur'anski ajet predstavlja najveću osnovu kada je u pitanju slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U njemu se podrazumijeva slijeđenje njegovog govora, radnji i situacija u kojima se nalazio.[367]

Uzvišeni Allah je rekao:

فَمَن كَانَ يَرْجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا.

Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, ne smatra Njemu ravnim nikoga! (El-Kehf, 110)

Da bi djelo bilo primljeno, moraju se ispuniti dva uslova, a to su iskrenost i ispravnost.

Što se tiče ispravnosti djela, ono treba da bude urađeno shodno sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a na to nam ukazuju Allahove riječi: *Neka čini dobra djela...*

Iskrenost je da čovjek od sebe otkloni veliki i mali širk, na što nam, također, ukazuju Allahove, dželle šanuhu, riječi: *Neka ne smatra Njemu ravnim nikoga.*[368]

Znanje

Uzvišeni Allah je rekao:

366 *Eseru el-iman*, 1:65.
367 Ibn Kesir: *Tefsiru el-Kur'anil-azim*, 6:392.
368 *Tejsirul-Azizil Hamid*, str. 525.

وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْآيَٰتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ ٱلْمُجْرِمِينَ.

Tako Mi potanko izlažemo dokaze, i da bi očevidan bio put kojim idu grešnici. (El-En'am, 55) Znanje predstavlja elementarnu stvar vjerovanja u Allaha. Znanje je veoma važan uslov u misionarstvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Uzvišeni Allah je rekao:

قُلْ هَٰذِهِۦ سَبِيلِىٓ أَدْعُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ ۚ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا۠ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِى ۖ وَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ.

Reci: "Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim." (Jusuf, 108)

Ovaj kur'anski ajet iz sure Jusuf nam ukazuje da je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, misionarstvo prošlo kroz tri etape:

– čisti monoteizam koji se sastoji u tome da čovjek bude pokoran svome Gospodaru, da se čuva onoga što mu je On zabranio i da bude iskren prema svome Gospodaru u tome;

– poziv u monoteizam (tevhid);

– znanje i spoznaja svih spomenutih stvari.[369]

Uzvišeni Allah nas je obavijestio da je jedna od posebnih uloga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila i podučavanje ljudi, jer su putem znanja ljudi izbavljeni iz očite i jasne zablude. Uzvišeni Allah je rekao:

هُوَ ٱلَّذِى بَعَثَ فِى ٱلْأُمِّيِّۦنَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِهِۦ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا۟ مِن قَبْلُ لَفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ.

On je neukima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi. (El-Džum'a, 2)

Prema tome, naša obaveza je da znamo neke od najbitnih postulata, a to su:

369 *Džami'u el-bejan*, 13:79–80.

– znanje, koje podrazumijeva spoznaju Allaha, spoznaju Poslanika i spoznaju vjere islama;

– rad po znanju;

– pozivanje ljudi tom znanju;

– strpljenje na tom putu.

Dokaz tome su Allahove riječi:

وَٱلۡعَصۡرِ. إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لَفِي خُسۡرٍ. إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلۡحَقِّ وَتَوَاصَوۡاْ بِٱلصَّبۡرِ.

Tako mi vremena, čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje. (El-Asr, 1–3)

Ispravnost dobrih djela se manifestuje u vjerovanju (imanu), dok se vjerovanje manifestuje u tevhidu (monoteizmu).

Iman (vjerovanje) koje od nas Allah želi i traži, jeste vjerovanje koje oživljava onog koji vjeruje. To je vjerovanje koje ostavlja trag na čovjeka, vjerovanje koje će biti čovjekov vodič i usmjeritelj, vjerovanje koje će korisiti onome koji bude vjerovao. To je vjerovanje koje se povećava, cvjeta i prosvjetljuje, vjerovanje koje ukrašava sve strane srca svojom ljepotom. Vjerovanje koje pušta svoje grane, koje dostižu vjernika, koje bacaju svoju sjenu na njegov život i daju mu plodove u toku noći i dana. Vjerovanje koje posjeduju iskreni vjernici, poslanici, evlije, dobri ljudi, jeste vjerovanje koje predstavlja uzrok činjenja dobrih djela. Ono popravlja čovjeka, njime se život čini skladnim i ispravnim. To je vjerovanje koje ljude čini aktivnim i ažurnim, iz njega proizlazi trud, borba na Allahovom putu, odgoj, dominacija, ponos, postojanje i ubjeđenje.[370]

370 *Fi zilali el-iman*, str. 63.

PETO: KOMENTAR ODREĐENIH KUR'ANSKIH AJETA KOJI NAM GOVORE O VJEROVANJU

Ukras imana (vjerovanja)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ حَبَّبَ إِلَيۡكُمُ ٱلۡإِيمَٰنَ وَزَيَّنَهُۥ فِي قُلُوبِكُمۡ وَكَرَّهَ إِلَيۡكُمُ ٱلۡكُفۡرَ وَٱلۡفُسُوقَ وَٱلۡعِصۡيَانَۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلرَّٰشِدُونَ.

... ali Allah je nekima od vas pravo vjerovanje omilio, i u srcima vašim ga lijepim prikazao, a nezahvalnost i neposlušnost vam omrazio. Takvi su na pravom putu. (El-Hudžurat, 7)

Što se tiče samih grijeha, oni su različitih kategorija i stepena. Prema tome, neki grijesi spadaju u kufr (nevjerstvo), a sa druge strane postoje neki grijesi za koje se ne može reći da spadaju u kufr (nevjerstvo). Uzvišeni Allah u ovom kur'anskom ajetu spomenuo je tri vrste grijeha.

Prva vrsta grijeha (prijestupa) pripada nevjerstvu, a druga ne predstavlja nevjerstvo, ali je, ipak, grijeh. Treća vrsta prijestupa (grijeha) ne pripadaju ni nevjerstvu ni fisku. Sve ove vrste grijeha ne smiju se naći kod vjernika.

Što se tiče pokornosti, svaki vid pokornosti Allahu Uzvišenom je od imana (vjerovanja). Nijedna pokornost nije izvan vjerovanja, tako da Allah nije napravio neku vrstu podjele u samoj pokornosti. Uzvišeni Allah je rekao:

وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ حَبَّبَ إِلَيۡكُمُ ٱلۡإِيمَٰنَ.

Allah je nekima od vas pravo vjerovanje omilio. (El-Hudžurat, 7) Ovo obuhvata sve vrste pokornosti.[371]

Svjetlost imana (vjerovanja)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

371 *El-Emsalul Kur'anije*, 1:194; *Medžmu'a el-fetava*, 7:42.

ٱللَّهُ نُورُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ مَثَلُ نُورِهِۦ كَمِشۡكَوٰةٖ فِيهَا مِصۡبَاحٌۖ ٱلۡمِصۡبَاحُ فِي زُجَاجَةٍۖ ٱلزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوۡكَبٞ دُرِّيّٞ يُوقَدُ مِن شَجَرَةٖ مُّبَٰرَكَةٖ زَيۡتُونَةٖ لَّا شَرۡقِيَّةٖ وَلَا غَرۡبِيَّةٖ يَكَادُ زَيۡتُهَا يُضِيٓءُ وَلَوۡ لَمۡ تَمۡسَسۡهُ نَارٞۚ نُّورٌ عَلَىٰ نُورٖۚ يَهۡدِي ٱللَّهُ لِنُورِهِۦ مَن يَشَآءُۚ وَيَضۡرِبُ ٱللَّهُ ٱلۡأَمۡثَٰلَ لِلنَّاسِۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ.

Allah je izvor svjetlosti nebesa i Zemlje! Primjer svjetlosti Njegove je udubina u zidu u kojoj je svjetiljka, svjetiljka je u kandilju, a kandilj je kao zvijezda blistava koja se užiže blagoslovljenim drvetom maslinovim, i istočnim i zapadnim, čije ulje gotovo da sija kad ga vatra ne dotakne; sama svjetlost nad svjetlošću! Allah vodi ka svjetlosti Svojoj onoga koga On hoće. Allah navodi primjere ljudima, Allah sve dobro zna. (Nur, 35)

Riječi *Allah je izvor svjetlosti nebesa i zemlje...* mufesiri su prokomentarisali tako što su rekli da Allah obasjava nebesa i zemlju, da je On Uzvišeni Onaj Koji upućuje i ukazuje na put onima koji su na nebesima i onima koji su na zemlji, Koji osvjetljava put i upućuje stanovnike nebesa i zemlje.

Svjetlost je jedno od Allahovih svojstava, koje je povezano sa Njegovim imenom En-Nur, to je jedno od Allahovih lijepih imena. Svjetlost se pripisuje Allahu sa dva aspekta. Sa jedne strane svjetlost je predstavljena kao Allahovo svojstvo kojim se On opisuje, a sa druge strane svjetlost predstavlja efekat Onoga Koji daje svjetlo (a to je Uzvišeni Allah).[372]

Uzvišeni Allah je rekao: *Primjer svjetlosti Njegove...* Osnova vjerovanja potiče od Allaha. Onda kada Allah učini prsa svoga roba prostranim i otvorenim za islam, On Uzvišeni mu podari nur (svjetlost) u životu. Analogno tome, pravi se poređenje između korisnog znanja i objave koja njeguje srce i koja mu prija poput kvalitetnog ulja (masline), tako da objava predstavlja svjetlost, snagu, zdravlje i život srca. Ovakvo stanje srca može se postići jedino znanjem o Allahovoj Knjizi, sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rada po tom znanju, što također predstavlja hranu za srce.[373]

[372] Ibnul-Kajjim: *Idžtima el-džujuši el-islamije*, str. 6.

[373] Isti izvor, str. 20; *El-emsalul-kur'anije*, 1:360.

Da bi vatra davala svjetlost, potrebno je da se ta vatra nečim održava, kako se ne bi stišala i zgasula, te samim tim oslabila svoju svjetlost. Takva situacija je i sa svjetlošću imana (vjerovanja). Ona zavisi od korisnog znanja, od rada po njemu, kao i onoga što tu svjetlost održava. Ukoliko se nađu određene stvari kod čovjeka koje ugrožavaju vjerovanje, one će ga ugasiti kao što se vatra gasi onda kada nestane drva.[374]

Ovaj primjer nam ukazuje da se vjerovanje povećava i smanjuje. Povećava se onda kada se poveća korisno znanje koje predstavlja život za srce, znanje koje je svjetlost iz Allahove Knjige, i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a smanjuje se onda kada se smanji i korisno znanje.

Znanje koje je spomenuto (koje utiče na povećanje i smanjenje imana) jeste znanje koje je uzrok da srce spozna svoga Gospodara, koje daje da srce spozna suštinu imana (vjerovanja). Ovo znanje se može uporediti sa uljem koje daje da svjetiljka proširi svoju svjetlost. Onda kada se stavi više ulja, svjetlost bude veća. Tako se razlikuje i jačina svjetlosti u vjerničkim srcima, shodno njihovom znanju i vjerovanju. Najpotpunije svjetlosti u znanju i vjerovanju je bio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Ovaj primjer nam ukazuje da je prava svjetlost ona svjetlost koju je Allah podario vjernicima. Dakle, pravi se poređenje sa svjetlošću čije je značenje poznato, ali kakvoću te svjetlosti ne možemo dokučiti, za razliku od svjetlosti lambe (svjetiljke) čija se svjetlost može osjetiti i uvidjeti, tako da poređenje sa onim što se može osjetiti ukazuje na njegovu prisutnost i suštinu.[375]

Također se pravi poređenje između fitre (urođene vjere u čovjeku) i fitilja, jer osnova fitre i fitilja jeste da koriste ono što im je potrebno. Fitilj koristi odgovarajuće gorivo, koje ga ovlaži i na taj način se razgori. Identično je i sa fitrom, koja je prirodno usađena vjera u srca svih stvorenja, a Allah je učinio da sva srca u svojoj osnovi budu u

[374] Isti izvor, str. 20.

[375] *El-Emsalu el-Kur'anije*, 1:370–375.

toj fitri. Fitra u osnovi prihvata ono što se od nje traži, a to je monoteizam i istinska vjera u Allaha Uzvišenog. Srce čovjeka koji bude počašćen znanjem koje je protkano Kur'anom i Sunnetom bit će u stanju da prihvati svjetlost vjere. Uzvišeni Allah je rekao:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ.

Ti upravi lice svoje vjeri iskreno; prirodnoj vjeri Allahovoj prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahovog stvaranja, to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna. (Er-Rum, 30)

Uzvišeni Allah je učinio da prirodna stvar svih ljudi bude da spoznaju svoga Gospodara, da Mu izražavaju čisti tevhid, da Ga vole, da prihvate sve ono što odgovara vjeri islamu, a to je nešto što je urođeno u dušama ljudi.

Fitra se može sačuvati korisnim znanjem koje proizlazi iz Allahove Knjige i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i na taj način će se očistiti od svih ljudskih i šejtanskih spletki i svih onih koji se trude da pokvare fitru.[376]

Ovo je primjer koji nam ukazuje na svjetlost znanja i vjerovanja, koja utiče na zdravo razmišljanje i ispravno posmatranje stvari, te koja dovodi do ispravnih zaključaka. Put koji vodi do istine i čiste vjere jeste razum koji je počašćen Kur'anom, knjigom koja je objavljena Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a na taj način se ostvaruju spoznaje i ubjeđenja.

Razum, sam po sebi, bez znanja, ne može ostvariti ove suštinske činjenice. Tako nam navedeni primjer ukazuje da svjetlost vjerovanja obasjava sve srčane ibadete i ostale druge segmente koji se tiču samog vjerovanja, emocija, želja, a plod svega toga su dobro (hajr), sigurnost i ispravnost.[377]

Riječi Allaha Uzvišenog: ... sama svjetlost nad svjetlošću... ukazuju nam da je svjetlost Allahov govor, kao i govor Poslanika, sallallahu

[376] *El-emsalul-kur'anije*, 1:390–412.

[377] Isti izvor, 1:418.

alejhi ve sellem, da je svjetlost korisno znanje, i oni predstavljaju svjetlost vjerovanja, a ova svjetlost se povećava i postaje jača. Uzvišeni Allah je rekao:

وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ ٱللَّهُ لَهُۥ نُورًا فَمَا لَهُۥ مِن نُّورٍ.

... a onaj kome Allah ne da svjetlo neće svjetla ni imati. (En-Nur, 40)

Možemo zaključuti da dvije svjetlosti koje se spominju dolaze od Allaha. Prva svjetlost je svjetlost imana (vjerovanja). Ova svjetlost nastanjuje srce. Druga svjetlost je svjetlost znanja, a to znanje je objava Allaha Uzvišenog. Ko bude posjedovao prvu svjetlost, posjedovat će i drugu svjetlost. Ko se pokorava Allahu, On Uzvišeni će mu dati potpunu svjetlost. Ko bude griješio prema svome Gospodaru, taj neće imati svjetlosti, on će biti u očitoj zabludi i lutat će u njenim tminama.[378]

Srž vjerovanja

Uzvišeni Allah je rekao:

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ تَدْرِى مَا ٱلْكِتَٰبُ وَلَا ٱلْإِيمَٰنُ وَلَٰكِن جَعَلْنَٰهُ نُورًا نَّهْدِى بِهِۦ مَن نَّشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ لَتَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ.

Tako Mi i tebi objavljujemo Kur'an iz odredbe Naše. Ti nisi znao šta je Knjiga, niti što je vjerovanje, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one robove Naše koje želimo. A Ti, zaista, ukazuješ na Pravi put. (Eš-Šura, 52)

U ovom kur'anskom ajetu se spominje objava u kontekstu suštine, jer putem objave se ostvaruje život srca, a to je istinski život. Ko to zapostavi on je od onih koji su duhovno mrtvi.

Allah je uputu nazvao nurom (svjetlošću) zbog onoga što uputa donosi srcu, a to je svjetlost. Potpunost duše zavisi od ove dvije stvari, od života i srca.

Ove dvije stvari se mogu realizovati jedino ako se ide putem koji su trasirali poslanici, neka je Allahov blagoslov na sve njih, i ako se prate upute sa kojima su oni poslati, a one predstavljaju korisno

[378] Isti izvor, 1:420.

znanje i dobra djela. Ako se to ne nađe u životu čovjeka, njegova duša će biti mrtva. Ukoliko rob bude u svome životu skroman i ukoliko bude poznavao osnove vjere, ako bude nadahnut korisnim govorom i korisnim stvarima, svoj život će prosvijetliti ispravnom uputom.

Jedini način da život bude prosvijetljen jeste da čovjek živi shodno načelima Allahove objave koju je poslao putem Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i koju je učinio uputom onome kome On hoće od Njegovih robova.

Nije suština znanja samo njegovo posjedovanje i njegovo prenošenje, niti je suština znanja da se samo govori o njemu. Nije srž znanja pisanje naučnih radova. Znanje je svjetlost koja pravi razliku između ispravnog i neispravnog govora. Znanje pravi razliku između istine i zablude. Znanje je poslanička svjetlost koja se nalazi među ljudima i koja im osvjetljava put.[379]

ŠESTO: RAZLOZI JAČANJA VJEROVANJA

Ovo poglavlje je veoma bitno, korisno i prijeko potrebno svakom pojedincu. Neophodno je spoznati ovo poglavlje i posvetiti mu veliku pažnju. Putem vjerovanja čovjek može sebe upotpuniti. Vjerovanjem će Allah uzdići stepene Svoga roba na dunjaluku i na Ahiretu.

Jačina imana je razlog svakog dobra, sadašnjeg ili budućeg, i ne može se povećati, osim spoznajom stvari, uzroka i puteva koji ga jačaju. Uzvišeni Allah je dao da svaka stvar ima svoj uzrok i način putem kojeg se može doći do nje, a spoznaja vjerovanja je najbitniji i najveličanstveniji put. Prema tome, Allah je podario mnogo uzroka koji mogu ojačati vjerovanje, a sa druge strane postoje mnogi razlozi zbog kojih vjerovanje slabi. Uzroci koji povećavaju vjerovanje mogu se svrstati u dvije vrste, i to uopštene uzroke i detaljne, pojedinačne uzroke.

Mudžmel (uopšteni uzroci) je razmišljanje o Allahovim dokazima iz Kur'ana i sunneta, razmišljanje o kosmičkim dokazima i njihovim

[379] Ibnul-Kajjim: *Idžtima el-džujuši el-islamije*, str. 24.

pojedinostima. To je posvećivanje pažnje spoznaji Allahovog prava, onoga zbog kojeg je stvorio Svoje robove, kao i rada po istini. Svi razlozi se vraćaju na ovu veličanstvenu osnovu, a to je razmišljanje o dokazima iz Kur'ana i sunneta.[380]

Što se tiče mufesala (detaljni uzroci), vjerovanje se povećava iz mnogih razloga, a navest ćemo neke od njih.

Spoznaja Allahovih lijepih imena, koja se spominju u Kur'anu i sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Veoma je važno spoznati i razumjeti značenja Allahovih imena i spoznati suštinu robovanja Allahu na tom principu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Allah ima devedeset i devet imena, stotinu manje jedno, ko ih obuhvati ući će u Džennet." Ko bude naučio ova imena, vjerovao u njih, bude obožavao Allaha putem tih imena, ući će u Džennet, a u Džennet neće ući osim vjernici.

Ovo znanje predstavlja veliki uzrok povećanja i čvrstine vjerovanja (imana). Spoznaja Allahovih lijepih imena je osnova vjerovanja, a od samog vjerovanja je vjerovanje u Allahova imena. Kad rob poveća svoje znanje o Allahovim imenima i svojstvima, tada će povećati svoje vjerovanje i ubjeđenje. Musliman mora uložiti svoj trud i napor da spozna Allahova imena i svojstva, a ta spoznaja mora proizići iz Kur'ana i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz onoga što se prenosi od drugova Poslanika i svih onih koji ih slijede u dobru. Jer ovo je korisna spoznaja koja povećava vjerovanje, ubjeđenje i sigurnost.[381]

Razmišljanje o Kur'anu

Zaista, onaj ko konstantno razmišlja o Kur'anu zaronit će u dubine kur'anskih riznica, znanosti i spoznaja. Njegovo vjerovanje će se, čak, povećati, kao što kaže Uzvišeni Allah:

وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ.

[380] Es-Sa'di: *Šedžeretul-iman*, str. 39.

[381] Isti izvor, str. 41.

a kad im se ajeti Njegovi uče, vjerovanje im povećaju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju. (El-Enfal, 2)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدْ جَآءَتْكُم مَّوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَآءٌ لِّمَا فِى ٱلصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ.

O ljudi, već vam je stigla opomena od Gospodara vašeg i lijek za vaša srca i uputstvo i milost vjernicima. (Junus, 57)

Zaista je Kur'an poruka od Uzvišenog Allaha, pa ima li potpunije i pristupačnije poruke od Allahove poruke, ima li neka poruka koja je korisnija za srce od poruke Gospodara Uzvišenog? Kur'an je poruka u kojoj se nalazi lijek za bolesti strasti, sumnje i nevjerstva, lijek za bolesti srca, duše i ostalih dijelova tijela. U njemu je lijek koji se bori protiv političkih, ekonomskih, etičkih, kolektivnih, životnih i civilizacijskih bolesti.[382]

Uzvišeni Allah je rekao:

وَنُنَزِّلُ مِنَ ٱلْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ ٱلظَّـٰلِمِينَ إِلَّا خَسَارًا.

Mi objavljujemo u Kur'anu ono što je lijek i milost vjernicima, a nevjernicima on samo povećava propast. (El-Isra, 82)

Kur'an je hrana za dušu, lijek koji liječi od slabosti, koji dušu čini jačom.[383]

Od plodova razmišljanja o Kur'anu jeste i to što putem Kur'ana možemo da spoznamo ono što Allah od nas želi. Putem Kur'ana možemo spoznati kako da robujemo svome Gospodaru Uzvišenom, putem Kur'ana možemo spoznati ono što je Allah objavio. Zbog toga je Kur'an plemeniti skica života koju je Allah predstavio čovječanstvu, on je osnova propisa, koji su stavljeni u obavezu svim robovima, koji treba da razmišljaju o njemu, da se pridržavaju njegovih naredbi,

[382] Dr. El-Hudeli: *El-imanu evelen fe kejfe nebdeu bi*, str. 119.

[383] Dr. Mahmud Duseri: *Hedžrul-Kur'anil-azim*, str. 567.

da se klone njegovih zabrana i da realizuju ibadete koji se od njih traže.[384]

Ako pogledamo u uređenost Kur'ana Časnog i u njegove propise, vidjet ćemo da jedni propisi potrvđuju druge, da jedni odgovaraju drugim, te da ne postoji bilo koji nedostatak niti razilaženje. Uzvišeni Allah je rekao:

لَّا يَأْتِيهِ ٱلْبَٰطِلُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِۦ ۖ تَنزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ.

Laž joj je strana, bilo s koje strane, ona je Objava od Mudroga i hvale dostojnoga. (Fusilet, 42)

Da je Kur'an došao od nekog drugog mimo Allaha, u njemu bi bilo puno nedostataka i kontradiktornosti u mnogim stvarima. Uzvišeni Allah je rekao:

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ ٱلْقُرْءَانَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِندِ غَيْرِ ٱللَّهِ لَوَجَدُوا۟ فِيهِ ٱخْتِلَٰفًا كَثِيرًا.

A zašto oni ne razmisle o Kur'anu? Da je on od nekog drugog, a ne od Allaha, sigurno bi u njemu našli mnoge protivrječnosti. (En-Nisa, 82)

Kur'an je jedan od najvažnijih i najbitnijih uzroka jačanja vjerovanja, a ti su uzroci mnogobrojni. Prema tome, vjernik, kada uči Kur'an, zna da se u njemu nalaze istinita kazivanja i savršeni propisi, i on na taj način povećava svoje vjerovanje.

Kakva je onda situacija kada se razmišlja o njemu, kada se razumije svrha Kur'ana, svrha njegove tajanstvenosti!? Zbog toga su vjernici kazali, kako nas obavještava naš Gospodar:

رَّبَّنَآ إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِى لِلْإِيمَٰنِ أَنْ ءَامِنُوا۟ بِرَبِّكُمْ فَـَٔامَنَّا ۚ.

Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru: "Vjerujte u Gospodara vašeg!" – i mi smo mu se odazvali... (Ali Imran, 193)

Spoznaja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Kada se spomene spoznaja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, podrazumijeva se spoznaja onoga sa čime je došao, njegovih visokih moralnih vrijednosti i potpunih svojstava. Ko bude spoznao

[384] Isti izvor, str. 566.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, istinskom spoznajom, neće sumnjati u njegovu iskrenost i ono sa čime je on došao. Uzvišeni Allah je rekao:

أَمْ لَمْ يَعْرِفُواْ رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُۥ مُنكِرُونَ.

Ili oni ne poznaju Poslanika svoga, pa ga zato poriču? (El-Mu'minun, 69)

U srcu onoga ko bude spoznao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, usadit će se vjerovanje, a kod onoga koji pored spoznaje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bude čvrsto vjerovao u njega i ono sa čim je došao usađeno vjerovanje će se povećati.

Uzvišeni Allah, kako bi nas podstakao na razmišljanje o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom pozivu u vjerovanje, kaže:

قُلْ إِنَّمَآ أَعِظُكُم بِوَٰحِدَةٍ أَن تَقُومُواْ لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَٰدَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُواْ مَا بِصَاحِبِكُم مِّن جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُم بَيْنَ يَدَىْ عَذَابٍ شَدِيدٍ.

Reci: "Ja vam savjetujem samo jedno: ustanite iskreno prema Allahu, dvojica po dvojica, ili jedan po jedan, pa zatim razmislite da drug vaš nije lud. On vas samo prije teške patnje opominje." (Saba', 46)

Čak se Allah zaklinje potpunošću Svoga poslanika, veličanstvenoću njegove etike (ponašanja), jer je on najpotpunije stvorenje, kao što je rekao Uzvišeni Allah:

نٓ وَٱلْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ. مَآ أَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ. وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ. وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ.

Nun. Tako Mi kalema i onoga što oni pišu, ti nisi, milošću Gospodara svoga, lud; ti ćeš, sigurno, nagradu neprekidnu dobiti jer ti si, zaista, najljepše ćudi. (Kalem, 1-4)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je najveći misionar monoteizma, njegove osobine su potpune, a vrline divne, njegov govor je lijep i koristan, postupci su mu racionalni, on je najveći predvodnik i najpotpuniji uzor. Uzvišeni Allah je spomenuo one koji su razumom obdareni, oni koji su odabrani među stvorenjima, kada su rekli: *Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika...* Taj glasnik je upravo plemeniti

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čuli su glasnika koji ih transparentno poziva, kako svojim glasom, tako i svojim postupcima, djelima, vjerom i svim njegovim radnjama i stanjima.

... Koji poziva u vjeru... Koji poziva u vjeru u kojoj nema mjesta za sumnju. Ovo je vjerovanje koje predstavlja najveći uzrok približavanja roba svome Gospodaru, ovo je jedno od najboljih sredstava koje Uzvišeni Allah voli i zbog kojeg će im Allah grijehe oprostiti i uzdići ih na visoke stepene.

Uzvišeni Allah je rekao:

رَّبَّنَآ إِنَّنَا سَمِعۡنَا مُنَادِيٗا يُنَادِي لِلۡإِيمَٰنِ أَنۡ ءَامِنُواْ بِرَبِّكُمۡ فَـَٔامَنَّاۚ.

Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru: "Vjerujte u Gospodara vašeg!" – i mi smo mu se odazvali... (Ali Imran, 193)

Osoba koja želi da govori i sluša istinu povjerovat će u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i neće sumnjati u njegovu poslanicu, kao što su mnogi ljudi, kada bi ugledali plemenito lice Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znali su da to nije lice lažova.[385]

Razmišljanje o svemiru i posmatranje samog sebe

Razmišljanje o svemiru, stvaranju nebesa, zemlje i svega onoga što je između njih, razmišljanje o raznovrsnim stvorenjima, kao i posmatranje samoga sebe predstavlja jedan od razloga jačanja vjerovanja. Stvorenja svojim postojanjem, svojim potpunim stvaranjem, koje ne može ostaviti ravnodušnim one koji su razumom obdareni, ukazuju na veličanstvenost Stvoritelja. Allahovo stvaranje nam ukazuje na Njegovo sveobuhvatno znanje i na Njegovu potpunu mudrost. Veliki je broj Allahovih blagodati koje je podario ljudima, koje ne možemo čak ni prebrojati, a sve to ukazuje na ogromnu Gospodarovu milost i Njegovu dobrotu. Sve spomenuto nam ukazuje na veličanstvenost Onoga Koji je sve to stvorio, što iziskuje zahvalnost Njemu Uzvišenom, spominjanje Njega Milostivog, te ispovijedanje

[385] *Šedžeretu El-iman*, str. 48.

vjere na najiskreniji način jedino Njemu Samilosnom, a to je srž i tajna samog vjerovanja.[386]

Također, ako bismo samo pogledali stvorenja koja su sa svakog aspekta u potrebi za svojim Gospodarom, koja ne mogu sebi biti prepuštena ni koliko je treptaj oka, ako samo zastanemo i pogledamo u sebe, svoje siromaštvo i svoju slabost, definitivno ćemo se u potpunosti predati svome Gospodaru, puno Ga moliti i tražiti od Njega sve svoje potrebe, bez obzira da li se radi o vjerskim ili dunjalučkim potrebama. Allah nas je obavezao da se istinski oslonimo na Njega kao Stvoritelja, da budemo sigurni u obećanje koje nam je dao, da Mu budemo poslušni i pokorni i na taj način ojačamo svoje vjerovanje i pokornost, jer je dova srž ibadeta. [387]

Također, ako razmišljamo o Allahovim blagodatima, kako općenitim tako i posebnim, i blagodatima bez kojih stvorenja ne mogu da opstanu, primjetit ćemo da nas pozivaju te blagodati na vjerovanje u Njega Uzvišenog.[388]

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَأٓيَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ» ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَٰطِلًا سُبْحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ

U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene, za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. "Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri!" (Ali Imran, 190–191)

386 Isti izvor, str. 50.

387 Isti izvor, str. 50.

388 Isti izvor, str. 50.

Spominjanje Allaha u svakom trenutku

Dova je srž ibadeta, a spominjanje Allaha predstvalja stabljiku vjerovanja. Spominjajne Allaha srce čini funkcionalnim, kada insan poveća spominjanje Allaha, poveća se i njegovo vjerovanje. Iman (vjerovanje) od nas traži da Allaha puno spominjemo, a ko voli Allaha on Ga često i spominje.

Ljubav prema Allahu predstavlja vjerovanje, štaviše, ona je suština vjerovanja. Prema tome zikr (spominjanje Allaha) ostavlja pozitivan trag u životu muslimana kako na dunjaluku tako i na Ahiretu, a u sljedećim redovima ćemo navesti neke od tih tragova.

Lijep i ugodan život

Ugodan život proiziskuje da se živi na principu Božije riječi, da srce često spominje Allaha, to je ugodan život kako je to Uzvišeni Allah kazao:

مَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ.

Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili. (En-Nahl, 97)

Također Uzvišeni Allah je rekao:

وَأَنِ ٱسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا۟ إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُم مَّتَٰعًا حَسَنًا إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِى فَضْلٍ فَضْلَهُۥ.

... da od Gospodara svoga oprosta tražite i da se pokajete, a On će vam dati da do smrtnoga časa lijepo proživite i svakom čestitom daće zasluženu nagradu. (Hud, 3)

Prema tome, spominjanje Allaha, ljubav prema Njemu, pokornost i predanost razlozi su ugodnog života na dunjaluku i Ahiretu. Nepokornost Allahu i griješenje su uzroci teškog, skučenog života na dunjaluku i Ahiretu.[389]

Uzvišeni Allah je rekao:

[389] *Medaridžus-salikin*, 3:259.

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِى فَإِنَّ لَهُۥ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ أَعْمَىٰ.

A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživiti. (Ta-ha, 124)

Prema tome, suština ovog života jeste ispravnost srca. Ne može se ugodan život osjetiti osim uz spominjanje Allaha Uzvišenog. U skladu sa tim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Primjer onoga ko spominje Allaha i onoga ko Ga ne spominje je kao primjer mrtvog i živog."[390]

Dakle, razlika između onoga ko spominje Allaha i onoga ko Ga ne spominje, je poput razlike između živog i mrtvog. Oni koji su Allahu pokorni ući će u Džennet prije nego li susretnu Allaha.

Allah će ih nadahnuti da na dunjaluku prožive lijep život i reći će: "Siromasi su mnogi stanovnici dunjaluka, napustili su dunjaluk, a nisu probali ono najljepše na njemu." "Šta je to najbolje na njemu?" upitali su ih, a oni su odgovorili: "Ljubav prema Allahu, spoznaja i spominjanje Njega Uzvišenog."

Tako su ljudi koji spominju Allaha naspram onih koji su nemarni prema zikru, kao što je živ čovjek među mrtvima. Oni imaju ugodan život, kako u tijelu, tako u duši i u samim osjećajima.

Uzvišeni Allah je rekao:

أَوَمَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَـٰهُ وَجَعَلْنَا لَهُۥ نُورًا يَمْشِى بِهِۦ فِى ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِى ٱلظُّلُمَـٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَـٰفِرِينَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ.

Zar je onaj koji je bio u zabludi, a kome smo Mi dali život i svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je u tminama iz kojih ne izlazi? A nevjernicima se čini lijepim to što oni rade (El-En'am, 122)

Zikr daje sposobnost tijelu, u životu i borbi na Allahovom putu

Onome ko spominje svoga Gospodara zikr daje mogućnost da realizuje stvari koje nikada ne bi mogao realizovati bez zikra.[391] Kao dokaz spomenutog jeste slučaj Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i

[390] Buhari, br. 6407.

[391] Isti izvor, str. 172.

njegove ćerke Fatime i zeta Alije. Naime, Fatima požalila se svom ocu na poteškoću prilikom miješenja hleba te je tražila slugu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je nju i njenog supruga podučio zikru koji treba da prouče svake noći kada legnu da spavaju. Rekao im je da izgovore trideset i tri puta subhanallah, trideset i tri puta el-hamdulillah i trideset i četiri puta Allahu ekber, i na kraju dodao: "Ovo vam je korisnije (bolje) od sluge."[392]

"Ko bude konstantno učio ovaj zikr, osjetit će snagu i sposobnost u toku dana veću nego da ima slugu."[393]

Nježnost srca i strahopoštovanje

Zaista, uzrok skrušenosti srca, njegove čistote i nježnosti, jeste spominjanje Allaha. Spominjanjem Allaha iz srca se otklanja nemarnost.

Uzvišeni Allah je rekao:

ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَتَطۡمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكۡرِ ٱللَّهِۗ أَلَا بِذِكۡرِ ٱللَّهِ تَطۡمَئِنُّ ٱلۡقُلُوبُ.

... one koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah spomene, smiruju – a srca se doista, kad se Allah spomene smiruju! (Er-Ra'd, 28)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

ٱللَّهُ نَزَّلَ أَحۡسَنَ ٱلۡحَدِيثِ كِتَٰبٗا مُّتَشَٰبِهٗا مَّثَانِيَ تَقۡشَعِرُّ مِنۡهُ جُلُودُ ٱلَّذِينَ يَخۡشَوۡنَ رَبَّهُمۡ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمۡ وَقُلُوبُهُمۡ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِۚ.

Allah objavljuje najljepši govor, Knjigu sličnu po smislu, čije se poruke ponavljaju, zbog kojih podilazi jeza one koji se Gospodara svoga boje, a kada spomene ime Allahovo, kože njihove i srca njihova se smiruju. (Ez-Zumer, 23)

Spas od Allahove kazne

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Nijedno djelo ne može spasiti sina Ademovog od *Allahove kazne kao zikr (spominjanje*

[392] Buhari, br. 6318.

[393] *Šerhu en-Nevevi ala Muslim*, 17:45.

Allaha)."[394]*Ovo su neki od plodova, rezultata i ciljeva spominjanja Allaha.*[395]

Sedam kategorija ljudi će biti u hladu Allahovog Arša na Sudnjem danu

*Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuo da će biti sedam kategorija ljudi u hladu Allahovog Arša, onoga dana kada drugog hlada ne bude bilo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je između ostalih istakao i "č*ovjeka koji se iskreno sjeti Allaha, pa mu oči zasuze".[396]

Oni koji budu Allaha spominjali imat će mnogo svjedoka na Sudnjem danu

Sve što postoji na zemlji svjedočit će onima koji budu Allaha spominjali na dan kada zemlja svoje vijesti bude kazivala, na dan kada brda i pustinje budu svjedočile i radosnu vijest donijele onima koji su Allaha na njima spominjali.

Ibn Mesud, radijallahu anhu, je rekao: "Brdo će pozvati imenom drugo brdo, i upitati ga: 'Da li je danas neko prošao, a da je spominjao svoga Gospodara?' Ako bude, brdo će odgovoriti: 'Da, jeste.' 'Onda budi svjedok i obraduj ga', kazat će mu ovo brdo."[397]

Spoznaja ljepota islama

Jedan od razloga jačanja vjerovanja jeste spoznaja ljepota islama. Vjera islam je u potpunosti savršena i izuzetno lijepa. Islamsko vjerovanje je najispravnije i najkorisnije vjerovanje. Islamska etika je najpotpunija i najljepša etika, a islamski propisi su najljepši i najpravedniji propisi. Putem njih Uzvišeni Allah Svojim robovima uljepšava vjerovanje i čini da ga oni vole. Upravo vjerovanjem Uzvišeni Allah odlikuje određene Svoje robove nad ostalim robovima.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ حَبَّبَ إِلَيۡكُمُ ٱلۡإِيمَٰنَ وَزَيَّنَهُۥ فِي قُلُوبِكُمۡ.

394 Albani: *Sahihu el-Džami'u*, br. 5644.

395 *Zikrlullahi te'ala*, str. 175.

396 Buhari, br. 6479.

397 *El-Vabilus-sajb*, br. 106.

... ali Allah je nekima od vas pravo vjerovanje omilio, i u srcima vašim ga lijepim prikazao. (El-Hudžurat, 7)

Prema tome, vjerovanje je nešto najljepše što čovjek može osjetiti u svome srcu. Vjerovanje uljepša čovjekovu nutrinu tako što on povjeruje u doktrine vjerovanja. Vjerovanje, također, uljepšava tjelesne postupke čovjeka, kao što se spominje u dovi koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio: "Gospodaru moj, nagizdaj nas vjerovanjem i učini nas od onih koji su upućeni na Pravi put."[398]

Jedan od korisnih primjera u prezentiranju ljepota islama jeste primjer Džafera ibn Ebi Taliba, koji je predstavio islam Nedžašiju, a čije je predstavljanje bilo uzrok njegovog prihvatnja islama. Džafer, kao predstavnik muslimana, počeo je govoriti: "O vladaru! Bili smo velike neznalice, obožavali smo kipove, a jeli lešine. Činili smo ogavne stvari i kidali rodbinske veze. Loše smo postupali prema komšijama, a jaki su iskorištavali slabe. Tako smo radili sve dok nam Allah nije poslao jednog od nas kao vjerovjesnika, čije smo porijeklo dobro znali, a uz to njegovu iskrenost, povjerenje i čednost. On nas je pozvao da vjerujemo u Allaha, da Mu druga ne pripisujemo, da Mu istinski ibadet činimo, da odbacimo ono što smo obožavali i mi i naši preci od kamenja i idola. Naredio nam je da govorimo istinu, da izvršavamo emanet, da održavamo rodbinske veze, da se prema komšijama lijepo ophodimo, da prestanemo činiti harame i da ne prolijevamo nedužnu krv. Zabranio nam je činjenje sramotnih stvari, laž, jedenje imetka siročadi i potvoru nedužnih vjernica. Naredio nam je da samo Allahu ibadet činimo i da Mu druga ne pripisujemo, da obavljamo namaz, dajemo zekat i postimo mjesec ramazan. Mi smo povjerovali i potvrdili njegovu istinitost. Počeli smo da ga slijedimo u onom što nam je donio od Allaha. Smatramo dozvoljenim ono što nam je on dozvolio, a zabranjujemo ono što nam je on zabranio. Naš narod, o vladaru, nas je napao i izložio najgorim mučenjima, samo da bi nas odvratio od naše vjere i ponovo vratio u obožavanje kipova. A kada su nam silno nasilje počinili, kada su nas gotovo savladali i kao obruč stegli,

[398] Nesai, br. 1304.

kada su nam zabranili da svoju vjeru propovijedamo, mi smo došli u tvoju zemlju, tebe izabrali između svih drugih i zaželjeli da kod tebe ostanemo nadajući se da nam kod tebe niko neće nasilje pričinjavati." Nedžašija reče Džaferu ibn Ebi Talibu: "Da li ti znaš nešto od onoga što vam je vaš Vjerovjesnik od Allaha donio?" "Da", odgovori Džafer. "De mi prouči!", reče Nedžašija. On mu prouči početak sure Merjem: *Kaf, ha, ja, ʿajn, sad. Kazivanje o milosti Gospodara tvoga prema robu Njegovom Zekerijjahu, kad je on Gospodara svoga tiho zovnuo i rekao: "Gospodaru moj, kosti su mi oronule i glava osijedila, a nikada, kada sam Ti, Gospodaru moj, molbu uputio, nesretan nisam ostao..."* Nedžašija je plakao tako da je svu bradu iskvasio suzama, a njegovi svećenici su isto tako plakali da su svoje knjige okvasili, slušajući Allahove riječi. Onda Nedžašija reče: "Ovo što vam je donio vaš Vjerovjesnik i ono što je donio Isa sigurno je svjetlo koje dopire sa istog izvora." Zatim se okrenu Amru i njegovom drugu govoreći im: "Možete ići! Boga mi, ja vam ove ljude nikada neću predati." Onda pogleda u Amra i njegova druga i reče: "Vratite ovoj dvojici njihove hedije, meni ne trebaju." Ummu Seleme kaže: "Amr i njegov drug izađoše slomljeni i poniženi, skrhani zbog svog neuspjeha. Što se nas tiče, mi ostasmo kod Nedžašije kao u najboljoj kući i sa najplemenitijim komšijom."[399] Zatim je Nedžaši prihvatio islam, a sa njim i mnogi biskupi kršćani.[400]

Dža'fer, radijallahu anhu, je odgovorio na pitanja Nedžašija na veoma inteligentan način, sa vrhunskom političkom vještinom, teološkim i misionarskim stilom koji je sadržao sljedeće stvari:

– Spomenuo je mahane džahilijeta i izložio ih na odličan način, koji nije mogao ostaviti ravnodušnim slušaoce. Tako je pokvario sliku Kurejšija u očima vladara i spomenuo negativne osobine koje se ne mogu eliminirati osim putem poslanstva.

– Objasnio je Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ličnost u tom destruktivnom društvu, društvu koje je puno poroka. Dočarao je koliko je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio daleko od svih

[399] Bilježi ga imam Ahmed u *Musnedu*, 1:202–203.

[400] Sejid Seid: *Hakikatu el-vela vel-bera*, str. 156.

nedostataka, koliko je bio poznat po svom dobrom porijeklu, iskrenosti, emanetu, toleranciji i potvrdio činjenicu da je jedino on bio dostojan poslanice.

– Spomenuo je Džafer, radijallahu anhu, ljepote islama i njegove etičke norme koje se slažu sa etičkim normama i pozivima prijašnjih poslanika. Svi poslanici i naš posljednji poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, su pozivali iskrenosti u govoru, ispunjavanju emaneta, spajanju rodbinskih veza, lijepom odnosu prema komšijama, obavljanju namaza i davanju zekata. Stvari koje su odbacili prijašnji poslanici jesu klanjanje kipovima i prolivanje krvi. Shvatili su Nedžaši i poglavari kršćana da je ovo poziv i poruka i prijašnjih poslanika, počevši od Musaa i Isaa, alejhima selam.[401]

Allahovom voljom u ovom razgovoru je dominirao Džafer, radijallahu anhu, što je rezultiralo prihvatanjem islama Nedžašija i prisutnih krišćana.

Realizacija ihsana u životu

U robovanje Allahu spada i lijepo ophođenje prema Njegovim stvorenjima. U potpunost u predanosti Uzvišenom Allahu spada robovanje Gospodaru kao da Ga vidimo i na taj način se upotpunjavaju i usavršavaju sva djela.

Neće se rob boriti sa samim sobom sve dok ihsan (perfektnost) ne utka u svoj život, sve dokle ne dosegne njegovu perfekciju, ubjeđenje i visok stepen, a to predstavlja najveći vid ubjeđenja. Ko ostvari ihsan u svome životu osjetit će slast ibadeta, a to je potpuno vjerovanje. Također od vjerovanja je i lijep odnos prema ljudima kako riječju, tako i djelom, imetkom i drugim produktivnim stvarima. Sve ovo je od vjerovanja i te su stvari njegova suština, a Allah će čovjeka nagraditi shodno djelu.

Kao što je čovjek dobročinitelj prema stvorenjima, tako je Allah dobročinitelj prema dobročiniteljima iz mnogo razloga. Allah će dobročiniteljima ojačati vjerovanje, nadahnut će ih u činjenju dobrih

[401] Sallabi, *Es-siretu en-nebevije*, 1:361.

djela, olakšat će im da se iskrenošću i dobrim djelima približe Njemu Uzvišenom, počastit će ih vjerovanjem u njihovog Gospodara i Njegovu jednoću, potaknut će ih da savjetuju druge muslimane, jer je vjera savjet. Ko bude realizovao ihsan prema svome Gospodaru i ihsan prema ljudima, realizovao je istinski savjet (vjeru).[402]

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ.

Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje... (En-Nahl, 90)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلۡكَٰظِمِينَ ٱلۡغَيۡظَ وَٱلۡعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ.

A one koji, i kad su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine. (Ali Imran,134)

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ رَحۡمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٞ مِّنَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ.

... milost Allahova je doista blizu onih koji dobra djela čine. (El-A'raf, 56)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱصۡبِرۡ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجۡرَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ.

I strpljiv budi! Allah doista neće uskratiti nagradu onima koji dobra djela čine. (Hud, 115)

Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

هَلۡ جَزَآءُ ٱلۡإِحۡسَٰنِ إِلَّا ٱلۡإِحۡسَٰنُ.

Zar nagrada za dobro učinjeno djelo može biti nešto drugo do dobro?! (Er-Rahman, 60)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَواْ وَّٱلَّذِينَ هُم مُّحۡسِنُونَ.

402 *Šedžeretul-iman*, str. 53.

Allah je zaista na strani onih koji se Njega boje i grijeha klone i koji dobra djela čine. (En-Nahl, 128)

Prema tome, dobročinitelji osjećaju Allahovu prisutnost, to je veličanstven osjećaj koji oni zaslužuju.[403]

Poziv Allahu

Neki od razloga vjerovanja jesu pozivanje Allahu i Njegovoj vjeri, preporučivanje istine i strpljenja, pozivanje u osnove vjere, poziv u implementaciju šerijata, naređivanje dobra i odvraćanje od zla. Također, od misionarstva jeste i savjetovanje robova, a to je jedan od najvećih uzroka vjerovanja.

Prema tome, onaj koji poziva ljude mora pomoći ono u šta poziva, a pomoći će je na taj način što će pojasniti dokaze i način njihove implementacije. Taj poziv treba da bude upućen na sve moguće načine i treba izabrati onaj koji je najadekvatniji.

S obzirom na to da popravljanje ljudi i preporučivanje istine, kao i strpljivost na tom putu, zahtijeva požrtvanost, neminovno je da će Allah čovjeka nagraditi zbog njegovog truda. Allah će takvog insana obasjati nurom (svjetlom), ojačat će njegovo vjerovanje i učinit će da se više oslanja na svoga Gospodara. Sa vjerovanjem i oslanjanjem na Allaha dolazi pomoć od Njega Uzvišenog protiv neprijatelja, šejtana u ljudskom i šejtana u džinskom obliku.

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّهُۥ لَيْسَ لَهُۥ سُلْطَٰنٌ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ.

On doista nema nikakve vlasti nad onima koji vjeruju i koji se u Gospodara svoga pouzdaju. (En-Nahl, 99)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَآ إِلَى ٱللَّهِ وَعَمِلَ صَٰلِحًا وَقَالَ إِنَّنِى مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ» وَلَا تَسْتَوِى ٱلْحَسَنَةُ وَلَا ٱلسَّيِّئَةُ ۚ ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ فَإِذَا ٱلَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُۥ عَدَٰوَةٌ كَأَنَّهُۥ وَلِىٌّ حَمِيمٌ» وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلَّذِينَ صَبَرُواْ وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ.

403 Amr Halid: *Ahlak*, str. 38.

A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: "Ja sam doista musliman!" Dobro i zlo nisu isto! Zlo dobrim uzvrati, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati. To mogu postići samo strpljivi; to mogu postići samo vrlo sretni. (Fusilet, 33–35)

Jačanje duše u borbi protiv stvari koje ugrožavaju vjerovanje

Jedan od najbitnijih faktora jačanja vjerovanja jeste da duša spozna stvari koje joj čine štetu i ugrožavaju vjerovanje, poput nevjerovanja i grijeha. Da bi se vjerovanje povećalo, neophodno je da čovjek bude ažuran u činjenju svih vrsta dobrih djela. Također, jedan od razloga jačanja vjerovanja jeste napuštanje svake vrste grijeha i pokajanje nakon učinjenih prijestupa. Jedna od stvari koja štiti vjerovanje jeste čuvanje tjelesnih organa od onoga što je Allah zabranio.

Za očuvanje vjerovanja neophodna je eliminacija sumnji u vjerovanju, koje su veoma štetne i pogubne, a nakon sumnji velika opasnost za stagnaciju vjerovanja jesu strasti od kojih se treba sačuvati.[404]

Osnova vjerovanja jeste podsticanje na dobro i ljubav prema onome što je korisno i lijepo, a vjerovanje se ne može povećati osim nakon što se napuste stvari koje ga ugrožavaju, kao što su podsticanje duše na zlo, odsutsvo borbe protiv duše koja je sklona zlu. Nakon što se čovjek sačuva od iskušenja sumnji i iskušenja strasti, povećat će se njegovo vjerovanje i ubjeđenje i time će biti poput oaze.

Uzvišeni Allah je rekao:

كَمَثَلِ جَنَّةٍۭ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَـَٔاتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

... Sliče vrtu na visoravni na koji se izliva obilna kiša, pa daje dvostruk plod; ako ne bude kiše obilne, bude kiše rosulje. A Allah dobro vidi ono što vi radite. (El-Bekare, 265)

Ako bude situacija suprotna spomenutoj, onda duša koja je sklona zlu postaje dominantna. Kod takve osobe se razvija sklonost ka

404 *Šedžretul iman*, str. 60.

upadanju u sumnju ili strast, ili se čak desi da takav insan istovremeno upadne i u sumnje i strasti. Primjer koji se odnosi na ovu spomenutu kategoriju jeste primjer Allahovih riječi u kojima On Uzvišeni kaže:

أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ أَن تَكُونَ لَهُۥ جَنَّةٌ مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ لَهُۥ فِيهَا مِن كُلِّ ٱلثَّمَرَٰتِ وَأَصَابَهُ ٱلْكِبَرُ وَلَهُۥ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَآءُ فَأَصَابَهَآ إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَٱحْتَرَقَتْ ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْءَايَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ.

Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču punu palmi i vinove loze kroz koju teku rijeke i u kojoj ima svakojakih plodova, a da je ostario i da ima nejaku djecu, a da onda naiđe vatrena oluja preko nje i ona izgori? – Tako vam Allah objašnjava dokaze da biste razmislili. (El-Bekare, 266)

Vjernik na dunjaluku prolazi kroz dvije situacije (stanja):

– prva situacija jeste da čovjek vjernik ostvari u svome životu ispravno i autentično vjerovanje i sve ono što iz njega proizlazi i što ga prati;
– druga sitacija jeste da vjernik napusti i zanemari sve ono što uništava njegovo vjerovanje i ono što utiče na njegovu slabost i klonulost, a razlog slabosti vjerovanja najčešće budu javne i tajne smutnje.

Vjernik mora sebe izliječiti od svih vrsta sumnji i mora se pokajati istinskim pokajanjem, prije nego li mu dođe smrtni čas.

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ إِذَا مَسَّهُمْ طَٰٓئِفٌ مِّنَ ٱلشَّيْطَٰنِ تَذَكَّرُوا۟ فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ.

Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska dodirne, sjete se, i odjednom dođu sebi... (El-A'raf, 201) U ovom kur'anskom ajetu spominje se riječ "mubsirun" (oni koji, kada počine grijeh, odmah dođu sebi), to su oni koji su svjesni svojih propusta i svojih manjkavosti. Oni su prisebni jer znaju da je uzrok njihove manjkavosti šejtanov dodir, svjesni su činjenice da je šejtan njihov otvoreni neprijatelj i upravo zbog toga odmah dođu sebi i povrate se.[405] Takvo je stanje sa vjernicima, koji se nakon toga povrate na pravi put, a šejtan ostane

[405] *Šedžeretul-iman*, str. 61.

ponižen i izgubljen. Sa druge strane šejtan ima svoju braću. Uzvišeni Allah kaže:

وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي ٱلْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ.

... dok prijatelje šejtanove šejtani podržavaju u zabludi i oni ne dolaze sebi. (El-A´raf, 202) Šejtan ne prestaje da zavodi ljude i da ih odvodi u nevjerstvo i propast. I pored toga ljudi su mu i dalje pokorni i odani i odazivaju se njegovom pozivu sve dok ih šejtan ne baci u propast i sve dok ne budu od onih koji su uništeni.

Upravo zbog toga bi trebalo često učiti dovu: *Gospodaru, omili nam vjerovanje i uljepšaj ga u našim srcima, omrazi nam nevjerstvo, griješenje i nepokornost i učini nas od razboritih Tvojom dobrotom, a Ti si Mudri i Sveznajući.*[406]

Spoznaja dunjaluka i njegove prolaznosti naspram Ahireta i njegove vječnosti

Od stvari koje jačaju vjerovanje jeste i istinska spoznaja dunjaluka, spoznaja njegove prolaznosti, kratkoće i prividnosti uživanja na njemu. Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّمَا مَثَلُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَآءٍ أَنزَلْنَٰهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَٱخْتَلَطَ بِهِۦ نَبَاتُ ٱلْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ ٱلنَّاسُ وَٱلْأَنْعَٰمُ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَخَذَتِ ٱلْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَٱزَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَآ أَنَّهُمْ قَٰدِرُونَ عَلَيْهَآ أَتَىٰهَآ أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَٰهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَ بِٱلْأَمْسِ ۚ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ.

Život na ovome svijetu je sličan bilju zemaljskom na koje Mi spustimo s neba kišu s kojim se ona izmiješa, kojim se onda hrane ljudi i stoka. Pa kad se Zemlja ukrasi svojim ruhom i okiti i kad stanovnici njezini pomisle da su oni toga gospodari, dođe zapovijed Naša, noću ili danju, i Mi to pokosimo, kao da prije ničeg nije ni bilo. Eto, tako Mi potanko izlažemo dokaze narodu koji hoće da razmisli. (Junus, 24)

Ovaj plemeniti ajet obuhvata deset rečenica. Ukoliko bi samo jedna rečenica izostala, ne bi se moglo napraviti poređenje. Suština poređenja koje se spominje u ajetu jeste komparacija dunjaluka,

[406] *Šedžeretul-iman*, str. 62.

njegove prolaznosti, prolaznosti njegovih blagodati, opčinjenosti ljudi njime i kiše koja se spusti na različite trave, koja dekoriše izgled zemljine površine.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je obavijesito o riječima Uzvišenog Allaha:

وَٱضۡرِبۡ لَهُم مَّثَلَ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا كَمَآءٍ أَنزَلۡنَٰهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَٱخۡتَلَطَ بِهِۦ نَبَاتُ ٱلۡأَرۡضِ فَأَصۡبَحَ هَشِيمًا تَذۡرُوهُ ٱلرِّيَٰحُۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ مُّقۡتَدِرًا.

Navedi im kao primjer da je život na ovome svijetu kao bilje, koje i poslije natapanja vodom, koju Mi s neba spuštamo, ipak postane suho, i vjetrovi ga raznesu. A Allah sve može! (Kehf, 45)

Spomeni, o, Muhammede, ljudima primjer ovog svijeta, primjer njegove prolaznosti i konačnosti *kao što je primjer bilja, koje i poslije natapanja vodom, koju Mi s neba spuštamo, ipak postane suho i vjetrovi ga raznesu.* (Kehf, 45) Na zemlji se nalaze sjemenke i raznoliko cvijeće koje ponikne i pokaže ljepotu i koje krase sjaj i svježina.

Sve spomenuto postaje suho, a nakon toga ga vjetrovi raznesu puhajući na desnu i lijevu stranu. Allah sve može i On je u mogućnosti da stvori i da uništi.[407]

Uzvišeni Allah je rekao:

ٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّمَا ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَا لَعِبٞ وَلَهۡوٞ وَزِينَةٞ وَتَفَاخُرُۢ بَيۡنَكُمۡ وَتَكَاثُرٞ فِي ٱلۡأَمۡوَٰلِ وَٱلۡأَوۡلَٰدِۖ كَمَثَلِ غَيۡثٍ أَعۡجَبَ ٱلۡكُفَّارَ نَبَاتُهُۥ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَىٰهُ مُصۡفَرّٗا ثُمَّ يَكُونُ حُطَٰمٗاۖ وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِ عَذَابٞ شَدِيدٞ وَمَغۡفِرَةٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضۡوَٰنٞۚ وَمَا ٱلۡحَيَوٰةُ ٱلدُّنۡيَآ إِلَّا مَتَٰعُ ٱلۡغُرُورِ.

Znajte da život na ovome svijetu nije ništa drugo do igra, i razonoda, i uljepšavanje, i međusobno hvalisanje i nadmetanje imecima i brojem djece! Primjer za to je bilje čiji rast poslije kiše oduševljava nevjernike, ono zatim buja, ali ga poslije vidiš požutjela, da bi se na kraju skršilo. A na onome svijetu je teška patnja i Allahov oprost i zadovoljstvo; život na ovome svijetu je samo varljivo naslađivanje. (El-Hadid, 20)

Uzvišeni Allah opisuje slabost i bezvrijednost dunjaluka, pa kaže: *Znajte da život na ovome svijetu nije ništa drugo do igra*, tj. usrećivanje

[407] *Tefsiru el-Kasimi* (11, 49).

samoga sebe, *razonoda*, tj. ono što je neispravno, *uljepšavanje*, tj. ukras očiju, *nadmetanje i hvalisanje imecima i brojem djece*, tj. hvalisanje i uzdizanje zbog svoga porijekla i svog poroda. *Primjer za to jeste bilje čiji rast poslije kiše oduševljava nevjernike*, tj. zemlja svojim biljem koje niče zadivljuje onoga koji sije, kao što se zemljoradnik divi tom rastinju isto tako se nevjernici dive životu na ovome svijetu, jer, to su ljudi koji najviše vole ovaj svijet i njemu najviše teže. *I ono potom, nakon kiše, uzbuja, ali ga zatim vidiš požutjela i potom sasušeno biva*, dakle, dunjaluk je upoređen sa zelenim rastinjem koje poslije požuti i postane suho. Sve spomenuto je analogno dunjaluku, koji je prolazan i ima svoj kraj.

Za razliku od dunjaluka, koji je prolazan, dolazi Ahiret, koji je neizbježan i vječan. Prema tome, Allah nas upozorava i podstiče nas na ono što je dobro. Uzvišeni Allah je rekao: *A na Onome svijetu je teška patnja i Allahov oprost i zadovoljstvo,* tj. Na Ahiretu postoji samo žestoka kazna ili oprost od Allaha i Njegovo zadovoljstvo. *Život na ovome svijetu je samo varljivo naslađivanje*, tj. dunjaluk zavodi svakoga ko se na njega oslanja, a ima onih koji se predaju dunjaluku do te mjere da smatraju da ne postoji ništa drugo osim njega i da nema ponovnog proživljenja. Ustvari, dunjaluk je ništavan i mali u odnosu na Ahiret.[408]

Ovi kur'anski ajeti nam nedvosmisleno ukazuju na realno stanje dunjaluka, na stanje njegove bezvrijednosti. Također nam ukazuju na njegovu prolaznost, na sve ono što od njega želi insan, a sve što je na dunjaluku, pa čak i sve blagodati koje su na njemu, u poređenju sa onim što je na Ahiretu je nešto veoma malo i sićušno. Ovo je realnost dunjaluka i na ovaj način muslimani moraju shvatiti suštinu ovoga svijeta. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ukazao vjernicima i podsjetio ih šta je njihova misija na zemlji i koje mjesto kod Allaha zaslužuju.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je toliko upozoravao i skretao pažnju na svrhu života na ovome svijetu, sve dok nije ljudima

[408] *Tefsir Ibn Kesir*, 4:312–313.

urezao u podsvijest suštinu i mjesto koje zaslužuju kod Uzvišenog Allaha. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je lijepim odgojem svojih drugova na njih ostavio veliki trag. Oni su svoje noći i dane, shodno svojim mogućnostima, u ibadetu provodili, bez lijenosti, klonulosti i straha od bilo koga drugog mimo Allaha Uzvišenog. Ovo je poruka suštinskog života na dunjaluku, uspjeha i spasa na Ahiretu![409]

SEDMO: SVOJSTVA VJERNIKA

Kur'an nam na mnogo mjesta spominje svojstva vjernika. Mnogi kur'anski ajeti nam govore o najvažnijim i najrelevantnijim svojstvima kojima se vjernici trebaju oplemeniti. To su kur'anski ajeti koji pozivaju vjernike da se oplemene ovim svojstvima i da žive vjerničkim životom kako bi zadobili džennetske blagodati.

Plemeniti Kur'an nam govori o potpunim svojstvima vjernika. Čitava sura u Kur'anu nam govori o svojstvima vjernika u mekkanskom i medinskom periodu, što dodatno ima svoju težinu, zbog koje muslimani ne bi smjeli da budu nemarni. Svojstva koje Allah spominje u Kur'anu jesu svojstva kojima bi se trebali oplemeniti i ukrasiti svi muslimani.[410] Ne možemo ograničiti svojstva vjernika koja se spominju u Kur'anu, ali pokušat ćemo da spomenemo neke kur'anske ajete i sure koji nam govore o svojstvima vjernika. To su svojstva koja su neophodna da se nađu kod svakog vjernika.

Prva sura: El-Mu'minun

Uzvišeni Allah je rekao:

قَدْ أَفْلَحَ ٱلْمُؤْمِنُونَ» ٱلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَٰشِعُونَ» وَٱلَّذِينَ هُمْ عَنِ ٱللَّغْوِ مُعْرِضُونَ .وَٱلَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَوٰةِ فَٰعِلُونَ .وَٱلَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَٰفِظُونَ»إِلَّا عَلَىٰٓ أَزْوَٰجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ .فَمَنِ ٱبْتَغَىٰ وَرَآءَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْعَادُونَ .وَٱلَّذِينَ هُمْ لِأَمَٰنَٰتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَٰعُونَ .وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ .أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْوَٰرِثُونَ .ٱلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ.

409 *Menhedžu Resuli, sallallahu alejhi ve sellem, fi girsi er-ruhi el-džihad*, str. 19–34.

410 *Fi zilalil-iman*, str. 79–80.

Ono što žele – vjernici će postići, oni koji molitvu svoju ponizno obavljaju, i koji ono što ih se ne tiče izbjegavaju, i koji milostinju udjeljuju, i koji stidna mjesta svoja čuvaju – osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju – a oni koji i pored toga traže, oni u zlu sasvim pretjeruju – i koji o povjerenim im amanetima i obavezama svojim brigu brinu, i koji molitve svoje na vrijeme obavljaju oni su dostojni nasljednici, koji će Džennet naslijediti, oni će u njemu vječno boraviti. (El-Mu'minun, 1–11)

Spomenut ćemo svojstva vjernika koja se spominju u ovim kur'anskim ajetima.

Skrušenost u namazu

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko obavi propisani namaz, a prije toga upotpuni abdest svim ruknovima i to učini skrušeno, to će biti razlog da mu budu oprošteni mali grijesi, ako se bude velikih klonio."[411]

Prema tome skrušenost u namazima je obavezna kako bi se čovjek sjetio svoga Gospodara i Njegove kazne. Uzvišeni Allah je rekao:

فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ.

... zato se samo Meni klanjaj i molitvu obavljaj – da bih ti uvijek na umu bio! (Ta-ha, 14)

Namaz ima svoje ruknove, vadžibe i sunnete. Srž namaza je nijet, iskrenost, skrušenost i prisutnost srca. Svaki namaz ima svoje određene zikrove i radnje koje se obavaljaju u toku namaza, ako ne bude srce prisutno prilikom tih radnji, ne može zikr ostaviti svoj trag na pravi način. Ako srce nije prisutno u namazu, ono ne može na pravi način osjetiti suštinu kijama (stajanja u namazu) i poniznost ruku'a i sedžde. Ukoliko neka radnja nema svoju suštinu, ona postaje puka forma. Uzvišeni Allah je rekao

لَن يَنَالَ ٱللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا وَلَٰكِن يَنَالُهُ ٱلتَّقۡوَىٰ مِنكُمۡۚ .

[411] Muslim, br. 542.

Do Allaha neće doprijeti meso njihovo i krv njihova, ali će Mu stići iskreno učinjena dobra djela vaša...: (El-Hadždž, 37)

Suština onoga što nas približava Gospodaru jeste ono što se nalazi u srcu, poslušnost u onome što je Allah naredio, a za to je neophodna prisutnost srca u namazu. Čije srce bude prisutno na početku namaza, bit će prisutno i do kraja namaza.[412]

Izbjegavanje beskorisnog govora

Beskoristan govor je svaki govor koji nema dobrobiti, poput laži, verbalnog zlostavljanja, bespotrebe šale i drugih stvari koje čovjeka odvraćaju od prioriteta i onoga što mu je interes. Nakon što je Allah opisao vjernike kao ljude koji čuvaju svoje namaze, odmah nakon toga je spomenuo drugo svojstvo koje krasi vjernike, a to je napuštanje beskorisnog govora.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ هُمۡ عَنِ ٱللَّغۡوِ مُعۡرِضُونَ.

... i koji ono što ih se ne tiče izbjegavaju... (El-Mu'minun, 3) U ovom dijelu ajeta cilja se na one koji napuštaju ono što je neispravno, a to su grijeh i širk, kao što su rekli neki učenjaci. Također obuhvata i napuštanje govora i djela u kojima nema nikakve koristi. Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ لَا يَشۡهَدُونَ ٱلزُّورَ وَإِذَا مَرُّواْ بِٱللَّغۡوِ مَرُّواْ كِرَامٗا.

... i koji, prolazeći pored onoga što ih se ne tiče, prolaze dostojanstveno. (Furkan, 72)

Čišćenje duše davanjem zekata

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ هُمۡ لِلزَّكَوٰةِ فَٰعِلُونَ.

... i koji milostinju udjeljuju... (Mu'minun, 4)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao: "Čistoća je dio imana (vjerovanja). Riječi *elhamdulillah* ispunjavaju vagu dobrih djela, a riječi *subhanallah i elhamdulillah* ispunjavaju prostor između

[412] *Muhtesaru minhadžu el-kasidin*, str. 26; Tefsiru El-Meragi, (6/5)

nebesa i zemlje. Namaz je nur (svjetlost), sadaka je jasan dokaz, strpljenje je sjaj, a Kur'an je siguran argument za tebe ili protiv tebe. Svako počinje svoj dan i svako trguje svojom dušom, može je osloboditi ili upropastiti."[413]

Riječi: "Sadaka je dokaz" znače da je sadaka dokaz čovjekovog vjerovanja. Njome se pravi razlika u odnosu na munafike, koji ne udjeljuju sadaku, jer oni ne vjeruju da je udjeljivanje sadake dokaz iskrenog vjerovanja.

Vjernici na dunjaluku davanjem zekata čuvaju zajednicu od siromaštva i to predstvalja društvenu sigurnost svakog pojedinca, to je društvena garancija onima koji su u potrebi, sadaka je zaštita zajednice od bilo kakve propasti.[414]

Čuvanje stidnih mjesta

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَٰفِظُونَ. إِلَّا عَلَىٰٓ أَزْوَٰجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ. فَمَنِ ٱبْتَغَىٰ وَرَآءَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْعَادُونَ.

i koji stidna mjesta svoja čuvaju – osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju – a oni koji i pored toga traže, oni u zlu sasvim pretjeruju. (El-Muminun, 5–7)

Vjernici vole oprost. Oni vode računa o čistoći u pravom smislu te riječi. Vode računa o duševnoj čistoti, vode računa o zaštiti svoje porodice, svoje zajednice, vode računa o svojim stidnim mjestima tako što ne rade ono što im je zabranjeno, čuvaju svoja srca od onoga što je Gospodar zabranio, čuvaju zajednicu od prohtjeva, a također vode računa o očuvanju porodice i svojeg porijekla od svih devijantnih faktora.[415]

U čuvanje stidnih mjesta spada i udaljavanje od odnosa sa suprugom u analni otvor, ili odnosa dok je ona u mjesečnom ciklusu, kao i odnosa u toku mjeseca ramazana (u toku posta) i u toku ihrama.

413 Muslim, br. 223.

414 Ahzemi Džezuli: *El-hajatu fil Kur'anil-kerim.*

415 *Fi zilalil-Kur'an*, 4:2455.

Upravo zbog toga Kur'an naređuje obaranje pogleda i naređuje ženama da čuvaju svoje ukrase, a to je za njih bolje i čestitije.[416]

Uzvišeni Allah je rekao:

قُل لِّلۡمُؤۡمِنِينَ يَغُضُّواْ مِنۡ أَبۡصَٰرِهِمۡ وَيَحۡفَظُواْ فُرُوجَهُمۡۚ ذَٰلِكَ أَزۡكَىٰ لَهُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا يَصۡنَعُونَ.

وَقُل لِّلۡمُؤۡمِنَٰتِ يَغۡضُضۡنَ مِنۡ أَبۡصَٰرِهِنَّ وَيَحۡفَظۡنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبۡدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنۡهَاۖ وَلۡيَضۡرِبۡنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّۖ وَلَا يُبۡدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوۡ ءَابَآئِهِنَّ أَوۡ ءَابَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوۡ أَبۡنَآئِهِنَّ أَوۡ أَبۡنَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوۡ إِخۡوَٰنِهِنَّ أَوۡ بَنِيٓ إِخۡوَٰنِهِنَّ أَوۡ بَنِيٓ أَخَوَٰتِهِنَّ أَوۡ نِسَآئِهِنَّ أَوۡ مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُهُنَّ أَوِ ٱلتَّٰبِعِينَ غَيۡرِ أُوْلِي ٱلۡإِرۡبَةِ مِنَ ٱلرِّجَالِ أَوِ ٱلطِّفۡلِ ٱلَّذِينَ لَمۡ يَظۡهَرُواْ عَلَىٰ عَوۡرَٰتِ ٱلنِّسَآءِۖ وَلَا يَضۡرِبۡنَ بِأَرۡجُلِهِنَّ لِيُعۡلَمَ مَا يُخۡفِينَ مِن زِينَتِهِنَّۚ وَتُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ.

Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojima nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihova koji pokrivaju. I svi se Allahu pokajte, o, vjernici, da biste postigli ono što želite. (Nur, 30–31)

Islam poziva na očuvanje stidnih mjesta, ali, također, u islamu nisu zapostavljene ni mnoge druge stvari.

U islamu postoji razvod braka kao alternativa, za razliku od kršćanstva, gdje razvod braka ne postoji. Razvod je dopušten ako postoji odbojnost i smetnja između supružnika, kao i u slučaju slabosti, bolesti i insolventnosti.

[416] Ahmed Abdurrahman: *Fedailul halkije fil-islam*, 244. str.

Dozvoljen je u islamu razvod braka, a sa druge strane dozvoljena je poligamija, ali je uz uslov da čovjek bude pravedan.

Onaj koji nije u stanju da se oženi, treba da posti, kako bi oslabio svoje strasti i sačuvao svoju čednost. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "O, skupino mladića, ko je od vas u mogućnosti, neka se oženi, to mu je bolje za njegov pogled i sigurnije za njegov polni organ, a ko ne može, neka posti, post će mu smanjiti strasti."[417]

Šerijat je na ovaj način otvorio čovjeku sva vrata dozvoljenog, a zatvorio mogućnost i vrata zabranjenom.[418]

Prema tome, muslimanska zajednica je istinska zajednica, koja se razlikuje od drugih nakaradnih zajednica, jer islamska zajednica radi u korist očuvanja čednosti. Sav sistem i propisi sagrađeni su na očuvanju čednosti i moralno etičkiih vrijednosti muškaraca i žena.[419]

Čuvanje emaneta i ugovora

Uzvišeni Allah je rekao: ... *i koji o povjerenim im amanetima i obavezama svojim brigu brinu* (El-Mu'minun, 8), tj. kada im se emanet povjeri, oni ga ne izdaju, već ga odgovorno preuzmu i predaju onima koji ga zaslužuju. Kada preuzmu emanet ili ugovor to ispoštuju. Nisu poput munafika, koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao riječima: "Tri su znaka munafika: kada govori – laže, kada obeća – ne ispuni obećanje, i kada mu se nešto povjeri – povjerenje iznevjeri."[420]

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُكُمۡ أَن تُؤَدُّواْ ٱلۡأَمَٰنَٰتِ إِلَىٰٓ أَهۡلِهَا وَإِذَا حَكَمۡتُم بَيۡنَ ٱلنَّاسِ أَن تَحۡكُمُواْ بِٱلۡعَدۡلِۚ إِنَّ ٱللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِۦٓۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ سَمِيعَۢا بَصِيرٗا.

Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kada ljudima sudite da pravično sudite. Uistinu je divan Allahov savjet! – A Allah doista sve čuje i vidi. (En-Nisa, 58)

---

417 Muslim, br. 1400.

418 *Tešri'u el-dženai el-islami*, 1:642.

419 Abdulkadir: *El-fedailul-hulkije fil-islam*, str. 245.

420 Muslim, br. 208.

Od Ebu Zerra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Rekoh: 'Allahov Poslaniče, zar me nećeš postaviti za namjesnika?' On me potapša po ramenu, a potom reče: 'O Ebu Zerr, ti si slabašan, a radi se o emanetu, to će na Sudnjem danu biti uzrok poniženja i žaljenja, osim onome ko ga uzme s pravom i ko ispuni obaveze.'"[421]

Iz ovog hadisa možemo primijetiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vlast nazvao emanetom i odgovornošću, osim za onog ko je na pravi način preuzme, ko preuzme vlast da putem nje popravlja stanje u narodu, da bude pravedan... Sve spomenuto ne može se realizovati osim ukoliko se emanet preuzme iskreno i ispravno.[422]

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, je rekao: "Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao dođe neki beduin i reče: 'Kada će Sudnji dan?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Kada se zapostavi emanet, očekuj Sudnji čas.' Upitao je: 'A kako će biti zapostavljen?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Kada se stvari budu povjeravale onima koji ih nisu dostojni, očekuj Sudnji čas.'"[423]

Uzvišeni Allah je rekao:

وَإِن كُنتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا۟ كَاتِبًا فَرِهَٰنٌ مَّقْبُوضَةٌ ۖ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ ٱلَّذِى ٱؤْتُمِنَ أَمَٰنَتَهُۥ وَلْيَتَّقِ ٱللَّهَ رَبَّهُۥ ۗ وَلَا تَكْتُمُوا۟ ٱلشَّهَٰدَةَ ۚ وَمَن يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُۥٓ ءَاثِمٌ قَلْبُهُۥ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ.

Ako ste na putu, a ne nađete pisara, onda uzmite zalog. A ako jedan kod drugog nešto pohranite, neka onaj opravda ukazano mu povjerenje i neka se boji Allaha, Gospodara svoga. I ne uskratite svjedočenje; ko ga uskrati, srce njegovo će biti grješno, a Allah dobro zna ono što radite. (El-Bekare, 283)

Čuvanje namaza (redovno klanjanje)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ.

421 Muslim, br. 4697..

422 *El-ahlaku el-islamije ve esusuha,* 1:605.

423 Buhari, br. 5465.

... i koji molitve svoje na vrijeme obavljaju. (El-Mu'minun, 9)

To su oni koji namaze obavljaju u njihovim vremenima, ne zapostavljaju ih, niti odlažu njihovo obavljanje do kraja namazkog vremena, nego vode računa o njima i obavljaju ih u prvom vremenu.[424]

Prenosi se da je Abdullah ibn Mesud, radijallahu anhu, rekao: "Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje djelo je najdraže Allahu, a on je odgovorio: 'Namaz u njegovo vrijeme.' 'A zatim koje?', upitao sam dalje, a on odgovori: 'Zatim, dobročinstvo prema roditeljima.' 'A zatim koje?', ponovo upitah, a on odgovori: 'Borba na Allahovom putu.'"[425]

Druga sura: Furkan

Uzvišeni Allah kaže:

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلاَمًا» وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا» وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا» إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا .وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا .وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا .يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا .إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا فَأُوْلَئِكَ يُبَدِّلُ اللهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَّحِيمًا . وَمَن تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللهِ مَتَابًا .وَالَّذِينَ لاَ يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا .وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا .وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا .أُوْلَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلاَمًا .خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا.

A robovi Milostivoga su oni koji po Zemlji mirno hodaju, a kada ih bestidnici oslove, odgovaraju: "Mir vama!", i oni koji provode noći pred Gospodarom svojim na tlo padajući i stojeći; i oni koji govore: "Gospodaru naš, poštedi nas patnje u Džehennemu, jer je patnja u njemu, doista, propast neminovna, on je ružno prebivalište i boravište"; i oni koji, kad udjeljuju, ne rasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine; i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah

424 *Tefsir Et-Taberi*, 9:200.

425 Muslim, br. 248.

zabranio, ne ubijaju, osim kada pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; – a ko to radi, iskusit će kaznu, patnja će mu na Onome svijetu udvostručena biti i vječno će u njoj ponižen ostati; ali onima koji se pokaju i uzvjeruju i dobra djela čine, Allah će njihova hrđava djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i samilostan je; a onaj ko se bude pokajao i dobra djela činio, on se, uistinu, Allahu iskreno vratio; i oni koji ne svjedoče lažno, i koji, prolazeći pored onoga što ih se ne tiče, prolaze dostojanstveno; i oni koji, kada budu opomenuti dokazima Gospodara svoga, ni gluhi ni slijepi ne ostanu; i oni koji, govore: "Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!" – oni će biti, za ono što su trpjeli, odajama džennetskim nagrađeni i u njima će pozdravom i blagoslovom biti susretani, u njima će vječno ostati, a kako su one divno prebivalište i boravište! (Furkan, 63–76)

Ovo su svojstva vjernika na dunjaluku. To su svojstva onih koji će imati veliku nagradu kod Uzvišenog Allaha, a spomenut ćemo neka od svojstava koja su navedena u ovom kur'anskom ajetu.

Dostojanstvo i smirenost

Uzvišeni Allah je rekao:

وَعِبَادُ الرَّحْمَٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا.

A robovi Milostivoga su oni koji po Zemlji mirno hodaju. (El-Furkan, 63) Smireni su i dostojanstveni, a nisu oholi, niti hrle prema grijesima i smutnji.[426]

Vjernici ne žele da se ohole na zemlji, niti žele da na njoj smutnju šire i nered prave. Uzvišeni Allah je rekao:

تِلْكَ ٱلدَّارُ ٱلْـَٔاخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۚ وَٱلْعَٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje čeka sretan kraj. (El-Kasas, 83)

U ovome ajetu je objašnjenje značenja smirenosti i dostojanstva. Smirenost koja se spominje u ajetu ne znači da čovjek korača kao da je bolestan ili da bude licemjerno skrušen. Znamo da bi predvodnik

[426] *Tefsiru Et-Taberi*, 9:407.

svih ljudi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi koračao, koračao kao da se spušta niz brdo. Čak su naši dobri prethodnici prezirali da se čovjek kreće kao da je bolestan.[427]

Ovaj ajet nam objašnjava da se vjernici na dunjaluku odlikuju time što su skromni, dostojanstveni i skrušeni, a ne ohole se nad drugima, niti hrle da nered na zemlji čine. Oholost ne priliči da se kod bilo koga nađe u životu. Onaj ko se bude oholio on nema ni prema kome poštovanja, respekta, niti se lijepo prema ljudima ophodi.[428]

Blagost

Uzvišeni Allah je rekao:

وَعِبَادُ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلَّذِينَ يَمۡشُونَ عَلَى ٱلۡأَرۡضِ هَوۡنٗا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ ٱلۡجَٰهِلُونَ قَالُواْ سَلَٰمٗا.

A robovi Milostivoga su oni koji po Zemlji mirno hodaju, a kada ih bestidnici oslove, odgovaraju: "Mir vama!" (El-Furkan, 63)

Vjernici su tolerantni, i nisu bestidni. Kada im se neko bestidno obraća, oni ne uzvraćaju istom mjerom, takvi su njihovi postupci i na taj način se ophode prema ljudima u toku dana, a tek kakve su im noći! Najbolje noći su njihove noći, jer stoje pred svojim Gospodarom, suze im natapaju obraze, mole Njega Uzvišenog da ih sačuva od džehenemske kazne.[429]

Blagost je osobina koju Uzvišeni Allah voli. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao, Ešedžeu Abdul-Kajsu: "Ti se odlikuješ blagošću i strpljivošću (smirenošću), dvjema osobinama koje vole Allah i Njegov Poslanik."[430]

Uzvišeni Allah je rekao*:*

وَٱلَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمۡ سُجَّدٗا وَقِيَٰمٗا.

... i oni koji provode noći pred Gospodarom svojim na tlo padajući i stojeći. (El-Furkan, 64)

Uzvišeni Allah je rekao:

---

427 *Tefsir Ibn Kesir*, 3:279.

428 *El-hajatu fil Kur'anil-kerim*, 2:443.

429 *Tefsir Et-Taberi*, 9:409.

430 Muslim, br. 117.

إِنَّمَا يُؤۡمِنُ بِـَٔايَٰتِنَا ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُواْ بِهَا خَرُّواْ سُجَّدٗا وَسَبَّحُواْ بِحَمۡدِ رَبِّهِمۡ وَهُمۡ لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ. تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمۡ عَنِ ٱلۡمَضَاجِعِ يَدۡعُونَ رَبَّهُمۡ خَوۡفٗا وَطَمَعٗا وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ يُنفِقُونَ.

U Naše riječi vjeruju samo oni koji, kad se njima opomenu, licem na tle padaju, i koji Gospodara svoga veličaju i hvale i koji se ne ohole. Bokovi njihovi se postelja lišavaju i oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a dio onog što im Mi dajemo udjeljuju. (Es-Sedžda, 15–16)

Uzvišeni Allah je rekao:

كَانُواْ قَلِيلٗا مِّنَ ٱلَّيۡلِ مَا يَهۡجَعُونَ .وَبِٱلۡأَسۡحَارِ هُمۡ يَسۡتَغۡفِرُونَ

Noću su malo spavali i u praskazorje oprost od grijeha molili. (Ez-Zarijat, 17–18)

Vjernička srca su u namazima i ibadetima ispunjena bogobojaznošću i strahom od džehenemske vatre, okreću se svome Gospodaru predano i mole Ga javno, tajno i ponizno da ih sačuva od džehenemske kazne. Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱصۡرِفۡ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَۖ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا» إِنَّهَا سَآءَتۡ مُسۡتَقَرّٗا وَمُقَامٗا.

... i oni koji govore: "Gospodaru naš, poštedi nas patnje u Džehennemu, jer je patnja u njemu, doista, propast neminovna, on je ružno prebivalište i boravište." (El-Furkan, 65–66)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

إِنَّ نَاشِئَةَ ٱلَّيۡلِ هِيَ أَشَدُّ وَطۡـٔٗا وَأَقۡوَمُ قِيلٗا.

Ta ustajanje noću, zaista, jače djeluje i izgovara se jasnije. (El-Muzemil, 6)

Zaista su postelja i spavanje privlačni, naročito poslije napornog dana. Tada odmor jače djeluje na tijelo, ali poziv koji je potreban duši je dominantniji od spavanja, jer učenje u toku noći jače djeluje.

Zikr ima svoju posebnu slast, a namaz također ima svoju skrušenost, te upravo zbog toga zikr i namaz daju srcu posebnu svjetlost, blagost i rasterećenost. Ovaj osjećaj se u tom intezitetu ne može osjetiti u dnevnim namazima, niti u zikru tokom dana. Allah, dželle

šanuhu, je stvorio čovjeka, zna šta je njemu potrebno, zna koji vremenski intervali ostavljaju više traga na njega i koji mu više gode i odgovaraju.[431]

Umjerenost u udjelivanju

Od svojstava vjernika jeste da su umjereni čak i u udjeljivanju. Vjernici nisu rasipnici, niti troše više nego što je potrebno, a sa druge strane ne škrtare na svojim porodicama i ne uskraćuju im pravo koje im pripada, već su umjereni u trošenju imetka. Najbolji put je središnji, umjereni put. Oni ne pripadaju onima koji se rasipaju, niti su od onih koji škrtare. Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ إِذَآ أَنفَقُواْ لَمۡ يُسۡرِفُواْ وَلَمۡ يَقۡتُرُواْ وَكَانَ بَيۡنَ ذَٰلِكَ قَوَامٗا.

... i oni koji, kad udjeljuju, ne rasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine. (El-Furkan, 67)

Odsustvo smatranja bilo koga ravnim Allahu, ubijanja drugih i činjenja nemorala

Od svojstava vjernika na dunjaluku jeste da nikog Allahu ravnim ne smatraju, da Mu druga ne pripisuju, već da svoje ibadete isključivo Allahu posvećuju. Svojstva vjernika jesu da ne ubijaju druge, osim kada pravda to zahtijeva. Pod pravdom koja zahtijeva ubistvo misli se na ubistvo osobe koja se odmetnula od islama, ubistvo osobe koja je počinila zinaluk, a bila je u braku i ubistvo osobe koja je bespravno ubila drugu osobu.[432]

Uzvišeni Allah je rekao:

وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا .يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا .إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا فَأُوْلَئِكَ يُبَدِّلُ اللهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَّحِيمًا . وَمَن تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللهِ مَتَابًا.

... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kada pravda zahtijeva, i koji

431 *Fi zilalil-Kur'an*, 6:3746.

432 *El-hajatu fi el-Kur'anil-kerim*, 2:450.

ne bludniče; – a ko to radi, iskusit će kaznu, patnja će mu na Onome svijetu udvostručena biti i vječno će u njoj ponižen ostati; ali onima koji se pokaju, uzvjeruju i dobra djela čine, Allah će hrđava djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i samilostan je; a onaj ko se bude pokajao i dobra djela činio, on se, uistinu, Allahu iskreno vratio. (El-Furkan, 68–71)

Od svojstava vjernika je da ne svjedoče lažno

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ ٱلزُّورَ وَإِذَا مَرُّواْ بِٱللَّغْوِ مَرُّواْ كِرَامًا.

... i oni koji ne svjedoče lažno, i koji, prolazeći pored onoga što ih se ne tiče, prolaze dostojanstveno. (El-Furkan, 72) Lažno svjedočenje je jedan od najvećih grijeha.

O tome svjedoči sljedeći hadis: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je rekao: 'Hoćete li da vas obavijestim o najvećim grijesima?' Tri puta je to ponovio. Mi odgovorismo: 'Svakako, Allahov Poslaniče!' On tada reče: 'Pripisivanje druga Allahu i neposlušnost roditeljima.' Bio je naslonjen, zatim se ispravi sjedeći i reče: 'Svakako i lažan govor i lažno svjedočenje!' Zatim je toliko dugo ponavljao ovo dvoje zadnje da smo rekli: 'Kamo sreće da prestane...'"[433]

Korist od kur'anskih opomena

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُواْ بِـَٔايَـٰتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّواْ عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا.

... i oni koji, kada budu opomenuti dokazima Gospodara svoga, ni gluhi ni slijepi ne ostanu. (Furkan, 73)

Želja za uvećavanjem dobrih djela

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَٰجِنَا وَذُرِّيَّـٰتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَٱجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا.

... i oni koji govore: "Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!" (El-Furkan, 74)

433 Muslim, br. 255.

Upitan je bio Hasan El-Basri, rahimehullahu te'ala, o značenju ovog ajeta, pa je rekao: "Ove riječi znače da musliman vidi svoju suprugu, svoga brata, svoju porodicu da su pokorni Allahu. Tako mi Allaha, ne postoji veća sreća od toga da musliman vidi svoje dijete, svoga unuka, brata ili nekoga iz svoje familije kako je pokoran svome Gospodaru."[434]

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, je u vezi sa Allahovim riječima rekao da one predstavljaju molbu Allahu da nas učini da budemo predvodnici u uputi, da budemo oni koji će ljudima ukazivati na pravi put, a da nas ne učini da budemo od onih koji pozivaju u zabludu. Allah, dželle šanuhu, je o pravim sretnicima rekao:

وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَآ إِلَيْهِمْ فِعْلَ ٱلْخَيْرَٰتِ وَإِقَامَ ٱلصَّلَوٰةِ وَإِيتَآءَ ٱلزَّكَوٰةِ ۖ وَكَانُوا۟ لَنَا عَٰبِدِينَ.

... i učinismo ih vjerovjesnicima da upućuju prema zapovijedi Našoj, i objavismo im da čine dobra djela, i da molitve obavljaju. (El-Enbija, 73)

Uzvišeni Allah je rekao:

وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى ٱلنَّارِ ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا يُنصَرُونَ.

A bili smo ih učinili vođama koji su pozivali u ono zbog čega se ide u vatru – a na Sudnjem danu niko im neće pomoći. (El-Kasas, 41)

Drugi su kazali da su od upućenih i oni koji pozivaju ljude na ono što je dobro. Želja im je da svojim ibadetima budu uzrok upute svoje djece i svojih potomaka. Njihove želje i ciljevi su da i drugi ljudi budu upućeni njihovim sebebom, kako bi imali veliku nagradu zbog toga.

Najljepše na ovu temu je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada čovjek umre, prestaju mu teći sevapi za djela izuzev u tri slučaja, a to su trajna sadaka, korisno znanje ili dobro dijete koje mu uči dovu!"[435]

---

434 *El-hajatu fi el-Kur'anil-kerim*, 2:457.

435 Muslim, br. 4199.

Ovo su samo neka od svojstava vjernika, i mi ćemo se zadovoljiti ovim što smo spomenuli, kako ne bismo previše odužili. Svojstava vjernika je jako puno, a mnoga od njih, kao što su iskrenost, oslanjanje na Allaha, ljubav prema Allahu, strah, nada, zahvala Allahu, strpljivost, zadovoljstvo, hrabrost i još mnogo drugih pohvalnih svojstava, spomenuta su u Časnom Kur'anu.[436]

OSMO: KORISTI I PLODOVI VJEROVANJA

Ispravno vjerovanje je produkt mnogih srčanih i tjelesnih koristi i plodova, sadašnjih i budućih. Ispravno vjerovanje je uzrok lijepog života na dunjaluku i Ahiretu. Stabljika vjerovanja daje veoma ukusne plodove, koji su korisni na dunjaluku i Ahiretu.

Stabljika vjerovanja otklanja zlo na dunjaluku. Kada ona učvrsti svoje korijene i kada razgrana svoje plodonosne krošnje, tada pruža i svom vlasniku i drugima svako dobro, sadašnje i buduće.

Navest ćemo neke od plodova vjerovanja.

Vjerovanje u Allaha koje je uzrok Njegove zaštite

Uzvišeni Allah je rekao:

أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ.

... i neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju Allahovi štićenici, oni koji budu vjerovali i koji se budu Allaha bojali. (Junus, 62–63)

Svaki pobožnjak je u Allahovoj zaštiti, a neki od tih plodova možemo vidjeti u Allahovim riječima:

ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ يُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ

Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo... (El-Bekare, 257)

Allah vjernike izbavlja iz tmina nevjerstva u svjetlost vjerovanja, iz tmina neznanja u svjetlost znanja, iz tmina grijeha u svjetlost pokornosti, iz tmina nemarnosti u svjetlost zikra. Allah će zaštititi vjernike od svake vrsta zla i usmjerit će ih putevima svakog dobra, sadašnjeg i

[436] *El-hajatu fi el-Kur'anil-kerim*, 2:459.

budućeg. Spomenute stvari Allah će dati onima koji budu vjerovali i istinsko vjerovanje u svom životu implementirali. Ovo je vjerovanje koje je ispunjeno bogobojaznošću, a bogobojaznost je od potpunosti vjerovanja.[437]

Bogobojaznost je uslov da čovjek bude pod Allahovom zaštitom, također, vjerovanje je uslov sigurnosti i stabilnosti ovog ummeta.

Uzvišeni Allah je rekao:

ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ ٱلسَّيِّئَةِ ٱلْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَواْ وَّقَالُواْ قَدْ مَسَّ ءَابَآءَنَا ٱلضَّرَّآءُ وَٱلسَّرَّآءُ فَأَخَذْنَٰهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ.

Poslije bismo kaznu blagostanjem zamijenili dok se ne bi umnožili i rekli: "I naše su pretke pogađale i žalosti i radosti!" – i tada bismo ih, da oni ne predosjete, neočekivano kaznili. (El-A'raf, 95)

Zaista je bogobojaznost uzrok da se čovjek sačuva od Allahove srdžbe i kazne, bogobojaznost je uzrok sigurnosti i prosperiteta. Kada se čovjek boji svoga Gospodara, ta bojazan biva uzrok da on bude pokoran Njemu Uzvišenom, nadajući se Njegovoj nagradi, napuštajući grijehe zbog Allahovog zadovoljstva i strepnje od džehennemske vatre. Bogobojaznost je uzrok mnogih plodova, sadašnjih i budućih, a neki od tih plodova su:

– Bogobojaznost je uzrok izlaska iz teških situacija i opskrbe odakle se čovjek i ne nada. Uzvišeni Allah je rekao:

وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجْعَل لَّهُۥ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

Onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći i opskrbit će ga odakle se i ne nada. (El-Talak, 2–3)

– Bogobojaznost je uzrok olakšanja u svakoj situaciji. Uzvišeni Allah je rekao:

وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجْعَل لَّهُۥ مِنْ أَمْرِهِۦ يُسْرًا

A onome ko se Allaha boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim (lahkim). (Et-Talak, 4)

[437] *Šedžeretul-iman*, str. 63–64.

– Bogobojaznost je uzrok korisnog znanja. Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۖ وَيُعَلِّمُكُمُ ٱللَّهُۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ

I bojte se Allaha – Allah vas uči, i Allah sve zna. (El-Bekare, 282)

– Bogobojaznost je uzrok raspoznavanja istine. Uzvišeni Allah je rekao:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَتَّقُواْ ٱللَّهَ يَجۡعَل لَّكُمۡ فُرۡقَانٗا

O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost darovati pa ćete istinu od neistine moći rastaviti… (El-Enfal, 29)

– Bogobojaznost je uzrok Allahove ljubavi, ljubavi meleka i prihvaćenosti kod ljudi. Uzvišeni Allah je rekao:

بَلَىٰ مَنۡ أَوۡفَىٰ بِعَهۡدِهِۦ وَٱتَّقَىٰ فَإِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُتَّقِينَ.

A jest! Samo onoga ko obavezu svoju ispuni i grijeha se kloni Allah voli. (Ali Imran, 76)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Kada Allah zavoli roba, pozove Džibrila i kaže mu: 'Doista Allah voli tog roba pa ga i ti zavoli!', pa ga zavoli Džibril. Zatim pozove stanovnike nebesa i kaže: 'Doista Allah voli tog roba pa ga i vi zavolite!', pa ga zavole stanovnici nebesa i bude prihvaćen kod stanovnika Zemlje (zavole ga)."[438]

Allah je na stranih bogobojaznih

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلۡمُتَّقِينَ

… i Allaha se bojte, i znajte da je Allah na strani onih koji se grijeha klone. (El-Bekare, 194) Ovo je Allahova pomoć koju pruža vjerovjesnicima, evlijama, bogobojaznima i strpljivima. Ova Allahova pomoć se odnosi i na Allahovu zaštitu, kao što je Allah zaštitio Musaa, alehi selam, i njegovog brata Haruna. Uzvišeni Allah je rekao:

قَالَ لَا تَخَافَآۖ إِنَّنِي مَعَكُمَآ أَسۡمَعُ وَأَرَىٰ

"Ne bojte se!" – reče On. "Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim." (Taha, 46)

[438] Muslim, br. 6647.

Što se tiče opšte Allahove pomoći u vidu Njegove prisutnosti, o tome govore Allahove riječi:

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ

... on je s vama gdje god bili... (El-Hadid, 4)

Uzvišeni Allah je rekao:

يَسْتَخْفُونَ مِنَ ٱلنَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ ٱللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ ٱلْقَوْلِ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا.

Oni se kriju od ljudi, ali se ne mogu sakriti od Allaha, a On je s njima i kad noću smišljaju riječi kojima On nije zadovoljan; Allah dobro zna sve ono što oni rade. (En-Nisa, 108)

Allahova apsolutna prisutnost zahtijeva od čovjeka da se boji Gospodara i da bude svjestan da ga Allah posmatra svakog trenutka.

Bogobojaznost je uzrok Allahove zaštite od neprijatelja i njihovih spletki

Uzvišeni Allah je rekao:

وَإِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ.

I ako budete trpjeli i ono što vam se zabranjuje – izbjegavali, njihovo lukavstvo vam neće nimalo nauditi. Allah, zaista, dobro zna ono što oni rade. (Ali Imran, 120)

Allah putem bogobjaznosti štiti porodice bogobojaznih

Uzvišeni Allah je rekao:

إِن تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُواْ بِهَا ۖ وَإِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا ۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ.

I ako budete trpjeli i ono što vam se zabranjuje – izbjegavali, njihovo lukavstvo vam neće nimalo nauditi. Allah, zaista, dobro zna ono što oni rade. (Ali Imran, 120)

Ovaj kur'anski ajet šalje muslimanima nedvosmislenu poruku. Oni koji se plaše za svoje porodice, treba da budu bogobojazni u svojim poslovima, kako bi im Allah sačuvao porodice. Ovaj kur'anski ajet upozorava na gubitak djece, ukoliko nestane bogobojaznosti.

Poruku koju nam šalje ovaj kur'anski ajet jeste da je bogobojaznost osnovni element, putem kojeg Allah čuva čovjeka. Dobri ljudi su svojim dobrim djelima i svojom bogobojaznošću čuvali svoje porodice.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَأَمَّا ٱلْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَٰمَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِى ٱلْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُۥ كَنزٌ لَّهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَٰلِحًا.

... a što se onoga zida tiče – on je dvojice dječaka, siročadi iz grada, a pod njim je zakopano njihovo blago. Otac njihov je bio dobar čovjek... (El-Kehf, 82) Možemo vidjeti iz ovog ajeta da je Allah sačuvao ova dva dječaka zbog bereketa i bogobojaznosti njihovog oca.[439]

Bogobojaznost je uzrok primanja djela kod Uzvišenog Allaha, u kojima se krije sreća na dunjaluku

Uzvišeni Allah je rekao:

قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلْمُتَّقِينَ.

Allah prima samo od onih koji su dobri (bogobojazni). (El-Maide, 27)

Bogobojaznost je uzrok spasa od dunjalučke kazne

Uzvišeni Allah je rekao:

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَٰهُمْ فَٱسْتَحَبُّواْ ٱلْعَمَىٰ عَلَى ٱلْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمْ صَٰعِقَةُ ٱلْعَذَابِ ٱلْهُونِ بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ. وَنَجَّيْنَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ.

I Semudu smo na Pravi put ukazivali, ali, njima je bila milija sljepoća od Pravog puta, pa ih je stigla sramna kazna od munje, prema onome kako su zaslužili, a one koji su vjerovali i Allaha se bojali Mi smo spasili. (Fussliet, 17–18)

Bogobojaznost je uzrok brisanja grijeha

Uzvišeni Allah je rekao:

وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّـَٔاتِهِۦ وَيُعْظِمْ لَهُۥٓ أَجْرًا

A onome ko se bude Allaha bojao – On će preko ružnih postupaka njegovih preći i još mu veliku nagradu dati. (Et-Talak, 5)

---

439 El-Kasimi: *Mehasinu tevili*, 5:47.

Bogobojaznost je uzrok ulaska u Džennet

Uzvišeni Allah je rekao:

تِلْكَ ٱلْجَنَّةُ ٱلَّتِى نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَن كَانَ تَقِيًّا.

Dat ćemo da takav Džennet naslijedi onaj od robova Naših koji se bude grijeha klonio. (Merjem, 63)

Bogobojazni će Džennet naslijediti, neće ulagati trud i napor kako bi ušli u njega, već će Džennet biti ispred njih. Dakle, Džennet, koji će im biti poklonjen za ono što su pretrpjeli, bit će im približen. Uzvišeni Allah je rekao:

وَأُزْلِفَتِ ٱلْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ.

A Džennet će biti primaknut čestitima, neće biti ni od jednog daleko. (Kaf, 31)

Uzvišeni Allah je rekao:

يَوْمَ نَحْشُرُ ٱلْمُتَّقِينَ إِلَى ٱلرَّحْمَٰنِ وَفْدًا.

Onoga Dana kada čestite kao uzvanike pred Milostivim sakupimo. (Merjem, 85)

Bogobojaznost je uzrok bratske ljubavi među vjernicima

Uzvišeni Allah je rekao:

ٱلْأَخِلَّآءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا ٱلْمُتَّقِينَ.

Tog Dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, samo to neće biti oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili. (Ez-Zuhruf, 67)

Od bereketa bogobojaznosti jeste i to što će Allah iz srca onih koji vjeruju ukloniti nezadovoljstvo, potištetnost, a povećat će ljubav vjernika jednih prema drugima.

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ. ٱدْخُلُوهَا بِسَلَٰمٍ ءَامِنِينَ. وَنَزَعْنَا مَا فِى صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ إِخْوَٰنًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَٰبِلِينَ.

Oni koji su se Allaha bojali i onog što im je zabranjeno klonili, oni će u džennetskim baščama pored izvora biti. Uđite u njih sigurni, straha

oslobođeni! I Mi ćemo zlobu iz grudi njihovih istisnuti, oni će kao braća na divanima jedni prema drugima sjediti. (El-Hidžr, 45–47)

Kada ovi veličanstveni plodovi dotaknu nutrinu muslimanskih srca, oni posipaju na ummet odgojnu bujicu, koja ih povezuje sa Allahom, koja povezuje dunjaluk sa Ahiretom u jedan krug. Također, žudnja za bogobojaznošću pribavlja muslimanskim redovima uzvišena svojstva, pohvalni i plemeniti ahlak koji čini ummet dostojnim da vodi čovječanstvo ka sreći.

Bogobojaznost je uzrok Allahovog zadovoljstva

Od plodova vjerovanja jeste Allahovo zadovoljstvo i Džennet.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ يَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَيُطِيعُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ ٱللَّهُ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ.

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا وَمَسَٰكِنَ طَيِّبَةً فِى جَنَّٰتِ عَدْنٍ ۚ وَرِضْوَٰنٌ مِّنَ ٱللَّهِ أَكْبَرُ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ.

A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima: traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju, i molitvu obavljaju i zekat daju, i Allahu i Poslaniku Njegovu se pokoravaju. To su oni kojima će se Allah, sigurno, smilovati. – Allah je doista silan i mudar. Allah obećava vjernicima i vjernicama džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno boraviti, i divne dvorove u vrtovima edenskim. A i malo naklonosti Allahove veće je od svega toga; to će, doista, uspjeh veliki biti! (Et-Tevba, 71–72)

Vjernici su zadobili Allahovo zadovoljstvo, Njegovu milost, ugodan i vječni život (Džennet), zadobili su Allahovo zadovoljstvo svojim vjerovanjem kojim su sebe upotpunili, a i druge, to su ostvarili pokornošću Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, naređivanjem na dobro i odvraćanjem od zla, i time su ostvarili najviše ambicije, a to nisu mogli ostvariti osim Allahovom dobrotom.[440]

[440] *Šedžeretul-iman*, str. 65.

Bogobojaznost je uzrok Allahove zaštite vjernika

Od plodova imana jeste i to što Allah štiti vjernike od svih spletki i poteškoća.

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱللَّهَ يُدَٰفِعُ عَنِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ۟.

Allah doista štiti vjernike... (El-Hadždž, 38)

Allah, dželle šanuhu, otklanja od vjernika svaku neprijatnost i svako zlo koje dolazi od šejtana u ljudskom i džinskom obliku. On Uzvišeni otklanja od vjernika napade nevjernika i sve nedaće prije nego li se i dese, a otklanja i iskušenja.

Uzvišeni Allah je spomenuo situaciju u kojoj se našao Junus, alejhi selam:

وَذَا ٱلنُّونِ إِذ ذَّهَبَ مُغَٰضِبًا فَظَنَّ أَن لَّن نَّقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِى ٱلظُّلُمَٰتِ أَن لَّآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنتَ سُبْحَٰنَكَ إِنِّى كُنتُ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ.
فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ وَنَجَّيْنَٰهُ مِنَ ٱلْغَمِّ ۚ وَكَذَٰلِكَ نُـْۨجِى ٱلْمُؤْمِنِينَ.

I Zunnunu se, kada srdit ode i pomisli da ga nećemo kazniti – pa poslije u tminama zavapi: "Nema Boga, osim Tebe, hvaljen neka si! a ja sam se zaista ogriješio prema sebi!" – odazvasmo i tegobe ga spasismo; eto, tako Mi spašavamo vjernike. (El-Enbija, 87–88)

Allah pomaže vjernike i ne ostavlja ih na cjedilu kada upadnu u tešku situaciju, kao što je pomogao i Junusa, alejhi selam.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Nema nijednog vjernika koji prouči dovu mog brata Junusa, a da mu Allah, neće dati izlaz iz situacije u kojoj se nalazi. Ta dova su riječi: "La ilahe illa ente subhaneke inni kuntu minez-zalimin" / "Nema Boga osim tebe, Slavljen neka Si, a ja sam se prema sebi ogriješio."[441]

Bogobojaznost je uzrok lijepog života

Od plodova vjerovanja jeste lijep i ugodan život na dunjaluku i Ahiretu. Uzvišeni Allah je rekao:

[441] *El-Džami'u Es-Sagir*, 2:14.

مَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ.

Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili. (En-Nahl, 97)

Ovo je Allahovo obećanje onome ko u svome životu implementira vjerovanje i koji čini dobra djela. Takvom će Allah dati da proživi lijep život.

Također, Uzvišeni Allah na drugom mjestu govori o uspješnom životu, a uspješan život se zasniva na ispravnom vjerovanju i dobrim djelima.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلْعَصْرِ. إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَفِى خُسْرٍ. إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلْحَقِّ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلصَّبْرِ.

Tako mi vremena, čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje. (El-Asr, 1–3)

Zaista je vjerovanje osnova lijepog života na dunjaluku, jer vjerovanje čovjeka čini postojanim na uputi, te ga čak ni jaki vjetrovi zablude i uragani ne mogu poljuljati.[442]

Bogobojaznost je uzrok uspjeha, Allahovom voljom

Bogobojazni će imati apsolutnu sigurnost. Uzvišeni Allah je rekao: *Obraduj one koji vjeruju.* Iz ovog dijela ajeta možemo vidjeti da vjernicima Allah daje veliko dobro, dobro i u sadašnjosti i u budućnosti. Uzvišeni Allah je rekao:

وَبَشِّرِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ۖ

A one koji vjeruju i dobra djela čine obraduj džennetskim baščama kroz koje će rijeke teći... (El-Bekare, 25)

---

442 *El-Hajatu fil-Kur'anil-kerim*, str. 493.

Vjernici imaju apsolutnu sreću i potpunu sigurnost. Uzvišeni Allah je rekao:

ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَلَمۡ يَلۡبِسُوٓاْ إِيمَٰنَهُم بِظُلۡمٍ أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلۡأَمۡنُ وَهُم مُّهۡتَدُونَ.

Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju; oni će biti na Pravome putu. (El-En'am, 82)

Također, vjernici imaju i trenutnu sigurnost. Uzvišeni Allah je rekao:

فَمَنۡ ءَامَنَ وَأَصۡلَحَ فَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ.

... neka se zato oni koji vjeruju i dobra djela čine ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju. (El-En'am, 48)

Prema tome, Uzvišeni Allah je otklonio od vjernika strah zbog onoga što ih čeka u budućnosti, a otklonio je i tugu zbog onoga što se desilo u prošlosti i to predstavlja apsolutnu sigurnost. Upravo zbog toga vjernici osjećaju potpunu sigurnost na dunjaluku, a bit će sigurni na Ahiretu. To je sigurnost od Allahove srdžbe i Allahove kazne, sigurnost od svih nedaća, sigurnost od svih zala.

Vjernici imaju najsretniji život. Uzvišeni Allah je rekao:

لَهُمُ ٱلۡبُشۡرَىٰ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِۚ.

... za njih su dobre vijesti i na ovome i na Onome svijetu. (Junus, 64)

Uzvišeni Allah nam objašnjava šta predstavlja dobra vijest koja se spominje u ajetu i kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجۡرَ مَنۡ أَحۡسَنَ عَمَلًا.
أُوْلَٰٓئِكَ لَهُمۡ جَنَّٰتُ عَدۡنٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهِمُ ٱلۡأَنۡهَٰرُ يُحَلَّوۡنَ فِيهَا مِنۡ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٖ وَيَلۡبَسُونَ
ثِيَابًا خُضۡرٗا مِّن سُندُسٖ وَإِسۡتَبۡرَقٖ مُّتَّكِـِٔينَ فِيهَا عَلَى ٱلۡأَرَآئِكِۚ نِعۡمَ ٱلثَّوَابُ وَحَسُنَتۡ مُرۡتَفَقٗا

One koji budu vjerovali i dobra djela činili – Mi doista nećemo dopustiti da propadne nagrada onome koji je dobra djela činio – čekaju sigurno edenski vrtovi, kroz koje će rijeke teći, u njima će se narukvicama od zlata kititi i u zelena odijela od dibe i kadife oblačiti, na divanima će u njima naslonjeni biti. Divne li nagrade i krasna li boravišta! (El-Kehf, 30–31)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَءَامِنُواْ بِرَسُولِهِۦ يُؤۡتِكُمۡ كِفۡلَيۡنِ مِن رَّحۡمَتِهِۦ وَيَجۡعَل لَّكُمۡ نُورٗا تَمۡشُونَ بِهِۦ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ.

O vi koji vjerujete, Allaha se bojte i u Poslanika Njegova vjerujte, On će vam dvostruku milost Svoju darovati, i dat će vam svjetlo pomoću kog ćete ići, i oprostit će vam – jer Allah prašta, i samilostan je. (El-Hadid, 28)

Vjerovanje ima svoje ogranke i stepene. Potpunog vjerovanja su oni koji imaju svjetlost koja ih prati i obasjava na dunjaluku i koja će ih pratiti na Ahiretu. Uzvišeni Allah je rekao:

يَوۡمَ تَرَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ يَسۡعَىٰ نُورُهُم بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَبِأَيۡمَٰنِهِم بُشۡرَىٰكُمُ ٱلۡيَوۡمَ جَنَّٰتٞ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ.

Na Dan kada budeš vidio kako se pred vjernicima i vjernicama, i s desne strane njihove, svjetlo njihovo bude kretalo: "Blago vama danas: džennetske bašče kroz koje teku rijeke..." (El-Hadid, 12)

Onaj ko na dunjaluku bude bio obasjan svjetlošću imana i dobrih djela, na Sudnjem danu će biti obasjan svjetlošću pomoću koje će preći sirat-ćupriju i stići do konačnog cilja, a to je Džennet. Takva situacija je i sa oprostom grijeha, onaj čiji grijesi budu oprošteni bit će sačuvan od kazne i uživat će u velikim nagradama i počastima.[443]

Vjerovanje je uzrok sreće i upute na Pravi put

Od plodova vjerovanja jeste ostvarenje sreće i upute na Pravi put, što je definitivno najveća ljudska ambicija te što predstavlja ostvarenje svega što čovjek želi. Zasigurno je uputa najplemenitija stvar.

Uzvišeni Allah je objavio putem Svog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da je vid vjerovanja vjerovanje u nevidljivo. Od vjerovanja je, također, i obavljanje namaza i davanje zekata, a to su dva najjača dokaza čovjekovog vjerovanja. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

أُوْلَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدٗى مِّن رَّبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ.

443 *Šedžeretul-iman*, str. 79.

Njima će Gospodar njihov na Pravi put ukazati i oni će ono što žele ostvariti. (El-Bekare, 5)

Nema uspjeha niti spasa osim uz vjerovanje, niti ima vjerovanja bez istinskog ubjeđenja da sve knjige koje su objavljene poslanicima dolaze od Gospodara, te da je sve poslanike Allah poslao. Uputa je najbolje sredstvo, a sreća je glavni cilj svih ljudi.

Vjernicima koriste i na njih utiču savjeti i opomene

Uzvišeni Allah kaže:

وَذَكِّرْ فَإِنَّ ٱلذِّكْرَىٰ تَنفَعُ ٱلْمُؤْمِنِينَ.

... i nastavi savjetovati, savjet će vjernicima, doista, koristiti. (Ez-Zarijat, 55)

Onaj koji vjeruje spreman je da znanjem i praksom slijedi istinu u pravom smislu te riječi. Takva osoba će prihvatiti istinu i koristit će joj dokazi kojima se utvrđuje njena autentičnost. Ko to bude implementirao u svome životu neće ga ništa spriječiti u slijeđenju istine i rada po njenim načelima. Prevashodno iman zahtijeva da se očuva čistoća fitre kako bi mu koristili dokazi.[444]

Vjerovanje eliminiše svaku vrstu sumnje koja šteti čovjekovoj vjeri (imanu)

Vjerovanje eliminiše svaku sumnju koja škodi čovjekovoj vjeri, a tim sumnjama su izloženi mnogi ljudi. Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا۟.

Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju, i poslije više ne sumnjaju. (El-Hudžurat, 15)

Kod onih koji vjeruju ispravno vjerovanje eliminiše svaku skeptičnost i suprotstavlja se sumnjama koje konstantno donose šejtani u ljudskom i džinskom liku. Ispravno vjerovanje bori se protiv duše koja je sklona zlu i za štetno nepovjerenje koje ona uzrokuje nema drugog lijeka osim ispravnog vjerovanja.

444 Isti izvor, str. 80.

Bilježi se u dva *Sahiha* da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će se neprestano pitati sve dok neko od njih ne upita: 'Dobro, Allah je stvorio stvorenja, a ko je stvorio Allaha?' Ko od toga osjeti nešto, neka kaže: 'Vjerujem u Allaha!' i neka zatraži utočište od Njega i neka prestane s tim."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuo adekvatan lijek za ovu opaku bolest. Taj lijek sastoji se od nekoliko stvari. Prva stvar jeste da čovjek napusti sva šejtanska došaptavanja, da zatraži zaštitu od zla tih primjesa i onoga što je tome slično. Mnogi ljudi su zalutali zbog šejtana i njegovog došaptavanja. Druga stvar koja predstavlja lijek za ovu opaku bolest jeste da se čovjek drži ispravnog vjerovanja, a onaj čovjek koji bude ispravnog vjerovanja bit će od onih koji su sigurni. Laž i zabluda se anuliraju prvenstveno znanjem i sve ono što ugrožava istinu predstavlja zabludu.[445] Uzvišeni Allah kaže:

فَمَاذَا بَعْدَ ٱلْحَقِّ إِلَّا ٱلضَّلَٰلُ

Zar poslije istine ima išta osim zablude? (Junus, 32)

Vjerovanje je sklonište vjernicima

Od koristi i plodova vjerovanja jeste to što je vjerovanje sklonište vjernicima u svakom stanju. Vjerovanje je sklonište vjernicima onda kada su srećni, tužni, kada su u strahu ili sigurnosti, kada su pokorni, pa čak i kada počine grijeh ili bilo koju drugu stvar kojom Gospodar nije zadovoljan, a sve je to sastavni dio života svakog čovjeka.

Vjernik u njemu dragim trenucima sreće biva zahvalan svome Gospodaru na blagodatima kojim ga je Allah počastio i veliča Njega Uzvišenog zbog toga što ga je opskrbio tim blagodatima i iste te blagodati koristi na način na koji je zadovoljan Onaj Koji ga je počastio njima. Sa druge strane, u teškim i tužnim situacijama vjernik utjehu nalazi u svom vjerovanju i zadovoljstvu na iskušenjima koja su ga zadesila i zbog toga osjeti slast imana.

[445] *Šedžeretul-iman,* str. 84.

Svu tugu i brigu vjernici smirena srca prihvaćaju, tako da zbog svog vjerovanja nastave da žive lijepim životom. Kada se nađu u nemilim i strašnim situacijama, vraćaju se svome Gospodaru i maksimalno su ustrajni u svome vjerovanju, čime se njihovo vjerovnje i postojanje na istini povećava.

Prema tome, oni koji vjeruju su hrabri i odvažni. Allah, dželle šanuhu, nas obavještava i kaže:

ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ ٱلنَّاسَ قَدْ جَمَعُواْ لَكُمْ فَٱخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَٰنًا وَقَالُواْ حَسْبُنَا ٱللَّهُ وَنِعْمَ ٱلْوَكِيلُ.

فَٱنقَلَبُواْ بِنِعْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوٓءٌ وَٱتَّبَعُواْ رِضْوَٰنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ.

... one kojima je, kada su im ljudi rekli: "Neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!" – to učvrstilo vjerovanje, pa su rekli: "Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar!" I oni su se povratili obasuti Allahovim blagodatima i obiljem, nikakvo ih zlo nije zadesilo i postigli su da Allah bude njima zadovoljan – a Allah je neizmjerno dobar. (Ali Imran, 173–174)

Dakle, iz srca odabranih ljudi je isčezao strah, a zamijenila ga je jačina njihovog imana, bili su potpuno svjesni bitnosti oslanjanja na Allaha i ubijeđeni u ono što im je Gospodar obećao. Nisu bili ogorčeni zbog onoga što su im nasilnici od zuluma pričinjavali, već su bili skromni i ponizni, i znali su da je sve to od Allahove dobrote. Zahvalni su Gospodaru na blagodatima i znali su da poraz, poniženje, pobjeda i ponos dolaze samo od Allaha i zbog Njihove dobrote prema njima. Uspjeh koji imaju dobili su isključivo zbog Allahove dobrote prema njima, a ne zbog njih samih i njihove zasluge. Pribjegavaju svome vjerovanju i dobrim djelima, ubijeđeni da je to Allahova blagodat prema njima. Znali su da je blagodat vjerovanja važnija od blagodati zdravlja i opskrbe. Prema tome, trudili su se da tu blagodat upotpune i sve preduzmu kako bi njihovi ibadeti bili primljeni, bez bilo kakvog nedostatka i krnjavosti. Žudjeli su za onim što je najpotpunije i najispravnije, jer nisu se zadovoljavali time da im djela budu manjkava i necjelovita.

Kada bi oni koji vjeruju grijeh počinili i njime bili iskušani, Gospodaru svome bi se pokajanjem povratili. Nakon počinjenog grijeha radili bi dobra djela kako bi tu krnjavost popravili. Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ إِذَا مَسَّهُمْ طَٰٓئِفٌ مِّنَ ٱلشَّيْطَٰنِ تَذَكَّرُوا۟ فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ.

Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska dodirne, sjete se, i odjednom dođu sebi. (El-A'raf, 201) Vjernik se, kada zapadne u gaflet (nemar), ili kada grijeh počini, brzo pokaje i povrati svome vjerovanju, koje je osnova svih stvari u njegovom životu.

Vjernici se vraćaju svom vjerovanju u svim stvarima i trude se da ga u potpunosti implementiraju u svojim životima, da napuste ono što šteti njihovom vjerovanju i ono što je u njegovoj suprotnosti. Sve spomenuto ukazuje na Allahovu dobrotu prema njima.[446]

Vjernici se čuvaju od velikih i upropaštajućih grijeha

Ispravno vjerovanje sprečava vjernika da upadne u velike i upropaštavajuće grijehe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Čovjek nije vjernik dok čini zinaluk, nije vjernik dok krade i nije vjernik dok pije alkohol."[447]

Činjenje spomenutih grijeha ukazuje na slabost čovjekovog vjerovanja, kao i na nedostatak njegovoga stida. To je ono što je općepoznato. U srcu onoga ko je ispravnog vjerovanja nalaze se stid, ljubav, nada, strah od Allahove kazne, svjetlost koja prekriva tmine i sve spomenuto ukazuje na potpunost njegovog vjerovanja, a nema sumnje da takvo vjerovanje čovjeka podstiče samo na ono što je dobro i odvraća ga od svega ružnog i zabranjenog. Prema tome, bez imalo sumnje ispravno i iskreno vjerovanje i njegov nur sprečavaju čovjeka da počini velike grijehe. Također, u istinskom vjerovanju se nalazi slast imana i stid od Uzvišenog Allaha, što predstavlja jedan

446 *Šedžeretul-iman* str. 87.

447 Muslim, br. 205.

od najvažnijih ogranaka imana, koji biva uzrok da se čovjek sačuva od velikih grijeha.[448]

Vjerovanje uzrokuje zahvalnost i strpljivost kod vjernika

Od koristi i plodova vjerovanja jeste i to što je vjernik u blagostanju zahvalan Allahu, a u poteškoćama strpljiv, te prema tome on u svakom slučaju bude na dobitku.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Čudno je stanje vjernika! Zaista je za njega uvijek dobro, a to ne može niko postići osim onaj koji vjeruje. Ako ga zadesi nešto lijepo, zahvali Allahu, pa mu bude dobro, a ako ga zadesi nekakva nedaća, on se strpi pa mu opet bude dobro."[449]

Zahvlanost i strpljivost predstavljaju cjelokupno dobro. Vjernik je u svakom trenutku i svakoj situaciji u velikom dobitku. Kada dobije ono što voli, bude srećan zbog te milosti i to je prva blagodat, a druga blagodat koja je vrednija od prve jeste što ga Allah nadahne da mu bude zahvalan na tome. U iskušenju vjernik bude darovan sa tri blagodati. Prva blagodat kojom čovjek u iskušenju bude počašćen jeste što mu Alllah briše grijehe, druga blagodat jeste sabur kojim ga Allah počasti i to je veća blagodat od ove prve, i treća blagodat kojom vjernik bude počašćen jeste što mu iskušenje na koje ga je Allah stavio bude lahko, jer je svjestan nagrade koju mu je Allah pripremio zbog njegovog sabura, te mu zbog toga iskušenje lakše padne i bolje ga podnosi.[450]

Vjerovanje ostavlja trag na govor i djela vjernika

Od koristi i plodova imana jeste i to što sva čovjekova djela i govor bivaju ispravni i potpuni shodno imanu / vjerovanju i iskrenosti njegovog počinioca. Zbog toga je Uzvišeni Allah spomenuo iskrenost kao uslov da bi On Milostivi ukabulio bilo koje dobro djelo.

Uzvišeni Allah kaže:

---

448 *Šedžeretul-iman* str. 88.

449 Muslim, br. 7425.

450 *Šedžeretul-iman,* str. 82.

فَمَن يَعۡمَلۡ مِنَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَلَا كُفۡرَانَ لِسَعۡيِهِۦ.

Ko bude dobra djela činio i uz to vjernik bio, trud mu neće lišen nagrade ostati. (El-Enbija, 94)

Nagrada koja se spominje u ovom kur'anskom ajetu jeste nagrada koju je Allah pripremio za Sudnji dan, i to za svako dobro djelo koje čovjek uradi na principu Kur'ana i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ko bude radio dobra djela na ovom principu, ona će mu biti primljena i umnogostručena, neće mu biti uskraćena nagrada ni koliko jedan trun. Sa druge strane, onaj ko bude radio dobra djela pa makar ih činio danonoćno, a ne bude imao imana, njegova djela neće biti primljena.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَقَدِمۡنَآ إِلَىٰ مَا عَمِلُواْ مِنۡ عَمَلٖ فَجَعَلۡنَٰهُ هَبَآءٗ مَّنثُورًا.

I Mi ćemo pristupiti djelima njihovim koja su učinili u prah i pepeo ih pretvoriti. (El-Furkan, 23)

Takva djela će biti odbačena, jer nisu urađena na ispravan način, nisu urađena u ime Allaha, dželle šanuhu, i shodno praksi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

قُلۡ هَلۡ نُنَبِّئُكُم بِٱلۡأَخۡسَرِينَ أَعۡمَٰلًا.
ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعۡيُهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُمۡ يَحۡسَبُونَ أَنَّهُمۡ يُحۡسِنُونَ صُنۡعًا.
أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمۡ وَلِقَآئِهِۦ فَحَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ فَلَا نُقِيمُ لَهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَزۡنٗا.

Reci: "Hoćete li da vam kažem čija djela neće nikako priznata biti, čiji će trud u životu na ovom svijetu uzaludan biti, a koji će misliti da je dobro ono što rade? To su oni koji u dokaze Gospodara svoga ne budu vjerovali i koji budu poricali da će pred Njega izići; zbog toga će trud njihov uzaludan biti i na Sudnjem danu im nikakva značaja nećemo dati." (El-Kehf, 103–105)

Nakon što su izgubili svoje vjerovanje i postali nevjernici u Allaha i Njegove dokaze, njihova djela su propala.

Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao:

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ.

Ako budeš druge Allahu u obožavanju pridruživao, tvoja djela će sigurno propasti, a ti ćeš među gubitnicima biti. (Ez-Zummer, 65)

Uzvišeni Allah kaže:

وَلَوْ أَشْرَكُواْ لَحَبِطَ عَنْهُم مَّا كَانُواْ يَعْمَلُونَ.

A da su oni druge Njemu ravnim smatrali, sigurno bi im propalo ono što su činili. (El-En'am, 88) Zapravo odmetništvo od islama je razlog zbog kojeg će sva dobra djela biti poništena. Islam onome ko ga prihvati briše ono što je bilo prije njegova prihvatanja, pa čak i velike grijehe. Također, pokajanje briše grijehe bez obzira koliko veliki bili. Sa druge strane nevjerstvo i odmetništo poništavaju ono što je bilo prije njih.[451]

Vjerovanje je uzrok da čovjek bude na Pravome putu

Od koristi i plodova vjerovanja jeste što je vjerovanje uzrok da čovjek bude na Pravome putu. Vjerovanje usmjerava čovjeka prema ispravnom znanju i radu po njemu.

Upravo zbog svog vjerovanja čovjek blagodati prihvata sa zahvalnošću, a iskušenja prihvata strpljivošću i blagodarnošću. Allah, dželle šanuhu, kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِيمَٰنِهِمْ.

One koji vjeruju i čine dobra djela Gospodar njihov će na Pravom putu podržati... (Junus, 9)

On Uzvišeni kaže:

مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ وَمَن يُؤْمِنْ بِٱللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُۥ.

Nikakva nevolja se bez Allahove volje ne dogodi, a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti... (Et-Tegabun, 11)

[451] *Šedžeretul-iman*, str. 69-70.

Riječi nevedene u ajetu odnose se na onoga ko bude stavljen na neko iskušenje i bude znao da je to od Allaha, a zatim bude zadovoljan Njegovom odredbom. Takav čovjek će biti siguran u iskušenjima i nedaćama. Opštepoznata je stvar da su svi ljudi izloženi iskušenjima u svakom vremenu i svakom trenutku. Vjernici, oni koji su jakog vjerovanja, tevekula, koji se nadaju Allahovoj nagradi, osjećaju slast u iskušenjima zbog nagrade i strpljenja. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَلَا تَهِنُواْ فِي ٱبۡتِغَآءِ ٱلۡقَوۡمِۖ إِن تَكُونُواْ تَأۡلَمُونَ فَإِنَّهُمۡ يَأۡلَمُونَ كَمَا تَأۡلَمُونَۖ وَتَرۡجُونَ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا يَرۡجُونَۗ.

Ako vi trpite bol, trpe i oni bol kao i vi, a vi se još od Allaha nadate onome čemu se oni ne nadaju... (En-Nisa, 104)

Prema tome, nekada možeš vidjeti dvije osobe koje su stavljene na isto ili slično iskušenje, i to onoga ko ima imana u svome srcu i onoga ko nema. Razlika je među njima ogromna, kako u javnim njihovim reakcijama, tako i u duševnom stanju. Upravo vjerovanje i pokornost prave razliku između ove dvije kategorije ljudi.[452]

Vjerovanje kao plod daje Allahovu ljubav i ljubav vjernika

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ سَيَجۡعَلُ لَهُمُ ٱلرَّحۡمَٰنُ وُدّٗا.

One koji su vjerovali i dobra djela činili Milostivi će sigurno voljenim učiniti. (Merjem, 96) Allah je Svoje robove, koji vjeruju i rade dobra djela, zavolio, i u srca drugih ljudi usadio ljubav prema njima. Jer koga Allah zavoli, zavoljet će ga i Njegovi robovi. Mnogobrojne su koristi kada Allah usadi ljubav u srca vjernika prema nekom čovjeku, a neke od njih su: sreća, dova koju će vjernici za takvu osobu učiti, dok je među živima i onda kada preseli. Također, od plodova vjerovanja jeste to što će Allah učiti da vjernici, oni koji su svoje vjerovanje upotpunili znanjem, radom po njemu i iskrenošću, budu predvodnici na Zemlji. Uzvišeni Allah nas o tome obavještava i kaže:

وَجَعَلۡنَا مِنۡهُمۡ أَئِمَّةٗ يَهۡدُونَ بِأَمۡرِنَا لَمَّا صَبَرُواْۖ وَكَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يُوقِنُونَ.

[452] *Šedžeretul-iman,* str. 72.

Između njih smo Mi vođe određivali i oni su, odazivajući se zapovijedi Našoj, na Pravi put upućivali, jer su strpljivi bili i u dokaze Naše čvrsto vjerovali. (Es-Sedžda, 24)

Iz spomenutog ajeta možemo zaključiti da su strpljivost i ubjeđenje elementarna stvar u vjerovanju, a njihova potpunost biva uzrokom vjerskog liderstva.[453]

Vjerovanje je uzrok visokih stepena kod Allaha

Od plodova vjerovanja jeste i to što će Allah one koji vjeruju uzdići na visok stepen kod Njega i kod Njegovih stvorenja. Uzvišeni Allah kaže:

يَرۡفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ دَرَجَٰتٖۚ.

... i Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje. (El-Mudžadele, 11)

Spomenuta kategorija ljudi ima najveću privilegiju kod Uzvišenog Allaha od svih ljudi i ostalih stvorenja kako na dunjaluku tako i na Ahiretu. Oni su ovu privilegiju zaslužili zbog svog iskrenog i ispravnog vjerovanja, zbog znanja i ubjeđenja. Kao što je općepoznato znanje i ubjeđenje su osnova vjerovanja.[454]

Ovo su samo neke koristi i neki plodovi ispravnog vjerovanja. U onome što slijedi ćemo pojasniti šta predstavlja stabljiku imana. Njena baza, osnova i krošnje su vjerovanje, njegova spoznaja i poznavanje. Fascinantnost vjerovanja su islamski propisi, dobra djela, lijepo ophođenje, iskrenost prema Uzvišenom Allahu, slijeđenje sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a plodovi vjerovanja su konstantni i permanentni. Također, od plodova i posebnosti vjerovanja jesu ispravna uputa, lijep moral, spominjaje i zahvaljivanje Allahu, veličanje Njega Uzvišenog, pomaganje ljudima shodno mogućnosti, korisno znanje, savjetovanje, ispravan pristup i korist od imetka i tijela i svega onoga što je korisno. Suština svega spomenutog jeste realizacija onoga što Allah od nas traži i što je Njegovo pravo i pravo

[453] Isti izvor, str. 76.

[454] Isti izvor str. 76. str.

Njegovih stvorenja. Ovo se ne može implementirati u životu osim Allahovom milošću i dobrotom. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

بَلِ ٱللَّهُ يَمُنُّ عَلَيۡكُمۡ أَنۡ هَدَىٰكُمۡ لِلۡإِيمَٰنِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ.

Allah je vama milost podario time što vas je u pravu vjeru uputio, ako iskreno govorite. (El-Hudžurat, 17)

Stanovnici Dženneta, nakon što uđu u Džennet i budu zauzeli svoja mjesta, bit će svjesni Allahove dobrote prema njima i reći će:

وَقَالُواْ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِي هَدَىٰنَا لِهَٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهۡتَدِيَ لَوۡلَآ أَنۡ هَدَىٰنَا ٱللَّهُۖ لَقَدۡ جَآءَتۡ رُسُلُ رَبِّنَا بِٱلۡحَقِّۖ وَنُودُوٓاْ أَن تِلۡكُمُ ٱلۡجَنَّةُ أُورِثۡتُمُوهَا بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ.

"Hvaljen neka je Allah, Koji nas je na Pravi put uputio; mi ne bismo na Pravom putu bili da nas Allah nije uputio, poslanici Gospodara našeg su zaista istinu donosili", i njima će se doviknuti: "Taj Džennet ste u nasljedstvo dobili za ono što ste činili!" (El-Araf, 43) Iz spomenutog ajeta možemo primijetiti da su stanovnici Dženneta Allahu zahvalni i da Ga veličaju zbog blagodati koje im je podario, zbog toga što su se nastanili na veličanstvena mjesta u Džennetu. Također, iz ovog ajeta možemo zaključiti da je razlog zbog čega su se nastanili na veličanstvena mjesta u Džennetu prvenstveno Allahova dobrota prema njima, a zatim dobra djela koja su radili.[455]

Od uslova za prosperitet ovog ummeta jeste potpuna realizacija vjerovanja sa svim stvarima koje ga prate i svim vrstama dobrih djela i pokornositi. Također, da bi ovaj ummet bio dominantan, mora se ostvariti potpuna pokornost samo Allahu Uzvišenom i borba protiv svih vrsta javnog i tajnog širka.[456]

Uzvišeni Allah kaže:

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسۡتَخۡلِفَنَّهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ كَمَا ٱسۡتَخۡلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمۡ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرۡتَضَىٰ لَهُمۡ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعۡدِ خَوۡفِهِمۡ أَمۡنٗاۚ يَعۡبُدُونَنِي لَا يُشۡرِكُونَ بِي شَيۡـٔٗاۚ وَمَن كَفَرَ بَعۡدَ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ.
وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ.

[455] *Šedžeretul-iman*, str. 94.

[456] *Fikhu en-Nasri ve et-Temkini fil-Kur'anil-kerim*, str. 161.

Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah sigurnošću zamijeniti; oni će se samo Meni klanjati, i neće druge Meni ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni – oni su pravi grešnici. A vi molitvu obavljajte i zekat dajte i Poslaniku poslušni budite da bi vam se ukazala milost. (En-Nur, 55–56)

Sedmo poglavlje

STVARI KOJE UNIŠTAVAJU TEVHID I VJEROVANJE

PRVO: ŠIRK

Poznavanje monoteizma zahtijeva poznavanje onoga što ga uništava, a to je širk. Suština nečega se prepoznaje po stvarima koje su njemu suprotne.

Veliki širk označava pripisivanje nečega što je svojstveno samo za Allaha, u Njegovom gospodarstvu (rububijetu), u obožavanju (uluhijetu) i u Njegovim lijepim imenima i savršenim svojstvima (el-esma ves-sifat).

Širk je razlog da djela budu poništena i neprihvaćena. Uzvišeni Allah je rekao:

وَلَوْ أَشْرَكُواْ لَحَبِطَ عَنْهُم مَّا كَانُواْ يَعْمَلُونَ.

A da su oni širk Allahu činili, sigurno bi im propalo ono što su radili. (El-En'am, 88)

Širkom se smatra da se neki ibadet, ili neka vrsta ibadeta posveti nekome drugom mimo Allahu. Ukoliko ubjeđenja, postupci i govor koji pripadaju Allahu Jedinom, poput monoteizma, vjerovanja ili iskrenosti, budu posvećeni nekom drugom mimo Allahu, to apsolutno spada u kufr i nevjersvo.[457]

Suština nevjerstva jeste da se čovjek klanja nekom stvorenju onako kako se klanja Allahu, da veliča neko stvorenje onako kako

[457] *El-Kavlu es-sedid fi mekasidi et-tevhid,* str. 31.

se Allah veliča ili da nešto od gospodarstva i ibadeta pripiše nekom drugom mimo Allahu.

Puno je citata iz Kur'ana i hadisa koji nas upozoravaju na opasnost širka i njegove pogubnosti, jer širk predstavlja najveći grijeh prema Allahu.

Širk je najveća zabluda, počinalac velikog širka će zauvijek ostati u vatri u kojoj neće imati pomagača ni prisnog prijatelja koji bi se za njega mogao zauzimati.

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفۡتَرَىٰٓ إِثۡمًا عَظِيمًا.

Allah neće oprostiti da Mu se širk čini, a oprostit će manje grijehe od toga kome On hoće. A onaj ko drugog smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, grijeh veliki. (En-Nisa, 48)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا.

Allah, sigurno, neće oprostiti da Njemu druge ravnim smatraju, a oprostit će kome On hoće ono što je manje od toga. A daleko je zalutao onaj ko smatra da je Allahu neko ravan. (En-Nisa, 116)

Allah Uzvišeni kaže:

وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَتَخۡطَفُهُ ٱلطَّيۡرُ أَوۡ تَهۡوِي بِهِ ٱلرِّيحُ فِي مَكَانٖ سَحِيقٖ.

A onaj ko bude smatrao da Allahu ima iko ravan – bit će kao onaj koji je s neba pao i koga su ptice razgrabile, ili kao onaj kojeg je vjetar u daleki predio odnio. (El-Hadždž, 31)

وَلَقَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكَ لَئِنۡ أَشۡرَكۡتَ لَيَحۡبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ.

A tebi, i onima prije tebe objavljeno je: ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja djela će sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti. (Ez-Zummer, 65)

Širk je jedini grijeh koji Allah neće oprostiti ukoliko se čovjek za njega ne bude pokajao, za razliku od drugih grijeha, zbog kojih će čovjek, ako se za druge grijehe mimo širka ne bude pokajao, biti prepušten Allahovoj milosti naspram tih grijeha. Ako Allah bude htio, kaznit će ga, a ako ne bude, onda će mu oprostiti.

Za sve grijehe mimo širka Allah je dao mnogo razloga da budu oprošteni. Grijesi se čovjeku opraštaju zbog činjenja dobrih djela, zbog iskušenja koja čovjeka zadese na dunjaluku, u zagrobnom životu, na Sudnjem danu, usljed dove koju uče vjernici jedni za druge, prilikom zauzimanja na Sudnjem danu, a postoji još mnogo drugih razloga koji su uzrok brisanja grijeha. Ovo nam ukazuje na veliku Allahovu milost prema sljedbenicima imana (vjerovanja) i monoteizma (tevhida). Jer monoteizam (tevhid) očigledna je suprotnost širku. Vrata pokajanja i Allahove milosti počiniocu velikog širka su zatvorena. Onome ko upadne u veliki širk neće koristiti njegovi ibadeti, niti bilo koja druga vrsta pokornosti.

Pripisivanje Allahu druga je u suprotnosti sa urođenom vjerom. Čovječanstvo je poslije Adema, alejhi selam, stoljećima vjerovalo u Allaha na ispravan način. Ljudi nisu Allahu nikog ravnim smatrali i oni su bili na Pravome putu i na čistom monoteizmu. Šejan je potom počeo potonje generacije da zavodi na različite načine. Imamo primjer naroda Nuha, alejhi selam, među kojim je nakon smrti dobrih i pobožnih ljudi iz njegovog naroda zavladala velika tuga i žal. Iblis je primijetio u kakvom se stanju nalaze pa ih je naveo da naslikaju likove (slike) tih pobožnjaka kako bi ih podsjećali na Allaha. Ta generacija ljudi nije obožavala kipove koje su sopstvenim rukama napravili, ali kada su oni pomrli i kada je znanje iščezlo, ljudi su počeli obožavati kipove i tim činom su upali u veliki širk.

Nakon toga Allah im šalje svoga poslanika Nuha, alejhi selam, kojeg su oni poznavali, za kojeg su znali da je iskren, povjerljiv, da je bio lijepih etičkih vrlina. Uzvišeni je kazao:

لَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوۡمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٍ عَظِيمٍ

Mi smo poslali Nuha narodu njegovu. "O narode moj," – govorio je on – "Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate! Ja se doista plašim za vas patnje na Velikom danu! (El-A'raf, 59)

Većina nije povjerovala, a Uzvišeni Allah svakoga stvara u prirodnoj (ispravnoj) vjeri. Međutim, šejtan je zaveo ljude i naveo ih na to da obožavaju kipove, da izmijene ispravnu vjeru, a to predstvalja veliko nevjerstvo. Uzvišeni Allah je rekao:

كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ.

Svi ljudi su sačinjavali jednu zajednicu, i Allah je slao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomene... (El-Bekare, 213)

Svi ljudi nakon Adema, alejhi selam, bili su na ispravnoj vjeri, sve dok nisu počeli da obožavaju kipove. Zatim je Allah poslao Nuha, alejhi selam, kao prvog poslanika koji je poslan na Zemlji.[458]

Ovaj islamski ummet, koji je zadovoljan Allahom kao Gospodarom, islamom kao vjerom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanikom, mora ustrajati na monoteizmu i boriti se protiv politeizma, zato što ovaj ummet posjeduje istinsko znanje, da je uslov svake sigurnosti i uspjeha implementacija tevhida (monoteizma). To je znanje o Allahovoj jednoći i napuštanje velikog i malog širka (nevjerstva), različitih grijeha, novotarije u govoru, ubjeđenju, djelima... Čuvanje od grijeha ukazuje na iskrenost prema Allahu. Čuvanje od velikog širka koji uništava čovjekovo vjerovanje (tevhid), kao i od malog širka koji ugrožava potpunost vjerovanja, te udaljenost od novotarija stvari su koje pokazuju da se čovjek svojim riječima i djelima iskreno stidi i boji Allaha.[459]

[458] *Tefsir Ibn Kesir,* 1:250.

[459] *Šejh Abdurrahman es-Sa'di ve džuhudu.*

Također na ovom ummetu jeste da se bori protiv politeizma kada je obožavanje kaburova u pitanju i suđenja mimo onoga što je Allah propisao, da njegovi sljedbenici pozivaju ljude da vjeruju samo u Allaha u svim segmentima. Uzvišeni Allah je rekao:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ. لَا شَرِيكَ لَهُ.

Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema saučesnika..." (El-En'am, 162-163)

Kada su u pitanju vrste širka, on se dijeli na dvije vrste – veliki i mali širk.

Veliki širk

Veliki širk izvodi iz vjere, a ko umre sa ovim širkom vječno će biti u vatri i Džennet će mu biti zabranjen. Uzvišeni Allah je rekao:

لَقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ ۖ وَقَالَ ٱلْمَسِيحُ يَٰبَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُۥ مَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ ٱلْجَنَّةَ وَمَأْوَىٰهُ ٱلنَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ.

Nevjernici su oni koji govore: "Bog je – Mesih, sin Merjemin!"A Mesih je govorio: "O sinovi Israilovi, klanjajte se Allahu, i mome i vašem Gospodaru! Ko drugog Allahu smatra ravnim, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti; a nevjernicima neće niko pomoći." (El-Maide, 72)

Velikog širka ima nekoliko vrsta.

Širk u dovi

Širk u dovi predstavlja pribjegavanje molitvom nekome drugom mimo Allahu i traženje od njega. Uzvišeni Allah je rekao:

فَإِذَا رَكِبُواْ فِي ٱلْفُلْكِ دَعَوُاْ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ.

Kad se u lađe ukrcaju, iskreno se mole Allahu, a kad ih On do kopna dovede, odjednom druge Njemu ravnim smatraju. (El-Ankebut, 65) Oni vjeruju u Allaha kada se nađu u teškoj situaciji, a nakon što ih Allah izbavi iz teške situacije, oni Mu drugog ravnim smatraju.

Širk u samoj namjeri (nijetu)

Širk u namjeri jeste to da čovjek radi neko od djela kojim se želi Allahovo zadovoljstvo radi nekog drugog, a ne radi Allaha, a u osnovi to djelo pripada samo Allahu Uzvišenom. Takav čin predstavlja veliko nevjerstvo.

Uzvišeni Allah je rekao:

مَن كَانَ يُرِيدُ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَٰلَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ. أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ إِلَّا ٱلنَّارُ ۖ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا۟ فِيهَا وَبَٰطِلٌ مَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ.

Onima koji žele život na ovome svijetu i ljepote njegove – Mi ćemo dati plodove truda njihova i neće im se u njemu ništa prikratiti. Njih će na Onome svijetu samo vatra peći; tamo neće imati nikakve nagrade za ono što su na Zemlji radili i bit će uzaludno sve što su učinili. (Hud, 15–16)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

مَّن كَانَ يُرِيدُ ٱلْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُۥ فِيهَا مَا نَشَآءُ لِمَن نُّرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُۥ جَهَنَّمَ يَصْلَىٰهَا مَذْمُومًا مَّدْحُورًا. وَمَنْ أَرَادَ ٱلْءَاخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُو۟لَٰٓئِكَ كَانَ سَعْيُهُم مَّشْكُورًا. كُلًّا نُّمِدُّ هَٰٓؤُلَآءِ وَهَٰٓؤُلَآءِ مِنْ عَطَآءِ رَبِّكَ ۚ وَمَا كَانَ عَطَآءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا.

Onome ko želi ovaj svijet, Mi mu brzo dajemo što hoćemo i kome hoćemo, ali ćemo mu poslije Džehennem pripremiti, u kome će se osramoćen i odbačen peći. A onaj ko želi Onaj svijet i trudi se da ga zasluži, a vjernik je, trud će mu hvale vrijedan biti. Svima njima, i jednima i drugima, dajemo darove Gospodara tvoga; a darovi Gospodara tvoga nisu nikome zabranjeni. (El-Isra, 18–20)

Širk u pokornosti

Širk u pokornosti svećenicima, monasima, učenjacima, vladarima i podrška koja im se daje u zabrani nečega što je Allah dozvolio ili dozvoli nečega što je Allah zabranio.

Uzvišeni Allah kaže:

ٱتَّخَذُوٓا۟ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَٰنَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ.

Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje... (Et-Tevba, 31)

Prenosi se od Adijja ibn Hatima, radijallahu anhu, da je pobjegao u Šam nakon što je obaviješten o misiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a bio je u džahilijetu i kršćanske vjere. Njegova sestra i skupina njegovog naroda bila je zarobljena, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je učinio dobročinstvo prema njegovoj sestri i oslobodio je, te se ona vratila svome bratu i poticala ga da primi islam i ode Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Adijj je potom otišao u Medinu, a bio je vođa svoga naroda, tj. plemena Tajj, dok je njegov otac Hatim et-Tai bio poznat po plemenitosti. Ljudi su pričali o njegovom dolasku, pa je Adijj ušao kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a na njegovom vratu bio je križ od srebra. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je proučio ovaj ajet: *Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje.* Adijj kaže: "Rekao sam: 'Zaista, oni njih nisu obožavali!'", pa je rekao: "Naprotiv, oni su ljudima zabranjivali što je dozvoljeno, a dozvoljavali im što je zabranjeno, pa su ljudi slijedili, a šta je to drugo do obožavanje?!" Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O, Adijj, šta govoriš? Da li ti je na štetu da kažeš: 'Allah je najveći?' Da li poznaješ išta veće od Allaha? To ti ne šteti... Da li ti šteti da kažeš: 'Nema boga osim Allaha?'" Zatim ga je pozvao u islam, pa je Adijj primio islam i posvjedočio istinu.[460]

Širk u ljubavi

Širk u ljubavi jeste da neko voli nekog ljubavlju kojom se samo Allah voli. Na to nam ukazuje Allahov govor:

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ

Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha… (El-Bekare, 165)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Čovjek kod koga se nađu tri stvari osjetit će slast imana. Prva stvar jeste da mu Allah, dželle šanuhu, i Njegov Poslanik budu draži od svega drugog. Zatim da voli čovjeka samo u ime Allaha i da mrzi povratak

460 *Tefsir Ibn Kesir*, str. 2:348.

u nevjerstvo (kufr) nakon što ga je Allah, dželle šanuhu, od toga spasio – kao što mrzi da bude bačen u džehennemsku vatru."'[461]

Mnogo mjesta u Kur'anu kazuje nam o stanju nevjernika.

Primjer nevjernika je kao primjer onoga koji pada sa nebesa. Uzvišeni Allah je rekao:

حُنَفَآءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِۦۚ وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ ٱلطَّيْرُ أَوْ تَهْوِى بِهِ ٱلرِّيحُ فِى مَكَانٍ سَحِيقٍ.

Budite iskreno Allahu odani, ne smatrajte nikoga Njemu ravnim! A onaj ko bude smatrao da Allahu ima iko ravan – bit će kao onaj koji je s neba pao i koga su ptice razgrabile, ili kao onaj kojeg je vjetar u daleki predio odnio. (El-Hadždž, 31)

Gospodar podstiče Svoje robove na iskrenost u tevhidu (monoteizmu), da se samo Njemu pokoravaju i da Njemu ibadet čine, da Mu nikoga ravnim ne smatraju, da se ne klanjaju drugim božanstvima.

Uzvišeni Allah je najljepšim primjerima objasnio pogubnost i ništavnost politeizma (širka). Onaj ko bude smatrao nekoga Allahu ravnim bit će veoma daleko od istine i Pravoga puta. Takva osoba je poput onoga koji je s neba pao i koga su ptice razgrabile i oluje u daleki predio odnijele. Allah nam spominje ovaj primjer i primjer onoga ko pripisuje Allahu druga, te nam na taj način ukazuje koliko je on udaljen od istine.[462]

Primjer nevjernika je kao primjer zbunjenog čovjeka na dunjaluku (zemlji). Uzvišeni kaže:

قُلْ أَنَدْعُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰٓ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَىٰنَا ٱللَّهُ كَٱلَّذِى ٱسْتَهْوَتْهُ ٱلشَّيَٰطِينُ فِى ٱلْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُۥٓ أَصْحَٰبٌ يَدْعُونَهُۥٓ إِلَى ٱلْهُدَى ٱئْتِنَاۗ قُلْ إِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلْهُدَىٰۖ وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ.

Reci: "Zar da se, pored Allaha, klanjamo onima koji nam ne mogu nikakvu korist pribaviti ni neku štetu otkloniti pa da budemo vraćeni stopama našim – a Allah nas je već uputio – i da budemo kao onaj koga

[461] Muslim, br. 164.

[462] *Tefsir Et-Taberi,* 17:155.

su na Zemlji šejtani zaveli pa ništa ne zna, a koga drugovi njegovi zovu na Pravi put: 'Hodi nama!'" Reci: "Allahov put je – jedini Pravi put, i nama je naređeno da Gospodara svjetova slušamo." (El-En'am, 71)

Allah navodi primjer onoga kojeg pozivaju u zabludu i primjer onoga kojeg pozivaju Allahu. Primjer prvog je kao primjer čovjeka koji je zalutao i promašio put. Njegov drug (pozivač) ga poziva, govoreći mu: "Dođi, ja sam na ispravnom putu." Sa druge strane njegovi iskreni prijatelji ga pozivaju i kažu mu: "Dođi, mi smo na ispravnom (pravom) putu." Ako se bude odazvao pozivaču koji ga poziva na njegov put, a to je put zablude, bit će od onih koji su propali, a ukoliko se odazove onima koji ga pozivaju na put istine, bit će od onih koji su spašeni.[463]

Širk se može uporediti sa robom kojeg posjeduje više ljudi. Kaže Uzvišeni:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَآءُ مُتَشَٰكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلۡ يَسۡتَوِيَانِ مَثَلًاۚ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِۚ بَلۡ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ.

Allah navodi kao primjer čovjeka koji je u vlasti ortaka oko koga se oni otimaju, i čovjeka koji je u vlasti samo jednog čovjeka – da li je položaj njih dvojice isti? Hvaljen neka je Allah, nije, ali većina njih ne zna. (Ez-Zumer, 29)

Ovo je primjer koji Uzvišeni navodi za mušrika i vjernika. Mušrik je poput roba kojeg posjeduje grupa koja se prepire, razilazi i svađa međusobno. Čovjek "mušakis" je onaj koji je lošeg ponašanja. Mušrik, čim obožava više različitih božanstava, upoređuje se sa robom koji je u posjedu grupe koja se natječe koga će rob od njih služiti, gdje nije moguće da zadovolji sve njih. Vjernik, čim obožava jedino Allaha, njegov primjer je kao primjer roba koji je rob samo jednom čovjeku, koji se samo njemu predao i zna ono što njegov vlasnik hoće i zna kako da dođe do zadovoljstva svojeg vlasnika. On je rahat od prepirki više vlasnika, spokojan i predan svojem vlasniku bez ikakvih prepirki, uz blagost, milost, dobročistvo i brigu o onome što mu koristi, što

463 *Tefsir Et-Taberi*, 7:236.

nalazi od strane njegovog vlasnika. Da li su ista ova dva roba? Ovo je jedan od najjasnijih primjera. Onaj koji je predan samo jednom vlasniku zaslužuje njegovu pomoć, dobročinstvo, okretanje vlasnika ka njemu i brigu, za razliku od roba koji je u posjedu ortaka koji se prepiru međusobno. Hvala Allahu, ne, nisu isti, ali većina njih ne zna.[464]

Mali širk

Mali širk podrazumijeva sve ono što može odvesti u veliki širk, ali ga ne dostiže. Ne izvodi svoga počinitelja van okrilja islama. Umanjuje tevhid, ali ne izvodi iz vjere. Kada je u pitanju ova vrsta širka, ona ima svoje dvije podvrste.

Jasni (vidljivi) širk

Jasni, odnosno vidljivi širk jeste širk u formi govora i djela. Širk u govoru je, primjerice, zaklinjanje nečim drugim mimo Allahom. Također, širk u govoru predstavlja i rečenica: "Što hoće Allah i ti." Ili rečenica: "Ovo je od Allaha i tebe." Ovakvim tipom rečenica na isti položaj se stavljaju Allah i čovjek. Dakle, jedino je ispravno zaklinjanje jeste zaklinjanje Allahom. Kada su u pitanju rečenične konstrukcije koje smo naveli, ispravno je reći: "Što hoće Allah pa zatim ti." Ili: "Ovo je od Allaha, a zatim od tebe." Ili pak: "Ono što želi Allah, a zatim ti." U transparentni širk spada i širk u djelima. U to spada nošenje hamajlija, končića, kao i narukvica koje štite od uroka. Ko bude ubijeđen da su ovo razlozi koji otklanjaju nedaće u životu, ali da je Allah Jedini Koji otklanja poteškoću, počinio je mali širk. Sa druge strane, ko bude ubijeđen da su ovo razlozi koji sami po sebi otklanjaju nedaće i iskušenja, počinio je veliki širk, jer je takav čovjek Allahu druga pripisao u stvaranju i odredbama.[465]

Skriveni širk

Druga vrsta malog širka jeste skriveni širk. Skriveni širk se nalazi u nijetu, on je pretvaranje u ibadetima i želja za pohvalom. Primjer

[464] *I'lamu el-muvekin*, 1/187.

[465] *Akidetu ehlis-sunneh vel-džema'a*, str. 142.

ove vrste širka jeste kada čovjek radi neko dobro djelo radi Uzvišenog Allaha, ali mu se u toku tog djela pojavi želja za pretvaranjem i pohvalom kod ljudi. Primjer ovoga može biti čovjek koji uči Kur'an iskreno u ime Allaha, zatim primijeti da ga ljudi gledaju kako uči Kur'an, te tom prilikom uljepša svoje učenje i svoj glas kako bi ga ljudi pohvalili. Također, za ovu vrstu širka primjer može biti čovjek koji u osnovi iskreno udjeljuje na Allahovom putu, ali se u međuvremenu u njegovom srcu pojavi želja za pohvalom. Još jedan od primjera jeste i čovjek koji klanja namaz iskreno radi Allaha i u toku svog ibadeta primijeti da ga ljudi posmatraju te svoj namaz uljepša kako bi ljudi pohvalili njega i njegov način klanjanja namaza. Mnogo je drugih ibadeta u kojima se može naći mali širk.

Ukoliko bi se neko djelo od samog početka radilo radi nekoga drugog, a ne radi Allaha Uzvišenog, ono bi bilo svrstano u veliki širk, koji čovjeka izvodi iz vjere. Pored tog djela, koje je u osnovi urađeno radi nekog drugog mimo Allaha, djelo može biti u osnovi urađeno radi Allaha, ali se kasnije pojavi želja za pohvalom i veličanjem, te se ono pomiješa sa pretvaranjem koje biva razlog njegova uništenja.

Uzvišeni Allah je rekao:

قُلْ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰٓ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ فَمَن كَانَ يَرْجُوا۟ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا.

Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje! (El-Kehf, 110)

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Najviše se bojim za vas skrivenog širka. To je rijaluk (pretvaranje)."[466]

Širk u namjerama je poput mora koje nema svoju obalu i oni koji upadnu u ovu vrstu širka teško će svoju vjeru sačuvati. To su oni koji svojim znanjem žele nešto drugo mimo Allahovog zadovoljstva, traže nešto drugo mimo Allahove blizine i Njegove nagrade, a ko bude upao u ove stvari počinio je širk. Što se tiče same iskrenosti, ona

[466] Bilježi ga imam Ahmed u *Musnedu*, 5:428.

predstavlja iskrenost čovjeka u svom govoru, postupcima, nijetu i to je zapravo ona čista vjera, vjera Ibrahima, alejhi selam, vjera koju je Allah propisao čitavom čovječanstvu. Sa druge strane Allah neće prihvatiti bilo koju drugu vjeru mimo islama, a to je zapravo bila vjera i Ibrahima, alejhi selam.[467]

Istinski vjernik se boji pretvaranja (rijaluka), plaši se za svoja djela i primese rijaluka u njima, jer takva djela bila bi poput prašine. Uzvišeni Allah o tome kaže:

وَقَدِمْنَآ إِلَىٰ مَا عَمِلُواْ مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَٰهُ هَبَآءً مَّنثُورًا.

I Mi ćemo pristupiti djelima njihovim koja su učinili i u prah i pepeo ih pretvoriti. (El-Furkan, 23)

Fudajl, rahimehullahu te'ala, je vezano za Allahove riječi:

وَبَدَا لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُواْ يَحْتَسِبُونَ.

A Allah će ih kazniti kaznom kakvu nisu mogli ni naslutiti (Ez-Zumer, 47) rekao: "Oni su na dunjaluku radili djela za koja su mislili da će biti nagrađeni, a zapravo ta njihova djela će biti samo grijesi (jer nisu radili djela iskreno radi Allaha)."[468]

Identičan slučaj je i sa onima koji čine male grijehe, omalovažavaju ih i upravo ti njihovi grijesi će biti uzrok njihove propasti. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَتَحْسَبُونَهُۥ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ ٱللَّهِ عَظِيمٌ.

… a vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno. (En-Nur, 15)

Neki od ashaba su kazali: "Vi činite grijehe smatrajući ih malim, sićušnim i tanjim od dlake, a mi smo u periodu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, smatrali da spadaju u velike grijehe."[469]

U još gorem položaju će biti oni koji rade loša djela, a smatraju da rade ono što je dobro i ispravno. Uzvišeni Allah je rekao:

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِٱلْأَخْسَرِينَ أَعْمَٰلًا.

---

467 *El-akidetu es-safije,* str. 406.

468 Ibn Redžeb el-Hanbeli, *El-Mehadžetu fi sejri duldže,* str. 90.

469 Buhari, br. 6492.

ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعۡيُهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُمۡ يَحۡسَبُونَ أَنَّهُمۡ يُحۡسِنُونَ صُنۡعًا.

Zar nevjernici misle da pored Mene mogu za bogove uzimati robove Moje? Mi smo, doista, za prebivalište nevjernicima pripremili Džehennem. Reci: "Hoćete li da vam kažem čija djela neće nikako priznata biti." (El-Kehf, 103–104)

Sufjan b. Ujejne, je rekao: Kada se približio smrtni čas Muhammedu b. El-Munkediru, on se uznemirio, te su pozvali Ebu Hazima i on je došao. Obratio mu se Ibn El-Munkedir riječima Uzvišenog Gospodara:

وَبَدَا لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ مَا لَمۡ يَكُونُواْ يَحۡتَسِبُونَ.

A Allah će ih kazniti kaznom kakvu nisu mogli ni naslutiti. (Ez-Zumer, 47) Rekao mu je: "Plašim se da me Allah ne kazni kaznom kakvu nisam očekivao", pa su obojica počeli plakati. Ibn El-Munkedirova porodica je rekla Ebu Hazimu: "Mi smo te pozvali da mu olakšaš i da ga ohrabriš, a ti si mu samo otežao." Nakon ovoga Ebu Hazim ih je obavijestio šta mu je kazao Ibn El-Munkerdir.[470]

Fudajl b. Ijjad, rahimehullah, je rekao: "Obavijestili su me da je neki čovjek rekao Sulejmanu Et-Tejmiju: 'Zar postiji neko poput tebe?' On mu je odgovorio: 'Nemoj tako govoriti, jer ja ne znam kakva će moja konačnica biti i da li će moja djela primljena. Zar nisi čuo riječi Allaha, dželle šanuhu:

وَبَدَا لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ مَا لَمۡ يَكُونُواْ يَحۡتَسِبُونَ.

A Allah će ih kazniti kaznom kakvu nisu mogli ni naslutiti. (Ez-Zumer, 47)'"[471]

Vezano za ovaj ajet Sufjan es-Sevri, rahimehullahu teala, je znao kazati: "Teško li se dvoličnjacima zbog ovog ajeta. Ovaj kur'anski ajet je identičnog konteksta kao hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji govori o trojici ljudi kojima će Džehennem biti potpaljen,

[470] Ibnul-Kajjim, *Sifetu es-safve*, 2:167.

[471] Ibn Redžeb el-Hanbeli, *El-Mehadžetu fi sejri duldže,* str. 92.

a to su: učenjak, onaj koji udjeljuje na Allahovom putu i onaj ko se bori na Allahovom putu."[472]

Također, oni koji budu radili dobra djela, ali u svojim postupcima budu nepravdu drugima nanosili, oni će misliti da će ih njihova djela spasiti i sačuvati, ali neće biti onako kako su to oni zamislili. Dobra djela koja su radili bit će podijeljena onima kojima su nepravdu činili, čak će nakon toga njihove grijehe preuzeti i na kraju njihova konačnica će biti Džehennem.[473]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko prilikom polaganja računa bude detaljno ispitivan, bit će mučen i propast će."[474]

Bit će i onih koji će imati određene grijehe koje će poništiti neka njegova dobra djela. Upravo zbog neispravnosti njihovih djela ući će u Vatru. Nekada ta djela ne budu ispravna, jer su urađena radi nečijeg zadovoljstva, a ne radi zadovoljstva Allaha. Dešava se da onaj ko uradi neko djelo njime bude oduševljen i na taj način upropasti djelo koje je učinio, a da nije toga svjestan. Mnogo je sličnih primjera.[475]

Dajgam El-Abid, rahimehullah, je rekao: "Čovjek neće biti srećan na Ahitetu ukoliko ne bude imao dvije stvari u svome životu. Te dvije stvari su dunjalučke brige i bojaznost zbog Ahireta." Neko mu je kazao: "Kako da čovjek ne bude sretan na Ahiretu kada je na dunjaluku bio ažuran i pokoran svome Gospodaru?" On je onda odgovorio: "Da li će ta djela biti primljena i da li su ispravna? Koliko je samo ljudi koji su ubijeđeni da su njihova djela ispravna i dobra, a na Sudnjem danu će vidjeti da im djela nisu bila primljena. Naši dobri prethodnici su puno razmišljali o kur'anskom ajetu:

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلْمُتَّقِينَ.

Allah prima samo od onih koji su dobri… (El-Maide, 27)"

[472] Isti izvor, str. 93.
[473] Isti izvor, str. 94.
[474] Buhari, br. 6536.
[475] Ibn Redžeb el-Hanbeli, *El-Mahdžetu fi sijeri duledže,* str. 96.

Prema tome, vjernik ne smije biti obmanjen mnoštvom svojih dobrih djela, jer on ne zna da li će ta njegova dobra djela biti prihvaćena ili odbijena niti zna da li će njegovi grijesi biti oprošteni ili ne. Djela su tajanstvena onima koji ih čine, jer ne znaju kakva će njihova konačnica biti i šta će Allah sa tim djelima uraditi, da li će ih primiti ili odbiti.[476]

Ko bude istinski razmišljao o ovim stvarima izgradit će u svome srcu strah, strahopoštovanje i anksioznost. Sin Ademov je izložen velikim brigama poput smrti, kabura, zagrobnog života, sirat-ćuprije, vaganja dobrih djela, a veće od svega spomenutog jeste stajanje pred Allahom Uzvišenim i Vatra ko bude njome kažnjen. Zbog svega spomenutog vjernik se plaši. Najviše se plaši vječnog boravka u Vatri, a strahuje od svih spomenutih stvari. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

أَفَأَمِنُواْ مَكۡرَ ٱللَّهِۚ فَلَا يَأۡمَنُ مَكۡرَ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡقَوۡمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ.

Zar oni mogu biti sigurni od Allahove kazne? Allahove kazne se ne boji samo narod kome propast predstoji. (El-A'raf, 99)

Rekao je pjesnik:

Uistinu, kada bi samo znala stvorenja
zašto su stvorena,
ne bi bila nemarna
i ne bi nikad spavala.
Uistinu, kada bi njihova srca,
vidjela ono za šta su stvorena,
zbunila bi se, zalutala i bila izgubljena.
Smrt, kabur, zatim proživljenje
i prijekor i strašni horori...
Za Dan proživljenja mnogo truda dali
i namaz i post besprijekorno obavljali.
Kada im bi se što naredilo ili zabranilo,
tad njihovo stanje bi
poput stanovnika Pećine bilo...

[476] Isti izvor, str. 98.

Nit budni niti u snu
oni nisu bili tu.

Razlike između velikog i malog širka

Razlike između velikog i malog širka očituju se u nekoliko stvari:

- Veliki širk njegovog počinioca izvodi iz vjere za razliku od malog širka čiji počinilac i dalje ostaje biti musliman.
- Veliki širk po automatizmu anulira i poništava sva dobra djela, za razliku od malog širka koji poništava samo ono djelo koje ima primese pretvaranja.
- Krv i imetak onoga ko počini veliki širk postaju dozvoljeni, a imetak i krv počinioca malog širka su zabranjeni.
- Počinilac velikog širka će zauvijek ostati u Vatri, dok počinilac malog širka neće, čak i ako bude jedan vremenski period proveo u njoj.
- Svaki vid bratstva i prisnosti se prekida sa počiniteljem velikog širka, bez obzira koliko on blizak bio u bilo kom kontekstu, sa druge strane ne prekida se bratstvo i prisnost sa počiniocem malog širka, već će se prema njemu ophoditi shodno njegovoj vjeri. Ponudit će mu se prijateljstvo shodno ispravnosti njegovog monoteizma i iskazat će se neprijateljstvo shodno količini širka koji se nalazi pri njemu.[477]

Posljedice širka

Posljedice širka ostavljaju veliki trag na njegovog počinioca na dunjaluku i na Ahiretu, bez obzira da li njegov počinilac čini širk kolektivno ili individualno.

Neke od tih posljedica su:

- Isčeznuće prirodne, urođene vjere onome ko čini širk.
- Gubljenje samopoštovanja i uvažavanja.
- Gubitak dostojanstva, jer se njegov počinilac ponižava robovanjem drugima.
- Razaranje jedinstva ljudskih duša.

[477] *Akidetu ehlis-sunneti vel-džema'ah,* 143. str.

– Poništenje dobrih djela.[478]

DRUGO: NEVJERSTVO (KUFR)

Kufr u jezičkom smislu znači sakrivanje, prekrivanje nečega. Noć je nazvana tim nazivom jer sve prekriva.[479] Mufesiri spominju da se kufr (nevjerstvo) u Kur'anu spominje na pet načina (aspekata).

Prvi aspekt je odsustvo vjerovanja u Allaha (očito nevjerstvo). Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ لَمۡ تُنذِرۡهُمۡ لَا يُؤۡمِنُونَ.

Onima koji neće da vjeruju doista je svejedno – opominjao ih ti ili ne opominjao – oni neće vjerovati. (El-Bekare, 6)

Drugi aspekt je nevjerstvo u pogledu blagodati i njihovo negiranje.

وَٱشۡكُرُواْ لِي وَلَا تَكۡفُرُونِ.

... i zahvaljujte Mi, i na blagodatima Mojim nemojte neblagodarni biti! (El-Bekare, 152)

Treći aspekt je da kufr dolazi u značenju odricanja, jer nevjernici će se odricati jedni od drugih na Sudnjem danu.

ثُمَّ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ يَكۡفُرُ بَعۡضُكُم.

... na Sudnjem danu, jedni drugih ćete se odricati... (El-Ankebut, 25)

Kufr također predstavlja negiranje.

فَلَمَّا جَآءَهُم مَّا عَرَفُواْ كَفَرُواْ بِهِۦۚ

... i kada im dolazi ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju... (El-Bekare, 89)

Kufr također predstavlja nešto što je sakriveno i prekriveno.

كَمَثَلِ غَيۡثٍ أَعۡجَبَ ٱلۡكُفَّارَ.

On je nalik kiši, i bilje od nje sijače zadivi.... (El-Hadid, 20)

---

478 *Fikhu en-nasri ve et-temkini* 203. str.

479 Ali Sevf, *Et-tibjanu li alakati el-amel bimusemel iman*, str. 249.

Kufr u šerijatskom smislu predstavlja namjerno negiranje, u potpunosti ili djelimično, onoga sa čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a tiče se vjere i njenih elementarnih stvari.[480]

Nevjerovanje i vjerovanje su dvije suprotnosti, kod koga se nađe jedno od ovo dvoje, neminovno je da će jedna od njih isključiti onu drugu. [481]

Mnogo je razloga koji vode u nevjerstvo, a također je mnogo ogranaka nevjerstva. Nije nevjerstvo samo krivo srčano ubjeđenje i iznošenje laži na ovu vjeru, već postoji mnogo vrsta nevjerstva. Kao što vjerovanje ima svoje mnogobrojne ogranke koje smo ranije spomenuli, tako i nevjerstvo ima svoje ogranke, a neki od njih su laž, negiranje istine i oholost nad istinom i onim što je Allah naredio.[482]

Iman ima puno karakteristika. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam govori o nekim karakteristikama vjerovanja: "Iman se sastoji iz sedamdeset i nekoliko dijelova, ili šezdeset i nekoliko dijelova. Najveći dio imana jeste govor *La ilahe illallah / Nema istinskog božanstva osim Allaha*, a najmanji njegov dio jeste uklanjanje smetnje sa puta. I stid je dio imana."[483]

Kada su u pitanju vrste nevjerstva (kufra), možemo reći da se nevjerstvo (kufr) dijeli na dvije vrste.

Veliki kufr

Veliko nevjerstvo koje svoga počinioca izvodi iz vjere i njegov počinilac će vječno ostati u vatri, a tog kufra je pet vrsta.

Prva vrsta kufra ovog kufra jeste utjerivanje poslanika u laž. Ova vrsta kufra zasniva se na uvjerenju da su poslanici govorili neistinu. Ljudi koji su bili ovakvog uvjerenja je bilo veoma malo, jer je Uzvišeni Allah slao Svoje poslanike sa dokazima i nadnaravnostima, koje su bile izvanredan argument narodima kojima su bili poslati.

---

480 *Akidetu ehlis-sunneti vel-džema'ah,* str. 49.

481 Es-Sa'di, *El-Iršadu ila ma'rifetil-ahkam,* str. 49.

482 *Et-tibjanu li alakatil ameli bi musemel-iman,* str. 256.

483 Buhari, br. 9.

Uzvišeni Allah nas obavještava o Faraonu i njegovom narodu, te njihovim stavom o Allahovim znamenjima:

وَجَحَدُواْ بِهَا وَٱسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّاۚ.

I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istinita... (En-Neml, 14)

Uzvišeni Allah kaže o Svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَٰكِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ.

Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si ti lažac, nego nevjernici poriču Allahove riječi. (El-En'am, 33) Neki nevjernici su poslanike u laž utjerivali svojim jezicima, a bili su ubijeđeni svojim srcima da su poslanici istinu govorili.

Druga vrsta ovog kufra jeste nevjerstvo odbijanja pokornosti i oholosti, a to je nevjerstvo Iblisa. Ova vrsta nevjerstva jeste nevjerstvo onoga ko se iz oholosti i inata ne pokori Allahovoj naredbi, a otac tog grijeha je bio Iblis, lanetullahi alejhi. Uzvišeni Allah kaže:

قَالُواْ مَآ أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَآ أَنزَلَ ٱلرَّحْمَٰنُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ.

"Vi ste ljudi kao i mi" – oni odgovoriše – "Milostivi nije objavio ništa, vi neistinu govorite!" (Ja-sin, 15) Slično je rekao i narod Faraona:

فَقَالُوٓاْ أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَٰبِدُونَ.

Zar da povjerujemo dvojici ljudi koji su isti kao i mi, a narod njihov je roblje naše? (El-Mu'minun, 47)

Treća vrsta ovog kufra jeste nevjerstvo (kufr) okretanja. Ova vrsta nevjerstva pored svog osnovnog vida nekada svoj oblik može imati u srcu čovjeka. Insan se može svojim sluhom ali i svojim srcem okrenuti od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On ga ne priznaje, ali ga i ne prihvata. Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ عَمَّآ أُنذِرُواْ مُعْرِضُونَ.

... ali nevjernici okreću glave od onoga čime im se prijeti. (El-Ahkaf, 3)

Četvrta vrsta ovog kufra jeste nevjerstvo (kufr) sumnje. Ova vrsta nevjerstva podrazumijeva da čovjek sumnja, ali da ne negira, niti u

laž ugoni Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dakle, njegovo nevjerstvo se bazira na sumnji u njega (Muhammmeda, alejhi selam, kao poslanika) i sumnji u Sudnji dan. Ovakvo nevjerstvo bilo je prisutno kod čovjeka, vlasnika palmovika, koji se spominje suri El-Kehf, koji je uznevjerovao u Allaha i Sudnji dan.

Uzvišeni Allah kaže:

وَدَخَلَ جَنَّتَهُۥ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ قَالَ مَآ أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَٰذِهِۦٓ أَبَدًا. وَمَآ أَظُنُّ ٱلسَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِن رُّدِدتُّ إِلَىٰ رَبِّى لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنقَلَبًا. قَالَ لَهُۥ صَاحِبُهُۥ وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥٓ أَكَفَرْتَ بِٱلَّذِى خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّىٰكَ رَجُلًا لَّٰكِنَّا۠ هُوَ ٱللَّهُ رَبِّى وَلَآ أُشْرِكُ بِرَبِّىٓ أَحَدًا.

I uđe u vrt svoj nezahvalan Gospodaru svome na blagodatima, govoreći: "Ne mislim da će ovaj ikada propasti, i ne mislim da će ikada Smak svijeta doći; a ako budem vraćen Gospodaru svome, sigurno ću nešto bolje od ovoga naći." I reče mu drug njegov, dok je s njim razgovarao: "Zar ne vjeruješ u Onoga Koji te je od zemlje stvorio, zatim od kapi sjemena, i najzad te potpunim čovjekom učinio? Što se mene tiče, On, Allah, moj je Gospodar i ja Gospodaru svome ne smatram ravnim nikoga." (El-Kehf, 35–38)

Vlasnik ovog palmovika nije bio ubijeđen u Sudnji dan. U ajetu se navode riječi: *... a ako budem vraćen Gospodaru svome...* Iz ovih riječi možemo zaključiti da je sumnjao u proživljenje i zbog toga je počinio nevjerstvo, kao što ga je obavijestio njegov prijatelj:

أَكَفَرْتَ بِٱلَّذِى خَلَقَكَ.

... zar ne vjeruješ u Onoga Koji te je stvorio... (El-Kehf, 37) Ovakvo je stanje onih koji su bolesnih srca, od Allaha zaštitu tražimo.

Peta vrsta ovog kufra jeste nevjerstvo licemjerstva. Nevjerstvo licemjerstva ogleda se u tome da osoba u svojoj vanštini ispoljava vjerovanje, a u svome srcu krije nevjerstvo. Stanje takve osobe predstavlja veliko licemjerstvo i ovo je vrsta nevjerstva koja je najveća, najopasnija i najpogubnija za islam i muslimane. Takve osobe se nalaze u muslimanskim safovima i na taj način pokušavaju da destabilizuju zajedništvo muslimana. Uzvišeni Allah kaže:

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ. يُخَٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ.

Ima ljudi koji govore: "Vjerujemo u Allaha i u Onaj svijet!" – a oni nisu vjernici. Oni nastoje prevariti Allaha i one koji vjeruju, a oni i ne znajući, samo sebe varaju. (El-Bekare, 8–9)

Mali kufr

Malo nevjerstvo ne poništava čovjekovo vjerovanje, već ga krnjavi, te počinilac malog širka ne može biti potpunog vjerovanja i kao takav biva izložen kritici i poniženju. Međutim, on je i dalje musliman, jer nije ugrozio osnove svog vjerovanja. Mali širk je svaki grijeh koji se spominje kao nevjerstvo u Kur'anu i hadisima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali nije dostigao stepen velikog nevjerstva. Počinilac ove vrste grijeha, ukoliko se ne pokaje, boravit će određeni period u Vatri, ali neće u njoj vječno ostati. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Vrijeđanje muslimana je grijeh, a njegovo ubistvo je nevjerstvo."[484]

Nevjerstvo koje se spominje u ovom hadisu je malo nevjerstvo koje svoga počinioca ne izvodi iz vjere, a dokaz tome su riječi Uzvišenog Allaha:

وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُواْ فَأَصْلِحُواْ بَيْنَهُمَا ۖ فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى ٱلْأُخْرَىٰ فَقَٰتِلُواْ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن فَآءَتْ فَأَصْلِحُواْ بَيْنَهُمَا بِٱلْعَدْلِ وَأَقْسِطُوٓاْ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ.

Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista pravedne voli. (El-Hudžurat, 9)

Iz spomenutog ajeta vidimo da ih je Allah nazvao vjernicima i pored toga što su se sukobili.

[484] Buhari, br. 6044.

Proglašivanje drugih nevjernicima (tekfir)

Nije svaka osoba koja učini djelo kufra ili izgovori riječi kufra nevjernik. Nevjernikom se može nazvati osoba samo onda kada se upotpune uslovi i otklone sve zapreke za tekfir. Nekada osoba može izreći kufr greškom, svojom intencijom (idžtihad), te neće zbog toga biti proglašen nevjernikom, niti će njegova krv, imetak i porodica postati halal. Neće mu zbog toga njegova žena biti zabranjena, niti će žrtva koju je prinio Allahu biti zabranjena. Nije zabranjeno kada umre da se ogasuli, da mu se klanja dženaza, da se ukopa u muslimansko groblje, niti je zabranjeno da se moli da mu Allah grijehe oprosti.

Sa druge strane žestoka je prijetnja onome ko proglasi muslimana nevjernikom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Kada čovjek svom bratu po vjeri kaže: 'Nevjerniče!' – od njih dvojice je jedan takav."[485]

Uvjeti tekfira

Islamski učenjaci su pojasnili da je za proglašavanje određenog muslimana nevjernikom potrebno da se ispune uvjeti i otklone zapreke. U tom slučaju on postaje nevjernik i njegov život i imetak postaju dozvoljeni. Dakle, moraju se ispuniti svi uvjeti i otkloniti sve zabrane. Kada se ovo ispuni, dozvoljeno je takvog čovjeka proglasiti nevjernikom. Ukoliko neki uvjet nije ispunjen ili ako postoji neka zapreka, to ne znači da je potpuno amnestiran od kazne, nego je zabranjeno ishitreno donošenje presude da je nevjernik.

Postoji tri uvjeta i sva tri se moraju ispuniti da bismo počinioca djela za koje je izrečena teška patnja mogli smatrati prokletnikom ili nevjernikom. Ako nedostaje makar samo jedan uvjet, ne smije se ta osoba smatrati prokletnikom ili nevjernikom.

Prvi uvjet: Znanje

Uzvišeni Allah nije propisao kaznu prije nego što se ljudima iznese dokaz.

[485] Buhari, br. 6103.

Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا.

A Mi nijedan narod nismo kaznili dok poslanika nismo poslali! (El-Isra, 15)

Allah, dželle šanuhu, kaže:

رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا.

O poslanicima koji su radosne vijesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. – A Allah je silan i mudar. (En-Nisa, 165)

Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ ٱلْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِىٓ أُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِنَاۚ.

A Gospodar tvoj nikada nije naselja uništavao dok u njihov glavni grad poslanika ne bi poslao, koji im je dokaze Naše kazivao... (El-Kasas, 59)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ ٱلْغَيْظِۖ كُلَّمَآ أُلْقِىَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ. قَالُوا۟ بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ مِن شَىْءٍ.

Gotovo da se od bijesa raspadne. Kad god se koja gomila u nj baci, stražari u njemu će je upitati: "Zar nije niko dolazio da vas opominje?" "Jest, dolazio nam je onaj koji nas je opominjao" – odgovorit će – "a mi smo poricali i govorili: 'Allah nije objavio ništa...'" (El-Mulk, 8-9)

Uzvišeni kaže:

وَلَوْ أَنَّآ أَهْلَكْنَٰهُم بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِۦ لَقَالُوا۟ رَبَّنَا لَوْلَآ أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ ءَايَٰتِكَ مِن قَبْلِ أَن نَّذِلَّ وَنَخْزَىٰ.

A da smo ih kakvom kaznom prije njega uništili, sigurno bi rekli: "Gospodaru naš, zašto nam nisi poslanika poslao, pa bismo riječi Tvoje slijedili prije nego što smo poniženi i osramoćeni postali." (Ta-ha, 134)

Ovi ajeti ukazuju na to da Uzvišeni Allah ne kažnjava ljude sve dok ne uspostavi dokaz, koji im ne ostavlja opravdanje, upoznavajući ih sa istinom.[486]

U drugim tekstovima objave navodi se da Allah ne kažnjava onoga koji ne zna, makar njegovo neznanje bilo u oblasti akide (vjerovanja).

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Jedan čovjek je živio u nepokornosti Allahu i kad mu se primakla smrt, oporučio je svojim sinovima: 'Kada umrem, spalite me, pa sameljite moje ostatke, potom bacite moj pepeo u vjetar, jer, tako mi Allaha, ako me se Allah domogne, kaznit će me kako nikoga nije kaznio.' Kada je umro, Allah naredi zemlji: 'Sakupi od onoga što je ostalo od njega na tebi!' Zemlja je to učinila i on se pojavio u svome liku, pa ga je Allah upitao: 'Zašto si to uradio?' 'Iz straha od Tebe', odgovorio je čovjek, pa mu je Allah oprostio."[487]

Ovaj čovjek sumnjao je u Allahovu moć i pokazao je neznanje u pogledu Allahove, dželle šanuhu, moći da spaljenog čovjeka od kojeg je ostao samo razasuti pepeo povrati u njegov prvobitni lik. Mislio je da ga Allah Uzvišeni neće proživjeti ako tako uradi. Sumnja ovog čovjeka i neznanje vezani su za dva temelja islamskog vjerovanja. Prvi temelj odnosi se na vjerovanje u Allaha, a konkretno se odnosi na vjerovanje u to da Allah sve može. Drugi temelj odnosi se na vjerovanje u Sudnji dan i događanja na Onome svijetu, odnosno, da će Allah proživjeti svakog čovjeka i presuditi mu shodno njegovim djelima.

Međutim, pošto je općenitim vjerovanjem vjerovao u Allaha i Sudnji dan, a to se ogleda u njegovom vjerovanju da će Allah proživjeti ljude kako bi ih kaznio ili nagradio za njihova djela, te pošto je učinio dobro djelo, a to je njegov strah od Allahove kazne zbog počinjenih grijeha, Allah, dželle šanuhu, oprostio mu je njegove grijehe, zbog vjere u Allaha i Sudnji dan koju je imao i zbog dobrog djela koje je učinio.[488]

---

[486] Muhammed Abdulhakim Hamid, *Zahiretu el-guluvi fi ed-din,* str. 267.

[487] Buhari, br. 3481.

[488] *El-Fetava,* 12:491.

Imamo dokaz u sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je Bilal b. Rebah, radijallahu anhu, prodao jedan pregršt u zamjenu za dva pregršta. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je naredio da vrati ono što je uzeo, ali ga nije nazvao grešnikom, niti ga je prokleo, niti je rekao da posluje sa kamatom. Možemo zaključiti da je blago postupio, jer Bilal, radijallahu anhu, nije znao da je takva vrsta trgovine zabranjena.[489]

Drugi uvjet: Svjesnost

Neophodno je da se ispuni uvjet namjere, jer Allah oprašta onome ko učini nešto greškom ili usljed pogrešnog tumačenja.

Uzvišeni Allah kaže:

وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَآ أَخْطَأْتُم بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ

Nije grijeh ako u tome pogriješite, grijeh je ako to namjerno učinite... (El-Ahzab, 5)

I kaže On Uzvišeni:

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا

Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! (El-Bekare, 286)

Prenosi se od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allah, dželle šanuhu, rekao: "Učinio sam to." To jest, rekao je ovo nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sa ashabima uputio dovu iz ajeta koji je prethodno naveden.[490]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Allah je oprostio pripadnicima moga ummeta ono što urade greškom ili iz zaborava."

Ono što je spomenuto u ovom hadisu podrazumijeva greške u govoru i greške u pitanjima iz naučnog domena. Dobri prethodnici su se u naučnim pitanjima razilazili, ali nisu jedan drugog optuživali za nevjerstvo, veliki grijeh (fisk) ili nepokornost (ma'sije).[491]

[489] Isti izvor, 20:253.

[490] Ibn Kesir, *Tefsiru Sahih* 1:323.

[491] *El-Fetava,* 3:229.

Ovo su sve dokazi koji nam ukazuju da onaj ko učini nešto greškom ili usljed pogrešnog tumačenja neće zbog toga biti grešan.[492]

Sa druge strane, ukoliko musliman iz pogrešnog tumačenja ubije muslimana ili ga proglasi nevjernikom, neće zbog tog postupka postati nevjernik.

Omer, radijallahu anhu, je rekao za Hatiba b. Ebu el-Beltea: "Allahov Poslaniče, dozvoli mi da mu prerežem grkljan!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je na to odgovorio: "Nije li on jedan od učesnika Bedra! Možda je Allah pogledao učesnike Bedra i rekao im: 'Radite šta hoćete, Ja sam vam oprostio.'"[493]

Prenosi se u dva *Sahiha* da je Usame b. Zejd ubio čovjeka koji je posvjedočio da nema boga osim Allaha, i da je Muhammed božiji rob i božiji poslanik. Kada su o ovome obavijestili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on mu reče: "Usame, zar ti nije bilo dovoljno njegovo svjedočenje da nema boga osim Allaha?" Toliko je ponavljao tu rečenicu, da je poželio da do tog dana nije primio islam.

Pored toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio bilo kakvu nadoknadu koju je Usame b. Zejd bio u obavezi da dadne, jer ga je ubio iz pretpostavke da je ubijeni ove riječi izgovorio kako bi sačuvao svoj život, a što je bila pogrešna pretpostavka.[494]

Treći uvjet: Izbor i mogućnost

Uzvišeni Allah je rekao:

مَن كَفَرَ بِٱللَّهِ مِنۢ بَعۡدِ إِيمَٰنِهِۦٓ إِلَّا مَنۡ أُكۡرِهَ وَقَلۡبُهُۥ مُطۡمَئِنُّۢ بِٱلۡإِيمَٰنِ وَلَٰكِن مَّن شَرَحَ بِٱلۡكُفۡرِ صَدۡرٗا فَعَلَيۡهِمۡ غَضَبٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَلَهُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٞ

Onoga koji zaniječe Allaha, nakon što je u Njega vjerovao – osim ako bude na to primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri – čeka Allahova kazna. One kojima se nevjerstvo bude mililo stići će srdžba Allahova i njih čeka patnja velika. (En-Nehl, 106)

---

492 Muhammed abdulhakim Hamid, *Zahiretu el-guluvi fi ed-din,* str. 271.

493 Buhari, br. 6351.

494 Muhammed Abdulhakim Hamid, *Zahiretu el-guluvi fi ed-din,* str. 272. str.; Bilježe ga Buhari i Muslim.

Uzvišeni je kazao:

إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُۥ مُطْمَئِنٌّۢ بِٱلْإِيمَٰنِ.

... osim ako bude na to primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri... (En-Nehl, 106)

Uzvišeni Allah je napravio izuzetak kod onih koji u prisili izgovore riječi nevjerstva, a u njihovim srcima ostane čvrsto vjerovanje u Allaha i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj ajet je objavljen u vezi sa slučajem Ammara b. Jasira. Kada su ga mušrici zarobili i počeli kažnjavati, on je izgovorio riječi koje su tražili da izgovori. Nakon toga bilo mu je veoma teško, te se požalio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je upitao: "Šta ti osjećaš u svom srcu?" On bi rekao: "Osjećam potpunu iskrenost u vjerovanju." Tada mu Poslanik reče: "Nema problema. Ako te ponovo budu mučili, ti opet kaži ono što oni hoće, s tim da si u srcu ubijeđen u vjerovanje."[495]

Učenjaci su složni da je dozvoljeno da onaj ko je prisiljen uradi to što od njega traže, kao što je postupio Bilal, radijallahu anhu. Prevashodno je bolje i preče da ostane ustrajan u svojoj vjeri, pa čak iako bi u pitanju bio i život.[496]

Uzvišeni Allah na mnogo mjesta u Kur'anu spominje da Svoje robove ne opterećuje iznad njihovih mogućnosti. Uzvišeni Allah kaže:

لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا۟.

Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih... (El-Bekare, 286)

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَآ.

A oni koji budu vjerovali i dobra djela činili – Mi nikog ne zadužujemo preko njegovih mogućnosti... (El-A'raf, 42)

Također Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima da Ga se boje koliko su u mogućnosti:

---

[495] Bilježi ga Hakim u svome *Mustedreku,* 2:257.

[496] Ibn Kesir, 2:587-588.

فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ.

Bojte se Allaha koliko ste u mogućnosti. (Et-Tegabun, 16)

Prepreke u tekfiru

Da bi se određena osoba mogla nazvati nevjernikom, moraju se ispoštovati određeni uvjeti i otkloniti sljedeće prepreke: nenamjerna greška, neznanje, nemoć i prisila.

Greška

Uzvišeni Allah kaže:

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذۡنَآ إِن نَّسِينَآ أَوۡ أَخۡطَأۡنَاۚ.

Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! (El-Bekare, 286)

وَلَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ جُنَاحٞ فِيمَآ أَخۡطَأۡتُم بِهِۦ.

Nije grijeh ako u tome pogriješite... (El-Ahzab, 5)

Postojanje greške predstavlja jednu od prepreka tekfira pojedinca. Uzvišeni Allah je naredio ljudima da traže istinu shodno svojim mogućnostima, ako pogriješe u toj intenciji, Allah nikog ne opterećuje iznad njegovih mogućnosti. Obaveza svakog čovjeka jeste da robuje svome Gospodaru u onolikoj mjeri koliko je spoznao svoga Gospodara, ali uslov je da bude kompetentan u tome i da uloži trud u traženju istine.

Postoji puno tekstova iz Kur'ana i hadisa koji nam ukazuju da učenjak koji pogriješi u nekom naučnom pitanju neće biti grešan zbog toga, a na to nam također ukazuje konsenzus učenjaka i analogija.[497]

Neznanje počinioca kufra

Uzvišeni Allah je rekao:

رُّسُلٗا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةُۢ بَعۡدَ ٱلرُّسُلِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمٗا.

[497] *Menhedžu Ibn Tejmijje fi meseletil- tekfir,* 1:249–257.

O poslanicima koji su radosne vijesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. – A Allah je silan i mudar. (En-Nisa, 165)

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا.

A Mi nijedan narod nismo kaznili dok poslanika nismo poslali! (El-Isra, 15)

Neznanje je počiniocu kufra prepreka da bude proglašen nevjernikom, jer vjerovanje i znanje su povezani jedno sa drugim. Znanje je uslov vjerovanja!

Nemoć

Uzvišeni Allah je kazao:

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلظَّالِمِ أَهْلُهَا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا.

A zašto se vi ne biste borili na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: "Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, i Ti nam odredi zaštitnika i Ti nam podaj onoga ko će nam pomoći!" (En-Nisa, 75)

Kategorije ljudi koje su spomenute u ovom ajetu predstavljaju potlačene ljude koji nisu mogli da praktikuju svoju vjeru.[498]

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

إِنَّ ٱلَّذِينَ تَوَفَّىٰهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ ظَالِمِىٓ أَنفُسِهِمْ قَالُوا۟ فِيمَ كُنتُمْ ۖ قَالُوا۟ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ قَالُوٓا۟ أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةً فَتُهَاجِرُوا۟ فِيهَا فَأُو۟لَٰٓئِكَ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا. إِلَّا ٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا. فَأُو۟لَٰٓئِكَ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا.

Kad budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: "Šta je bilo s vama?" – "Bili smo potlačeni na Zemlji" – odgovorit će. – "Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekud

498 *El-Fetava*, 19: 220–221.

iseliti?" – reći će meleki, i zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište. Samo nemoćnim muškarcima, i ženama, i djeci, koji nisu bili dovoljno snalažljivi i nisu znali puta, Allah će, ima nade, oprostiti, jer Allah briše grijehe i prašta. (En-Nisa, 97–99)

Kur'anski ajeti nam govore o skupini vjernika koji su skrivali svoje vjerovanje, a nisu bili u mogućnosti da učine hidžru, pa im je Allah zbog toga oprostio.[499]

Također, još jedan primjer nemogućnosti kao prepreke za tekfir, jeste primjer Nedžašija, kršćanskog kralja u Abesiniji. Mali broj njegovog naroda je primio islam. Kada je preselio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je klanjao dženazu u odsustvu. Izašao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na musalu sa svojim drugovima, usafio ih i obavijestio ih o Nedžašijevoj smrti rekavši: "Danas je preselio dobri čovjek iz Abesinije, pa hajmo da mu klanjamo dženazu."[500]

Sa druge strane Nedžaši nije praktikovao mnoge propise, jer nije bio u mogućnosti, nije mogao da učini hidžru, niti je bio u mogućnosti da se bori na Allahovom putu.

Prenosi se da nije klanjao pet dnevnih namaza, da nije postio ramazan, niti je davao zekat, jer je znao da njegov narod to neće prihvatiti, a nije bio u stanju da im se suprotstavi. On nije sudio po Allahovom sudu, jer njegov narod Allahov sud ne bi prihvatio.

Uzvišeni Allah spominje sljedbenike knjige, one koji su povjerovali u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kaže:

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ لَمَن يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَٰشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ.

Ima i sljedbenika Knjige koji vjeruju u Allaha i u ono što se objavljuje vama i u ono što je objavljeno njima, ponizni su prema Allahu, ne zamjenjuju Allahove riječi za nešto što malo vrijedi; oni će nagradu od Gospodara njihova dobiti. – Allah će zaista brzo račune svidjeti. (Ali Imran, 199)

[499] Isti izvor, 19:220.

[500] Muslim, br. 2205.

Neki islamski učenjaci su kazali da je ovaj ajet objavljen povodom Nedžašija, dok su neki rekli da je ovaj ajet objavljen povodom Nedžašija i njegovog naroda.[501]

Također nas Uzvišeni Allah obavještava o stanju čovjeka koji je vjerovao iz Faraonove porodice. Allah nas obavještava o Faraonovoj supruzi, također nas Allah obavještava o Jusufu, alejhi selam, i njegovom odnosu prema stanovnicima Egipta koji nisu vjerovali. On nije bio u stanju da sprovodi ono što islam zahtijeva od njega. On ih je pozivao da vjeruju u Allaha Jedinog, ali mu se nisu odazvali.[502]

Onaj ko nije u mogućnosti da sprovede sve ono što islam zahtijeva od njega, treba da se boji Allaha onoliko koliko je u mogućnosti, a neće biti kažnjen zbog onoga što nije u mogućnosti i što nije u njegovom domenu.

Prisila

Uzvišeni Allah je rekao:

مَن كَفَرَ بِٱللَّهِ مِنۢ بَعۡدِ إِيمَٰنِهِۦٓ إِلَّا مَنۡ أُكۡرِهَ وَقَلۡبُهُۥ مُطۡمَئِنُّۢ بِٱلۡإِيمَٰنِ وَلَٰكِن مَّن شَرَحَ بِٱلۡكُفۡرِ صَدۡرٗا فَعَلَيۡهِمۡ غَضَبٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَلَهُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٞ.

Onoga koji zaniječe Allaha, nakon što je u Njega vjerovao – osim ako bude na to primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri – čeka Allahova kazna. One kojima se nevjerstvo bude mililo stići će srdžba Allahova i njih čeka patnja velika. (En-Nahl, 106)

Pod prisilom se podrazumijeva da osoba nešto napusti iz bojazni da će biti zarobljena, da će joj imetak biti uzurpiran, ili da će joj se uskratiti opskrba i tome slično. Kada je prisila u pitanju trebaju se ispuniti četiri uslova:

– Da onaj koji prisiljava bude kadar da prisili osobu koju želi, a takva osoba da nije u stanju da se tome odupre ili, pak, da pobjegne.

– Da preovladava kod onoga koji je prisiljen mišljenje da će mu, ukoliko odbije, život biti ugrožen.

[501] *El-Fetava,* 19:217–219.

[502] *Tefsir Et-Taberi,* 4:218–219.

– Da ta prijetnja kojom se ucjenjuje bude ispunjena odmah ili u veoma kratkom vremenskom periodu kao i to da osoba koja mu prijeti nije poznata po tome da odustaje od namjere da ispuni tu prijetnju ili da promijeni svoju odluku.

– Da mu u prisili nije ostavljeno prostora za izbor.[503]

Stvari koje brišu nevjerstvo nakon što pojedanac upadne u njega

Pokajanje je povratak roba svome Gospodaru i napuštanje puta onih koji su Allahovu srdžbu izazvali i onih koji su zalutali.[504]

Uzvišeni Allah će primiti čovjekovo pokajanje ma šta bude radio, pa čak i širk će mu oprostiti ukoliko se pokaje.

Uzvišeni Allah je kazao:

قُلْ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا۟ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ.

Reci: "O robovi moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti; On, doista, mnogo prašta i On je milostiv." (Ez-Zumer, 53)

لَّقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ ثَالِثُ ثَلَٰثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّآ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۚ وَإِن لَّمْ يَنتَهُوا۟ عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ. أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى ٱللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ.

Nevjernici su oni koji govore: "Allah je jedan od trojice!" Samo je jedan Bog! I ako se ne okane onoga što govore, nesnosna patnja će, zaista, stići svakog od njih koji nevjernik ostane. Zašto se oni ne pokaju Allahu i ne zamole oprost od Njega, ta Allah prašta i samilostan je. (El-Maide, 73–74)

Allah dželle šanuhu je rekao:

قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِن يَنتَهُوا۟ يُغْفَرْ لَهُم مَّا قَدْ سَلَفَ.

---

503 *Fethul-bari*, 12:311.

504 *Medaridžus-salikin*, 2:199.

Reci onima koji ne vjeruju: ako se okane, bit će im oprošteno ono što je prije bilo... (El-Enfal, 38)

Uzvišeni Allah pokajanjem briše sve grijehe, ne postoji ništa što može obrisati sve grijehe osim pokajanja (tevbe). Onaj ko vrijeđa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, postaje nevjernik protiv koga se treba boriti. Sa druge strane poznato je da su za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govorili da je sihirbaz, pjesnik, da je luđak, da objavu izmišlja. Pored svih ovih potvora koje su iznijeli na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokajali su se i Allah je njihova pokojanja prihvatio.

Čak je jedna ogromna skupina nevjenika u ratu vrijeđala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim su prihvatili islam, njihovo pokajanje je prihvatio Allah, kao i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i bili su dobri muslimani. Neki od onih što su vrijeđali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su: Ebu Sufjan b. Haris, Abdullah b. Serh, koji se čak u jednom trenutku i odmetnuo od islama, čak je i lagao na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je da on podučava Poslanika, alejhi selam, Kur'anu. Nakon ovoga se pokajao i ponovo prihvatio islam. Njegovu grešku i prijestup Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prihvatio.[505]

Prema tome pokajanje je jedini način kojim se čovjek može očistiti i povratiti svome Gospodaru nakon što širk Allahu počini, i na tome su apsolutno svi učenjaci saglasni.[506]

Primjeri koji su navedeni za nevjernike u Kur'anu

Allah, dželle šanuhu, je u svojoj Časnoj Knjizi na mnogo mjesta naveo primjer djela ili opštih pojmova koji su vezani za nevjernike. U narednim redovima navest ćemo neke od tih primjera.

Ništavnost djela nevjernika

Uzvišeni Allah kaže:

[505] *El-Medžmu'u el-fetava,* 3:291.

[506] *Menhedžu Ibn Tejmijje fi mes'eletit-tekfir,* 1:273.

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَعۡمَٰلُهُمۡ كَسَرَابِۭ بِقِيعَةٖ يَحۡسَبُهُ ٱلظَّمۡـَٔانُ مَآءً حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَهُۥ لَمۡ يَجِدۡهُ شَيۡـٔٗا وَوَجَدَ ٱللَّهَ عِندَهُۥ فَوَفَّىٰهُ حِسَابَهُۥۗ وَٱللَّهُ سَرِيعُ ٱلۡحِسَابِ.

A djela nevjernika su kao varka u ravnici u kojoj žedan vidi vodu, ali kad do tog mjesta dođe, ništa ne nađe – a zateći će da ga čeka kraj njega Allahova kazna i On će mu potpuno isplatiti račun njegov jer Allah veoma brzo obračunava (En-Nur, 39)

Uzvišeni Allah u ovom kur'anskom ajetu spominje primjer nevjenika i njihovih djela i kaže da su njihova djela poput varke u ravnici u kojoj žedan čovjek vidi vodu. On tako žedan krene prema toj ravnici kako bi se napio vode, ali nakon što stigne do tog mjesta, ne nađe ništa.

Takav primjer je i primjer nevjernika, koji radi na dunjaluku dobra djela i nada se da će biti spašen od propasti kod svoga Gospodara upravo zbog tih dobrih djela isto onako kao što se nadao onaj koji je kao varku u ravnici vidio vodu, ali kad je došao do tog mjesta, ništa nije našao. Tako će biti i sa nevjernicima na Sudnjem danu. Njihova djela im neće ništa koristiti, a Allah će im presuditi samo onako kako su zaslužili.[507]

Obrati pažnju na primjer varke u ravnici i primjer čovjeka koji je krenuo prema toj ravnici misleći da se u njoj nalazi voda, pa kada je stigao, razočarao se, jer je shvatio da je to bilo samo fatamorgana. Ovo je metafora koja se spominje u Kur'anu za djela nevjernika, koja će biti samo mašta da su prihvaćena kod Gospodara.[508]

Tmine nevjerstva

Uzvišeni Allah je rekao:

أَوۡ كَظُلُمَٰتٖ فِي بَحۡرٖ لُّجِّيّٖ يَغۡشَىٰهُ مَوۡجٞ مِّن فَوۡقِهِۦ مَوۡجٞ مِّن فَوۡقِهِۦ سَحَابٞۚ ظُلُمَٰتُۢ بَعۡضُهَا فَوۡقَ بَعۡضٍ إِذَآ أَخۡرَجَ يَدَهُۥ لَمۡ يَكَدۡ يَرَىٰهَاۗ وَمَن لَّمۡ يَجۡعَلِ ٱللَّهُ لَهُۥ نُورٗا فَمَا لَهُۥ مِن نُّورٍ.

---

507 *Eš-širku fil kadimi ve el-hadis,* 2:1382.

508 Abdurrahman Habenek el-Mejdani: *Emsalul-Kur'an ve suveru min edebi er-refi',* str. 133.

ili su kao tmine nad dubokim morem koje prekrivaju talasi sve jedan za drugim, iznad kojih su oblaci, sve tmine jedna iznad drugih, prst se pred okom ne vidi – a onaj kome Allah ne da svjetlo neće svjetla ni imati. (En-Nur, 40)

Ovo je također primjer nevjernika. U prvom primjeru smo vidjeli da su nevjernici obmanuti svojim djelima na dunjaluku, dok u ovom primjeru imamo sasvim drugačiju vrstu nevjernika. Oni lutaju u zabludi i šire nered na Zemlji.

Njihov primjer je poput tmine nad dubokim morem koje prekrivaju talasi sve jedan nad drugim, a iznad kojih su oblaci i tmine jedna iznad druge. Djela nevjernika su zapravo velika tmina. [509]

Ovo je primjer koji nam ukazuje na lično, duševno, srčano i mentalno stanje nevjernika, koji su napustili svjetlo istine i Pravoga puta. Tražili su sreću u tminama grijeha, pa su im srca zbog toga obavijena tminom nevjerstva i neprestano se dave u moru svojih strasti. Opčinjeni su dunjalukom te veličaju njegovu tamnu stranu i njegove prolazne užitke.

Sve njihove želje se nalaze u dunjalučkim tminama, koje ih prekrivaju kao što talasi prekrivaju duboka mora, sve jedan za drugim, a iznad njih su oblaci i tmine jedna iznad druge.[510]

Primjer tmina navedenih suri En-Nur ukazuje nam na naučne činjenice, teorijske, praktične i ovosvjetske znanosti.

Ove naučne činjenice možemo podijeliti u tri grupe:

1. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je obavijestio o postojanju talasa u unutrašnjosti i dubinama mora, što predstavlja nadnaravnost (mudžizu), jer se u to vrijeme nije znalo za to, niti su to ljudi mogli otkriti, jer tu dubinu mogu dostići samo podmornice ili izvanredni ronioci koji su obezbijeđeni velikim količinama kiseonika.

---

[509] *Eš-širku fil kadimi ve el-hadis,* 2:1383.

[510] Abdurrahman Habenek el-Mejdani, *Emsalul-Kur'an ve suveru min edebi er-refi'* , str. 133.

2. Informacije o naučnim činjenicama u materijalnim dunjalučkim naukama shodno onome kako su to i potvrdili stručnjaci tih nauka. Ovaj primjer sadrži dvije koristi iz ove grupe, a to su:

– Primjer ukazuje da su morske dubine u jakim tminama i pojašnjava razlog, a to je postojanje pregrade koja sprečava prodor svjetlosti, koju čine brojni medijumi transparencije koji zajedno doprinose sprečavanju prodora svjetlosti u tim mjestima i uzrokuju tmine. Ovo je nešto što je podudarno otkrićima iz okeanologije i optike.

– Primjer ukazuje na naučno tumačenje vida i da ono uvjetuje dopiranje svjetlosti iz svjetlosnog izvora do predmeta koji se posmatra. Ako nema svjetlosti, i ništa od nje ne dopre do predmeta, ono se ne može vidjeti i ovo je podudarno sa ispravnim tumačenjem od strane stručnjaka. Također, primjer ukazuje na ništavnost stare metode tumačenja vida, a to je da se vid dešava tako što iz oka izlaze zraci koji padaju na predmet koji se posmatra, pa se tako predmet može uočiti okom.

3. Priroda čovjeka objašnjena je mnogim naučnim činjenicama i dostignućima. Ove stvari shvataju oni koji su uključeni u znanosti koje govore o mentalnom stanju čovjeka, i to: psihlogija, sociologija i etika.

Ovaj kur'anski primjer u ovoj kategoriji nam govori o dvjema činjenicama:

Prva činjenica jeste da nevjernici lutaju u velikim tamama vlastite zablude koje se ne povlače. Druga činjenica jeste da nevjernici žive u strahu, brizi i velikoj zbunjenosti.[511]

Djela nevjernika su poput pepela

Uzvišeni Allah kaže:

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ أَعۡمَٰلُهُمۡ كَرَمَادٍ ٱشۡتَدَّتۡ بِهِ ٱلرِّيحُ فِي يَوۡمٍ عَاصِفٖۖ لَّا يَقۡدِرُونَ مِمَّا كَسَبُواْ عَلَىٰ شَيۡءٖۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلضَّلَٰلُ ٱلۡبَعِيدُ.

[511] Doktor Abdullah Džerbu', *Emsalul-Kur'anije,* 2:755.

Djela nevjernika u Gospodara njihova nalik su na pepeo koji vihor u olujnom danu raznese; neće moći očekivati nikakvu nagradu za djela koja su učinili, to će teška propast biti! (Ibrahim, 18)

Uzvišeni Allah je uporedio djela nevjernika, njihovu ništavnost i beskorisnost sa pepelom, koji vihor u olujnom danu raznese.

Djela nevjernika će Allah poništiti i bit će poput prašine, jer nisu urađena na ispravan i iskren način, nisu urađena radi Allaha i nisu u skladu sa onim što On zahtijeva. Njihova djela su poput pepela i neće im ništa koristiti onda kad im pomoć bude najpotrebnija. Prema tome, Uzvišeni Allah je rekao: *Oni neće dobiti nikakvu nagradu za ono što su uradili.* (El-Bekare, 264) Djela koja su radili na dunjaluku neće im ništa koristiti na Sudnjem danu, zbog njih neće imati bilo kakvu korist niti će zbog njih biti nagrađeni.

Allah, dželle šanuhu, prihvata djela koja su urađena isključivo radi Njegovog zadvoljstva i shodno sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Divno je poređenje koje je Allah napravio između djela nevjernika i pepela. Djela koja ne budu urađena iskreno radi Allaha bit će gorivo za džehennemsku vatru, kojom će biti potpaljen onaj koji ih čini.

Upravo zbog djela koja nisu radili iskreno radi Allaha ljudi će biti kažnjeni. Sa druge strane, oni koji budu radili dobra djela isključivo radi Uzvišenog Allaha bit će nagrađeni džennetskim ljepotama.

Oni čija djela ne budu urađena iskreno radi Uzvišenog Allaha bit će poput pepela, a djela onih koji ne budu iskreni u njihovom činjenju, kao i ono što su obožavali bit će gorivo Džehennema.[512]

Sadaka koju nevjernici udijele neće im koristiti

Allah dželle šanuhu, je rekao:

مَثَلُ مَا يُنفِقُونَ فِي هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوٓاْ أَنفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ ۚ وَمَا ظَلَمَهُمُ ٱللَّهُ وَلَٰكِنْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ.

[512] *I'lamu el-muveki'in,* 1:170.

Ono što u životu na ovome svijetu udijele slično je usjevu onih koji su se prema sebi ogriješili, koji vjetar pun leda pogodi i uništi ga. Ne čini njima Allah nepravdu, oni je sami sebi čine. (Ali Imran, 117)

U ovom kur'anskom ajetu Uzvišeni Allah nam spominje sadaku koju udjeljuju nevjernici, oni koji Allaha poriču i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u laž utjeruju, i kaže da njihova sadaka neće koristiti i neće od nje imati fajde kada mu ona najpotrebnija bude.

Allah pravi poređenje sadake koju su udijelili sa vjetrom punim leda koji pogodi usjeve i uništi ih, a oni su se nadali da će im ti usjevi od koristi biti. Takva situacija je i sa nevjernicima koji udjeljuju sadaku. Allah njihovu sadaku neće prihvatiti, niti će oni od nje bilo kakve koristi imati. On Uzvišeni će njihovu sadaku poništiti i neće ih zbog nje nagraditi.[513]

Ovo je primjer koji Allah navodi za one koji udjeljuju sadaku ne zbog pokornosti i Allahovog zadovoljstva, već zbog pohvale kod ljudi da se ta njihova sadaka spominje. Dakle, njihov cilj jeste da budu spomenuti kod ljudi, a nije im prioritet Allahovo zadovoljstvo. Oni ne udjelju da bi pomogli Allahovu vjeru i slijeđenje sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čime bi postigli veliko dobro. Ova vrsta sadake, koja nije iskreno udijeljena, bit će poput hladnog, ledenog vjetra, koji će sve usjeve i plodove uništiti.[514]

Stanje srca vjernika i nevjernika

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلْبَلَدُ ٱلطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُۥ بِإِذْنِ رَبِّهِۦ ۖ وَٱلَّذِى خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا ۚ كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ.

U plodnom predjelu raste bilje voljom Gospodara njegova, a u neplodnom tek s mukom. Eto, tako Mi, na razne načine, ponavljamo dokaze ljudima koji zahvaljuju. (El-A'raf, 58)

Allah, dželle šanuhu, nam je objasnio da je plodni predio zemljišta zapravo svježe zemljište, koje daje plodove nakon što se kiša spusti.

513 *Eš-širku fil-kadim ve el-hadis,* 2:1386.

514 *I'lamu el-muveki'in,* 1:186.

Iz takvog zemljišta niču samo korisni plodovi u pravo vrijeme. Sa druge strane, plodovi veoma loše i teško opstaju na lošem predjelu zemljišta. Na takvom zemljištu i ono što iznikne lošeg je kvaliteta.

Ovo je primjer srca vjernika i nevjernika. Srce vjernika povjeruje nakon što se napoji ljepotama Kur'ana i vjerovanje u njemu se učvrsti.

Sa druge strane srce nevjernika je očita suprotnost. Takvo srce i kada čuje Kur'an, on na njega ne ostavlja bilo kakvog traga, niti mu to povećava vjerovanje, jer je ono ispunjeno nesrećom, zlom i smutnjom.[515]

Uzvišeni Allah je u Kur'anu vjernike nazvao dobrim, a nevjernike lošim (nečistim). Uzvišeni Allah kaže:

لِيَمِيزَ ٱللَّهُ ٱلْخَبِيثَ مِنَ ٱلطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ ٱلْخَبِيثَ بَعْضَهُۥ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُۥ جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُۥ فِى جَهَنَّمَ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ.

Da bi Allah dobre od nevaljalih odvojio i da bi nevaljale jedne na druge naslagao, a onda ih sve u gomilu zbio i u Džehennem bacio. Oni će doista biti izgubljeni. (El-Enfal, 37)

Nevaljali koji se spominju u ovom ajetu su zapravo nevjernici, a dobrima su nazvani vjernici.[516]

Ovo su samo neki kur'anski primjeri u kojima se spominju nevjernici i ovo je spomenuto radi primjera.

[515] *Tefsir Et-Taberi,* 8:211; *Tefsir Ibn Kesir,* 2:222.

[516] *Tefsir El-Kurtubi,* 7:401. str. *Eš-širku fil-kadimi ve el-hadis,* 2:1375.

TREĆE: LICEMJERSTVO

Licemjerstvo pod ovim značenjem nije bilo poznato predislamskim Arapima. Nije im bilo poznato značenje ove riječi onako kako su je definisali islamski učenjaci. Licemjerstvo je pokazivanje vjerovanja, a skrivanje nevjerstva.[517]

Kada su u pitanju vrste licemjerstva, možemo izdvojiti sljedeće: licemjerstvo u ubjeđenju i licemjerstvo u djelima.

Licemjerstvo u ubjeđenju

Licemjerstvo u ubjeđenju predstavlja veliku vrstu licemjerstva i počinitelj velikog licemjerstva prestaje biti musliman. Ako umre na tome, ostat će zauvijek u Vatri i bit će mu zabranjen ulazak u Džennet. Takva osoba pokazuje islam samo u spoljašnjosti, a u sebi skriva nevjerovanje i zlo.

Ovakvi ljudi su pogubni za islam i muslimane, jer oni svojom vanjštinom pokazuju da su muslimani, a zapravo u svojim srcima kriju veliku opasnost i neprijateljstvo. Licemjeri potvaraju vjernike i pokušavaju razbiti saf muslimanima. Puno je njihovih zlih namjera, koje je Allah razotkrio, a On je u stanju da ih ponizi.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ. يُخَٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ.

Ima ljudi koji govore: "Vjerujemo u Allaha i u Onaj svijet!" – a oni nisu vjernici. Oni nastoje prevariti Allaha i one koji vjeruju, a oni i ne znajući, samo sebe varaju. Njihova srca su bolesna, a Allah njihovu bolest još povećava; njih čeka bolna patnja zato što lažu. (El-Bekare, 8–9)

Licemjerstvo u djelima

Licemjerstvo u djelima svoga počinitelja ne izvodi iz vjere, on ostaje i dalje musliman. Oni koji čine ta djela i dalje su muslimani

[517] Doktor Adil eš-Šidi, *En-nifaku ešeruhu fi hajati el-ummeh,* str. 20.

i ne izlaze iz okvira islama. Neka od tih svojstava i prijestupa, koja su svojstvena licemjerima, jesu lažno svjedočenje u sporovima, ne ispunjavajne datog obećanja, i nepoštovanje i izdaja sporazuma. Kod čovjeka se mogu naći pozitivne i negativne osobine. Zbog pozitivnih osobina i dobrih djela bit će nagrađen shodno njihovoj veličini, a zbog loših osobina i grijeha bit će kaženjen shodno njihovoj veličini.

Drugovi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo su se plašili velikog licemjerstva i nisu mu se nikako približavali.[518] Ibn Ebi Mulejkeh, rahimehullah, je rekao: "Zatekao sam trideset drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i svi su se za sebe plašili licemjerstva."[519]

To što su neki ashabi sebe optuživali za licemjerstvo i što su se od njega plašili ukazuje nam na mnogobrnojne njihove kvalitete.

Ovim su ashabi, radijallahu anhum edžmei'n, pokazali koliko su vodili računa o monoteizmu, o vjerovanju i čuvanju imana od svih stvari i devijantnosti koje mogu ugroziti njegovu potpunost i ispravnost.

Također, ovo nam ukazuje koliko su drugovi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili skromni i koliko su se čuvali uzdizanja svojim djelima.

Drugovi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ovim nam šalju poruku koliko bi se čovjek trebao plašiti licemjerstva, a sa druge strane koliko se treba nadati Allahovoj milosti i Njegovom oprostu. Jednostavno rečeno, vjernik se mora plašiti da licemjerstvom ne izazove Allahovu srdžbu, a u istom trenutku se treba nadati Allahovoj milosti.

Najprepoznatljivija svojstva licemjera

Licemjeri imaju neka svojstva po kojima su lako prepoznatljivi. Neka od tih svojstava ćemo navesti.

---

[518] *El-akidetu es-safije,* str. 412.

[519] Isti izvor, str. 413.

Licemjeri prave nered na zemlji rušenjem šerijata i potvorama vjernika

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُواْ فِي ٱلْأَرْضِ قَالُوٓاْ إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ. أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ ٱلْمُفْسِدُونَ وَلَٰكِن لَّا يَشْعُرُونَ. وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُواْ كَمَآ ءَامَنَ ٱلنَّاسُ قَالُوٓاْ أَنُؤْمِنُ كَمَآ ءَامَنَ ٱلسُّفَهَآءُ أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ ٱلسُّفَهَآءُ وَلَٰكِن لَّا يَعْلَمُونَ.

Kada im se kaže: "Ne remetite red na Zemlji!" – odgovaraju: "Mi samo red uspostavljamo!" Zar?! A, uistinu, oni nered siju, ali ne opažaju. Kad im se kaže: "Vjerujte kao što pravi ljudi vjeruju!" – oni odgovaraju: "Zar da vjerujemo u ono u što bezumni vjeruju?" – A, uistinu, oni su bezumni, ali ne znaju.(El-Bekare, 11–13)

Licemjeri pokušavaju da prevare vjernike

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِذَا لَقُواْ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قَالُوٓاْ ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْاْ إِلَىٰ شَيَٰطِينِهِمْ قَالُوٓاْ إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِءُونَ.

Kada susretnu one koji vjeruju, govore: "Vjerujemo!" – a čim ostanu nasamo sa šejtanima svojim, govore: "Mi smo s vama, mi se samo rugamo." (El-Bekare, 14)

Licemjeri nisu zadovoljni i odbijaju Allahov sud i presudu (šerijat)

Uzvišeni Allah kaže:

أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُواْ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوٓاْ إِلَى ٱلطَّٰغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوٓاْ أَن يَكْفُرُواْ بِهِۦ وَيُرِيدُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا. وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْاْ إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ رَأَيْتَ ٱلْمُنَٰفِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا.

Zar ne vidiš one koji tvrde da vjeruju u ono što se objavljuje tebi i u ono što je objavljeno prije tebe pa ipak žele da im se pred šejtanom sudi, a naređeno im je da ne vjeruju u njega. A šejtan želi da ih u veliku zabludu odvede. Kad im se kaže: "Prihvatite ono što Allah objavljuje i Poslanika!" – vidiš licemjere kako se od tebe sasvim okreću. (En-Nisa, 60–61)

Licemjeri naređuju zlo i odvraćaju od dobra

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

ٱلْمُنَٰفِقُونَ وَٱلْمُنَٰفِقَٰتُ بَعْضُهُم مِّنۢ بَعْضٍ ۘ يَأْمُرُونَ بِٱلْمُنكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ ۚ نَسُوا۟ ٱللَّهَ فَنَسِيَهُمْ ۚ إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ.

Licemjeri i licemjerke slični su jedni drugima: traže da se čine nevaljala djela, a odvraćaju od dobrih, i ruke su im stisnute; zaboravljaju Allaha, pa je i On njih zaboravio. Licemjeri su zaista pravi nevjernici. (Et-Tevba, 67)

Licemjeri uzimaju nevjernike za prijatelje mimo vjernika

Uzvišeni Allah je rekao:

بَشِّرِ ٱلْمُنَٰفِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا. ٱلَّذِينَ يَتَّخِذُونَ ٱلْكَٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۚ أَيَبْتَغُونَ عِندَهُمُ ٱلْعِزَّةَ فَإِنَّ ٱلْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا.

Bolnu patnju navijesti licemjerima, koji prijateljuju sa nevjernicima, a ne s vjernicima! Zar kod njih traže snagu, a sva snaga pripada samo Allahu? (En-Nisa, 138–139)

Ovo su najprepoznatljivija i najpoznatija svojstva licemjera koja se često spominju u Kur'anu.

ČETVRTO: ODMETNIŠTVO OD ISLAMA

Odmetništvo je povratak u nevjerstvo punoljetnog, razumnog muslimana, bez prisile, svejedno da li se radilo o muškarcu ili ženi.[520] Postoje različite vrste odmetništva, koje ćemo navesti.

Odmetništvo riječima

Ovaj vid odmetništva jeste psovanje Allaha ili izgovor neke riječi zbog koje se postaje nevjernik.

Odmetništvo djelima

Pod ovim odmetništvom se misli na činjenje sedžde kipu, zvijezdama i tome slično, ili, pak, činjenje nekog drugog djela koje je poznato kao djelo odmetništva od islama, kao što su ismijavanje

[520] Ez-Zindani, *Iman, Medžmua'tu minel-ulema,* str. 153–154.

sa vjerom, sumnja i provjeravanje ispravnosti Kur'ana ili stavljanje Kur'ana na nečista mjesta.

Odmetništvo u vjerovanju

Odmetništvo u vjerovanju jeste vjerovanje da Uzvišeni Allah ima sudruga, kao i dozvola (ohalaljivanje) nečega o čemu postoji konsenzus islamskih učenjaka.

Odmetništvo zbog sumnje

Sumnjanje u ono što je Allah strogo naredio, poput namaza, posta i zekata predstavlja odmetništvo. U odmetništvo zbog sumnje jeste sumnja u zabranu širka kao i sumnja u neki haram koji je strogo zabranjen, poput nemorala i alkohola. U odmetništvo spada i sumnja u iskrenost onoga sa čime je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili onoga sa čime su došli ostali poslanici. Od odmetništva je također i sumnjanja u autentičnost vjere islama i to da li je islam adekvatan za ovo vrijeme ili je za neka druga vremena.[521]

Propisi vezani za onoga ko se odmetnuo od islama

Onaj ko se odmetnuo od islama, mora se pokajati za to što je učinio. On ima pravo da se pokaje u roku od tri dana, pa ako to učini, njegovo pokajanje će biti prihvaćeno. Ukoliko odbije da se pokaje, obaveza sudiji (kadiji) je da naredi da se takva osoba ubije. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko promjeni svoju vjeru ubijte ga."[522] Zabranjeno je trošiti imetak otpadnika u vremenu dok ima pravo da se pokaje.

Ukoliko onaj ko se odmetnuo prihvati ponovo islam, njegov imetak njemu pripada, a ukoliko se ne pokaje, njegov imetak će pripasti bejtul-malu nakon njegovog ubistva ili smrti. U skladu s tim je rečeno: "Imetak onoga ko se odmetnuo od vjere podijelit će se za korist i dobrobit muslimanima."

---

521 *El-akidetu es-safije,* str. 418.

522 Buhari, br. 3017.

Onaj ko se odmetne od vjere nema pravo da naslijedi imetak, niti drugi imaju pravo da njegov imetak naslijede.

Ukoliko onaj ko se odmetnuo od vjere umre ili bude ubijen, neće se gasuliti, niti će se u muslimansko groblje ukopati, već će biti ukopan u nemuslimanskom groblju. On može biti ukopan na neko drugo mjesto, ali pod uslovom da to nije muslimansko groblje.

Ovako se na dunjaluku postupa sa onim ko se odmetne od vjere, a na Ahiretu će ga čekati žestoka patnja i vječni boravak u Vatri. U prilog ovome idu riječi Uzvišenog Allaha:

وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُوْلَٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ.

A oni među vama koji od svoje vjere otpadnu i kao nevjernici umru – njihova djela bit će poništena i na ovome i na onome svijetu, i oni će stanovnici Džehennema biti, u njemu će vječno ostati. (El-Bekare, 217)

Stvari zbog kojih čovjek postaje odmetnik

Činjenjem nekih postupaka čovjek upada u odmetništvo od islama i postaje nevjernik. Neke od stvari zbog kojih čovjek postaje odmetnik od islama navest ćemo u narednim redovima.

Činjenje širka Allahu

Ovo podrazumijeva to da čovjek uzme neko od stvorenja za svoje božanstvo i da ga smatra Allahu ravnim, da njemu upućuje dovu, da se od njega plaši kao što se Allaha plaši, da se na njega oslanja kao što se na Allaha oslanja ili da neki od ibadeta usmjeri njemu, a ne Allahu. Onaj ko to uradi učinio je nevjerstvo i time će napustiti islam.

Uzvišeni Allah je rekao:

وَإِذَا مَسَّ ٱلْإِنسَٰنَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُۥ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُۥ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِىَ مَا كَانَ يَدْعُوٓا۟ إِلَيْهِ مِن قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَندَادًا لِّيُضِلَّ عَن سَبِيلِهِۦ ۚ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا ۖ إِنَّكَ مِنْ أَصْحَٰبِ ٱلنَّارِ.

Kad čovjeka nevolja snađe, Gospodaru svome se moli, Njemu se obraća, a onda, pošto mu Allah milost svoju daruje, zaboravi onoga kome se prije molio, i druge Njemu jednakim smatra, da bi s puta Njegova na

stranputicu odvodio. Reci: "Uživaj neko vrijeme u nevjerovanju svome, bit ćeš, sigurno, stanovnik u Vatri!" (Ez-Zumer, 8)

Iskazivanje pokornosti i priznavanje autentičnosti drugih religija

Allah, dželle šanuhu, je rekao:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱرۡتَدُّواْ عَلَىٰٓ أَدۡبَٰرِهِم مِّنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلۡهُدَى ٱلشَّيۡطَٰنُ سَوَّلَ لَهُمۡ وَأَمۡلَىٰ لَهُمۡ. ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ قَالُواْ لِلَّذِينَ كَرِهُواْ مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ سَنُطِيعُكُمۡ فِي بَعۡضِ ٱلۡأَمۡرِ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ إِسۡرَارَهُمۡ. فَكَيۡفَ إِذَا تَوَفَّتۡهُمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ يَضۡرِبُونَ وُجُوهَهُمۡ وَأَدۡبَٰرَهُمۡ. ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ ٱتَّبَعُواْ مَآ أَسۡخَطَ ٱللَّهَ وَكَرِهُواْ رِضۡوَٰنَهُۥ فَأَحۡبَطَ أَعۡمَٰلَهُمۡ.

One koji su od vjere svoje otpali, pošto im je bio jasan Pravi put, šejtan je na grijeh navodio i lažnu im nadu ulivao. To zato što su govorili onima koji ne vole ono što Allah objavljuje: "Mi ćemo vam se u nekim stvarima pokoravati", a Allah dobro zna njihove tajne. A kako će tek biti kada im meleki budu duše uzimali udarajući ih po obrazima i po leđima njihovim! To će biti zato što su ono što izaziva Allahovu srdžbu slijedili, a ono čime je On zadovoljan prezirali; On će djela njihova poništiti. (Muhammed, 25–28)

Prisno prijateljstvo sa nevjernicima i mušricima

Allah, dželle šanuhu, je kazao:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَتَّخِذُواْ ٱلۡيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوۡلِيَآءَۘ بَعۡضُهُمۡ أَوۡلِيَآءُ بَعۡضٖۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمۡ فَإِنَّهُۥ مِنۡهُمۡۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ.

O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na Pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine. (El-Maide, 51)

Uzvišeni kaže:

لَّا يَتَّخِذِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلۡكَٰفِرِينَ أَوۡلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَۖ وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ فَلَيۡسَ مِنَ ٱللَّهِ فِي شَيۡءٍ إِلَّآ أَن تَتَّقُواْ مِنۡهُمۡ تُقَىٰةٗۗ وَيُحَذِّرُكُمُ ٱللَّهُ نَفۡسَهُۥۗ وَإِلَى ٱللَّهِ ٱلۡمَصِيرُ.

Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini – Allah neće štititi. To učinite jedino da biste se od njih sačuvali. Allah vas podsjeća na Sebe i Allahu se vraća sve! (Ali Imran, 28)

Prisustvovanje nevjerničkim skupovima u kojima ima širka, uz odsustvo negiranja toga

Uzvišeni Allah je rekao:

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي ٱلْكِتَٰبِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا۟ مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا۟ فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِۦٓ إِنَّكُمْ إِذًا مِّثْلُهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ جَامِعُ ٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱلْكَٰفِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا.

On vam je već u Knjizi objavio: kad čujete da Allahove riječi poriču i da im se izruguju, ne sjedite s onima koji to čine dok ne stupe u drugi razgovor, inače, bit ćete kao i oni. Allah će, sigurno, zajedno sastaviti u Džehennemu licemjere i nevjernike. (En-Nisa, 140)

Ismijavanje sa Allahom, Kur'anom i Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem

Uzvišeni Allah je rekao:

وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ وَرَسُولِهِۦ كُنتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ. لَا تَعْتَذِرُوا۟ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَآئِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ مُجْرِمِينَ.

A ako ih zapitaš, oni će sigurno reći: "Mi smo samo razgovarali i zabavljali se." Reci: "Zar se niste Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovu rugali? Ne ispričavajte se! Jasno je da ste nevjernici, a tvrdili ste da ste vjernici." Ako nekima od vas i oprostimo, druge ćemo kazniti zato što su krivci. (Et-Tevba, 65–66)

Ispoljavanje mržnje i ljutnje prilikom pozivanja u Allahovu vjeru, prezir prema čitanju Allahovog govora i naređivanje na dobro, a odvraćanje od zla

Uzvišeni Allah je rekao:

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُنَا بَيِّنَٰتٍ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلْمُنكَرَ ۖ يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِٱلَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِنَا ۗ قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُم بِشَرٍّ مِّن ذَٰلِكُمُ ۚ ٱلنَّارُ وَعَدَهَا ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ.

A kad im se naši jasni ajeti kazuju, ti primjećuješ veliko negodovanje na licima onih što ne vjeruju, koji umalo da ne nasrnu na one koji im riječi Naše kazuju. Reci: "Hoćete li da vam kažem što će vam biti mrže od toga? – Vatra kojom Allah nevjernicima prijeti, a grozno će ona prebivalište biti." (El-Hadždž, 72)

Prezir prema onome što je Allah objavio putem Svoga Poslanika

Uzvišeni Allah je rekao:

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُواْ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَٰلَهُمْ.

Zato što ne vole ono što Allah objavljuje, i On će djela njihova poništiti. (Muhammed, 9)

Negiranje nečega iz Kur'ana, pa makar to bio dio ajeta, kao i negiranje nečega od sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡفُرُونَ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُواْ بَيۡنَ ٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيَقُولُونَ نُؤۡمِنُ بِبَعۡضٖ وَنَكۡفُرُ بِبَعۡضٖ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُواْ بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا. أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ حَقّٗاۚ وَأَعۡتَدۡنَا لِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٗا مُّهِينٗا.

Oni koji u Allaha i poslanike Njegove ne vjeruju i žele da između Allaha i poslanika Njegovih u vjerovanju naprave razliku, i govore: "U neke vjerujemo, a u neke ne vjerujemo", i žele da između toga nekakav stav zauzmu – oni su zbilja pravi nevjernici; a Mi smo nevjernicima pripremili sramnu patnju. (En-Nisa, 150–151)

Nepriznavanje onoga što potvrđuje Kur'an i što potvrđuju vjerodostojni hadisi

Uzvišeni Allah je rekao:

مَا يُجَٰدِلُ فِيٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فَلَا يَغُرُّكَ تَقَلُّبُهُمۡ فِي ٱلۡبِلَٰدِ.

O Allahovim ajetima raspravljaju samo oni koji ne vjeruju, pa neka te ne obmanjuje to što se oni po svijetu kreću. (Gafir, 4)

Okretanje glave od islama i od podučavanja vjeri

Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ عَمَّآ أُنذِرُواْ مُعۡرِضُونَ.

... ali nevjernici okreću glave od onoga čime im se prijeti. (El-Ahkaf, 3)

Osjećaj mržnje prema uspostavljanju islamskih normi i načela

Allah, dželle šanuhu, je kazao:

شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ كَبُرَ عَلَى ٱلۡمُشۡرِكِينَ مَا تَدۡعُوهُمۡ إِلَيۡهِۚ ٱللَّهُ يَجۡتَبِيٓ إِلَيۡهِ مَن يَشَآءُ وَيَهۡدِيٓ إِلَيۡهِ مَن يُنِيبُ.

On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati. (Eš-Šura, 13)

Sihr, učenje kako se pravi, kao i podučavanje drugih tome

Uzvišeni Allah je rekao:

وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنۡ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحۡنُ فِتۡنَةٞ فَلَا تَكۡفُرۡۖ.

A njih dvojica nisu nikoga učili dok mu ne bi rekli: "Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik!" (El-Bekare, 102)

Negiranje proživljenja

Uzvišeni Allah je rekao:

وَإِن تَعۡجَبۡ فَعَجَبٞ قَوۡلُهُمۡ أَءِذَا كُنَّا تُرَٰبًا أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدٍۗ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِرَبِّهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ ٱلۡأَغۡلَٰلُ فِيٓ أَعۡنَاقِهِمۡۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ.

A ako se čudiš, pa – čudo su riječi njihove: "Zar ćemo, zaista, kad zemlja postanemo, biti stvoreni ponovo?" Oni ne vjeruju u Gospodara svoga; na njihovim vratovima bit će sindžiri i oni će stanovnici Džehennema biti, u njemu će vječno ostati. (Er-Ra'd, 5)

Parničenja na sudovima mimo Allahovog suda

Uzvišeni Allah je kazao:

أَفَحُكْمَ ٱلْجَٰهِلِيَّةِ يَبْغُونَ ۚ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ.

Zar oni traže da im se kao u pagansko doba sudi? A ko je od Allaha bolji sudija narodu koji čvrsto vjeruje? (El-Maide, 50)

PETO: FISK / GRIJESI

Fisk se može definisati kao izlazak iz pokornosti Allahu Uzvišenom. Nekada grijeh može da bude nevjerstvo i može u potpunosti izvesti čovjeka iz vjere. Nekada grijeh može čovjeka udaljiti od vjere, ali ga njegovo činjenje neće izvesti iz nje.

Grijesi se mogu podijeliti na dvije vrste:

– Prva vrsta su grijesi koji čovjeka izvode iz vjere, a takav grijeh je nevjerstvo. Nevjerstvo čovjeka izvodi iz pokornosti Allahu i robovanja samo Njemu. Čak je Allah u Kur'anu spomenuo da nevjerstvo njegovog počinioca izvodi iz vjere i kao takav će vječno boraviti u Vatri. Nevjerstvo se također u Kur'anu na nekim mjestima naziva i "fiskom". Čak je Uzvišeni Allah stanovnike Vatre nazvao grešnicima (fasicima). Rekao je Uzvišeni Allah:

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فَسَقُوا۟ فَمَأْوَىٰهُمُ ٱلنَّارُ ۖ

... a one koji nisu vjerovali čeka vatra u kojoj će prebivati... (Es-Sedžda, 20)

– Druga vrsta grijeha jesu grijesi koji svoga počinitelja ne izvode iz vjere. Ova vrsta se odnosi na određene grijehe koji svoga počinioca ne izvode iz vjere. Allah je one vjernike koji potvaraju vjernice, a pritom ne dovedu svjedoke, nazvao grešnicima. Oni su kao takvi i dalje u islamu. Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلَّذِينَ يَرْمُونَ ٱلْمُحْصَنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا۟ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ فَٱجْلِدُوهُمْ ثَمَٰنِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا۟ لَهُمْ شَهَٰدَةً أَبَدًا ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ.

One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset udaraca biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi. (En-Nur, 4)

Veliki i mali grijesi

Grijesi su kršenje onoga što je Allah naredio i činjenje onoga što je Allah zabranio. Dakle, grijeh je ostavljanje onoga što je Allah u Svojoj knjizi ili putem Svoga Poslanika zapovijedio da se čini. Činjenje onoga što je Allah zabranio kao i onoga što je zabranjenim okarakterisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bilo da se radi o riječima ili djelima, javnim ili tajnim, predstavlja grijeh.[523]

Svi grijesi poput nevjerstva, velikih grijeha i malih grijeha spadaju u nepokornost Uzvišenom Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah je rekao:

. وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَإِنَّ لَهُۥ نَارَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا

A onoga koji Allahu i Poslaniku Njegovu ne bude poslušan sigurno čeka vatra džehennemska; u njoj će vječno i zauvijek ostati. (El-Džin, 23)

Rekao je Allah, dželle šanuhu:

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا۟ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا۟ رُسُلَهُۥ وَٱتَّبَعُوٓا۟ أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ.

Eto, to je bio Ad, on je dokaze Gospodara svoga poricao i bio neposlušan poslanicima svojim, i pristajao uz svakog silnika, inadžiju. (Hud, 59) Ovo je vrsta grijeha koje su prijašnji narodi činili prema prijašnjim poslanicima.[524]

Riječ *grijesi* u Kur'anu se spominje u različitim značenjima:

– Spominje se kao *grijeh*. Uzvišeni Allah je rekao:

فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنۢبِهِۦ

I sve smo prema grijesima njihovim kaznili... (El-Ankebut, 40)

– Spominje se kao *greška*. Rekao je Allah, govoreći o riječima Jusufove braće:

---

[523] Hamid Muhammed Muslih, *El-kebair ve es-sagair,* str. 19.

[524] Isti izvor, str. 20.

إِنَّا كُنَّا خَٰطِـِٔينَ.

... mi smo, zaista zgriješili. (Jusuf, 97)

– Spominje se kao *es-sejie*. Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱلْحَسَنَٰتِ يُذْهِبْنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ.

...Dobra djela zaista poništavaju hrđava... (Hud, 114)

– Spominje se kao *el-hub.* Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّهُۥ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا.

... to bi, zaista, bio vrlo veliki grijeh. (En-Nisa, 2)

– Spominje se kao *el-ism*. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّىَ ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَٱلْإِثْمَ وَٱلْبَغْىَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ.

Reci: "Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdano nasilje..." (El-A'raf, 33)

– Spominje se kao *el-fusuk ve el-isjan*. Uzvišeni je kazao:

. وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ ٱلْكُفْرَ وَٱلْفُسُوقَ

... a nezahvalnost i neposlušnost vam omrazio. (El-Hudžurat, 7)

– Spominje se kao *el-fesad (nered)*. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

إِنَّمَا جَزَٰٓؤُاْ ٱلَّذِينَ يُحَارِبُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَسْعَوْنَ فِى ٱلْأَرْضِ فَسَادًا.

Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na Zemlji čine jeste... (El-Maide, 33)

– Spominje se kao *el-utv (bahatost)*. Uzvišeni je rekao:

فَلَمَّا عَتَوْاْ عَن مَّا نُهُواْ عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُواْ قِرَدَةً خَٰسِـِٔينَ.

I pošto su oni bahato odbili da se okane onoga što im se zabranjivalo, Mi smo im rekli: "Postanite majmuni prezreni!" (El-A'raf, 166)

Grijehe možemo podijeliti na velike i male, onako kako ih Kur'an i sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nazivaju. A što se tiče kur'anskih naziva, Uzvišeni je rekao:

إِن تَجْتَنِبُواْ كَبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُم مُّدْخَلًا كَرِيمًا.

Ako se budete klonili velikih grijehova, onih koji su vam zabranjeni, Mi ćemo preći preko manjih ispada vaših i uvešćemo vas u divno mjesto. (En-Nisa, 31) Iz citiranog kur'anskog ajeta možemo zaključiti da se grijesi dijele na velike i male. [525]

Uzvišeni Allah je rekao:

ٱلَّذِينَ يَجۡتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡفَوَٰحِشَ إِلَّا ٱللَّمَمَۚ إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلۡمَغۡفِرَةِۚ.

... one koji se klone velikih grijehova i naročito razvrata, a grijehove bezazlene On će oprostiti. (En-Nedžm, 32) U ovom kur'anskom ajetu je napravljen izuzetak, a to su bezazleni grijesi, tj. mali grijesi i oni ne spadaju u velike grijehe. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

كَرَّهَ إِلَيۡكُمُ ٱلۡكُفۡرَ وَٱلۡفُسُوقَ.

... a nezahvalnost i neposlušnost vam omrazio. (El-Hudžurat, 7)

Uzvišeni Allah je u ovom ajetu grijehe podijelio na tri stepena: nevjerstvo, fisk i griješenje.[526]

Rekao je Allah, dželle šanuhu:

مَالِ هَٰذَا ٱلۡكِتَٰبِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةٗ وَلَا كَبِيرَةً إِلَّآ أَحۡصَىٰهَاۚ.

... kakva je ovo knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala!... (El-Kehf, 49) Ovaj kur'anski ajet nedvosmisleno nam ukazuje da postoje veliki i mali grijesi.[527]

Također, mnogobroni su hadisi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o ovoj temi, a navest ćemo neke od njih.

Ibn Mesud, radijallahu anhu, kazuje: "Upitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koji je grijeh najveći?' Reče: 'Da Allahu pripišeš druga, a On te je stvorio!' Onda upitah: 'Zatim koji?' 'Da ubiješ svoje dijete, bojeći se da se hrani sa tobom!', odgovori, a ja zapitah opet: 'Zatim koji?' 'Da učiniš blud sa suprugom svoga komšije!', odgovori mi Poslanik, sallahu alejhi ve sellem."[528]

---

525 Hamid Muhammed Muslih: *El-kebair ve es-sagair,* str. 23.

526 Isti izvor, str. 23.

527 Isti izvor, str. 23.

528 Muslim, br. 253.

Od Ebu Bekra, radijallahu anhu, se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hoćete li da vas obavijestim koji je najveći od svih grijeha?" Ponovio je to tri puta. Odgovorili su: "Dakako, Allahov Poslaniče." Rekao je: "Pripisivanje Allahu druga i neposlušnost roditeljima." Zatim je sjeo, nakon što je bio naslonjen, i rekao: "A također i lažan govor." Neprestano je to ponavljao sve dok nismo rekli: "Da hoće ušutjeti."[529]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Pet dnevnih namaza, džuma do džume, ramazan do ramazana – brišu grijehe ako se izbjegavaju veliki grijesi."[530]

Ovo su dokazi koji nam ukazuju da postoje veliki i još veći grijesi, kako je spomenuto u prethodnim hadisima.

Veliki grijesi

Veliki grijeh je svaki grijeh zbog kojeg Uzvišeni Allah prijeti Vatrom, Svojom srdžbom, prokletstvom ili kaznom.[531]

Veliki grijeh je svaki prijestup za koji je predviđena šerijatska kazna (hadd) na ovom svijetu (kao što su npr. ubistvo, zinaluk, krađa), ili u vezi s tim činom postoji prijetnja Vatrom ili prokletstvom.[532]

Neki učenjaci su kazali da je sedamdeset velikih grijeha, dok neki smatraju da ih je sedam.[533]

Spominje El-Hejsemi od Alai'a da je sakupio u svom djelu velike grijehe koji su spomenuti u hadisima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a to su: širk, ubistvo, nemoral, nemoral sa ženom komšije, bežanje sa bojnog polja, kamata, jedenje imetka siročeta na nezakonit način, potvaranje vjernica, sihr, lažno svjedočenje, lažno zaklinjanje, ogovaranje, krađa, pijenje alkohola, ohalaljivanje harama u Allahovom haremu, kršenje ugovora, napuštanje sunneta, povratak muslimana u nemuslimansko mjesto nakon što je učinio hidžru,

529 Muslim, br. 255.
530 Muslim, br. 255.
531 Ibn Hadžer, *Ez-Zevadžir,* 1:91.
532 *El-Kebair ve Es-segair,* str. 27.
533 *Tefsir Et-Taberi*, 1:41.

gubljenje nade u Allahovu milost, nedostatak straha od Allahove kazne, zabranjivanje viška vode, nevođenje računa o mokrenju, neposlušnost prema roditeljima, psovanje vlastitih roditelja[534], previše ostavljanja imetka u vidu oporuke. Spomenuto je dvadeset i pet grijeha koji spadaju u velike grijehe i svi su spomenuti u hadisima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[535]

Ovo su sve veliki grijesi, ali mnogo je drugih ispravnih hadisa koji govore o velikim grijesima. Spomenut ćemo neke velike grijehe koje nije spomenuo El-Hejsemi. To su: laž, samoubistvo, bespravno proklinjanje, oponašanje muškaraca od strane žena i suprotno, loš komšijski odnos, izdaja, mito, pomjeranje međe...

U principu velike grijehe ne možemo prebrojati. Veliki grijeh je svaki grijeh zbog kojeg se prijeti njegovom počiniocu, ili ukoliko se prijeti Allahovom srdžbom, kaznom, vatrom i tome slično. Što je veća štetnost nekog grijeha, on postaje još veći.[536]

Mali grijesi

Mali grijeh je svaki grijeh za koji nema kazne na dunjaluku niti se prijeti kaznom na Ahiretu.[537]

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلْإِثْمِ وَٱلْفَوَٰحِشَ إِلَّا ٱللَّمَمَۚ.

... one koji se klone velikih grijehova i naročito razvrata, osim malih grijeha... (En-Nedžm, 32)

U ovom kur'anskom ajetu spomenuta je riječ "lemem" koja označava one grijehe za koje ne slijedi kazna na dunjaluku, poput nemorala, niti prijetnja na Ahiretu, poput prijetnje Vatrom.[538]

---

534 Psovanje roditelja koje je spomenuto podrazumijeva to da čovjek opsuje roditelje nekom drugom, pa mu taj drugi uzvrati i opsuje njegove roditelje. (Prim. prev.).

535 *El-kebair ve es-sagair,* str. 28.

536 Isti izvor, str.29–33.

537 Abdulaziz Abdullah: *Akvalul-tabi'n fi mesailit-tevhidi vel-iman* 3:1307.

538 Isti izvor, 3:1307.

Pored svega spomentog, ne treba zanemariti male grijehe, jer mali grijesi mogu upropastiti čovjeka i njegovu vjeru. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Čuvajte se potcjenjivanja (malih) grijeha." Primjer za ovakvu situaciju jeste primjer ljudi koji su sišli u sredinu doline, pa je jedan donio granu, drugi je učinio isto to, te su ih dosta sakupili, a zatim su naložili vatru i ispekli hljeb. Grijesi koje potcjenjuje čovjek i na kojima ustrajava mogu ga uništiti (iako su mali, kao što su grančice koje su bile male, ali kojih je bilo mnogo, ispekle hljeb).[539]

Gotovo je nemoguće da će se onaj ko je ustrajan u malim grijesima sačuvati upadanja u velike grijehe. Prema tome, nakon počinjenog grijeha treba uraditi dobro djelo, kako bi ono anuliralo loše, a ne treba nakon lošeg djela ponovo počiniti loše djelo.

Uzvišeni Allah je rekao:

ٱدۡفَعۡ بِٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُ ٱلسَّيِّئَةَۚ

Ti lijepim zlo uzvrati... (El-Mu'minun, 96) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Boj se Allaha ma gdje bio,[540] a poslije lošeg djela uradi dobro kojim ćeš ga izbrisati..."[541]

Nakon počinjenog grijeha treba uraditi dobro djelo koje će izbrisati ono loše i na taj način će dobro djelo zauzeti mjesto lošeg djela, koje će biti izbrisano.

Ko bude nadahnut da radi dobra djela, osjetit će slast i smirenost u svome srcu. Nakon tog duševnog zadovoljstva nikada neće moći napustiti dobra djela. Pa čak i da bude prisiljen na grijeh, neće u njemu osjetiti zadovoljstvo, jer njegov iman i srce mu to neće dozvoliti. Upravo zbog svega spomenutog on će iz dana u dan biti bolji i udaljeniji od zla.[542]

---

[539] Albani: *Es-silsiletu es-sahih,* br. 389.

[540] Da li smo se ikada zapitali šta zapravo znače riječi "Boj se Allaha"? Naši učenjaci, Allah im se smilovao, kažu da bojati se Allaha znači staviti perdu / pregradu između sebe i Allahove, azze ve dželle, kazne, tj. raditi sve ono što nam je Svevišnji Gospodar naredio, a udaljiti se od svega onoga što nam je zabranio! (Prim. prev.)

[541] Albani: *Sahihu el-džami',* br. 96.

[542] *El-kebair ve es-sagair,* str. 35.

Propis počinitelja velikog grijeha

Drugovi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tabi'ini i oni koji ih u dobru slijede, zauzeli su središnji stav prema počinitelju velikog grijeha. Takvu osobu nisu smtarali nevjernikom, niti su smatrali da je kao takva potpunog vjerovanja.

Kazali su da je takva osoba vjernik, ali da je veliki grješnik zbog grijeha koji čini. Ovo je mišljnje o takvoj osobi na dunjaluku, a što se tiče Ahireta, njegov slučaj će biti prepušten Allahu. Ako bude želio da mu oprosti, oprostit će mu, ako bude želio da ga kazni, kaznit će ga.

Ovo je status velikih grješnika koji je izgrađen na principima šerijatskih tekstova u kojima se opisuje stanje i položaj vjernika. Mišljenje se bazira na principu šerijatskih tekstova u kojima se govori da veliki grješnik ne izlazi iz okvira islama.[543]

Veliki grješnik neće vječno boraviti u Vatri, ali kao takav nije potpune vjere, vjerovanja, niti je potpune pokornosti Gospodaru. U njegovim postupcima ima dobrih djela, a ima i grijeha, za jedne će biti nagrađen, a za druge kažnjen.[544]

Jednoglasan je stav ashaba, tabi'ina, i onih koji ih u dobru slijede, da onaj ko bude imao u svome srcu koliko je i trun imana neće vječno ostati u Vatri. Također su jednoglasnog stava po pitanju šefa'ata (zauzimanja) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da će se on zauzimati za velike grješnike iz njegovog ummeta, one za koje mu Allah bude dozvolio da se zauzima.[545]

Islamski učenjaci dokazuju tekstovima iz Kur'ana i hadisa da počinalac velikog grijeha nije nevjernik

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ.

[543] Abdulaziz Abdullah: *Akvalul tabi'n fi mesaili et-tevhidi ve el-iman,* 3:1315.

[544] Abdulaziz Abdullah: *Akvalul tabi'n fi mesaili et-tevhidi ve el-iman* 3:1315; *El-Fetava,* 7:679.

[545] Ovo spominje Ibn Tejmijje, rahimehullah, u svojoj knjizi *Iman,* str. 209.

Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehove od toga... (En-Nisa, 48)

Iz spomenutog ajeta možemo zaključiti da će veliki grješnik biti prepušten Allahovoj milosti. Ako bude želio da ga kazni, kaznit će ga. Ako bude želio da mu oprosti, oprostit će mu, a elementarni uslov jeste da ne bude nikog Njemu ravnim smatrao.[546]

Uzvišeni Allah je rekao:

وَإِن طَآئِفَتَانِ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُواْ فَأَصْلِحُواْ بَيْنَهُمَاۖ فَإِنۢ بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى ٱلْأُخْرَىٰ فَقَٰتِلُواْ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ ٱللَّهِۚ فَإِن فَآءَتْ فَأَصْلِحُواْ بَيْنَهُمَا بِٱلْعَدْلِ وَأَقْسِطُوٓاْۖ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ. إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُواْ بَيْنَ أَخَوَيْكُمْۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ.

Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista pravedne voli. Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha, da bi vam se milost ukazala. (El-Hudžurat, 9-10)

Iz spomenutog ajeta možemo zaključiti da je sukob među muslimanima veliki grijeh, ali čak i kao takav one koji su ga počinili ne izvodi iz vjere, niti negira njihovo vjerovanje.[547]

Ovim kur'anskim ajetom, mnogi islamski učenjaci dokazuju da grijeh, bez obzira koliki bio, ne izvodi njegovog počinioca iz vjere.[548]

Uzvišeni Allah je rekao:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلْقِصَاصُ فِى ٱلْقَتْلَىۖ ٱلْحُرُّ بِٱلْحُرِّ وَٱلْعَبْدُ بِٱلْعَبْدِ وَٱلْأُنثَىٰ بِٱلْأُنثَىٰۚ فَمَنْ عُفِىَ لَهُۥ مِنْ أَخِيهِ شَىْءٌ فَٱتِّبَاعٌۢ بِٱلْمَعْرُوفِ وَأَدَآءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَٰنٍ.

O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan – za slobodna, i rob – za roba, i žena za ženu, a onaj kome rod ubijenog oprosti, neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati. (El-Bekare, 178)

---

546 Ovo spominje imam Taberi u svome *Tefsiru,* 4:129.

547 *Dirasetu anil fireki ve tarihi el-muslimin,* str. 127.

548 Sallabi: *Alija, radijallahu anhu,* str. 383.

Uzvišeni Allah prijeti ubici vječnim boravkom u Vatri, kao kaznu zbog nedjela koje je počinio. Allah, dželle šanuhu, je rekao:

وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُۥ جَهَنَّمُ خَٰلِدًا فِيهَا وَغَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُۥ وَأَعَدَّ لَهُۥ عَذَابًا عَظِيمًا.

Onome ko hotimično ubije vjernika kazna će biti – džehennem, u kome će vječno ostati; Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti. (En-Nisa, 93) I pored spomenutog grijeha, Allah nije negirao vjerovanje ubice, već ga je nazvao bratom porodice ubijenog.

Uzvišeni Allah kaže:

فَمَنْ عُفِيَ لَهُۥ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَٱتِّبَاعٌۢ بِٱلْمَعْرُوفِ وَأَدَآءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَٰنٍ.

A onaj kome rod ubijenog oprosti, neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati. (El-Bekare, 178) Bratstvo koje se spominje je bratstvo u vjeri,[549] kazna ubici zbog ubistva bit će Džehennem, a Allah ako bude htio, oprostit će mu.[550]

Uzvišeni Allah, čak, ne negira vjerovanje onih koji jedu imetak ljudi na nezakonit način, niti negira vjerovanje onima koji jedu kamatu, a bez imalo sumnje to je nešto zastrašujuće.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَأْكُلُوٓاْ أَمْوَٰلَكُم بَيْنَكُم بِٱلْبَٰطِلِ.

O vjernici, jedni drugima na nedozvoljen način imanja ne prisvajajte... (En-Nisa, 29) Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَذَرُواْ مَا بَقِىَ مِنَ ٱلرِّبَوٰٓاْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ.

O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici.(El-Bekare, 278)

Mnogobrojni su hadisi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji govore da počinilac velikog grijeha nije nevjernik i da ne prestaje biti musliman.

---

549 *Dirasetu anil fireki ve tarihi el-muslimin* str. 127.

550 Bilježi ga Bejheki u svome djelu *Sunenul-kubra,* 8:16.

Prenosi se od Ebu Zerra, radijallahu anhu, da je rekao: "Otišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je spavao. Na njemu bijaše bijela odjeća. Zatim sam mu ponovo otišao, nakon što se probudio, pa mi je rekao: 'Svaki će rob koji izgovori: 'La ilahe illellah', i umre kao musliman, ući u Džennet.' Rekoh: 'I ako počini blud i ukrade!?' 'I ako počini blud i ukrade', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Rekoh: 'I ako počini blud i ukrade!?' 'I ako počini blud i ukrade!', kaza Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.' Rekoh: 'I ako počini blud i ukrade!?' 'I ako počini blud i ukrade, usprkos neslaganju Ebu Zerra', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[551]

U riječima Ebu Zerra, radijallahu anhu: "I ako počini blud i ukrade!?" dokaz je da veliki grješnik neće vječno boraviti u vatri, već će boraviti samo određeni vremenski period, a njegova vječnost će biti Džennet...[552]

Prenosi se od Ubadeta b. Samita, radijallahu anhu, da je rekao: "Bili smo sa Allahovim Poslanikom sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Zakunite mi se da Allahu nećete nikoga smatrati ravnim, da nećete krasti, da nećete bludničiti, da nećete djecu svoju ubijati, da nećete muževima tuđu djecu podmetati i da mi nećete ni u čemu što je dobro poslušnost otkazati. Ko ispuni obavezu, imat će nagradu kod Allaha, a ko nešto prekrši, pa buden kažnjen na ovom svijetu odgovarajućom kaznom, to će mu biti iskupljenje. Onaj ko nešto prekrši i Allah mu to pokrije (na ovom svijetu) bit će u Allahovoj volji: ako bude htio, oprostit će mu, a ako bude htio, kaznit će ga.'"[553]

Također učenjaci dokazuju konsenzusom ashaba, tabi'ina i onih koji ih slijede u dobru, da veliki grješnik ne prestaje biti musliman i da će kao takav biti izložen Allahovoj konačnoj odredbi. Ako bude htio da ga kazni, kaznit će ga, ako bude htio da mu oprosti, oprostit će mu.[554]

---

551 Buhari, br. 5827. Muslim, br. 269.

552 *Šerhu Sahihi Muslim,* 2:97.

553 Buhari, br. 18; Muslim, br. 4436.

554 Abdulaziz Abdullah: *Akvalul tabi'n fi mesaili et-tevhidi ve el-iman,* 3:1318.

ZAKLJUČAK

Ovu knjigu sam nazvao "Vjerovanje u Allaha". Ono što korisno nađete u njoj to je od Allahove dobrote prema meni i neka Mu je na tome hvala. Ukoliko bude grešaka i propusta, molim Allaha da mi oprosti i Njemu se zbog toga kajem. Allah i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, su čisti i daleko su od bilo kakve greške.

Zaista sam bio marljiv u pisanju ove knjige i trudio sam se da ne bude bilo kakvih propusta grešaka, i upravo zbog toga se nadam da mi Allah neće nagradu uskratiti.

Molim Allaha da se ovom knjigom okoriste muslimani ma gdje oni bili, da ova knjiga bude razlog povećanja njihovog vjerovanja, upute, znanja i opomene.

Oni koji budu čitali ovu knjigu neka me se sjete u dovi, jer dova brata za brata muslimana u odsudstvu se ne odbija. Na kraju, završit ću ovu knjigu dovom i riječima Allaha, dželle šanuhu:

وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعۡدِهِمۡ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لَنَا وَلِإِخۡوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلۡإِيمَٰنِ وَلَا تَجۡعَلۡ فِي قُلُوبِنَا غِلّٗا لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٞ رَّحِيمٌ.

Oni koji poslije njih dolaze – govore: "Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostiv!" (El-Hašr, 10)

Pjesnik je kazao:

Gospodaru moj, nemoj me kazniti,
jer ja doista priznajem sve, sve, sve što sam uradio
I ne preostaje mi ništa drugo, osim nada
Da ćeš mi oprostiti i smilovati se i moje i lijepo mišljenje o Tebi
Koliko sam samo ružnih postupaka napravio drugim ljudima

Uprkos tome, Ti si blagodaran prema meni,
Ljudi misle lijepo o meni, a ja sam najgori od svih ljudi
Osim, ako mi se Ti ne smiluješ.

SADRŽAJ

DOZVOLA ZA PRIJEVOD, ŠTAMPANJE I IZDAVANJE KNJIGA DOKTORA ALIJA MUHAMEDA ES-SALLABIJA 5
UVOD ... 7

Prvo poglavlje

ZNAČENJE ŠEHADETA, NJEGOVA VRIJEDNOST I NJEGOVI USLOVI ... 23

Prvo: Značenje riječi *Nema drugog Boga osim Allaha, i Muhammed je Allahov poslanik* ... 24
Drugo: Vrijednost riječi *La ilahe illallah* ... 29
Treće: Najbolji zikr su riječi *la ilahe illallah* ... 32
Četvrto: Riječi *la ilahe illellah* razgone tmine srca ... 33
Peto: Skladnost između riječi: *La ilahe illellah* i riječi i *Ijjake na'budu ve ijjake neste'in* (samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo) ... 34
Šesto: Uvjeti riječi *la ilahe illallah* ... 35

Znanje (el-ilm) ... 36
Čvrsto uvjerenje (el-jekin) ... 36
Prihvatanje (el-kabul) ... 37
Pokoravanje (el-inkijad) ... 38
Istinitost (es-sidk) ... 38
Iskrenost (el-ihlas) ... 39
Ljubav (el-mehabbe) ... 40

Sedmo: Povezanost riječi *la ilahe illallah* i ljubavi prema onome što te riječi nalažu, te odricanje od onoga što je suprotno njima ... 41
Osmo: Trag i koristi koje ostavlja priznanje riječi *la ilahe illallah* ... 47

Drugo poglavlje

POTVRĐIVANJE POSTOJANOSTI STVORITELJA ... 51

Prvo: Stvaranje kao dokaz postojanja Stvoritelja 54
Drugo: Fitra – urođena vjera i ugovor, kao dokaz postojanja Stvoritelja 56
Treće: Svemirska prostranstva, kao dokaz postojanja Stvoritelja 60

Nedostatak kiseonika prilikom uzdizanja 60
Kretanje zvijezda i planeta 61
Okretanje Zemlje i brda 62
Pregrada između dva slana mora 62
Vibracije zemlje i njeno uvećanje ovisi od kiše 63
"... a najslabija je kuća, uistinu, paukova kuća..." 64

Četvrto: Sam čovjek kao dokaz 65

Čulo osjećaja i koža 65
Otisci prstiju i identifikacija ljudskog identiteta 66

Peto: Uputa kao dokaz 67

Pčela 70
Pupavac 71

Šesto: Poredak u svemiru, bez bilo kakvih poremećaja, kao dokaz 72
Sedmo: Mjera stvaranja kao dokaz 74
Osmo: Savršenstvo i sklad u stvaranju kao dokaz 74

Treće poglavlje

TEVHIDU RUBUBIJE 77

Četvrto poglavlje

VJEROVANJE U ALLAHOVA IMENA I SVOJSTVA 85

Prvo: Pravila na kojima se zasniva vjerovanje u Allahova imena i svojstva 85
Drugo: Dokazi ove vrste tevhida 87
Treće: Allahova lijepa imena 89
Četvrto: Božanska svojstva 94

Svojstva koja su razumom dokučiva (sifatu el-aklije) 95
Izjavna svojstva (sifatu el-haberije) 95
Svojstva koja su povezana sa Allahovim bićem (sifatu zatije) 98

Allahova svojstva koja se vezuju za Njegova djela 111
Allahova svojstva – radnje koje je dozvoljeno spomenuti samo uporedo sa drugim radnjama 113
Svojstvo čistote Allaha od bilo kakvog nedostatka 114
Potpunost Allahovih svojstava 115
Negiranje značenja Allahovih imena jedan je od najvećih razloga ***ilhada*** (iskretanja, izvrtanja, negiranja) 117
Allahova svojstva ostavljaju traga na čovjeka, njegov život i svemir 119

Peto: Utjecaj Božijih svojstava na ahlak čovjeka 124

Svojstvo svetosti 124
Svojstvo mira 124
Svojstvo vjerovanja 125
Svojstvo bdijenja nad svim 125
Svojstvo ponosa 125
Svojstvo sile 125
Svojstvo gordosti, uzdizanja od svega pokuđenog, niskog 126
Svojstvo blagosti 126
Svojstvo sabura (strpljivosti) 126
Svojstvo uzdizanja drugoga, davanja ponosa drugome 127
Svojstvo ponižavanja drugoga 127
Svojstvo osvetoljubivosti 127
Svojstvo dobrote 127
Svojstvo zahvalnosti 128
Svojstvo čuvanja 128
Svojstvo unapređivanja i zapostavljanja 128
Svojstvo dobročinstva 129
Svojstvo opraštanja 129
Svojstvo davanja bogatstva 129
Svojstvo nanošenja štete i koristi 129
Svojstvo upućivanja izgubljenog 130
Svojstva grabljenja i pružanja 130
Svojstvo poklanjanja 130
Svojstvo darežljivosti 131
Svojstvo odazivanja 131
Svojstvo plemenitosti i slavljenosti 131

Šesto: Uzvišeni Allah je Sebe opisao kao Onoga Ko oprašta grijehe, ali to ne znači da treba pretjerivati u griješenju 132

Peto poglavlje

TEVHID EL-ULUHIJE 135

Prvo: Definicija i mjesto koje mu pripada 135
Drugo: Kur'anska metoda pozivanja u tevhidu el-uluhije 140
Treće: Značenje ibadeta 145

Kur'anski uvjeti da bi ibadeti bili primljeni 146

Četvrto: Suština ibadeta 151

Običaji 152

Peto: Vrste ibadeta 154

Dova 154
Zavjetovanje 159
Prinošenje žrtve 161
Oslanjanje na Allaha 162
Traženje pomoći (el-isti'ane) 163
Traženje spasa (el-istigase) 164
Strahopoštovanje 165
Strah 166
Ljubav 167
Ibadeti koje nije dozvoljeno uputiti drugom mimo Allahu 169

Šesto: Vrste najboljih ibadeta 170
Sedmo: Suđenje po šerijatu i njegova veza sa monoteizmom 172

Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa tevhidom uluhije .. 172
Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa tevhidom rububije 173
Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa tevhidom esmai ve sifat 174
Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa vjerovanjem 180
Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa islamom 180
Suđenje po Allahovom sudu je povezano sa dva šehadeta 181
Ibadet usmjeren nekom drugom mimo Allahu je nevjerstvo 182

Osmo: Koristi koje proizlaze iz suđenja po onome što je Allah objavio 183

Sukcesija i osnaživanje ... 183
Sigurnost i stabilnost ... 185
Pomoć i pobjeda ... 187
Slava i čast ... 188
Bereket u životu ... 189
Uputa i postojanost ... 190
Uspjeh i pobjeda ... 190
Oprost grijeha i brisanje loših djela ... 191
Društvo poslanika i iskrenih ... 192

Deveto: Negativne posljedice suđenja mimo Allahovog suda ... 193

Tvrdoća srca ... 193
Udaljenost od istine ... 194
Mogućnost upadanja u licemjerstvo ... 195
Uskraćenost pokajanja (tevbe) ... 197
Odvraćanje od Allahova puta ... 198
Nestajanje sigurnosti i pojava destabilizacije i nereda ... 200
Rasprostranjenost neprijateljstva i mržnje ... 201
Uskraćivanje Allahove pomoći ... 202
Užasna kazna onima koji budu izmjenjivali Allahov zakon ... 204
Poniženje prilikom uzimanja duše ... 205
Hrana stanovnika Džehennema i izazivanje Allahove srdžbe ... 206
Žestoka kazna ... 208

Deseto: Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, zaštita tevhidu uluhijeta ... 209

Zabrana pretjerivanja u hvaljenju nekoga ... 209
Posjeta mezarja i zabrana njihova uzimanja za mesdžid ... 210
Rukja i hamajlije ... 211
Traženje kiše na osnovu položaja mjeseca ... 213
Sihr ... 216
Sihirbazi (gatari) ... 218
Šefat ... 219

Šesto poglavlje

IMAN (VJEROVANJE) ... 221

Prvo: Iman u jezičkom smislu, iman u šerijatskom smislu i povećavanje i smanjivanje imana ... 221

Drugo: Islam, iman i ihsan 224
Treće: Osnova imana 226
Četvrto: Osnove na kojima se gradi vjerovanje u Allaha 228

Nevjerstvo u tagute 228
Verovanje u nevidljivi svijet 229
Praktikovanje naredbi i klonjenje zabrana 229
Iskrenost u ibadetima 230
Iskrenost u slijeđenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem 231
Znanje 231

Peto: Komentar određenih kur'anskih ajeta koji nam govore o vjerovanju 234

Ukras imana (vjerovanja) 234
Svjetlost imana (vjerovanja) 234
Srž vjerovanja 238

Šesto: Razlozi jačanja vjerovanja 239

Spoznaja Allahovih lijepih imena, koja se spominju u Kur'anu i sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem 240
Razmišljanje o Kur'anu 240
Spoznaja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem 242
Razmišljanje o svemiru i posmatranje samog sebe 244
Spominjanje Allaha u svakom trenutku 246
Spoznaja ljepota islama 249
Realizacija ihsana u životu 252
Poziv Allahu 254
Jačanje duše u borbi protiv stvari koje ugrožavaju vjerovanje 255
Spoznaja dunjaluka i njegove prolaznosti naspram Ahireta i njegove vječnosti 257

Sedmo: Svojstva vjernika 260

Prva sura: El-Mu'minun 260
Druga sura: Furkan 267

Osmo: Koristi i plodovi vjerovanja 274

Vjerovanje u Allaha koje je uzrok Njegove zaštite 274
Allah je na stranih bogobojaznih 276

Bogobojaznost je uzrok Allahove zaštite od neprijatelja i njihovih spletki 277
Allah putem bogobjaznosti štiti porodice bogobojaznih 277
Bogobojaznost je uzrok primanja djela kod Uzvišenog Allaha, u kojima se krije sreća na dunjaluku 278
Bogobojaznost je uzrok spasa od dunjalučke kazne 278
Bogobojaznost je uzrok brisanja grijeha 278
Bogobojaznost je uzrok ulaska u Džennet 279
Bogobojaznost je uzrok bratske ljubavi među vjernicima 279
Bogobojaznost je uzrok Allahovog zadovoljstva 280
Bogobojaznost je uzrok Allahove zaštite vjernika 281
Bogobojaznost je uzrok lijepog života 281
Bogobojaznost je uzrok uspjeha, Allahovom voljom 282
Vjerovanje je uzrok sreće i upute na Pravi put 284
Vjernicima koriste i na njih utiču savjeti i opomene 285
Vjerovanje eliminiše svaku vrstu sumnje koja šteti čovjekovoj vjeri (imanu) 285
Vjerovanje je sklonište vjernicima 286
Vjernici se čuvaju od velikih i upropaštajućih grijeha 288
Vjerovanje uzrokuje zahvalnost i strpljivost kod vjernika 289
Vjerovanje ostavlja trag na govor i djela vjernika 289
Vjerovanje je uzrok da čovjek bude na Pravome putu 291
Vjerovanje kao plod daje Allahovu ljubav i ljubav vjernika 292
Vjerovanje je uzrok visokih stepena kod Allaha 293

Sedmo poglavlje

STVARI KOJE UNIŠTAVAJU TEVHID I VJEROVANJE 297

Prvo: Širk 297

Veliki širk 301
Mali širk 306
Razlike između velikog i malog širka 312
Posljedice širka 312

Drugo: Nevjerstvo (kufr) 313

Veliki kufr 314
Mali kufr 317
Proglašivanje drugih nevjernicima (tekfir) 318
Uvjeti tekfira 318

Prepreke u tekfiru 324
Stvari koje brišu nevjerstvo nakon što pojedanac upadne u njega 328
Primjeri koji su navedeni za nevjernike u Kur'anu 329

Treće: Licemjerstvo 336

Licemjerstvo u ubjeđenju 336
Licemjerstvo u djelima 336
Najprepoznatljivija svojstva licemjera 337

Četvrto: Odmetništvo od islama 339

Odmetništvo riječima 339
Odmetništvo djelima 339
Odmetništvo u vjerovanju 340
Odmetništvo zbog sumnje 340
Propisi vezani za onoga ko se odmetnuo od islama 340
Stvari zbog kojih čovjek postaje odmetnik 341

Peto: Fisk / grijesi 346

Veliki i mali grijesi 347
Propis počinitelja velikog grijeha 353
Islamski učenjaci dokazuju tekstovima iz Kur'ana i hadisa da počinalac velikog grijeha nije nevjernik 353

ZAKLJUČAK 357